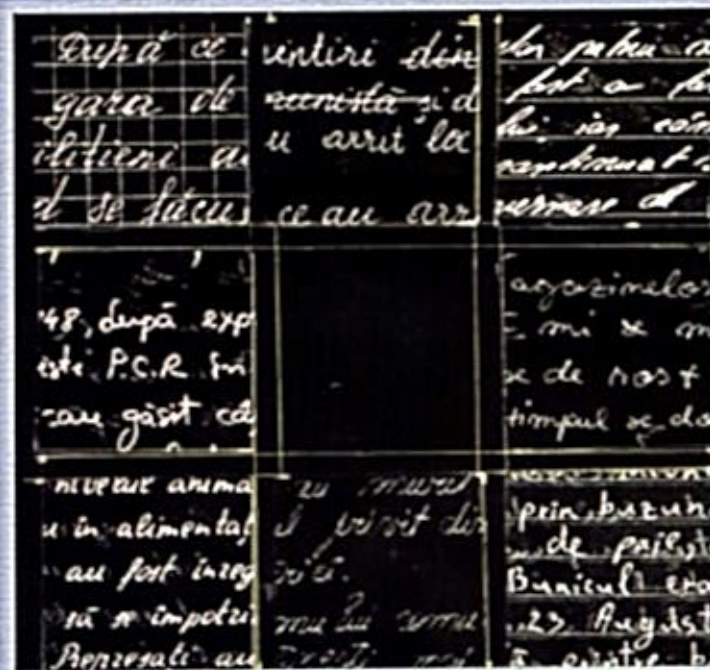

Biblioteca Sighet

EXERCİȚII DE MEMORIE

Fundația Academia Civică

Tehnoredactare și format PDF: Ana Damian

Text: *Fundația Academia Civică*, © 2019

Toate drepturile rezervate *Fundației Academia Civică*

Ediție pe hârtie: EDITURĂ *Fundația Academia Civică*, Colecția Biblioteca Sighet, Nr: 10, seria “Adolescent”, 1999

Editor Romulus Rusan

Cu o postfață de Ana Blandiana

ISBN: 973-98437-6-X, Nr. pagini: 311

© 2019 *Fundația Academia Civică* pentru versiunea.pdf Acrobat Reader

Este permisă descărcarea liberă, cu titlu personal, a volumului în acest format. Distribuirea gratuită a cărții prin intermediul altor situri, modificarea sau comercializarea acestei versiuni fără acordul prealabil, în scris, al *Fundației Academia Civică* sunt interzise și se pedepsesc conform legii privind drepturile de autor și drepturile conexe, în vigoare.

Fundația Academia Civică: www.memorialsighet.ro

EXERCITII DE MEMORIE

EDITOR ROMULUS RUSAN
POSTFAȚĂ ANA BLANDIANA

CONȚINUT

Filip Lucian Iorga, 17 ani, București: Cele două adevăruri	8
Mihai Ghițulescu, 16 ani, Craiova: Crâmpiele din civilizația cozii.....	13
Doina Bulat, 16 ani, Chișinău: Bunicii mei, deportați pe propriul pământ	17
Petrică P. Bărăgan, 17 ani, Buzău: Veșnicia s-a născut la sat	21
Mihaela Herbel, 16 ani, Baia Mare: Domnilor guvernanți, domnilor români... ..	26
Constantin Ciprian Pața, 17 ani, Vatra Dornei: Citiți-l pe Mark Twain!	30
Victor Platon, 16 ani, Chișinău: Despre străbunelul meu	34
Ana Antimei, 19 ani, Cernauți: Bucovină, Bucovină	38
Tatiana Coliban, 14 ani, Bălți, R. Moldova: „Octombrii”	44
Manuela Oprișan, 18 ani, București: Tacu	47
Ruxy Paul 16 ani, București: Despre comunism, ca despre morți: numai de bine?	50
Tatiana Luca, 13 ani, Comuna Pitușca, jud. Ungheni, R. Moldova: „Siberiacul”	57
Mihaela Bușoi, 18 ani, Drobeta Tr. Severin: Dislocarea	60
Silviu Fărcaș, 15 ani, Ploiești: O întâmplare din 1946	64
Răzvan Popa, 14 ani, Bacău: Pod de aur.....	69
Diana Maria Găvan, 16 ani, București: „Mai bine era pe vremea lui Ceaușescu!”	76
Natalia Minenco, 16 ani, Tiraspol: În Transnistria	78
Marius Wamsiedel, 17 ani, Buzău: Modelul celor care au refuzat compromisul	81

Oana Bianca Mazilu, 18 ani, Bacău: Poporul român – mare mutilat de comunism	90
Iuliana Lalescu, 16 ani, București: Lecție despre teroare.....	100
Daniel Cobâlțean, 13 ani, Bălți, R. Moldova: Amintiri despre represaliile din R.S.S. Moldovenească	108
Maria Cristina Gheorghe, 17 ani, Măgurele, jud. Ilfov: O traistă cu prune.....	112
Silviu Marian Simion, 17 ani, Caracal: O întâmplare care m-a format	117
Mihaela Dumitru, 17 ani, com. „1 Decembrie”, jud. Ilfov: Jocuri denaturate	123
Șerban Nechita Burculeț, 18 ani, Tg.-Ocna: Un vis urât	126
Irina Sturzoiu, 16 ani, Buzău: Întuneric și lumină	131
Cristian-Remus Teodor, 15 ani, București: Bunicul.....	133
Adriana Popescu, 16 ani, București: Într-o claie de fân	137
Nicolae Drăgușin, 15 ani, Alexandria: Repercusiunile venirii comuniștilor asupra familiei mele	139
Sânziana Nicoleta Bera, 16 ani, Făgăraș: „Prezentul învață din perspectiva trecutului”	142
Mariana Spataru, 18 ani, Cemăuți: Deportări, represalii, foamete	148
Iuliu Nițulescu-Lăpușanu, 14 ani, București: Manuscrise confiscate, manuscrise arse	152
Eduard Vlad Lipșa, 15 ani, Iași: Un asasinat	156
Alex. Mihai Păun, 18 ani, Galați: Despre acceptarea inacceptabilului	160
Cosmin Nicolae, 17 ani, Buzău: Cetățene, ascultă glasul patriei.....	170
Laurențiu Lucan, 16 ani, Suceava: Povestea unchiului meu	176
Sergiu Dan Radu, 15 ani, Ocna Mureș: Povestirile bunicii mele	181
Angelica Cioacă, 18 ani, Constanța: „Atunci s-a prăvălit timpul”	183

Maria Cristina Alexandru, 17 ani, Caracal: Calvarul bisericii greco-catolice.....	186
Victoria Gurghiș Simion, 13 ani, Satul Pitușca, jud. Ungheni, R. Moldova: Falșii învățători	196
Albert Ionuț Vișan, 16 ani, Comuna Ivești, jud. Vaslui: Cum s-a înfăptuit colectivizarea	198
Cezar Bârlădeanu, 17 ani, Ploiești: Câteva lucruri despre comunism.....	201
Tatiana Jidraș, 13 ani, Com. Pitușca, jud. Ungheni, R. Moldova: Era în anul 1950	205
Andreea Alexa Pantilie, 17 ani, Câmpina: Surâsul mâinilor care plâng.....	207
Carmen Păduraru, 17 ani, București: O spovedanie	213
Rodica Dumbrăveanu, 12 ani. Bălți, R. Moldova: Povestea unei statui neridicate	216
Denisa Mariana Vintilă, 15 ani, Câmpulung Muscel: Drumul codrilor	218
Tatiana Moisei, 14 ani, Satul Vărzăreștii Noi, jud. Ungheni, R. Moldova: Cele două vieți	221
George Dogaru, 16 ani, Brăila: Râpa cu brazi	223
Tatiana Luca, 13 ani, Satul Pitușca, jud. Ungheni, R. Moldova: Calvarul l-a adus armata roșie	225
Mihai Stănescu, 16 ani, Odorheiul Secuiesc: Un întuneric informațional	228
Ștefania Ionescu, 13 ani Zalău: Șase ani la închisoare	231
Diana Postică, 18 ani, Satul Ursoaia, jud. Tighina, R. Moldova: Salvarea este prin noi	234
Irina Săvulescu, 17 ani, Câmpina: Acel rău și acest bine.....	238
Rodiana Buliga, 14 ani. Satul Pitușca, jud. Ungheni, R. Moldova: Spuneau că Dumnezeu nu există	242
George Adrian Muscalu, 12 ani, București: O istorie vie	244
Cătălina Ene, 14 ani, Ploiești: Cine suntem noi?	247
Ștefan Chiriac, 11 ani, Chișinău: „Pohod na sibir”	250

Speranța Letiția Câmpan, 16 ani, Cluj: Simțul eternității	253
Karina Platon, 17 ani, București: În interiorul piramidei	257
Radu Burdujan, 18 ani, Briceni, R. Moldova: Vizita	262
Xenia Bascacov, 11 ani, Satul Vadul lui Isac, jud. Cahul, R. Moldova: Când se deconectează lumina electrică	265
Anca Botezan, 18 ani, Blaj: Sunt blăjeancă	267
Adriana Bârluțiu, 17 ani, Câmpeni: Din perioada de instalare a comunismului.....	270
Crina Maria Codâia, 17 ani, Craiova: „Absurdul umple lumea”	272
Ioana Nicoleta Beldean, 18 ani, Satul Ceaca, com. Zalha, Sălaj: Din rău în mai rău	274
Răzvan Postolache 17 ani, București: Generații.....	280
Andreea Ana Dumitriu: 17 ani, Bacău: O poveste de dragoste.....	285
Cristina Maria Mocioalcă, 17 ani, Drobeta-Tr. Severin: Învățători în Bărăgan.....	289
Mihai Andrei Patrașcu, 16 ani, București: Ceai la lumânare	293
Silvia Teodor, 18 ani, București: La „gemuleț”	296
Iulian Bliderișanu, 18 ani, Roman: Calvarul unor adolescenți	301
Alexandra Nicolae, 15 ani, București: Tragedia tinerei Marta Vasiliu	305
Irina Gălbează-Moraru, 13 ani, Comuna Șelaru, jud. Dâmbovița: Lumina din întuneric	308
Constantin Vică, 15 ani, Ploiești: Amintiri, vise, reflecții	310
Postfață.....	320

FILIP LUCIAN IORGA, 17 ANI, BUCUREȘTI: CELE DOUĂ ADEVĂRURI

Am aflat abia ieri despre concursul literar organizat de Academia Civică și, în ciuda timpului foarte scurt și a faptului că nu sunt unul dintre împătimiții concursurilor, m-am simțit dator să scriu câteva rânduri despre experiența familiei mele în anii comunismului.

Fiind în Săptămâna Luminată, nu pot să nu mă gândesc la îndemnul creștin: „iartă și uită!” Da, trebuie să iertăm întotdeauna, chiar dacă iertarea doare. Calea cea dreaptă nu este, cel mai adesea, și cea mai ușor de urmat. Și trebuie să uităm, dacă uitarea înseamnă renunțarea la ură, la ranchiună și la orice fel de acțiune vindicativă. Nu trebuie însă ca uitarea (privită în forma de mai sus) să ne ducă, cumva, la o nefericită amnezie, care nu aduce după sine decât repetarea greșelilor și înnoirea răului. Iertarea nu trebuie să fie urmată de nepăsare. De aceea, inițiativa dumneavoastră îmi pare de cel mai bun augur, mai ales că își propune să antreneze și tinerii într-un exercițiu de memorie. Exercițiu de memorie tot mai necesar acum, când mulți și-au pierdut reperele morale (dacă le-au avut vreodată), modelele și speranțele. Rememorarea unor pagini triste din viața noastră sau a familiei ne poate trezi din apatia cu care ne privim, cu care îi privim pe ceilalți și cu care privim viitorul. Au fost oameni care au ales să sufere, când puteau face compromisuri, care au ales să moară, când puteau trăda, și să se lase umiliți pentru a se ridica deasupra umilitorilor. Toate acestea pentru ca noi să avem reperele vindecătoare. Pentru că, oare ce a fost comunismul altceva decât o boală devastatoare de care, pare-se, nu ne-am vindecat încă destul de bine?

Amintirile mele despre perioada comunistă sunt destul de sărace. Născut în 1982, copilul care eram nu știa, cu siguranță, nimic despre comunism, teroare și crime, dar simțea foarte bine lipsurile, frigul din casă și teama de a nu spune ceva ce nu trebuia.

Am știut din primii ani ai vieții că există două adevăruri: adevărul NOSTRU (cel al discuțiilor din casă, al „Europei libere”, al bancurilor la adresa „conducătorilor iubiți”) și adevărul LOR (adevărul oficial, care

trebuia afișat cu grijă în locurile publice, pe stradă și la grădiniță). Mi s-a spus și mie la grădiniță, ca și atâtor altor nefericiți incapabili să se apere de minciună, că „tovarășii sunt părinții tuturor copiilor”. Nu știu dacă o astfel de ineptie mă revolta atunci, dar știu sigur că mă dezorienta. La fel cum verișoara mea a fost derutată când a auzit la școală că numai membrii de partid sunt buni părinți. Țin minte foarte bine cum mama mea, de profesie psiholog, era obligată să stea patru ore la un rând pentru a cumpăra... cinci ouă. Sau cum s-a îmbolnăvit bunica stând la rând la lapte, câteva ore, într-o seară geroasă de iarnă. Sau cum se oprea curentul (asta nu mă nemulțumea prea mult, plăcându-mi teatrul de umbre; omul își găsește întotdeauna consolări, chiar dacă jalnice). Adevărul este că întreaga societate de atunci, din România, era o lume de umbre. O lume duplicitară, în care domneau teroarea și minciuna, și în care oamenii nu mai erau oameni, iar viața nu mai era viață. Aș vrea să pot descrie mai bine starea de amoralitate adusă de duplicitate. Pentru că mulți români au eșuat în a mai detecta minciuna și în a mai păstra în ei adevărul nespus. Aceștia au căzut în capcană, și nu și-au pierdut numai libertatea fizică, ci și pe cea spirituală. Aceasta este, de fapt, singura victorie a comunismului. Înving acum iremediabil, el continuă să ne rânjească prin mentalitățile și cuvintele rămase stăpâne peste cei învinși. Acei învinși care, precum sclavii eliberați care se întorc la stăpân, nu au ce face cu libertatea, pentru că nu mai au nevoie de ea după ce au fost atât de bine programați să asculte de porunci. Lipsa poruncilor îi handicapează și îi înfurie. Un eșec pe toate planurile, comunismul a reușit să lase în urma sa aceste roade hidoase ale terorii perfecte pe care s-a bazat: mentalitățile care nu or decât odată cu oamenii. Nimic mai trist!

După 1989, am putut afla, mai ales din istorisirile bunicilor mei, despre suferințele pe care unii dintre membrii familiei le-au îndurat în timpul terorii comuniste. Nu îmi place să mă „laud” cu necazurile rudelor mele, dar trebuie să prezint faptele așa cum au fost și să împiedic uitarea.

Unui unchi de la Ploiești i-a fost confiscată averea moștenită și mărită prin muncă, din trei case nelăsându-i-se nici una și impunându-i-se domiciliu forțat. Alte rude au fost torturate pentru a dezvălui

ascunzișurile unor averi mai mult imaginare. Un unchi din București a făcut ani grei de temniță politică, trecând și pe la „Canal”. Nu a fost ucis dintr-o dată ci treptat, zi de zi. Eliberat, nu a mai trăit decât câteva luni. Altor li s-a confiscat munca de o viață: serele Codlea.

Bunicul meu, Mircea Stănescu, ofițer de carieră, ajuns până la funcția de comandant de regiment, dat afară din armată de către comuniști, a avut ocazia să cunoască oamenii și faptele reprobabile ale acestora. Pentru a ne edifica asupra caracterului multora dintre ei am să aduc drept exemplu o istorisire de-a bunicului meu. După 1947, un loțitor politic l-a făcut într-o ședință, în urma unei discuții aprinse, în limbajul caracteristic bolșevicilor, „coadă de topor a imperialiștilor”. Bunicul meu se aștepta la consecințe grave, dar a aflat peste câteva zile că respectivul loțitor politic fusese arestat, acuzat că fusese legionar. Răul este greu de înfrânt pentru că se metamorfozează: extremiștii, de stânga sau de dreapta, au luptat împreună împotriva vieții. Tot un astfel de politruc se străduia, prin 1948-1949, să-i convingă pe ofițerii și pe soldații români de superioritatea armelor sovietice, cumpărate numai din servilism față de U.R.S.S., armata română având arme mult mai bune decât cele vândute de ruși, care erau niște adevărate piese de muzeu, vechi de prin 1918.

Mă întorc puțin în timp, în perioada de ascensiune a comuniștilor, care dădea semne despre ceea ce avea să urmeze.

Pe 7 noiembrie 1945 fusese sărbătorită, cu surle și trâmbițe, revoluția bolșevică. Iar pe 8 noiembrie, când de Sf. Mihail și Gavril era ziua Regelui, nu fusese organizată nici o festivitate oficială. Totuși, tinerii țărăniști și liberali s-au adunat într-un număr impresionant în fața Palatului Regal pentru a-l felicita pe Rege. Pentru a împrăștia demonstrații, comuniștii au trimis camioane cu muncitori înarmați cu bâte. Și bunicul meu, aflat acolo cu un prieten liberal, a asistat la bătaia care s-a încins în Piața Palatului și care, deși

demonstranții i-au înfrânt pe bătauși, s-a soldat cu mulți răniți și cu multe arestări printre demonstranți. După bătălie, bunicul meu și prietenul lui au mers pe la spitale, în căutarea cunoscuților și au văzut mulți răniți.

În noiembrie 1946, Mircea Stănescu a fost trimis la Solca, o comună urbană din județul Suceava, pentru a păzi centrul de votare aflat într-o școală. Încă de la început, bunicului meu i s-au părut lucrurile cam suspecte. Mai întâi, soldații din subordinea lui, cu care ar fi trebuit să păzească centrul de votare, au fost înlocuiți, fără știrea lui, cu alții străini pe care nu îi văzuse niciodată. Într-o seară a fost dezvăluit adevărul și iată cum: în clădirea școlii din Solca s-a auzit un foc de armă și bunicul meu a mers acolo să vadă ce s-a întâmplat. Unul dintre soldați apăsase din greșeală pe trăgaci. Până la urmă, așa-ziii soldați au mărturisit că erau U.T.C.-iști îmbrăcați în militari. În ajunul alegerilor, bunicul meu a fost chemat de comisarul de poliție, care primise dispoziție telefonică să-i aresteze pe reprezentanții din Solca ai P.N.Ț., P.N.L., P.S.D. Stănescu l-a sfătuit pe comisar să nu acționeze până ce nu va avea ordin scris. Totuși, reprezentanții au fost arestați în ziua alegerilor, după sigilarea urnelor, țărănistul, liberalul și social-democratul au fost eliberați și stăteau pe la ușa școlii, nefiind lăsați să intre. Mircea Stănescu i-a dus în camera urnelor, spre disperarea comuniștilor, care aranjaseră, în lipsa lui, cu soldații improvizați să nu le fie permisă intrarea ca observatori decât celor care aveau un semn pe legitimație și care erau oamenii comuniștilor. Seara a început numărarea voturilor, la lumina unor lămpi cu petrol fixate pe pereți. Stănescu asista la numărare: biletele erau desfăcute și arătate la lumina unei lămpi. Un membru al comisiei electorale rostea cu glas tare semnul de pe fiecare bilet. Desfăcând biletele, spunea: „ochiul, ochiul, ochiul...” Văzând că marea majoritate a voturilor aparținea P.N.Ț.-ului, comisia a întrerupt numărarea și s-a retras pentru consultări. La întoarcere modalitatea de numărare a voturilor s-a schimbat. Cel care înainte desfăcea biletele, acum le flutura în semiîntunericul sălii și zicea: soarele, soarele, soarele...” Bineînțeles, comuniștii au câștigat alegerile la Solca. De la un coleg ofițer, bunicul meu a aflat că într-o altă comună din județul Suceava țărani au luat în

stăpânire centrul de votare și nu au permis nici un fel de fraude, astfel că P.N.Ț. a câștigat zdrobitor, cu peste 80%. Numai că la afișarea rezultatelor pe județ, la comuna respectivă a apărut câștigătoare cu peste 80% alianța politică dominată de comuniști - F.N.D.

După abdicarea Regelui Mihai I, ofițerii și soldații erau scoși în locurile publice din București, pentru a participa la „veselia generală”. Bunicul meu era, într-o seară, în fața Cercului Militar și la îndemnul unui comunist de a intra în horă, a răspuns: „Nu știu să joc hora!”

Pentru ei, pentru cei care nu au știut și nu au vrut să „joc hora”, avem datoria să nu uităm, pentru ca nimeni să nu ne mai oblige vreodată să jucăm hora terorii și a minciunii.

MIHAI GHIȚULESCU, 16 ANI, CRAIOVA: CRÂMPEIE DIN CIVILIZAȚIA COZII

Trăim într-o perioadă în care atitudinile față de regimul de până în 1989 sunt dintre cele mai diverse, imprevizibile și chiar... ciudate. Timpul care a trecut e încă prea scurt pentru a putea permite o analiză istorică obiectivă și deja prea lung pentru a mai efectua cercetări „la cald”. Orice întâmplare povestită nu ar mai surprinde, întrucât au fost date la iveală destule din crimele vechii puteri și mintea omenească a putut să plămuiască în cei aproape zece ani multe altele. În concluzie, relatarea unui eveniment, oricât de tragic, nu ar apărea decât ca o încercare de victimizare. La ce ar folosi încă un disident?

Paginile ce urmează nu vor să aducă în atenție nicio întâmplare în mod special, ci numai frânturi din viața unor oameni obișnuiți în ultimii ani ai ceaușismului. Nu am siguranța că ele au acoperire în realitate, s-ar putea să fie doar rodul imaginației unui copil, dar, așa, cum sunt, cred că pot schița ceea ce s-a petrecut atunci cu cea mai mare parte a românilor.

Provin dintr-o familie cu rădăcinile nu îndeajuns de „nesănătoase” pentru a atrage atenția autorităților (cel puțin așa cred și sper), care nu ieșea cu nimic în evidență, părinții fiind înscriși și în producție și supuși „eticii” socialiste.

Prima mea amintire și cea mai vagă e din timpul catastrofei de la Cernobîl: „N-ai voie să ieși din casă, că sunt radiații!” și atât. Cele mai multe și care acum mi se înghesuie în minte sunt cele din anii premergători revoluției, când băteam maidanele parcă neștiind ce-i timpul; poate de aceea acum nu pot reproduce imaginile în ordine. Umblam zi de zi pe aleile cartierului, gigantic și permanent șantier, în așteptarea mașinii (mereu aceeași) care aproviziona Alimentara. Erau cozi pretutindeni, fie create ad-hoc fie, plănuite cu zile și chiar săptămâni înainte. Se aștepta orice: de la săpun „Cheia” și ciorapi de mătase până la pâine, lapte, carne. Totul era planificat în funcție de cozi: somnul, plecările” din localitate, turele la serviciu. Ideea era

probabil de a fixa toate gândurile strict asupra nevoilor biologice. A fost cea mai eficientă metodă de represiune. Și totuși planul a dat până la urmă greș, căci și în aceste condiții structurile firești ale oricărei societăți umane s-au realizat: în rândul celor ce veneau „la coadă” se crease o anumită ierarhie pornind de la cei prezenți zilnic până la cei care, trecând pe stradă, se alăturau mulțimii în așteptare, de la cei treziți devreme, și deci mereu primii, până la cei veșnic întârziați. Fericiți pensionarii! Fericiți ar fi fost și șomerii! Fericiți cei cu familii numeroase. Fericiți toți cei ce puteau să cumpere hrană în cantități mari. Alături de bunicul eram și eu în categoria privilegiată, neavând nimic altceva de făcut decât să... avem răbdare. Eram apreciat în cercul „codiștilor” pentru că eram mereu trimis să întreb cât mai e de așteptat, ce o să primească etc. și mă dădeam drept copilul tuturor, un mic truc pentru un kilogram în plus în sacoșele respectivilor. Acel kilogram era smuls cu greu de la vânzătoarele care până la urmă oftau și se lăsau păcălite. Se pare că dacă moral indivizii de sus nu vedeau nimic rău în cozile ajunse una în prelungirea celeilalte, estetic ele nu prea erau convenabile și au fost trecute brusc de pe trotuare în spatele magazinelor: „Dacă vine vreun străin și vede?” Locul de joacă mi se mutase între navetele și cutiile de tot felul. Știam pe de rost tot mecanismul aprovizionării (care aproape tot timpul se dovedea înșelător): lapte zilnic înainte de șase dimineața, pâine după-amiaza, mezeluri o dată la trei zile, pui vinerea și sâmbăta, altceva când o da Dumnezeu...

Dar care Dumnezeu! Iată pentru ce am luat o palmă de la mama care, la o propoziție de tipul: „Partidu' zice că Dumnezeu nu există” s-a trezit în nas cu un „Să-i spui lu' Partidu' că e prost”. Așa zicea și mamaie și deci așa era adevărat. Spuneam fără să-mi dau seama, dar cu o plăcere inexplicabilă, tot felul de prostii: îi ceream lu' tovarășu' Nicolae Ceaușescu să-i lase pe copii mai mult pe afară, după o vizită la muzeu am botezat echipele de fotbal de la bloc: „ceferiști” și „petroliști” și în jocurile de-a războiul voiam mereu să fiu „legionar”. De fiecare dată mă întâmpina același „știi că n-ai voie!”. Pe asta cu legionarii mi-aduc aminte

c-am auzit-o în grupul de pensionari de la scara vecină. Îmi plăcea să trag cu urechea, care pe urmă avea de suferit: „Nu-i mai asculta că sunt bătrâni și nu știu ce spun”. Si totuși... am ascultat atunci povești pe care mai târziu le-am găsit în cărți și ziare și din care mulți și-au făcut, pe merit sau nu, titluri de glorie. Fiecare dintre bătrâni își avea oful. Unii se mulțumeau cu expresiile aflate pe buzele tuturor: „mama lor de-americani că ne-au uitat pe-aci”, alții aveau de reproșat regimului ceva personal: „mi-a confiscat biblioteca în '54”, „io am stat 20 de ani cu chirie la mine-n casă”. Povestea cea mai tulburătoare e cea a unui „moșneag” atât de slab încât greutatea mea i se părea enormă. Era mereu îmbrăcat în negru și purta o șapcă cu cozoroc mare, de sub care privea parcă absent tot ce se întâmpla în jur. Eram prea mic ca să înțeleg ce spunea, așa că tot ce știu despre el e din povestirile altora. În tinerețe fusese comunist în ilegalitate, după '47 a primit o funcție călduță și viața îi părea astfel împlinită (citește: terminată), numai că într-o zi s-a dus la serviciu și a spus: „Mă' un Dumnezeu există pe lumea asta” Au încercat să-l convingă, el nu și nu. L-au pierdut mulți ani într-o pușcărie. Când a ieșit și-a găsit nevasta recăsătorită, fiul fugit de acasă și fratele mort într-un accident de muncă” la Canal. În perioada când l-am văzut nu mai avea nici o familie, locuia singur și stătea la toate cozile pentru vecini.

Cam asta am putut încheia din prima parte a copilăriei, în rest mai am doar amintiri solitare: bunicul arzând niște hârtii îngălbenite de vreme, tata înregistrând un concert de la un post de radio bruiat. O a doua parte, mult mai scurtă ca durată, a început chiar în toamna lui 1989, când a trebuit să merg la școală. Priveam cu tristețe la oamenii ce așteptau vechea mașină înarmați cu măsuțe, scăunele și ziarele „Scânteia” și „Înainte”. M-am dovedit a fi un școlar model, singurul din clasă la care a prins chestia cu: „Republica Socialistă România e condusă de Partidul Comunist Român în fruntea căruia se află tovarășul Nicolae Ceaușescu”. Entuziasmul învățătoarei a trecut însă repede căci auzind „cât străbate Dunărea...” am strigat mândru de cunoștințele mele: „Asta-i de la Europa”; sau când am fost întrebați

ce litere din alfabet știm, în loc de A, B, C am spus rapid KGB. Țin minte că atunci muștrările mamei s-au îndreptat către tata: „Mai lasă-l măi dracu' de radio că aude ăsta micu' și spune pe-afară”. Nu înțelegeam nimic. „Asta ai voie, asta nu!”. De ce așa și nu invers. Revoluția a căzut în prima mea vacanță și sincer să fiu nu mi-a părut prea bine. Abia reușisem să învăț „Trei culori...”. Cine știe, poate aș fi fost un bun pionier! Pe 22 decembrie mă uitam la TV crezând că tot ce văd e un film și îl așteptam pe comisaru' Moldovan când a năvălit tataie: „Fugii Ceaușescu, borfașii, criminalu'!” Am fost în după-amiaza aceea la ultima coadă din vechiul regim, și parcă cea mai absurdă: cea de la apă. Se anunțase că apa de la robinet e otrăvită și tot cartierul era îngrămădit în jurul unei cișmele. Am auzit discuții în contradictoriu, unii exaltați începuseră deja să-și verse veninul, însă cei mai mulți erau încă neîncredători și își luau toate măsurile de precauție: „Lasă-mă doamne în pace că eu nu știu nimic”. Seara tata mi-a spus ceva în genul: „Vezi mă, acum poți să spui ce vrei”. M-am bucurat. Au urmat apoi: focuri de armă, teroriști, ruși, arabi, gărzi patriotice, F.S.N. „Nu răspund decât în fața Marii Adunări Naționale” și iar n-am mai înțeles nimic.

Cam asta-i tot! Ba nu, încă ceva...: dacă cineva s-ar oferi să-mi îndeplinească o dorință aceasta ar fi să mă nasc cu zece ani mai devreme. Nu de alta, dar tare-s curios cum aș fi privit lucrurile atunci de la vârsta la care azi scriu.

Am stat să mă gândesc dacă să trimit sau nu aceste foi. M-am hotărât când am auzit câteva scenete ale grupului „Vouă” din perioada de care mai sus vă vorbesc. Erau dedicate, ca și paginile de față, copiilor pe atunci încă nenăscuți, cu precizarea: ÎN ROMÂNIA ACELOR ANI NU EXISTA CIOCOLATĂ. Și asta nu pentru că nu se inventase.

DOINA BULAT, 16 ANI, CHIȘINĂU: BUNICII MEI, DEPORTAȚI PE PROPRIUL PĂMÂNT

Bunica mea, Maria Bulat, nu a fost deportată, dar de fapt a fost. Mi-a povestit nu o dată despre viața ei. De câte ori merg la țară, la Sadova (Călărași), aflu noi amănunte.

În seara de 6 iulie 1949, în casa părinților bunicii mele, la Călărași, a venit o rudă care, îngrozită, le-a spus: „Marusica, fugiți! La noapte o să vă ia și pe voi.”

Nu prea au dat crezare celor spuse. Nu prea înțelegeau ce ar însemna aceasta. Peste câteva ore au înțeles, dar era târziu.

Noaptea au sosit câțiva soldați, însoțiți de cineva de la primărie și, dându-le puțin răgaz să-și ia câteva din cele necesare, i-au dus la gară, ca și pe alte familii, și i-au închis în vagoane de vite.

Bunica era de un an căsătorită și o avea în brațe pe prima lor fetiță, pe nana mea de azi - Veronica, care avea atunci câteva luni. Bunelul meu, Ștefan, atunci student la școala pedagogică, s-a întâmplat să nu fie în noaptea aceea acasă. Bunica a stat, cu copilul și cu părinții ei, trei zile și trei nopți în vagon la gara din Călărași, unde au înțeles că vor fi duși în Siberia pentru că-s „culaci”, bogați adică.

În acest timp călăii sovietici îi strângeau pe toți cei condamnați la deportare de prin satele raionului. Îi prindeau pe cei ce reușiseră să fugă.

Toți aceștia erau de fapt oameni simpli, gospodari, care reușiseră, printr-o muncă enormă, să-și adune careva avere. Dintre aceștia erau și părinții bunicii mele - străbunii mei, Maria și Leonaș - care inițial erau foarte săraci și care, mai apoi, muncind, au reușit să aibă moară, pământ, să-și zidească, în aceeași curte, trei case: pentru ei și pentru copiii lor. Aceeași situație era și de cealaltă parte, adică de partea bunicului Ștefan (studentul), care venea dintr-o familie cu mulți copii (9 frați) și care ajunsese la acea oră

să aibă mult pământ (să fie de zestre pentru toți, că asta era îndeletnicirea din care, ulterior, căsătorindu-se, își țineau familia).

Norocul bunicii a fost că știa rusește și că, deși căsătorită, părinții ei nu reușiseră „să scrie după ea” nimic: nici casă, nici pământ. În plus mai era și căsătorită și purta un alt nume de familie.

După cele 3 zile de calvar în care consumase toate scutecele ce le avea pentru copil, a reușit să scape și... să fie liberă în toate cele 4 vânturi.

S-a întors acasă, firește, dar nu a avut dreptul să intre: casele, devastate de bunuri, erau ale „statului sovietic”. În ele deja locuiau niște ruși venetici: specialiști la cântărit grâu! Nici de casa părinților bunelului (din satul Sireț, Strășeni) nu au avut dreptul să se apropie: în ea era deja club. Părinții bunicului meu, Ștefan, fuseseră și ei „ridicați”: mama - odată cu cei din Călărași, iar tata era de 2 ani la pușcărie pentru că nu a mai putut să plătească „postavca”. Copiii lor, frații bunicului, fugiseră care și încotro și erau „vânați” ca să fie deportați și ei. (Știu de la bunica mea că pe nanu Colea, fratele bunicului, din Strășeni, l-au prins și deportat. Era și el student la școala pedagogică. Nanu Colea, în Siberia, a fost și condamnat la 20 de ani de muncă silnică și a făcut pușcărie pentru că, dorind să fie cu părinții, s-a dus de la locul deportării sale la cel al deportării familiei. Pe Nanu Grișa de la Chișinău, alt frate al bunicului, nu au reușit să-l prindă. Avea 15 ani. Când veniseră militarii ruși să-i ia, maică-sa i-a spus: „Fugi, Grișa, măcar tu!” și el a fugit printr-o spărtură a podului, iar apoi, ascuns într-un lan de grâu, a văzut cum treceau mașinile care duceau deportații spre gară, inclusiv și pe mama lui.)

Astfel s-a făcut că bunica Maria și bunelul Ștefan, tineri de tot, cu copil mic în brațe, au rămas pe drumuri.

În toamna aceluia an, fiind proaspăt învățător, bunicul a fost repartizat să lucreze într-un sat din raion. Așa au ajuns bunicii mei să locuiască în satul Gălești (Călărași) într-o casă „de stat”.

Această casă aparținuse unor oameni, despre care se vorbea că ar fi fost deportați. Pe oamenii aceștia însă călăii ruși nu reușiseră să-i „ridice”. Ei fugiseră și se ascundeau prin pădure. Fugari, așa li se spunea. Bunica îmi povestea că dormeau pe crengi și, când ploua, apa trecea pe sub ei. Veneau prin sat doar noaptea.

Peste un timp, au început să dea târcoale proprietarii casei unde locuiau bunicii mei, care aveau, la acea oră, trei copii între care nana Lena și tăticul meu, Valeriu. Era înspăimântător, spune bunica, să simți că în jurul casei umblă cineva, să știi că stai într-o casă pe care n-ai muncit-o și, în același timp, să știi că tot ce-ai avut tu ți s-a luat, inclusiv părinții, frații, surorile.

Culmea a fost când, peste un timp, într-o noapte, chemați de niște vecini la o întâlnire secretă, bunicii mei au descoperit că locuiau... în casa unor rude de-ale lor.

Peste un timp, când prigonirile au mai slăbit, cu complicitatea bunicii mei, „fugarii”, împreună cu copiii, s-au întors într-o șură din curtea casei lor. Iar încă peste câțiva timp, într-o noapte (căci așa a fost gândită „operația” împreună cu primarul localității care și-a asumat riscul să fie loial), bunicii mei, cu copiii și ce mai aveau, într-o căruță, au părăsit satul Gălești, cedând casa proprietarilor de drept. Aceștia, în aceeași noapte, și-au mutat lucrurile din șură în casă, astfel că dimineața toate erau la locul lor precum au fost. Acești oameni cu copiii lor toată viața au fost buni prieteni cu bunicii mei și toată viața i-au venerat pentru omenia lor.

Și astfel, bunicii mei, iarăși pe drumuri, au ajuns în satul Sadova, satul unde m-am născut și eu, și unde, după 11 ani în care au locuit în gazdă pe la fel de fel de oameni, au construit căsuța în care mai trăiește și azi bunica mea, Maria, care va avea în curând 77 de ani.

Bunelul Ștefan nu mai e. A fost profesor de limba română, unul deosebit. El a fost părinte spiritual și profesor de română și mămicii mele care, în '90-'91, a fost primul primar, ales în mod democratic, în Sadova.

Despre ea comuniștii spuneau că „două-trei nebune din astea fac unirea cu România”. Mămica spune că bunelul, prin lecțiile lui de română (atunci moldovenească), educa oameni cu dragoste de Țară și de limba română.

Străbunii mei s-au întors toți din Siberia peste 7 ani (în 1956), dar, fiind bolnavi, înghețați și distruși psihic, au murit foarte curând după întoarcere.

Ar fi multe de povestit despre soarta bunicilor mei, care toată viața au fost copii de „culac”. Și despre cea a părinților mei, care la fel „au gustat” din comunism.

Mă mândresc cu ei toți, că nu au fost înfrânți, ci dimpotrivă, au făcut tot ce au putut ca să distrugă acest monstru: orânduirea comunistă.

Aici, în Basarabia, lupta cu comunismul și comuniștii continuă, dovadă este și Ilie Ilașcu. Când ne vom uni cu Țara, poate că atunci vom spune că am doborât acest monstru.

PETRICĂ P. BĂRĂGAN, 17 ANI, BUZĂU: VEȘNICIA S-A NĂSCUT LA SAT

Azi e duminică. Ieri a fost sâmbătă, ziua de dinainte de ieri a fost vineri, joi a fost cândva săptămâna trecută și putem continua așa la nesfârșit!

Dar să revenim la istorioara noastră. Cum vă spuneam, azi e duminică și mania lui tata e ca duminica să se ducă la țară. Zice că veșnicia s-a născut la sat. Unde o fi auzit el asta? Ce-i mai rău e că mă semi-pseudo-obligă să merg cu el.

Și azi vine la mine.

- Ia zi, barosane! Vii la Brădeanu?

Mie, băiat de oraș cu nasu-n cărți sau în baruri, cu capu-n nori când filosofez pe o temă picată din cer sau cu picioarele pe pământ când ies cu prietenii la o bilă, cu mintea afundată în discuții savante cu Doru său cu ochii după fuste când ies pe bulevard cu prietena, nu prea-mi pică bine când trebuie să inspir aerul tare de țară, sau când trebuie să ascult poveștile de adormit copii spuse de nu știu ce bătrân ramolit și cam țicnit, rupt de realitate și fără pic de fantezie.

- Ăăăă!?

- Vii? și ochii-i strălucesc.

Când vorbește despre „la țară” mereu văd o licărire de fericire în ochii lui, iar când pune piciorul pe câmpul întins fericirea se transformă parcă în extaz.

Mereu îmi spune:

„ - Barosane, când oi muri aici vreau să ajung!”

Când îl văd așa nu-l pot refuza.

- Bine.

Într-o jumătate de oră suntem în comuna Brădeanu la poarta mamaiei Anica.

Acum stă singură și are nevoie de noi săptămânal. Gonaciu, străbunicul, a murit în ziua când m-am născut eu, 15 februarie 1982, iar Gonăcioaica are 92 de ani. Nu prea mai gândește limpede, dar are grijă de gospodărie.

- Ați venit?! ne întâmpină cu vocea ei subțire și slăbită de vreme. După un drum, așa lung trebuie să vă fie foame. Haideți la masă!

Eu, gurmand din fire și bucuros oricând să-mi dovedesc vitejia cu bucatele, aprob ferm.

- Hai!!!

Tata, om mai cu scaun la cap, gândește normal:

Stai, stai bre oleacă! Întâi munca și apoi plăcintele.

- la lasă măi Pietrică băiatul să mănânce că-i flăcău și-i trebuie.

Hai că eu mă duc să văd ce mai e pe câmp, se-ndură babacul de mine.

În timpul ăsta, mamaia, care de fapt mi-e străbunică, dar care, fiindu-i ca o mamă mamițicii, a rămas în conștiința noastră ca mamaia, îmi pune o strachină țeapănă de ciorbă de lobodă.

Se așază și ea la masă.

Da, măi Pietrică!

„Acum trebuie să înceapă recitalul.”

- Era o zi frumoasă ca asta când mi-a apărut ăla bătrânu' în vis și mi-a zis să-i zic mă-ti să nu-ți pună numele lui, Andrei, ci să te cheme ca pe tac-tu, Pietrică.

La fel a fost zi frumoasă și când au venit comuniștii în sat. Vai, ce zi a fost și aia. Au venit maică! Au venit și la noi cu armata. Țiu minte ca azi. Era primăvara lui '52. Pe când era soarele sus, pe cer, au ajuns în fața primăriei două mașini cu soldați. Parcă-i alesese, maică! Toți unul și unul, băieți frumoși dar încruntați. Da, erau tare serioși, Apoi au venit trei mașini de-alea străine. Au coborât patru băieți în raglane de-alea negre și unul mic și gras, în costum.

Să tot fi stat vreo 3-4 ore, timp în care s-a strâns tot satul în fața primăriei.

Unii spuneau că primarul s-a dat cu comuniștii, alții că era deja cu ei și că voia să se retragă. Ce-o fi fost, ce n-o fi fost, da' știu că s-au certat. Se auzea de afară cum țipau.

Apoi au plecat.

Vreo săptămână am stat liniștiți, dar după aceea iar a venit grasul ăla. Ne-a chemat la Sfatul popular și ne-a zis să dăm tot pământul la Colectiv, că așa vrea țara și numai așa putem continua. Ne-a vorbit el mult și multe, da' nu le mai țin eu minte.

La început s-au înscris ai lui Sticlete, ai lui Fântână, apoi s-au mai înscris vreo cinci.

Ăla bătrânu' a zis că el nu-și dă pământul, că nu vrea, că nu poate. Da, așa a zis, că nu poate. Da ce, l-au făcut ei să poată.

Primul care-a pățit-o a fost moșu' Ghiță, a lu' Scatoalcă. L-au luat într-o seară și vreo trei zile n-a mai știut nimeni de el. Când s-a întors a zăcut o lună de zile de zicea lumea că nu mai are picioare și nici ochi, că i-au scos securiștii ochii. Când s-a lecuit, s-a dus direct la primărie și s-a înscris în colectiv. A mers vestea că au mai pățit-o oameni, și tot la fel s-au dus și s-au înscris pe listă. Odată au venit și la poarta noastră, dar ăla bătrânu' nu le-a dat drumul. Ne-au spart geamurile, ne-au înjurat și ne-au scris pe gard

că suntem chiaburi. Da' noi nu eram, cum să fim? Chiaburi erau ăia cu 10-20 de hectare. Noi, cu 7 hectare, cum să fim chiaburi? Nu, maică, nu eram!

Altă dată l-au prins pe câmp, pe înserat. L-au luat și n-am mai știut, maică, nimic de el două luni. Era vara lu' 56. Am crezut c-o murit, maică! Da' a dat Dumnezeu și-a scăpat. Când o venit pe toamnă acasă a zis că s-a înscris. Atât! Nu tu ce-ai pățit, nu tu ce ți-au zis, nu tu ce ne-au zis, atât:

„Anico! M-am înscris!”

Atât maică, auzi tu: „Anico! M-am înscris!”

Da, măi Pietrică, atât a zis.

Și a bufnit-o plânsul. Cu lacrimi în ochi a continuat:

- Să tot fi trecut un an și jumătate când mi-a zis:

„L-am dat, Anico! L-am dat, dar n-am vrut să-l dau! L-am dat că am putut, da' n-am vrut!”

Acum, eu cu Tătăneli suntem în drum spre casă.

- Tătăneli! Știi ce-am aflat azi?

- Ce, barosane?

- Că veșnicia s-a născut la sat!

PS...

Cu riscul de a vă inoportuna aș dori să vă adresez câteva cuvinte. Așa mi se pare corect și frumos, normal și politicos.

Deși am trăit primii ani ai vieții în perioada comunistă, nu am avut ocazia și posibilitatea să intru în contact cu adevărata societate comunistă.

Singura mea legătură cu acest segment al istoriei neamului românesc sunt documentarele TV, nu mereu foarte obiective și adeseori contradictorii, și presa scrisă care însă acordă spații mult prea mici acestei teme și care nu-mi satisface nici pe departe dorința de cunoaștere.

Despre doctrina socialistă nu am obținut informații decât din „Capitalul” lui Marx și din extrase din scrierile lui Lenin.

Toate acestea mă fac mai avid de informație, mai dedicat acestei teme și totodată tot mai mâhnit că materia școlară nu se adaptează noilor realități istorice, social-politice.

MIHAELA HERBEL, 16 ANI, BAIA MARE: DOMNILOR GUVERNANȚI, DOMNILOR ROMÂNI...

Prima mea amintire în legătură cu comunismul sau cu una dintre fațetele sale este destul de veche. Aveam cinci sau șase ani și-i spuneam mamei – cu nonșalanta specifică vârstei – că uniforma de „șoim al patriei” în care trebuia să mă îmbrac era de fapt o mare prostie. La care mama – contrar obiceiului ei – mi-a spus să tac, fiindcă putea să o încurce chiar ea din cauza mea. Nu înțelegeam.

Pot să spun că am avut șansa de a nu avea de-a face direct cu represiunea comunistă. Dar de pe buzele tuturor nu lipseau întrebările cu privire la ceea ce vedeam în fiecare zi. Și mai ales eu puneam întrebări de fiecare dată când îi însoțeam pe ai mei să ia „drepturile” de la alimentara de după colt, unde de fiecare dată rațiile nu ajungeau tuturor și atunci magazinul era inundat de un val de înjurături și nemulțumiri. Dar nu după mult timp se făcea liniște, căci pesemne cu toții știau cum răsplătește statul român și al său vrednic secretar general nemulțumirea. Eu în schimb nu știam și mi se întâmpla să-mi exprim vehement nemulțumirea de fiecare dată când mi se cerea să mă îmbrac cu ridicola uniformă și să mă arăt plină de evlavie față de „conducătorul mult iubit”. Desigur, eu nu-l iubeam și știam că nici mama, nici tata nu-l iubeau. De fapt, presimțeam că individul cu voce gravă și care gesticula întruna nu era iubit deloc.

Când a început revoluția, ai mei au avut grijă să ne izoleze pe mine și pe sora mea. Astfel, am ajuns în satul bunicilor, unde evenimentele erau urmărite de obște la cele câteva televizoare care se aflau în sat. Nu știu de ce am simțit o mare ușurare când am aflat că soții Ceaușescu au fost prinși, deși n-am înțeles de ce era necesar ca executarea lor să fie transmisă pe postul național.

Înainte de '89 umblau tot felul de zvonuri printre puștii de la bloc cum că în America totul era posibil. Desigur, în viziunea noastră, posibilitățile se limitau doar la cantități industriale de jucării, dulciuri și desene animate. Dar e și asta ceva, având în vedere că pe vremea răposatului dulciurile și jucăriile nu abundau,

iar programul televiziunii naționale abunda în informații despre preaiubitul conducător și devotata sa soață – chestiuni cu care eu nu aveam nici în clin, nici în mână – și desene animate din când în când dar – cum am ghinion adesea – ba se întrerupea curentul, ba întrerupeau programul ca să anunțe vreo nouă bestială ispravă a prea-adoratului și a partidului său.

Nu e de mirare că prima ciocolată cu ambalaj frumos, primele desene animate văzute la televizor color sau primii blugi originali pe care i-am purtat au fost momente la fel de frumoase și de neuitat precum prima sărbătoare națională de 1 decembrie. Nu aveam atunci decât opt ani, dar stăteam în fata televizorului cucerită de bucuria de pe fețele oamenilor și de tonul înalt și grav al Savei Negrean sau al lui Furdui Iancu. La fiecare nouă sărbătoare națională am așteptat să văd aceeași atmosferă, dar momentul a fost unic și irepetabil iar manifestările cu ocazia zilei naționale s-au golit de semnificație; ultimele sfârșind prin a mă dezgusta prin falsitate, ridicol și prost gust. Si nici nu se putea altfel, căci sentimentul de a fi român nu e exprimat decât de alde Vadim Tudor sau Păunescu iar noi, restul, ne-am simțit ridicol dacă am așeza mâna pe inimă atunci când se cântă imnul național.

După revoluție, un adevărat eveniment a fost să aflu că unul dintre vecinii mei – un individ simpatic de altfel – a lucrat la Securitate. Așa șopteau vecinele pe la colțuri. Omul se bucura de mare respect în comunitatea restrânsă a blocului înainte de revoluție, însă după revoluție nu mai lipsea decât să fie arătat cu degetul. Schimbarea bruscă de atitudine a constituit pentru mine un paradox până când au fost date la iveală câteva din isprăvile fostei Securități. De-atunci simt un dezgust profund față de comunism. Căci pe cât de nobile păreau în principii scopurile sale pe atât de mult s-au transformat în opusul lor. Să fie din cauza faptului că majoritatea conducătorilor din fostul bloc comunist au fost și sunt adevărate cazuri psihiatrice? Spun asta referindu-mă la mioriticii soți Ceaușescu și al lor staff, la vechii locuitori ai Kremlinului și la contemporanii Fidel Castro sau fiii ogrăzii sud-coreene și chinezești.

Anii au trecut prilejuindu-mi o serie de întâlniri cu victime ale represiunii comuniste. Comunismul e un capitol încheiat din istoria României, însă – chiar la nouă ani de la desființarea lui – se pot observa urmele adânci pe care le-a lăsat în viața noastră socială, culturală și, bineînțeles, economică. Am putut să-mi dau seama de asta, fiindcă subiectul a fost și este îndelung mediatizat. Ni s-a dat răspuns la toate întrebările copilăriei: de ce au meritat soții Ceaușescu să fie uciși în fața întregului popor, de ce securiștii erau arătați cu degetul și multe altele.

Sunt un om care nu prea se împacă cu jumătățile de măsură și pe la doisprezece sau treisprezece ani credeam că n-ar mai trebui să existe nici un fost sau actual membru al Partidului Comunist în România, că cei ce-au făcut rău altora trebuiau pedepsiți. Acum am șaisprezece ani și mi-am dat seama că dorințele exprimate mai sus sunt la fel de utopice precum idealurile comuniste de egalitate și putere a clasei muncitoare. Nu numai că am realizat că legea junglei are putere de constituție în societatea noastră, că cei puternici și tupești înving iar restul se mulțumesc cu ce rămâne, dar am început să înțeleg și de ce unii regretă fostul regim. În virtutea legii junglei se justifică și de ce personaje care au jucat roluri pe scena comunistă n-au înțeles că pentru ei s-a tras cortina și-și joacă aceleași roluri monotone pe scena democratică. Contradicția e pronunțată atât la nivel logic cât și semantic, dar adevărul nu se confundă întotdeauna cu dreptatea – vorba lui Faulkner, iar realitatea ne-o demonstrează. Să fi avut atunci dreptate răposatul în nemărginita sa ură față de intelectuali? Poate voia să-și ancoreze poporul în realitate iar asta nu se putea face decât brațul la lopată și atârând gândirea-n cui... Nu, răposatul n-a avut dreptate - sunt convinsă – și asta am aflat-o din cărți. Căci cartea care descria drumul vieții și ceasul morții inginerului poet Gheorghe Ursu și mărturia zdrobitoare a lui Steinhardt din „Jurnalul fericirii” m-au făcut să-mi dau seama ce a însemnat de fapt represiunea comunistă. Ar fi de prisos să adaug ce a însemnat, în ce-a constat regimul temniței comuniste pentru Gheorghe Ursu, Steinhardt și alți intelectuali de marcă, dintre care unii

și-au găsit sfârșitul acolo. Găsesc că acesta este aspectul cel mai trist al lagărelor comuniste: în ciuda condițiilor precare, chiar inumane, ele au fost centre culturale, chiar religioase prin oamenii care le populau. Iar acum – mulțumită libertății de exprimare – toată lumea știe ce-au îndurat și cum au murit marii intelectuali ai României. Cred că fenomenul privit din afară e greu de înțeles. De aceea cred în puterea mărturiei.

Consecințele regimului comunist sunt ușor vizibile, în toate planurile vieții românești, mai ales atunci când ai șaisprezece ani și speri că într-o zi se va spune ADEVĂRUL. Dar până atunci o mulțime de oameni suferă din cauza pierderii celor dragi în închisorile comuniste sau în revoluție; iar o altă mulțime profită de erorile din România democratică la fel cum au profitat de erorile din România comunistă. Și-atunci întreb, domnilor guvernanți, domnilor români, venim din comunism dar încotro ne îndreptăm? Domnilor guvernanți, domnilor români, credeți că afirmația lui Kant „cerul înstelat deasupra mea și legea morală în mine” e o chestiune la fel de utopică ca și „Manifestul partidului comunist”?

CONSTANTIN CIPRIAN PAȚA, 17 ANI, VATRA DORNEI: CITIȚI-L PE MARK TWAIN!

Puștiul ședea într-un picior în mijlocul careului. Mâna-i străvezie ținea sus, sus de tot, să vadă toată lumea, un volum de Mark Twain. Părea de vreo doisprezece ani, era lung și deșirat, numai oase, tuns chilug, cu o față prelungă și gâtul ireal de subțire. Ochii săi albaștri priveau aiuriți în jur. Zâmbea în neștire și zâmbetul lui inocent demonstra că era departe de a realiza grozăvia ce o făptuise și pentru care se adunase atâta lume. Căci pentru el fusese adunată întreaga unitate de pionieri în curtea școlii, pe detașamente și grupe, cu comandanții în frunte. Și numai pentru el se aflau de față toate cadrele didactice, precum și șeful de post al miliției.

Printre steagurile roșii, de luptă, ale unității și detașamentului, printre tobe, trompete și cravate, o pădure de cravate însângerate, puștiul făcea notă discordantă. Îmbrăcat într-o cămășuță în carouri, cu pantaloni scurți, cu bețele picioarelor pline de zgaibe și vânătăi, înșurubat în aerul cald al primăverii, cu cartea lui Mark Twain ținută sus, sus de tot, atât cât îi permitea mâna-i străvezie, părea o arătare ciudată apărută printre oameni în zi de sărbătoare.

- Acest elev, tuna directorul lordache, este fiu și nepot de chiaburi. Crescut într-un mediu nesănătos, dușmănos față de orânduirea noastră, l-a citit pe Mark Twain și, lăsându-se influențat de haimanalele capitaliste numite Tom Sawyer și Huckleberry Finn, a încercat să destabilizeze școala și unitatea noastră de pionieri. Ia spune, elev, ce ți-a plăcut ție la cei doi derbedei americani?

- Mie mi-a plăcut la cei doi derbedei americani...

- Spune mai repede! Ce ți-a plăcut?

- Mie mi-a plăcut de Huck, fiindcă este îndrăzneț și merge cu pluta pe Mississippi ca plutașii noștri pe râul Neagra.

-Și la Tom?

- Că are haine frumoase, rosti ușurat băiatul.

- Sigur că da, sigur că da! Dar fuga de la școală, indisciplina lor?...

- Are cuvântul tovarășul învățător Murian.

- Stimați tovarăși, încep învățătorul. Sunt treisprezece ani de când m-am întors de pe front. Din războiul anti-hitlerist, precizez. Uitați-vă la mâna mea, copii! A fost străpunsă de gloanțe! Tovarăși pionieri, mă-ntreb azi cu durere: pentru ce am luptat eu în tranșee? Ca să văd progeniturile chiaburilor făcând propagandă literaturii imperialiste?

- Nemernicul, șopti bătrânul învățător Ieremia Cojocar. Și când te gândești că în 1946 făcea spume la gură în favoarea țărăniștilor...

- Sunt profund indignat și nu găsesc cuvinte să calific fapta acestui mic nemernic, continuă Mitu Murian. Să spună tovarășa Lidia cum a fost! Să spună!

Se auzi un freamăt ușor, de nemulțumire. Toată lumea știa că văduva avocatului Tescovină era ibovnica lui Murian. Nici ei înșiși nu făceau un secret din asta.

Tovarășa Lidia e o actriță înnăscută. Fiecare gest e o mișcare scenică. Fiecare cuvânt e o replică. Nările fremătânde și pieptul monumental, ținut cu greu în frâu de fragila lenjerie feminină, vădesc un temperament debordant.

- L-am văzut cu ochii mei - și îndreaptă cu încetinitorul degetul arătător spre împincinat - cum s-a urcat în picioare pe bănci și a strigat: Trăiască Legiunea și Căpitanul!

- Așa-i, copii? răcni Murian.

Nici un răspuns.

- Așa-i mă? Da sau nu?! se agita el în careu, simțind că a gafat și minciuna ibovnicei sale riscă să nu fie credibilă.

- E nebun, e nebun de legat! șopti din nou bătrânul Cojocaru.

Tovarășe director, luați vă rog măsuri! Iar se dă în spectacol!

- Are cuvântul tovarășul comandant al postului de miliție, interveni directorul.

Plutonierul-major Popovici făcu un pas în față și Murian se retrase respectuos. Lidia Tescovină se retrase și ea, vădit nemulțumită că i s-a întrerupt recitalul.

- Dragi pionieri și școlari! cuvânta plutonierul-major. Iată ce înseamnă să citești cărți nepotrivite, adică scrise de un american, chiar dacă se găsesc în comerț. Cum spuneam, nu-i știu minte numele autorului și băiatul acesta, tras pe sfoară de niște derbedei care se dădeau cu barca pe un râu, s-a gândit să facă și el în clasă o echipă de obrăznicii, cu scop să nu învețe și să nu asculte profesorii. Păi, asta-i curată insurecție, măi tovarăș!

Din cercetarea efectuată la fața locului și din declarațiile părților s-a constatat că familia este cea care a greșit în educație și tatăl a fost amendat, neavând grijă de minor. Pe viitor, elevul s-a angajat să nu mai citească trăsnași de felul celor arătate mai sus, iar tatăl să bea mai puțin și să se ocupe de copil. Profit de ocazie ca să vă amintesc totodată îndatorirea de a respecta regulile de circulație, căci s-au înmulțit mașinile și nu cumva să avem surprize.

Directorul i-a mulțumit milițianului pentru intervenție și a dat cuvântul, în încheiere, secretarului de partid. Acesta a făcut un aspru rechizitoriu chiaburimii, vinovată de toate relele comunale, și a adresat un apel mobilizator cadrelor didactice în vederea intensificării înscrierilor la întovărășire.

Băiatul înțepenise într-un picior și a fost bucuros când directorul l-a luat de mână și l-a plimbat în cerc, obligându-l să strige în dreptul fiecărui detașament: - Cine va face ca mine, ca mine să pățească! N-am să mai citesc Mark Twain!

Striga cu glas subțirel, sperând că în curând va fi lăsat în pace. Dar calvarul încă nu încetase.

- Stai într-un picior și cu cartea sus, lângă catarg, până la închiderea ceremoniei! porunci directorul.

Abia atunci realiză puștiul că toți copiii se uitau urât la el. Din cauza lui pierduseră pauza mare și unii chiar o parte din ora de educație fizică. Privirea i se întunecă și rosti printre dinți, în timp ce detașamentele se deplasau spre clase:

- Citiți-l pe Mark Twain!

Aceasta este o întâmplare legată de represiunea comunistă, trăită de tatăl meu pe vremea când el însuși era copil, în anul 1959.

VICTOR PLATON, 16 ANI, CHIȘINĂU: DESPRE STRĂBUNELUL MEU

Mă numesc Victor Platon și vă scriu deoarece aș vrea să povestesc tragica perioadă comunistă din viața străbunelului și familiei sale.

Străbunelul meu, Platon Manole Danil, locuia în satul Cobușca Nouă (Județul Tighina) împreună cu soția, Platon Elena Simion, și cu ai săi patru copii. A luptat în Primul și cel de-al Doilea Război Mondial, de ambele ori de partea fraților săi împotriva neînsetaților cotropitori slavoni. În același timp, fiind un bun gospodar, era unul dintre cei mai stimați oameni din sat. Era proprietarul a 15 ha de pământ arabil, 3 ha de viță de vie, 1 ha de pădure și 1 ha de livadă de nuci (făcea ulei din nuci). În gospodărie avea 50-60 oi, 6 cai, 2 căruțe și câteva vaci.

Construise în sat o moară cu motor (unde drept combustibil servea motorina) ce-i aducea profituri. În timpul vieții, la inițiativa și cu banii lui au fost săpate 5 fântâni în diferite părți ale satului, dintre care 4 au fost săpate la drum. Oamenii le mai numeau „fântânile lui Manole”.

Însă toate acestea au luat sfârșit odată cu sosirea verii anului 1948, când în casa lui a venit așa-numitul „procuror” cu persoane înarmate și cu un sătean deja arestat - Andrei Zamsa (care a fost dus mai târziu în Siberia). „Procurorul” a cerut chitanța de pe „postavcă” (un impozit agricol ce se percepea în cereale, pâine, poamă etc.).

Fiind la curent cu arestările și deportările ce se făceau prin satele din apropiere, a înțeles motivul din care acești indivizi cu venit la el, și, sub pretextul că vrea să aducă chitanța din altă oadaie, a ieșit și dus a fost.

Seara, fiul lui (Platon Ion Manole) i-a dus străbunelului niște haine și arma de vânătoare în pădurea de lângă sat unde acela se ascundea. Așa a așteptat el în pădure vrea 2-3 zile, dar văzând că este căutat în continuare, a înțeles că nu există cale-ntoarsă.

Dar familia nu a scăpat de persecuțiile staliniste deoarece pe străbunica (Platon Elena Simion) au arestat-o și „judecat-o” sub acuzația că era fiică de „culac” și că era originară nu din Cobușca Nouă, ci din satul Mereni, ce se afla în apropiere.

În timpul „procesului” toate încercările ei de a se apăra erau stopate de strigăte de felul - (Tăcere!!!), iar copiii când spuneau ceva, primeau drept răspuns cuvântul - „Șa!”.

Ea a fost exilată în Siberia, unde a fost expusă unor condiții de trai și muncă la care nu fiecare rezista. A fost eliberată prin 1954, după moartea lui Stalin.

Nici copiii lor, fiind deja însurați, nu au scăpat de represiunile comuniste.

O primă și ultimă experiență în acest sens a trăit-o cel mai mare fiu al străbunelului, Gheorghe, care încă în 1945 a fost trimis forțat pe prima linie în asaltul Berlinului, unde a și fost ucis. Cu toate că exista un ordin, ca părinții copiilor ce au căzut în război să fie scutiți de confiscări și refugii, totuși aceasta nu s-a întâmplat.

Astfel toate pământurile i-au fost luate, moara au demolat-o și au transportat-o la Chitrosu Neamț.

Casa împreună cu gospodăria a fost confiscată, devenind mai târziu hotel pentru comsomoliști, școală, grădiniță de copii, depozit de cereale și depozit pentru îngrășăminte minerale.

Toți anii aceștia străbunelul s-a ascuns sub un alt nume de familie în satul Cornești (Jud. Călărași), unde a lucrat la o fabrică de vinificație și uscătoare de fructe. A agonisit puțini bani făcând și butoaie, teascuri, căzi etc.

Cu acești bani, după reîntoarcerea soției din Siberia, a fost nevoit să-și cumpere o „bojdeucă” în Chișinău, pentru că reîntoarcerea în sat le era interzisă.

Mai târziu li s-a permis să se reîntoarcă în localitatea natală, însă nu le-au restituit nimic din ceea ce aveau ei înainte, astfel că bunelul, la vârsta de 60 ani, a început construcția unei case noi, pe care a și dus-o la bun sfârșit.

Soarta fraților și surorilor străbunelului nu diferă cu mult de a sa. Astfel fratele lui, Platon Sava Danil, fiind director de liceu din Chișinău, cu soția și socrul său, Pavel Ștefan (profesori și ei), s-a refugiat, aranjându-se cu traiul în localitatea Otopeni din România. De atunci nu s-a reîntors niciodată în Basarabia.

Înainte de plecare i-a trimis o scrisoare străbunelului în care zicea: „Vino cu haraba și încarcă cât vrei, deoarece eu fug de URGIA COMUNISTĂ dincolo de Prut. Îmi iau valizele, tu vino și ia-ți măcar mobilele”.

Casa în care locuia Sava Platon se află și la momentul actual în strada Ion Kogălniceanu din Chișinău.

O soră de-a străbunelului, Maria Platon, împreună cu soțul ei care era ofițer al Jandarmeriei din Chișinău s-a refugiat și ea din Basarabia.

Altă soră, Vasaliță, a fugit peste Prut din teamă să nu fie deportată în Siberia, deoarece avea 30 ha de pământ, dispunând și de utilajele necesare pentru prelucrarea lui.

Un alt frate, Sașa Platon, deținea și el 10 hectare de pământ, însă a fost lăsat în pace de oficialitățile moscovite, deoarece aceste hectare nu le deținea de mult timp în posesiune. A fost scutit de exil și Gavril, un alt frate al lui Manole. Un verișor de-al străbunelului, care nu a reușit să se refugieze, a fost arestat încă înaintea războiului deoarece era membru al „Partidului Cuziștilor” și nu se dorea ca membrii partidului să fie acele impulsuri ce ar trezi conștiința națională rândul populației.

Fiind „judecat”, a fost dus pe 16 ani în regiunea Krasnoiars (Rusia) la munci grele, nefiind eliberat nici în timpul războiului, deși alți deținuți, deși criminali, erau duși la război. După 16 ani el s-a întors la baștină.

În acești ani străbunelul a suferit mult, nu atât din cauză că pribegea pe drumuri și nu avea vești de la familia sa, ci din cauză că tot ceea ce avea el mai sfânt - pământul și munca de-o viață - a fost înghițit într-o clipă de valul totalitarismului stalinist.

În ultimii ani ai vieții, străbunelul meu (Platon Manole Danil) într-o discuție cu rudele și-a exprimat plângând opinia sa în legătură cu starea existentă atunci în Basarabia: „Este țara mincinoșilor, tâlharilor și bețivilor... Nu a fost vremea mea...”

P.S. Toate cele relatate mai sus mi le-a povestit bunelul (Platon Ion Manole) care trăiește acum în satul Cobușca Nouă, în casa străbunelului. Nu e de justificat ceea ce s-a petrecut atunci cu familia mea. Că tot ce a dorit Manole să transmită generațiilor ulterioare a dispărut fără urmă. Dar și mai tare doare sufletul când văd cum viața română din Basarabia și în zilele prezente este „stârpită” și rusificată de către ruși, stingându-se încetîșor...

ANA ANTIMEI, 19 ANI, CERNAUȚI: BUCOVINĂ, BUCOVINĂ

(ce am auzit din familie, de la vecini, rude, de la oamenii din sat)

„Bucovină, Bucovină,
Mult ai plâns c-ai fost străină
Depărtată de români,
Pângărită de păgâni Bucovină,
Bucovină, Rabdă, rabdă și suspină...”

Mă numesc Ana Antimei, sunt născută în satul Tereblecea, reg. Cernăuți, raionul Hliboca din Nordul Bucovinei. Îmi fac studiile în România, sunt în anul pregătitor la Centrul Eudoxiu Hurmuzaki pentru românii de pretutindeni din comuna Crevedia, județul Dâmbovița. Doresc ca în aceste câteva pagini să descriu calvarul pe care l-au îndurat românii din Nordul Bucovinei și ținutul Herța sub pacostea omenirii numită comunism.

De la fostul consătean Grigore Sandul (care recent locuiește în București) am aflat ce s-a întâmplat în 1940, când comuna Tereblecea a fost ocupată de armata sovietică.

În anul 1939 comuna Tereblecea avea o situație economică deosebit de înfloritoare; se putea spune că nu existau oameni săraci în comună. Iar din punct de vedere cultural avea o situație deosebită. Mulți gospodari din sat își trimiteau copiii la gimnaziul din Siret și la diferite școli, licee și facultăți din Cernăuți, pentru a deveni: învățători, profesori, contabili, juriști, doctori și ingineri. Dar tot în anul 1939 locuitorii satului Tereblecea au simțit pentru prima oară teama de ceea ce urma să se întâmple, văzându-i pe profesorii care în luna septembrie pe drumul național Cernăuți-Siret, în coloane nesfârșite de autobuze, autoturisme,

autocamioane, birje, căruțe, biciclete și pe jos, cu bocceluțele în spate, fugeau privind în urmă înfricoșați să nu fie ajunși de armatele lui Molotov și Ribbentrop. În vremea aceea nivelul de informare era foarte redus, în sat nu existau decât câteva aparate de radio cu baterii, și de multe ori, din informațiile transmise din vecini în vecini, esențialul știrii se pierdea pe drum. Ceea ce știa era că, după primul război mondial, Rusia nu mai era condusă de un țar, cu credința în Dumnezeu, ci de un fel de anticriști, care distruseseră bisericile și cultul religios.

În anul 1936 în sat apăruse un om întors după 20 de ani de prizonierat în Rusia, din primul război mondial, care însă nu prea vorbea despre ceea ce văzuse și trăise în lagărele comuniste. În sat se spunea că se prostise că nu mai știa să vorbească, dar abia peste câțiva ani, când comuna noastră a fost ocupată de ruși, am înțeles de ce nu spunea nimic acel om despre Rusia, din acea vreme, era înspăimântat de teroarea din lagărele și închisorile comunistilor.

În anul 1940 (sătenii uitaseră ce se întâmplase cu polonezii) armata română dislocată în sat a primit ordin să se retragă, iar noi am rămas singuri, neapărați și neajutorați de nimeni. Apoi, într-o zi, am auzit că vin rușii și că lumea fuge din Cernăuți; toți eram dezorientați, sătenii nu știau ce să facă, să plece, să fugă, dar cum? Într-o căruță nu poți lua multe, să lase toată averea?

Tot gândindu-ne ce să facem ne-am trezit într-o duminică după amiază cu trei tancuri rusești, care au trecut prin centrul satului. Oamenii mai în vârstă s-au ascuns, noi, copiii, mai curioși, am alergat în drum, să vedem de unde vine un zgomot așa de mare, că nu-l cunoșteam decât pe cel făcut de motociclete.

A doua zi a venit cineva la noi și ne-a spus că nu se mai poate merge în orașul Siret (se află 6 km nord de Tereblecea) deoarece rușii au blocat șoseaua națională și nu dau voie să se treacă nici încolo și nici înapoi. Apoi s-a auzit că primarul a fost dat afară din primărie de ruși, care au pus primar pe unul din

cei mai răi oameni din sat, bătauș, bețiv, cu antecedente penale și fără nici o meserie. Din acel moment a început prigoana împotriva oamenilor din sat, care fuseseră lideri politici sau erau puțin mai înstăriți. Unii dintre ei au reușit să fugă în România, peste câmpuri, unde încă nu fusese instalată paza. În fiecare zi auzeam despre oamenii care au fost arestați și duși la închisoare la Cernăuți. Nici unul dintre ei nu s-a mai întors acasă niciodată.

Mai târziu s-a aflat că dintre cei arestați, care se dovediseră mai recalcitranți sau fuseseră denunțați de conducerea satului, fuseseră împușcați în cap în drum spre Cernăuți. În această situație părinții noștri s-au gândit ca din cei cinci copii câți eram, primii trei, cei mai mari, să plece în România, pentru a nu fi luați de ruși în armată. Între timp, oamenii mai isteți din sat și capabili deveniseră călăuze pentru cei care voiau să treacă granița în România, graniță care acum se întinde în tot lungul ei.

Așa că într-o noapte din mijlocul lunii octombrie 1940 ne-am hotărât și noi să plecăm în România. Mama ne-a pregătit mâncare și ne-a dat fiecăruia câte o traistă cu haine. Locul de întâlnire cu călăuza era fixat la 5 km de casă în lunca Siretului, în dreptul satului Stânca, la ora 22:00. Am plecat pe rând din casă, pe înserate; eu fiind mai mare mergeam înainte iar cei doi frați ai mei din urmă. Când am ajuns acolo am constatat că se adunaseră vreo 22 de oameni, bărbați și femei. Am stat într-o groapă de argilă cam până în jurul orei 24:00, când călăuza a dat semnalul de plecare. De aici și până la locul de trecere a graniței erau cam 4-5 km, inclusiv traversarea râului Siret în zona de vad. Mi-am luat ghetele în mână, mi-am suflecat pantalonii și cu traista pe spate am trecut Siretul. Cerul era înstelat, luna plină, iar pe câmp se vedeau clăile din coceni de porumb. Mergeam când pe drum, când pe câmp în grupuri de câte 3-4, la distanța de 20 m unii de alții. Când am ajuns pe un ogor, unde porumbul fusese tăiat și din coceni făcuseră clăi, ni s-a transmis de la grupul din față că granița este foarte aproape și că în câteva minute vom fi în România. Ne-am bucurat toți, dar dintr-o dată în fața noastră, la o distanță de 30-40 m, dintr-o claie de

coceni au ieșit în fugă doi grăniceri ruși strigând: „PASTOI STRILEA!”. Noi ne-am întors și am luat-o la fugă, ei au început să tragă rachete în sus; când racheta lumina mă aruncam la pământ, apoi o luam iar la fugă. La un moment dat m-am trezit singur-singurel, astfel cu frică am ajuns spre dimineață acasă, unde mi-am găsit frații și părinții. Din cele 22 de persoane care am încercat atunci să trecem granița, au fost prinse 8 persoane, printre care și 2 femei. Cei prinși au fost duși în Siberia, o parte au murit pe drum, iar alții de foame și frig acolo. Printre cele 8 persoane era și o tânără pereche căsătorită în acel an, cea mai bogată familie din sat. Ei au fost despărțiți și a murit numai tânărul, iar nevasta sa astăzi este singura care a supraviețuit din cele 8 persoane, ea locuiește în Iakutia (Siberia). În luna iunie 1941 am fost informați că s-au făcut liste cu românii din comuna noastră care aveau să fie duși în Siberia, în această listă figura și familia noastră. Mama a făcut două cuptoare de pâine, ca să avem ce lua cu noi în lagărele de destinație. Din fericire acest ultim act de dislocare a românilor din Tereblecea n-a mai avut loc, fiindcă peste o săptămână armata română a început războiul.

Frica trăită în 1940 ne-a făcut ca în martie 1944 să ne îndepărtăm cât mai repede de această patimă a omenirii care a fost comunismul, neștiind că ea va cuprinde toată România timp de 45 de ani.”

Acesta a fost povestea lui Grigore Sandul, care după părerea mea a fost norocos, un noroc plin de groază ca și cel al lui Gheorghe Mihailiuc, care mi-a povestit tragedia de la Fântâna Albă la care a participat.

La 1 aprilie 1941 câțiva români chemați de dorul libertății și dornici de a scăpa de tirania regimului comunist, și-au îndreptat pașii spre Fântâna Albă, sat așezat pe noua frontieră, populat încă din timpul austriecilor de lipoveni. Dar pentru mulți acest drum a fost fără întoarcere.

Printre acești oameni se afla și domnul Gh. Mihailiuc cu fratele său mai mare. Dâșii au fost martori oculari la acest masacru, adevărat genocid. Oamita, astfel se numește marginea pădurii din Fântâna Albă,

i-a rămas în amintire ca un simbol al barbariei. În memorie s-au întipărit episoade de o rară cruzime, crâmpie ce îl vor urmări pe domnul Gheorghe toată viața.

...Ucigașii au așteptat cu degetul pe trăgaci, până când mulțimea a ieșit la lizieră. Era o acalmie prevestitoare de rele. Pașii greoi îi purtau pe oameni spre un sfârșit fatal. Tricolorul din fața coloanei flutura mândru, demonstrând dragostea de neam și de Țară a românilor bucovineni. Deodată, liniștea a fost spartă în cioburi de groaznicul glas al armelor. Zgomotul morții s-a răspândit până peste codri. Cineva din mulțime a strigat: „La pământ”. Șuvoiul neîntrerupt de foc ținea oamenii culcați cu respirația curmată. În acea stare de încremenire, un bărbat din primele rânduri a strigat: „Înainte fraților, ei nu vor cuteza să ne omoare”.

Dar chiar atunci a început măcelul. Era un adevărat iad, de la pământ până la cer. Flăcăul voinic care ducea tricolorul s-a prăbușit într-un lac de sânge strigând în groaza morții: „Fugiți, oameni buni, eu rămân aici să mor pentru libertate”.

Ca prin minune domnul Mihailiuc a ajuns în pădure, unde era ferit de gloanțele ce zburau unul după altul. Aici, într-un pâlț de brazi, câteva femei se tânguiau deasupra unei neveste care-și dădea ultima suflare. Muribunda strângea la pieptul sângerând un băiețel de vreo 2 anișori. În ochii ei mari și tulburi licăreau lacrimile pierzaniei. O femeie a smuls copilul din brațele mamei care și-a dat sufletul.

Ajungând în satul Petriceni, domnul Gheorghe a găsit adăpost și hrană. A fost o noapte plină de spaimă, cu riscul de a nimeri în ghearele soldaților, a ajuns acasă la Trestiana, a doua zi pe la chindie. Și acum dânsul aude uneori șuieratul acelor gloanțe blestemate.

Acestea sunt două din paginile triste ale istoriei poporului român. Dar cine va uita nenorocirea pe care a adus-o foametea care a fost organizată pentru a nimici o parte a populației din Nordul Bucovinei? Cu câtă vitejie oamenii se luptau pentru a păstra bunurile, animalele, care însă erau luate, până la urmă, de staliniști.

Drept hrană nu le lăsaseră decât ciumălăi fără grăunțe și cartofi degerați, pe care îi scobeau din pământ odată cu dezghețul primăverii

Impresiile mele

Dar aceasta ne este istoria, așa, cu pete negre, răni care încă sângerează, dar care vor fi poate vindecate de noi, generația tânără necătând că în zilele noastre trăim timpuri cu puțină speranță și multă disperare. Acum se propagă mai mult o politică a promisiunilor. S-au ruinat imperii și regimuri totalitare. Fascismul a fost demascat, condamnat, interzis.

După toate câte le-am auzit de la cei care au suferit în urma comunismului mi-am pus întrebarea: „De ce oare s-a procedat astfel numai cu fascismul?”. Doar e cunoscut de toată lumea că regimul comunist a comis atrocități și mai îngrozitoare.

Noi, generația tânără, nu trebuie să falsificăm istoria, în timpul prezent există mulți meșteri în aceasta. Noi dorim și vom afla tot adevărul despre chinul pe care comuniștii l-au pricinuit străbunilor noștri.

TATIANA COLIBAN, 14 ANI, BĂLȚI, R. MOLDOVA: „OCTOMBREI”

Majoritatea datelor de care dispun țin de comunismul din fosta Basarabie. Prin mijloace economice și politice, mai ales violente, reprezentanții comuniști au acționat împotriva tuturor forțelor ce susțineau democrația, pluralismul, adepții lor fiind exterminați fizic.

Sistemul a generat o teamă enormă, ce și-a pus amprenta asupra mentalului colectiv. Controlul statului s-a extins asupra cinematografelor și caselor de sănătate, asupra farmaciilor, întreprinderilor chimice, într-un cuvânt, controlul a cuprins tot ce mai putea fi cuprins în limitele statului. Chiar și instituția bisericii a fost crunt reprimată, biserica - locașul sfânt care putea fi unica speranță de dobândire a liniștii sufletești. Preoții au fost arestați, mănăstirile închise. Mulți autori au trecut în slujba culturii comuniste, elogiind sistemul comunist în poezii. Comuniștii doreau să creeze un om nou, educat pe baza unor principii noi. Autoritățile comuniste intimidau sau lichidau fizic intelectualitatea de creație: scriitori, istorici, filozofi. Stagnare și regres spiritual - astfel poate fi rezumată politica comuniștilor în domeniul culturii. Se credea că pătura de țărani înstăriți, ce s-a constituit, se îmbogățeau și chipurile împiedicau modernizarea statului. În realitate, existența unei clase a culacilor era doar un mit al lui Stalin. Erau rechiziționate produsele alimentare și confiscate. Aceasta a generat o mare și pustiitoare foamete, ce a luat cu ea mii de vieți omenești. Oamenii se degradau până la nivelul animalelor, începeau să se hrănească cu iarbă, foloseau în alimentație câini și pisici, dar cel mai tragic lucru e că au fost înregistrate cazuri de canibalism. Cei ce încercau să se împotrivească rechiziționării erau crunt represați. Represați au fost nu numai țărani, dar și cei ce dețineau posturi importante. În această direcție se evidențiază deportările din 1949 cu consecințe grave. Se prevedea deportarea a 11.280 de familii. Printre aceștia a fost deportată familia nașei părinților mei în Rusia îndepărtată. Ea, adică nașa părinților mei, s-a născut acolo, apoi a revenit în țară, pentru a-și cunoaște

rudele și pământul natal. Persoanelor deportate nu li se permitea să ia mai nimic. Militarii puteau să vină chiar și la miezul nopții și să-i ia cu sila pe oameni. Din povestirile părinților am aflat că ei erau transportați în vagoane pentru cărbune, erau foarte mulți și săptămâni întregi stăteau în picioare. Lagărele erau situate în locuri cu climă aspră, cu condiții nefavorabile pentru existența umană. Oamenii deportați erau supuși unor condiții chinuitoare, majoritatea mureau de foame. Ei au fost despărțiți de apropiații și rudele lor, satele rămâneau fără forță de muncă, erau grav încălcate drepturile omului. Eu am avut ocazia să văd un lagăr de acest fel, căci am trăit cu părinții în Rusia, la hotarul cu China. Lagărul se afla în mijlocul unei păduri, pe un loc curățat de arbori. Teritoriul era îngrădit cu un gard ghimpat, iar în mijloc se afla o casă veche. Toate din jur demonstau condițiile grele, neomenești de trai. Din povestirile mamei am aflat de încă o îngrozitoare crimă practică de comuniști împotriva celor ce încălcau regulile în lagărele de muncă: se făcea o groapă îngustă, având lățimea aproximativă cu cea a omului și înălțimea lui. Oamenii erau puși în aceste gropi, fiind lăsați 4-5 zile fără mâncare și apă. Un rol deosebit în pregătirea ideologică a generației în creștere îi revenea Uniunii Leninist-Comuniste a tineretului. Scopul principal al organizației a fost educația comunistă a tineretului pe principiile internaționalismului socialist. Școlarii erau octombrei, pionieri. Ei învățau cântece și poezii despre „calea luminoasă a comunismului” și despre bunătatea „bunelului Lenin”. Vă reproduc un fragment dintr-o poezie, cât a mai rămas în memoria mamei mele: *„Suntem veseli și de-o seamă/Octombrei pe toți ne cheamă/La al patriei apel/Gata-i orice octombrel.”* Cei ce nu intrau în Uniunea Comunistă nu puteau avea acces la nici un fel de instituții sau li se lua bursa, astfel încât oamenii erau împinși să se facă comuniști. Nu toți au aderat la această uniune; de exemplu, părinții mei nu au aderat, nici bunicii, dar și ei au avut de suferit. Comuniștii au lichidat religia, pedepsindu-i pe cei ce-și făceau cruce sau se rugau. Pe mama mea au prins-o când stătea în genunchi și se ruga. Ea și mai multe fete au fost duse la directorul școlii, care le-a mustrat. Comuniștii pledau

pentru ca oamenii să se lepede de ceea ce-i sacru pe lumea asta. Comuniștii însă doreau și doresc să lase în umbră toate crimele săvârșite de ei, să înalțe monumente marilor reprezentanți ai comuniștilor și să numească străzile în cinstea lor. Astfel, la 17 decembrie trecut, Primăria Bălți a anulat hotărârea privind renominalizarea câtorva străzi ce poartă numele unor foști militari și activiști de partid sovietici. Străzile care au purtat înainte numele de Decebal, Nicolae Testimițeanu, Pavel Boțu au fost peste noapte rebotezate în Konev, Kolesov, Leseciko. Concomitent, mai multe denumiri mai vechi, cum ar fi străzile Pământeni, Glodenilor, Tâmplarilor, Trandafirilor și altele au fost scoase din uz și înlocuit cu denumiri sovietice.

MANUELA OPRÎȘAN, 18 ANI, BUCUREȘTI: TACU

Mărturisesc că, amintindu-mi existența fizică a lui Tacu - așa îl chema pe omul devenit, peste ani, simbolul demnității încătușate dar biruite - îmi pare neînchipuit de depărtată, de neverosimilă, ca o mână tremurătoare pe câmpia bântuită de viscol...

„Lino!” O singură dată. Glas aspru. Ursuz chiar. Ca o comandă cazonă care, ai sau n-ai chef, te face să sari în picioare, să-ți verifici ținuta, să te-aliniezi în front și să răspunzi „Prezent!” când i se strigă mele. Sau ca un „Apel” al deținuților, reperul la care se raportează, secundă cu secundă, viața celor „dinăuntru”...

Așa a început tata povestea păstrată în cotlonul umbrit a-l adolescenței lui. Și a continuat... M-am ridicat de la masa aflată în verandă și m-am îndreptat spre poartă. Dincolo de gardul din raiele de fag, proaspăt vopsit - el. Într-un pulover peticit. Cu niște pantaloni roși și decolorați. Pe deasupra și scurți. Prea scurți și prea largi. Pe cap - o șapcă ponosită. Ca și încălțările din picioarele chinuite de nurul care le făcea umbletul nesigur. Am deschis poarta încet, ca și cum mi-ar fi fost frică. De fapt, îmi era frică. Omul deja îmi citise întrebarea. Dovadă că m-a întâmpinat cu aceeași voce care strecura un șarpe în sân: „Unde-i mă-ta?” Văzând că întârzie răspunsul și-a țuguat nemulțumit buzele și și-a pus mâinile pe gard. Nu ca și cum ar fi vrut să se sprijine. Nu. Cu intenția, parcă, de a-l smulge și a- sfărâma, doar-doar n-ar mai exista delimitări, chiar și așa, părelnice, de lungimea și înălțimea câtorva scânduri. Ochii m-au speriat de-a binelea. Lăsau impresia că dintr-o clipă într-alta aveau să-i țâșnească din iriși două săgeți cumplite pentru a-mi lovi creierul exact în locul unde se căznea să ia formă răspunsul. Adevărul e că nu știam unde plecase bunică-ta. Nu știam, iar omul acela peticit și tras la față îmi ceruse imperativ să-i răspund la o atât de banal întrebare: „Unde-i mă-ta?”... Am avut noroc. Din lungul străzii creștea silueta bunică-ti, plecată prin vecini. De-abia ajunsă, s-a uita nedumerită la el... la mine... la el... „Ce-i?” a venit, firească, întrebarea. În loc să

răspundă, omul și-a luat mâinile de pe gard. În clipa următoare, cu o mișcare nervoasă și-a dezgolit umărul stâng. Pe omoplat avea un semn inconfundabil, o pată mare, cafenie, ca aducea cu o acvilă. „Tacule!” a exclamat mama și a dus mâna la frunte, ca pentru a nu lăsa să se risipească amintirile copilăriei, când ea și Ghibirca-țigancă și Neculăiță Serea și Tacu alergau la iazul din josul satului să se zbenguiască în apa lui limpede, cât era ziuica de mare. „Eu sunt, Lino, Tacu din primară”. Atâta a spus bărbatul, până să intre, nu prea convins, în curte. „Tacu din primară”... Ca o parolă de întoarcere înapoi a timpului cu vreo 40 de ani. De cum a trecut de poartă, a cerut apă. De trei ori i-am umplut cana mare, din tablă emailată. A băut pe nerăsuflăte. La fel a vorbit: „Două zile și două nopți, după Marea Amnistiere, ne-au purtat cu bacul, de la Periprava spre Galați. Fără fărâma de pâine. Fără picătură de apă. Fără fir de căldură. Deși, spre zori, de frig, nu puteai rosti o vorbă. Iar când l-am rugat ca pe Sfântul Duh pe o năstrapă de majur să ne dea voie să ne-nmuiem măcar un deget în undă, ne-a precizat că fluviu-i bun a poporului. Și numai dacă noi, „politicii”, aveam aprobarea acestuia am fi putut beneficia de încuviințarea mei-ului...” De mâncat n-a mâncat cine știe ce. Poate fiindcă i se păruse o altfel de masă, cu aperitiv și desert. Poate fiindcă dantura îi era cum îi era. Or, cine ști din pricina dezobișnuitei de a folosi și alte tacâmuri în afara unei linguri boante. Poate... Când a socotit că-i fusese îndeajuns, s-a închinat și a mulțumit pentru omenie. Mama l-a întrebat dacă nu i-a fi de trebuință și o țigară. Tacu i-a răspuns cu un gest al mâinii, ca fluturare de aripă. Ba, a și mărturisit cu nebănuit de mare părere rău: „M-am dezvățat, Lino... M-au dezvățat.”... S-a ridicat de la masă și a ieșit în curte. L-am urmat. Lăsa impresia că-l bucura lumina „Trebuie să fie ceasurile două”, a spus, cercetând umbra caisului. Două era. Cu același mers șovăitor, ca al unui cal împiedicat pe izlaz, s-a îndreptat spre poartă. „Apoi, mă cam duc, Lino”, a răspuns el la o altă întrebare nepusă. În clipa aceea, dacă nu mi s-o fi părut, vocea îi căpătase alt timbru. Curioasă ca orice femeie, mama a dorit să știe: Unde Tacule? „Lino, Lino, a musturat-o el îngăduitor, tot proast-ai rămas, ca pe vremea noastră.” A tăcut, apoi a

mai privit caisul și și-a frecat de câteva ori barba. După care, ca și cum și-ar fi adus aminte, a rostit tot ca o poruncă: „Dă-mi unșpe frangi!” Surprinsă și nu prea, întrucât recunoscuse firea lui Tacu, bunică-ta m-a trimis în casă, după bani. Omul i-a luat, i-a numărat leu cu leu, de parcă-i împrumuta, și i-a băgat într-un buzunar numai de el știut. „Nu am gând de-acasă, Lino. Am aflat că Ilinca, nevastă-mea... și că Ginel, copilul nostru... Ce să mai caut eu acolo? “ Vocea îi redevenise iar cea de la-nceput. Parcă ar fi vrut să blesteme, dar ceva îl oprea. Chipul meu mirat? Clopotul bisericii din apropiere, care bătea în dungă, a mort? Amintirea femeii înnebunite de durere? Sau a copilului despre care auzise că murise înecat în iazul din amintirile lui? S-a mulțumit să ofteze. Un anume oftat „Ehai!” Și a continuat, mai mult pentru sine, de vreme ce pe mama o considera prea naivă, iar pe mine prea necopt ca să-nțelegem: „Doamne-Dumnezeule, până-ici a ajuns Siberia!” Noi, cu adevărat, nedumeriți. Simțindu-ne, s-a-ndurat să ne lămurească: „Mă-ntorc îndărăt, Lino. Cel puțin acolo, înăuntru, nu poate să le facă nimeni nimic gândurilor!”... Și a plecat... Cântând încet și tot mai departe... Tot mai departe...

În povestea tatii... În amintirile mele... O siluetă... O mogâldeată... Un punct... Unul din punctele de pe linia continuă a vieții...

Astăzi, din întâmplarea aceea, mi se recompune în imaginație doar icoana unui bărbat care, ca să se întoarcă înăuntru de bunăvoie, murmură stins... „Trăiască regele... în pace și onor... De țară iubitor... Și-apărător de țară!”...

„La Cotul Donului, în luptele din Valea Muzuran - aveam să citesc deunăzi într-o cuprinzătoare lucrare memorialistică - Locotenentul Tacu Danciu, ofițer în Armata Regală, decorat cu Ordinul Mihai Viteazul, în grad de cavaler, grav rănit fiind, a căzut prizonier. După cinci ani în lăcușia, a fost adus în țară și condamnat la 20 de ani muncă silnică!

RUXY PAUL 16 ANI, BUCUREȘTI: DESPRE COMUNISM, CA DESPRE MORȚI: NUMAI DE BINE?

M-am născut la 5 iulie 1982. Ziua de 21 decembrie 1989 a fost o zi foarte importantă din viața mea: am zburat prima oară cu avionul La Cluj. După-amiază m-am distrat marfar: am jucat fotbal cu fetița gazdelor și alți copii și am strigat „Jos Ceaușescu!”. Seara, amicii tatei ne-au oferit o cină minunată și discuțiile celor mari mi se păreau alcătui o atmosferă solemnă, foarte potrivită pentru a încheia o zi atât de specială. Amintirile mele din anii comunismului sunt amintirile mele de până la vârsta de 7 ani.

Republică, măreață vatră!

Urmam o grădiniță în engleză. Îmi plăcea grozav de mult. Tot programul era în engleză, iar *teacher Shefler* ne era ca o mamă. Pot spune că am învățat engleza ca pe o a doua limbă maternă.

Într-o zi doamna Shefler ne-a învățat un cântec în limba română: „Republică, măreață vatră!”. Pentru serbare. Cântece în engleză? Mare brânză! Alea erau ușoare, pe înțelesul tuturor, trei lulele, trei surcele! Pe când „Republică, măreață vatră” era cu totul altceva, nu se compara!

Sună familiar, dar în același timp misterios, căci nu pricepeam nimic. Eram foarte mândră căci numai grupa noastră urma să prezinte la serbare acel cântec, celelalte grupe nici măcar nu îl învățaseră!

M-am gândit să mă dau mare în fața părinților. Credeam că-i voi face pilaf cu acel cântec în limba română! Zis și făcut, numai că, pe cât cântam eu mai tare și mai cu forță, pe atât părinții mei se pleoșteau. Am trăit pentru prima dată conflictul între generații: ai mei nu mă înțelegeau, gusturile noastre nu se potriveau. Dar nu am disperat. Conștientă de dificultatea cântecului, am decis a le cânta mereu „Republică, măreață vatră”, sperând că vor înțelege și ei până la urmă. Dar, de câte ori cântam, pleoșteala părinților mei revenea. Într-o zi, am auzit-o pe mama oftând: „Asta este! Nu are deloc ureche muzicală!”

Bieții mei părinți melomani considerau că sufăr de o adevărată infirmitate. Și mă tratau ca atare: întâi se pleoșteau, apoi deveneau exagerat de afectuoși cu mine. Evident, am profitat: când voiam ceva, începeam cu „Republică, măreață vatră”, părinții se pleoșteau, apoi îmi îndeplineau orice moft. Figura a ținut ceva mai mult de doi ani, adică până la vârsta de 7 ani.

O prietenă îi învățase pe disperații mei părinți să mă dea la pian: „Nu e ca la vioară unde formează singură nota. La pian, do bate cu degetul, do aude! În felul acesta își corectează auzul”. Am dat testul de admitere în clasa I la trei școli de muzică: poate rămân locuri pe undeva și primesc și afoni... Surpriza a fost colosală! Toate cele trei comisii au dat același verdict: auz muzical absolut! Mama plângea de bucurie!... Așa am ajuns să fac pian de performanță, dar asta e deja altă poveste.

Dacă vă imaginați că ați priceput ceva din povestea mea, vă înșelați. Nu ați înțeles nimic din toată tărășenia, dacă nu ați căutat *evreul!*

Pentru că doamna Shefler era evreică. Pe deasupra, mai avea și actele depuse pentru plecarea definitivă în Israel. În învățământ nu mai avea ce căuta, așa că ajunsese educatoare la o grădiniță a cooperatiei, unde era colegă cu mama (care lucra la secția “Traduceri”), dar și cu lustritorii de pantofi de la secția „Lustragerie”. Dar și așa sabia lui Damocles atârna deasupra doamnei Shefler: ce educație ne putea da nouă, preșcolarilor? Pentru a-și păstra pâinea, doamna Schefler era singura educatoare obligată să prezinte la serbări cântece „patriotice”. Cooperatoare, evreică și cu actele depuse, minunata doamnă Shefler mai era și afonă... Îi datorez engleza și pianul. Plus multe altele...

Cozleto Boz sãm as!

Rămâneam multă, foarte multă vreme, singură acasă. Părinții plecau la coadă. Cum toate poveștile cu animăluțe se desfășurau în jurul aceluiași mobil care era hrana zilnică, mi se părea firesc pentru părinții

mei să aibă aceleași preocupări. Cum s-ar zice, trăiam ca povești! Cât îi admiram pe ai mei când se întorceau de la cozi noapte târziu, triumfători: brânză, ouă, carne, unt... Ehe!

Cum vă spuneam, stăteam mult singură, mai mult singură. Mă străduiam să fiu la înălțimea momentului, să fiu... ca iedul cel mic! Nu mă plictiseam niciodată, date fiind preocupările mele lingvistice. Dimineața era engleza la grădiniță, după-masă erau bulgara și rusa televizor. Nu știu cum, dar înțelegeam tot. Mă uitam la televizor „bulgari” și înțelegeam. Cântam cu personajele mele preferate, râdeam cu ele, trăiam toate aventurile lor... Foarte mult îmi plăcea cursul de limba rusă pentru copii. „Spi maia radăsti usnis dom pagasli agni...”; „Ne liogcaia rabota, iz balota zasciti beghemota” · „Nu, zaiet, pagadi!” - vedeți? Încă mai știu ceva rusă. Ba chiar și românește învățam! Intensiv, după discuri! Aveam mai mult de 60 de discuri cu povești, le știam pe de rost, dar le-aș fi ascultat la nesfârșit. Da, stăteam mai mult singură, părinții erau la cozi...

Du-te și vezi!

Într-o noapte, întorcându-se de la cozi, părinții m-au găsit uitându-mă la un film „la bulgari”. Mama s-a repezit și a stins televizorul, apoi s-a certat cu tata... În fine, m-au dus la culcare și surpriză! Au rămas în camera mea până am adormit! Ziceau că m-am speriat, că filmul acela nu era pentru copii, îl văzuseră și ei în oraș, la cinema. „Du-te și vezi!” era un film despre atrocitățile săvârșite de hitleriști în Bielorusia.

Mai multe seri la rând au rămas părinții mei cu mine în cameră până ce adormeam și... era foarte plăcut. Tata îmi citea povești în germană... Foarte plăcut.

Evident, i-am lăsat să se calmeze. Într-o zi, am întrebat-o pe mama, așa, fără nici o legătură: „Mamă spune-mi, dar să-mi spui drept: Teta este ... nemțoaică?”. Mama a priceput, că nu e proastă: „Din cauza filmului acela mă întrebi, nu-i așa?”. Da, așa era...

Îi spuneam Teta, pentru că așa voia. Înaltă, dreaptă, foarte frumoasă la cei 80 de ani, Teta era puternică - mă ridica de jos ca pe un fulg. Venea să ne vadă o dată pe an. Ce pachete minunate ne trimitea, ce lucruri frumoase ne aducea din Germania! Cum să fie Teta... nemțoaică?!!!

Mama însă mi-a răspuns că Teta este într-adevăr nemțoaică, prusacă mai precis. Mi-a explicat că în toate popoarele sunt și oameni buni și oameni răi. Până în prezent, totul a confirmat explicațiile mamei.

Mulți, foarte mulți oameni minunați!

Doamna asistentă Chivulescu îmi aducea frișcă atunci când venea să-mi facă injecții. Doamna asistentă Firican nu-mi aducea frișcă, dar punea un pic de xilină în seringă, să doară mai puțin. Domnișoara asistentă Gabi Popa îmi făcea injecții numai duminica și venea încărcată cu dulciuri și cadouri, parcă era ziua mea!

Cum vă spuneam, am cunoscut mulți, foarte mulți oameni minunați: doamna doctor Focșeneanu, domnul doctor Oprescu, domnul doctor Stamate care este un mare diagnostician! Despre domnul profesor doctor Arion ce să mai zic? E mai mult decât un mare specialist, e un sfânt!

Era frig în casă și eu făceam mereu roșu în gât. La fel ca Matei, prietenul meu, cu care schimbam impresii sâmbătă seara, când ne întâlneam. Și la ei în casă era frig, și el făcea febră și roșu în gât, și el cunoscuse mulți oameni minunați. Nu știți cine e Matei?! Nu se poate! Pianistul Matei Varga, cel mai mare pianist român în acest moment și... cine știe? Are doar 18 ani! L-am cunoscut pe Matei Varga la vârsta de două luni. El avea doi ani! Prima noastră întâlnire i-a fost povestită de ai mei. Eu dormeam în leagăn, într-o garsonieră din Colentina. Matei s-a apropiat, m-a privit și mi-a spus politicos:

- Săru' mânal...

Da, am cunoscut mulți oameni minunați... Cântam la pian, era frig în casă. Iar făceam roșu în gât... Mda, cam așa era. Preocupări mele lingvistice și pianistice, apoi febră... Mda.

Despre comunism? Ca despre morți: numai de bine!

A fost cum a fost, dar a fost copilăria mea, prima mea copilărie. Apoi, la șapte ani și jumătate, am zburat pentru prima dată cu avionul... A fost comunism, n-a mai fost comunism. Iar amintirile mele de până la șapte ani sunt mai degrabă drăguțe, nu-i așa?

Dacă însă vă imaginați că ați priceput ceva din tot ce am scris, vă înșelați! am trimis o fotografie. Ați văzut cum arată mama mea? La 40 de ani arată ca de 60 de ani! Pentru ca amintirile mele din prim copilărie să fie, totuși, drăguțe.

Ursitoarele

Părinții ei erau învățători într-un sat de munte și de legendă. Se înrudeau cu David Creangă, bunicul vestitului humuleștean. Da, s-a născut la Pipirig, sat evocat de Ion Creangă în *Amintiri...*

Era în iulie 1951 și părinții erau la școală. Era singură acasă cu bunica, avea mai puțin de două luni și dormea în copăiță. Atunci au venit... ursitoarele ei. Ursitoare cu totul speciale: cu arme, cu haine de piele, cu cizme. Mustăcioase. În leagănul ei, neobișnuitele ursitoare au căutat... ARME. Când au venit părinții de la școală și bunicul de la pădure (bunicul era silvicultor), toată gospodăria răvășită într-un hal fără de hal, până și dușumelele erau scoase anumite locuri. Ea plângea, dar bunica nu o auzea. Părinții și bunicul au crezut că bunica a înnebunit de frică. Stătea în genunchi în fața icoanei și... se ruga pentru sănătatea celor care efectuaseră percheziția:

„- Dă-le, Doamne, numai sănătate și tot ce îți doresc! Apără-i Doamne, de primejdii și milostivește-i cu darurile Tale!”

Când și-a mai revenit, bunica a reușit să se explice: „Au fost niște oameni cumsecade. Puteau să pună ei arme și să zică apoi că le-au găsit la noi. Dar ei nu au făcut așa ceva, au fost tare cumsecade...”

Bunicul însă a întrebat scurt:

„ - Și panoplia mea?”

Da, luaseră armele din panoplie, le luaseră pe toate: pistoale grecești și turcești, iatagane și pumnale, toate cu mânere de argint încrustat cu fildeș și sedef, adevărate bijuterii, primite de preotul Vasile de la ultimii eteriști, înainte de tragedia de la Secu... Da, străbunul bunicului îl cunoscuse pe lordache Olimpiotul...

Bunicul a avut apoi proces greu, la Tribunalul Militar din Iași. Rezultatul percheziției? Arme nu s-au găsit, dar s-au găsit efecte militare: un binoclu, o brichetă, un aparat de radio model comercial și... o pereche de cizme rusești, putrezite undeva în spatele grajdurilor. Pistoalele, iataganele și pumnalele din panoplie nu au ajuns niciodată la Tribunalul Militar din Iași. „Ursitoarele” le-au păstrat pentru ele.

Și totuși bunicul nu a fost la canal, ca unchiul Neculai. Nu a fost condamnat pentru că... a orbit în timpul anchetelor. A fost însă declarat dușman al poporului și... fiul său, tatăl fetei, nu numai că nu a fost primit la facultate, dar nici stagiul militar nu i-a fost permis a-l efectua. După vârsta de 45 de ani, a primit un livret pe care scria: „Apt combatant neinstruit”.

Fetița de care vă vorbesc a crescut și toată viața sa a stat sub semnul neobișnuitelor ei ursitoare. Acea fetiță este mama mea.

După ce am zburat prima dată cu avionul, nu a mai fost comunism. Undeva, într-o casă luxoasă, un general de securitate la pensie, cu fii și fiice bine-merci privatizați și prosperi, poate chiar senatori sau

deputați, prezintă musafirilor o superbă colecție de arme vechi. Adevărate bijuterii, cu mânere de argint încrustate cu sifed și fildeș.

La întrebările oaspeților, răspunde visător:

- Amintiri... Amintiri de familie...

A fost comunism. Am zburat prima dată cu avionul. Nu a mai fost comunism. Dar viața mamei a rămas tot sub semnul "ursitoarelor".

TATIANA LUCA, 13 ANI, COMUNA PITUȘCA, JUD. UNGHENI, R. MOLDOVA: „SIBERIACUL”

Mă numesc Tatiana și sunt elevă în cl. a VII-a „A”. Am 13 ani aș vrea să particip și eu la acest concurs.

Bunelul meu Luca Grigorii Ion, născut în 1915, locuitor a comunei Pitușca, nimerise în lista chiaburilor. În ziua de 6 iulie împreună cu toată familia sa au fost deportați în Siberia. La 6 iulie pe la ora patru dimineața, călăii au bătut în ușă și în ferestre că puteau să spargă geamurile. Treziți din somn, bunicii mei au primi ordin să se scoale și să se pregătească de plecare. Au fost scoși cu forța din casă și li s-a ordonat să nu încerce să fugă că vor fi împușcați pe loc. Cei 4 copii și bunica au început să plângă, se temeau să nu fi împușcați. Bunicul meu și-a cerut voie de la strajă să se ducă până șopron și de acolo a încercat să fugă. L-au prins și l-au bătut crunt, în învălmășeala aceea s-a trezit toată mahalaua. După aceea le-a spus bunicilor să-și pregătească merinde că va veni mașina și vor pleca Călărași. Nu peste mult timp mașina a intrat în ogradă. Pe bunel meu l-au bătut, l-au legat cu mâinile la spate și l-au urcat primul mașină. După dânsul a urcat bunica și cei patru copii, iar tăticul meu era pe cale să se nască, căci peste două luni s-a născut în Siberia îndepărtată. După ce au fost toți urcați în mașină i-au dus la gara ci la Călărași. Stând pe boarfe și păziți de milițieni au stat o noapte gara de la Călărași. Când se făcu ziua au fost urcați în vagoane de vite, încuiați, parcă erau cei mai mari dușmani de pe fața pământului. Călătoria a durat zece zile și zece nopți.

Toată călătoria a fost tristă, trenul se oprea la gările mai mari unde oamenilor li se dădea pește uscat și sărat. Până a ajuns în Siberia au îndurat multe chinuri și greutăți. Toți oamenii s-au umplut de râie și păduchi. Cu bunicii mei în vagon a fost o femeie care a născut doi copilași, unul viu și unul mort. N-au avut posibilitatea să înhumeze copilul mort ci l-au aruncat pe fereastră. Când li s-au împlinit zece

zile și zece nopți li s-au anunțat că degrabă vor ajunge la locul destinat. Peste nu mult timp au și ajuns în regiunea Curgan, raionul Dolmata. La gara din Dolmata veneau mașini și erau repartizați prin sate. Au fost duși în satul Tamaculi unde li s-a dat o casă din care oamenii au fost și ei deportați. Atunci li s-a spus oamenilor să se aranjeze cu traiul și nici gând să nu aibă că vreodată se vor întoarce la locurile natale în Moldova. În fiecare dimineață și seară se făcea apelul, milițianul îi număra de câte ori trecea pe la poartă. Au lucrat trei ani jumătate fără nici o remunerare și fără zile libere. Bunica luase de acasă 4 perne și toate le-a dat pe lapte ca să-l scape pe tăticul meu de foame. Tăticul meu la vârsta de patru ani, după ce a murit Stalin, a fost botezat. El ține minte foarte bine acele momente. Iernile erau foarte grele, temperaturi foarte scăzute până la -50° de frig. Nici copiii nu frecventau școala, căci puteau să înghețe pe drum. După ce a murit Stalin traiul li s-a îmbunătățit puțin, căci primeau pâine și bani. Șapte ani cât au trăit în Siberia familia bunicilor mei nu a gustat fructe deloc. Acolo muncind din greu bunicii aveau strictul necesar pentru gospodărie, cu toate că au lăsat toate bunurile în Moldova.

Acolo și-au făcut o altă gospodărie. Când a venit ziua să le anunțe moldovenilor că sunt liberi și pot pleca la locurile natale, toți au lăsat cuiburile acolo și s-au întors în Moldova. Bunicii mei când -au întors în sat s-au aranjat cu traiul la rude, căci casa nu li s-a dat. De la sovietul sătesc Pitușca li s-a spus că n-au dreptul să trăiască în satul natal. Bunicilor li s-a spus să se mute cu traiul în altă regiune. Ei totuși s-au aranjat la rude, unde au trăit patru ani de zile. Au trăit la rude într-o odaie 6 persoane. Bunicilor nu li s-a permis să lucreze în satul natal. Au lucrat în satul vecin „Kasvet”. Pe urmă au dat cerere de înscriere în colhoz. Bunicii muncind cu sârguință în colhoz au crezut că li se va întoarce gospodăria. În anul 1989, conform legii de restabilire a gospodăriilor luate în timpul regimului comunist bunicilor trebuia să li se înapoieze gospodăria, dar cu regret bunel n-a trăit această clipă de fericire, să mai calce pragul casei, căci 1986 a decedat, iar bunica are vârsta de 84 de ani și totuși mai speră că gospodăria i se va

întoarce. Anul acesta se împlinesc 50 de ani când au fost duși în îndepărtata Siberie. Cu mare jale în suflet amărăciune ne povestește bunica despre toate greutățile sale pe care le-a suferit. Si astăzi bunica mai speră și are o credință în ea că va veni ziua când i se va întoarce casa luată cu atâta nedreptate.

Căci doar bunica nu o vrea pentru sine, o vrea pentru nepoții, strănepoții săi, doar numărul lor e numeros de 41. Din anul 1989 multe drumuri a colindat bunica zbuciumându-se pentru a i întoarce casa, dar nu a reușit să triumfe dreptatea pentru că conducerea satului au rămas niște comuniști foarte înrăiți.

Și în sfârșitul micului meu răvaș vreau să vă mărturisesc bunica socotea ziua de 6 iulie 1949 cea mai groaznică și strașnică noapte a vieții sale, dar urmele acelei grozăvii nu au părăsit-o niciodată. Groaznice au fost acele zile pentru întreaga familie. Dar cel mai strașnic lucru e că o viață au trăit cu frica în sân. Când o întreb pe bunica ce i-a rămas în amintire ne spune la toți că din cauza comuniștilor au îndurat: chinuri, foamete, frig, muncă foarte grea, nedreptate și înjosiri.

Pe mine îndeosebi mă tot frământă adeseori gândul de ce trebuie ca și eu să simt acest lucru, deoarece pe tatăl meu, întorcându-se din Siberia l-au poreclit „Siberiacul”. Această poreclă o port și eu împreună cu frații mei.

Aș dori ca prin intermediul concursului să fiu câtuși de puțin apreciată.

MIHAELA BUȘOI, 18 ANI, DROBETA TR. SEVERIN: DISLOCAREA

Bunicii mei dinspre mamă veneau la noi de Anul Nou, ca să sărbătorim împreună acest eveniment, desfătându-ne cu bunătățile așezate pe masă cât și cu snoavele și cântecele pe care le urmăream la televizor.

Ce viață liniștită-i acum, ne-a spus bunicul, închinând un pahar cu vin cu ai casei, și cât de frământată a fost tinerețea noastră și a părinților noștri. Am apucat războiul, seceta, foametea, dislocările, colectivizarea și multe altele care au urmat după aceea.

- Ai fost în război, bunicule? - l-am întrebat.

- Eu n-am fost, ci tatăl meu, dar am suferit în timpul și în urma lui, apoi au urmat dislocările. Tata a fost dus singur în Bărăgan, căci mama murise cu două luni mai înainte și tot avutul nostru: casă, vite, pământ și câte altele s-au dus pe apa sâmbetei. Am fost și eu dislocat, dar mult mai puțin decât tatăl meu.

- Ne povestești și nouă despre aceste întâmplări? - i-a cerut fratele.

- O să vă povestesc, dar nu acum în noaptea aceasta care ne poartă spre un alt an, pe care-l sperăm mai bun.

Au trecut vreo două zile de la această discuție și cu o zi înainte de a pleca l-am rugat să ne povestească despre cele ce pățise străbunicul nostru și el acolo, în Bărăgan.

- Abia mă căsătorisem cu bunica voastră când, după câteva luni, a murit mama, așa că tata a rămas singur cu toată gospodăria, căci noi cei tineri eram încadrați ca profesori în alt sat, ceva mai departe, și veneam pe la el din an în Paști.

De Duminica Mare, în satul nostru era nedeie. Eu, tata și încă o vecină, căci bunica voastră era plecată la București ca să-și dea examenul de stat, am pregătit cele necesare pentru masă, căci, așa cum se obișnuiește din moși-strămoși, trebuia să ospătam rudele care veneau în vizită.

Ziua a trecut cu bine, fără evenimente deosebite. Eu și tata, în urma alergăturii, eram frânți de oboseală. Am strâns mesele, vasele am curățat totul și mai apoi ne-am dus la culcare.

Către mijlocul nopții ne-au deșteptat niște bufnituri și zgomote în curte și mai apoi în ușă.

Buimac, așa cum te simți după un somn întrerupt, am sărit din pat și în zorul meu m-am împiedicat de pușca de vânătoare pe care o rezemasem de perete. Am luat-o în mână cu gând că dacă-s hoții să mă apăr cu ea și totodată aceștia să se sperie la vederea ei și să dispară.

Nici n-am apucat să deschid bine ușa, că cineva m-a înhățat de umăr, smulgându-mi pușca.

- Ce mă, banditule, vrei să tragi în clasa muncitoare? - a vorbit cel ce mă agresase.

Sub escortă m-au dus spre casa Ruicanilor, unde am fost închis și încuiat în beciul acestora.

Buimăcit mă sculasem, dar acum eram și mai buimăcit și nu înțelegeam ce se petrece cu mine și în jurul meu.

Abia a doua zi, spre prânz, când convoaiele care treceau cu cei proscriși și ieșeau din sat, am aflat de la un băiat din vecini ce se întâmplase.

Printre cei proscriși era și tata.

A treia zi spre seară am fost eliberat.

După două săptămâni am primit o adresă de la inspectoratul Școlar Județean, prin care mi se aducea la cunoștință că „mi s-a desfăcut contractul de muncă, fiind dușman al poporului, și că am încercat să trag cu arma în oamenii legii” și pe deasupra eram acuzat de „port ilegal de armă”.

Mi-a trebuit mult timp ca să dovedesc că odată cu cumpărarea armei mi se eliberase și o adeverință de port armă.

După un an, în urma cercetărilor, am fost din nou încadrat în învățământ.

Mult timp n-am știut unde fusese trimis tata, căci celor dislocați le era teamă să scrie.

Credeam că lucrurile se vor liniști și cei plecați se vor întoarce, iar noi ne vom vedea liniștiți de treburile noastre, dar n-a fost să fie așa, fiindcă peste puțin timp am fost și noi cei tineri scoși din zonă, „în interesul învățământului”. Mai întâi locul unde trebuia să fim transferați a fost o localitate în Moldova, apoi la cererea noastră ni s-a aprobat o localitate tot în Bărăgan, în apropiere de Rușetu, unde era tata.

Pământul - patru pogoane și jumătate - și o mașină de treierat, pentru care fusese luat tata în Bărăgan, valorau mult mai puțin decât ce aveau alții care rămăseseră în sat. Se descurcase greu de unul singur. Nu-i vorbă că, și doi să fi fost, era la fel de greu.

Înainte de a-și face casa din chirpici a trebuit să-și sape un bordei ca să poată pune la adăpost puținul ce-l avea și totodată să se apere de vânturi și ploi. Să te trezești dintr-o dată sub cerul liber, fără copaci în jur, printre bătrâni și ciulini, nu-i ușor...

Până a nu veni iarna reușise să clădească căsuța de chirpici și totodată să strângă de pe câmpuri buruieni pentru foc.

Pereții umezi, lipsa de căldură, singurătatea, munca zilnică - era de meserie dulgher și mecanic, acum numit antreprenor - toate au contribuit la înrăutățirea sănătății și în final s-a îmbolnăvit de T.B.C.

Între timp au urmat cereri peste cereri și întrevederi între noi și autorități prin care se demonstra injustețea actului de scoatere din zonă.

După multe tergiversări și mai ales pentru faptul că și noi eram aproape de zona aceea, i s-a dat voie să vină în noua noastră comună, ca să fie îngrijit.

Când am revenit în locurile natale, după abolirea decretului de scoatere din zonă, tata a murit, culmea, mușcat de o pisică turbată.

SILVIU FĂRCAȘ, 15 ANI, PLOIEȘTI: O ÎNTÂMPLARE DIN 1946

Sunt un fiu al satului Mândra, sat aflat în mijlocul Țării Făgărașului, la numai șapte kilometri de Făgăraș. Comuna Mândra se întinde de-a lungul Oltului și unele sate ajung chiar la poalele munților. În timpul guvernării comuniste, în Țara Făgărașului s-a distrus o importantă grupare de partizani având centrul la hotarul celor patru sate: Mândra, Toderița, Râușor și Ileni. Locul de întâlnire era la Crucea cu Izvor, adică în locul unde hotarele celor patru sate se întâlneau. Familia mea a fost o familie țărănistă în timpul Regelui, iar când au venit comuniștii au continuat să spună că nu este o guvernare de lungă durată. În cele câteva pagini care urmează aș dori să vă povestesc o întâmplare de la începutul guvernării comuniste, întâmplare pe care bunicul meu mi-a povestit-o. Îmi cer scuze dacă povestirea mea nu îmbracă pe alocuri o haină literară, dar eu nu îmi fac decât datoria să o povestesc așa cum am auzit-o. Desigur, în satul meu, ca și în altele, s-au întâmplat multe lucruri care ar merita scrise: dar eu m-am oprit asupra unei singure întâmplări, al cărei merit principal este că bunicul meu a luat parte la ea. Și dacă până acum nu v-am plictisit cu vorbăria mea (simțeam nevoia să fac o introducere), vă rog să citiți în continuare și veți vedea ce fel de oameni erau în satul Mândra și în toată Țara Făgărașului.

Înainte alegerilor din anul 1945, pe care comuniștii doreau neapărat să le câștige, aduseseră în sat trupe care au fost cantonate la marginea satului. De asemenea, știind că locuitorii satului Mândra care erau aproape în totalitate țărăniști, comuniștii aveau pregătită o urnă cu voturi în favoarea lor, urnă care urma să o înlocuiască pe cea adevărată la sfârșitul alegerilor.

Cu o săptămână înainte de alegeri bunicul meu Octavian, împreună cu fratele său Ioan au primit misiune de la conducerea Partidului Național Țărănesc să facă „campanie electorală” acestui partid în sat. În acest scop au primit o pânză cu însemnul Partidului Național Țărănesc, anume ochiul, cu ajutorul

căreia să imprime pe pereții caselor însemnul țărănist. Cei doi frați l-au atras în această întreprindere și pe vărul lor, pe care îl chema tot Ioan și era poreclit Foancoș. Într-o noapte, cei trei conspiratori au ieșit din casa bunicului meu cu tiparul în mână și cu o pensulă și o găleată cu vopsea. Însemnau pe pereții fiecărei case stema partidului. Când erau cât pe ce să termine, pe la casa lui Ioan Foancoș au auzit lătrând câinele milițianului care stătea cu chirie la vecinul lui Ioan. Gândindu-se că vor fi descoperiți dacă nu vor rezolva cumva cu câinele, și dorind să joace o festă milițianului, cei trei au ademenit câinele cu pâine, și când acesta a ajuns la gard, l-au prins de ceafă și... zdup!!! cu el în pânza cu ajutorul căreia „tipăriseră” pereții caselor. După aceea au înfășurat pânza bine și au strâns astfel încât câinele nu mai putea scoate vreun zgomot sau face vreo mișcare. Lucrurile fiind aranjate, cei trei buni prieteni au plecat fiecare spre casa lui. Nu se gândeau la pedepsele la care vor fi supuși dacă miliția va reuși să-i descopere.

Bunicul meu, ajungând acasă, a eliberat câinele și văzând cât era de frumos s-a gândit să-l păstreze. Astfel l-a ascuns în pod, unde a găsit un coteț vechi.

În dimineața următoare, când bunicul meu s-a trezit, a luat repede un vas cu lapte și s-a urcat în pod. Câinele a înfulecat laptele cu poftă și astfel a luat naștere o adevărată prietenie dintre om și animal. Când a coborât din pod bunicul a asistat la o scenă care l-a făcut să râdă pe sub mustăți: bunica bătea pisica pe care o prinsese în casă zicând: „Na, proasto! Ce-ți veni să-mi mănânci bunătate de lapte cu smântâna groasă de două degete, te omor din bătaie!” Bunicul, văzând cum stau lucrurile, a ieșit pe poartă, îndreptându-se cu pași mari spre casa vărului său, bucuros că nu trebuie să dea explicații nevastei sale cu privire la laptele dispărut misterios. Când a ajuns în dreptul casei milițianului, admirând cu coada ochiului semnele electorale de pe garduri, o mașină era cât pe ce să dea peste el. Din mașină au coborât doi „tovarăși” care au început să vorbească cu milițianul:

„- Tovarășe milițian, ce înseamnă asta? Tot satul este plin de acest “ochi”, iar dumitale studiezi cușca câinelui, halal comunist, am să-ți fac raport!”

„- D-apoi bine domnule, dumneavoastră vă pasă de mâzgăliturile alea de pe ziduri, dară mie că mi-au furat câinele, ce să mai spun, săracul meu Florin! Dacă nu veneați dumneavoastră cu “tovărășia” și cu alegerile nu se întâmpla una ca asta. Vă spun eu, om bătrân, am fost jandarm și acum sunt milițian, mare brânză, nu investighez nimic până nu-mi găsiți câinele. Sunt sigur că ai dumneavoastră mi l-au furat, sătenii nu îndrăzneau!”

Bunicul auzind aceasta, intră la vărul său, bucuros că investigația va fi lăsată baltă, ceea ce s-a și întâmplat, milițianul plecând imediat din sat și până la numirea altuia, furtul câinelui a fost uitat, iar „ochii” de pe ziduri au fost acoperiți cu un strat gros de var. Bunicul își găsi vărul pe prispă, fumând și ascultând la radio. Începură să comenteze cele mai recente evenimente fără a pomeni însă nimic despre cele întâmplate noaptea trecută, fiindcă atunci începuseră și pereții să aibă urechi.

Peste câțiva ani, după venirea comuniștilor la putere, când incidentul din săptămâna premergătoare alegerilor fusese dat uitării, bunicul a coborât câinele din pod, în uimirea totală a nevestei sale care spuse:

„- Uite mă, Viene, unde se ducea laptele, și eu care băteam pisica degeaba”.

Bunicul ieși la poartă cu câinele în lanț cu gând să-l ducă la vaccinare. Nu mică le-a fost mirarea sătenilor care își mai aduceau aminte de furtul câinelui, când l-au recunoscut în acel dulău pe care bunicul meu, ca un proprietar adevărat, îl ducea de lanț. Dar sătenii erau toți contra comuniștilor. Era de fapt în timpul luptei partizanilor în Munții Făgărașului, și crezând că odată și odată tot „vin americanii” și vor reuși să-i elibereze, au cinstit un pahar de rachiu pentru „munca obștească” ce o depusese. Hangiul care era vândut comuniștilor s-a lăsat înșelat de aceste vorbe și a cinstit și el împreună cu sătenii.

După câțiva ani de la nașterea tatălui meu (adică prin 1962), bunicii au hotărât să construiască o casă nouă. Zis și făcut căci au strâns materiale, au dărâmat casa veche, iar când au dat jos

acoperișul, stupoare; sub țigle se afla tiparul cu semnul țărănist. Bunica, în mintea căreia s-a limpezit imediat misterul „ochilor” de pe ziduri, a exclamat:

„- Măi, Viene, ce ne făceam noi dacă intrai în pușcărie, nu te-ai gândit și la copilaș?” Zicând aceasta ea izbucni în lacrimi. Bunicul meu, în inima căruia mai exista doar o mică speranță ca poporul să răstoarne jugul comunist (speranță care până la urmă s-a transformat în realitate în decembrie '89) a spus înduioșat:

„- Lasă, tu femeie, am fost și eu tânăr, am luptat pentru copilașul ăsta, să nu cunoască și el ce înseamnă trecerea la comunism, am mai făcut și năzbâții, dar ca să te împac, uite, îi dau foc”. Și zicând acestea aruncă pânza în focul în care se topea smoala necesară temeliei. Exact la fix, căci chiar în acel moment își făcură apariția doi „tovarăși” care veneau chipurile să măsoare suprafața noii locuințe.

Anii au trecut, bunicii au îmbătrânit, tatăl meu a crescut, dar în curtea noastră viociunea nu a fost îndepărtată fiindcă am apărut eu cu năzbâțiile mele. După Revoluție, întorcându-mă de la pescuit împreună cu bunicul meu atunci pensionar, am trecut pe lângă o casă căreia oamenii îi rădeau pereții pentru a o putea văruia din nou. Atunci, pe pereții acelei case am văzut un „ochi”.

Mirat, l-am întrebat pe bunicul meu ce înseamnă acel semn. Deodată, pe fața lui trudită de atâtea munci pentru „propășirea comunismului” a apărut un zâmbet. Am înțeles imediat că urmează o istorisire din minunata lui tinerețe. Când am ajuns acasă, după ce bunica a pus mămăliga și peștii pe masă, bunicul meu mi-a spus această întâmplare încheind cu vorbele: „- Nu uita, Silviule, că în acest sat au fost oameni care și-ar fi dat viața pentru eliberarea patriei de sub jugul comunist. Dacă americanii ar fi dat vreun semn, tot românul era gata să scuture jugul. Acum du-te și te joacă. Bucură-te că trăiești într-o țară liberă unde poți să povestești și să ascuți orice fără să-ți fie frică că a doua zi te vei trezi cu pistolul la tâmplă: Și nu uita: fii întotdeauna gata să aperi această libertate de toți cei care vor atenta la ea din interior sau din afara țării”.

Atunci n-am înțeles aceste vorbe. Am plecat să mă joc împreună cu prietenul meu. Dar acum îmi dau seama de ceea ce a vrut să spun bunicul meu și regret că nu mai pot sta de vorbă cu el, nu mai pot să-i spun că l-am înțeles și că tineretul de azi este un urmaș a strămoșilor și că pe zidurile acelei case stă scrisă istoria pe care comuniștii au vrut să ne-o ascundă, dar care până la urmă a ieșit la suprafață.

Această povestire și multe altele pe care le-am auzit de la consătenii mei sau pe care le-am citit m-au determinat să-mi aleg meserie încă din adolescență. Așa se face că în prezent sunt elev în clasa a X-a la Liceul de Poliție „Constantin Brâncoveanu” din Ploiești.

RĂZVAN POPA, 14 ANI, BACĂU: **POD DE AUR**

Motto: *A fi deținut politic este cel mai paradoxal titlu de noblețe din istoria umanității deoarece:*

- a) *nu poate fi obținut cu bani*
- b) *pentru a-l avea, încercările erau atât de grele încât costau deseori viața*
- c) *cei care l-au avut nu și l-au dorit nu l-au cerut*
- d) *cei care l-au acordat nu și-au dat seama că înnobilează, ci au crezut tocmai contrariul*

Încerc să-mi cunosc istoria. Și nu pot mai bine decât prin oamenii care au trăit-o.

Domnul Vasile Păvăluță este unul dintre ei:

- *În ce an ați fost și sub ce acuzație?*

- În octombrie 1958, pentru uneltire împotriva ordinii sociale. Articolul 208 era atunci cel mai puternic argument pentru arestările politice.

- *Cum ați „uneltit”?*

- Am încercat să urmez exemplul revoluției ungare din octombrie 1956. Această revoluție a constituit împreună cu opoziția noastră față de colectivizarea agriculturii motivul „uneltirii”. În acea perioadă eu eram în învățământ, clasele V-VII, unde împreună cu țăranii și cu intelectualii am încercat să mai întâziem colectivizarea.

- *Ați observat „fenomenul” colectivizării. Ce ne puteți spune despre el?*

- Colectivizarea, ca sistem, nu aparține românismului, este un sistem împrumutat. Mitrea Cocor, omul care a văzut colhozurile în Rusia, a venit convins de acolo că colectivizarea este cel mai bun lucru

pentru țara noastră. El a plantat aceste idei. Aceasta s-a reușit după aplicarea metodelor staliniste, prin forță, prin arestări necunoscute de opinia publică, prin asasinat în închisori etc..

Așa a început colectivizarea după „Sistemul Bolșevic”. Apoi în 1961 s-a închis colectivizarea în toată țara.

- *Câți ați fost închis?*

- Din condamnarea inițială de 22 ani, am făcut 5 ani. Eram student la electrotehnică. Am făcut 5 ani, după care s-a dat decretul de eliberare a deținuților politici în '63 după o mare sesiune la O.N.U. Am fost apoi arestat a doua oară. Am fost arestat tot din motive politice, așa că am pierdut și a doua facultate.

- *Ați fost numai dumneavoastră în închisoare sau întreaga familie?*

- Tatăl meu, preotul Ioan Păvăluță, făcuse deja în 1949 - 1950 un an de detenție politică, nu pentru că ar fi fost înregimentat într-un partid, ci pentru omisiunea denunțării. A fost închis un an la Galați deoarece nu i-a denunțat pe fugari, ci i-a ajutat cu alimente, cu haine etc..

A primit apoi 10 ani tot pentru omisiunea denunțării. În închisoare și-a găsit moartea și a fost achitat post-mortem.

- *Care a fost acuzația oficială?*

- În cazul tatălui meu „omisiune de denunț”, adică refuzul de a „pârî, de a colabora cu Securitatea.

- *Care a fost situația dumneavoastră la eliberarea din detenție?*

- Fiind și tatăl în închisoare, averea a fost confiscată total. În '64, când am ieșit din închisoare, nu mai aveam nimic. Am bătut șapte ani țara cu două valize fără să renunț la atitudinea mea, o fermitate închisă

În universul meu, nicidecum o atitudine anticomunistă brutală, lucru bine știut și de ei. După achitarea post-mortem a tatălui meu, am fost arestat a doua oară pentru niște poezii cu tentă teologică, scrise de mine.

- *De ce a trebuit să colindați șapte ani prin țară?*

- După data eliberării din detenție, am stat 3 zile fără buletin de identitate deoarece nu știau unde să-mi facă mutația, în locul de naștere casa fiind confiscată. S-au hotărât totuși să-mi facă mutația în satul natal, „nedomiciliat”. În timpul acesta m-am ocupat de studiul individual, m-am pregătit pentru facultatea de teologie, am intrat la Sibiu la facultate, am dat diferențe etc..

În '70, după achitarea lui Pătrășcanu, Tribunalul Suprem a mai făcut 32 de decizii de achitare, și tatăl meu a fost găsit nevinovat complet. În acel moment a fost decisă restituirea casei proprietarilor ei de drept, fapt săvârșit la 7 ani de la eliberarea din detenție. A doua facultate am făcut-o la Sibiu la Teologie. Când am aflat că în 1949 a fost desființat de către comuniști cenaclul *Andrei Șaguna*, câțiva băieți, cu poezii minore, cu tentă teologică bineînțeles, ne-am apucat să refacem cenaclul *Andrei Șaguna*, care avea programe tot începătoare, dar diametral opuse ideologiei marxiste. Am fost arestat a doua oară, și mi-a fost aplicat articolul din Codul Penal de propagandă împotriva orânduirii sociale. Am fost condamnat de Tribunalul Militar Iași, și am primit 8 ani.

- *Cum ați fost înștiințat că trebuie să mergeți la închisoare?*

- Au venit două mașini de la Securitate, nu am opus rezistență. Au venit fără mandat și m-au dus la Securitate.

- *Ați reușit să uitați ceea ce vi s-a întâmplat sau încă vă mai bântuie acele amintiri?*

- Nu le-am uitat. Ele mă ajută la autoverificarea mea asupra unor convingeri în ceea ce privește sistemul comunist. Acele amintiri justifică diabolismul acestui sistem care este în fond o creație demonică. Nu i se poate opune decât ceva dumnezeiesc. De aceea multe poezii ale închisorii sunt nu numai pe teme de patriotism, ci și pe teme religioase.

Ideologia comunistă era anti-creștină pe față, deoarece existau mii de studii împotriva creștinătății numite „Instrucțiuni împotriva misticismului”.

- Ați fost torturat?

Da. În 1959, când am ajuns la Gherla, datorită revoltei din 1958, regimul era foarte sever, lanțuri, bătaii. Special torturile se aplicau în anchete, iar în închisori, dacă băteau, băteau haotic, la întâmplare. Ca tortură am făcut 9 zile la carceră, datorită comandantului din fabrică, Mihalcea, căruia i-am zâmbit și nu trebuia să-i zâmbesc. La carceră se bea numai apă caldă, se sta pe un grilaj de fier, cu patul lipit de perete.

- Tortura psihică exista?

- La anchete mai mult. Apoi închisoarea era în ansamblul ei o tortură psihică, însă fiecare om, având universul lui în relație cu Dumnezeu, putea să se modeleze și să străpungă zidurile cu trăirea lui interioară. Credința în Dumnezeu era primul element prin care biruiam închisoarea, apoi era poezia detenției - al doilea element și conștiința nevinovăției. Aceste trei elemente te pot face să ieși de acolo întinerit. Mulți l-au descoperit pe Dumnezeu în închisoare, cum a povestit în „Jurnalul fericirii” Steinhardt. Steinhardt l-a descoperit pe Dumnezeu în închisoare.

- Spuneați că din închisoare puteai să ieși mai tânăr. Vă simțiți mai tânăr?

- Da, dar tinerețea asta este legată tot de Sus. Aceasta este o corelație intimă între Creator și creatură.

- *Dacă ar fi să dați înapoi timpul, ați schimba ceva?*

- Nu renunț la destinul meu.

- *Credeți că întemnițarea dumneavoastră este încercarea lui Dumnezeu?* - Însăși îngăduirea sistemului comunist ateu poate fi o încercare pentru oameni și popoare. Această încercare este asemănătoare încercării la care a fost supus Iov. Familia lui Iov a murit din cauza Necuratului, familia mea din cauza comunismului.

La fel cum Dumnezeu l-a eliberat pe Diavol asupra lui Iov, la fel Dumnezeu a eliberat comunismul asupra noastră.

Dacă Dumnezeu ne-a pus la această încercare, noi nu trebuie să ne revoltăm împotriva Lui. Noi trebuie să separăm bine lucrarea dumnezeiască de cea demonică. Ceea ce știm este că de la Dumnezeu nu vine decât armonie și fericire, pe când de la Necurat exact opusul. De aceea am și scris o poezie „Lucifer și Mihail”, datorită căreia am primit 8 ani pentru propagandă.

- *Înainte de întemnițării ați primit amenințări?*

- Nu-i ca acum. Este acel vicleșug al Diavolului. Ei erau foarte vicleni. Nu aveau un comportament foarte rigid, amenințător cum ar fi un telefon: „Ferește-te de noi”. Ei încercau să te ia prin surprindere, la arestări neștiind ce om arestează, persoana respectivă putând fi pregătită pentru rezistentă. Se foloseau tactici cât mai brutale, care nu se mai aplică astăzi. Ideea este că după arestare nimeni nu mai știa nimic de tine.

- *Ați putea să ne descrieți o închisoare?*

- Însăpăimântătoarea Gherla. Gherla era o clădire împărțită în 3 ramuri: una veche, una medie și una nouă.

Închisoarea Gherla a fost construită încă de pe timpul Mariei Tereza, pentru acei haiduci care ucideau la drumul mare.

Interesant este că la colțurile pavilionului II se mai găsesc încă cârligele de spânzurătoare puse de către Maria Tereza în urmă cu 250 de ani.

Când am fost eu închis la Gherla, în afară de aceste cârlige, întreaga închisoare era adaptată sistemului comunist. Ce era mai rău, era că se împrumutaseră de la ruși tot felul de sisteme. Ferestrele de exemplu nu aveau zăbrele obișnuite, ci aveau niște scânduri poziționate în așa fel încât să ai puțină lumină și aer dar să nu vezi afară. Aceasta era numită „Gura de lup”. Alt sistem era cel al ochelarilor de cauciuc, sistem folosit în momentul arestării, în momentul în care erai dus la Securitate etc., ca să nu vezi unde te duce.

- *Unii spun că era mai bine pe vremea lui Ceaușescu. Dumneavoastră ce credeți?*

- Acești oameni nu cunosc ce a fost și ce este comunismul.

- *Credeți că acest sistem este dependent de dictatură?*

- Faptul că în ultima vreme comunismul a încercat, sau mai bine zis s-a prefăcut că încearcă, să se adapteze democrației, nu este decât un alt vicleșug al Diavolului.

- *Credeți că zidurile pot lua în întregime libertatea?*

- Nu. Libertatea spiritului doar Dumnezeu o poate lua. Această libertate spirituală era manifestată foarte des prin poezii, sub forma unor scurte rugăciuni:

*„Doamne fă din suferință
Pod de aur, pod înalt
Și din lacrimi fă credință
Pentr-un val înalt și cald...”*

Sau:

*Zugrăvit pe-o tinichea
Șters, pe-alocuri, de trecut,
Crist pe-o margine de drum
Stă pe crucea lui bătut.
Cu urgie crivățul
Tabără pe lemnul sfânt
Îl aruncă de pe cruce
Și-L doboară la pământ.
Oamenii, din vreme-n vreme
Când e timpul de soroc,
Îl întind din nou pe cruce
Și-i bat cuiele la loc...”*

Asemenea versuri îți interziceau să mori spiritual...

DIANA MARIA GĂVAN, 16 ANI, BUCUREȘTI: „MAI BINE ERA PE VREMEA LUI CEAUȘESCU!”

Această propoziție stă pe buzele unora. Dar este oare adevărată? Eu mi-am intitulat lucrarea astfel, pentru că ea conține câteva aspecte contrare acestei propoziții.

Oare s-a uitat așa repede de vizitele nocturne ale securiștilor, de așa-zișii prieteni care erau informatori, de cele câteva ore de televizor, și acelea numai cu poezii și cântece patriotice? S-a uitat că benzina era raționalizată, că duminica se circula în funcție de număr - „cu soț”, „fără soț”? Știu că mi-au scăpat multe alte lucruri, dar nu vreau să vă plictisesc și să vă vorbesc despre interzicerea ascultării unor posturi de radio ca „Europa Liberă”. Voi încerca să fiu scurtă și să scriu despre lucrurile pe care, atunci la 5-6 ani, nu le consideram ieșite din comun.

Primul lucru care, acum, mă impresionează este o vizită pe care am făcut-o unor prieteni buni de familie. Aveau și ei o fată, iar părinții noștri se cunoșteau din facultate. Era seară și stăteam în sufrageria lor. Au început să se spună bancuri, ca între prieteni, bancuri obișnuite fără obscenități sau altceva. Bancurile mi s-au părut foarte amuzante, dar nimeni nu râdea, atmosfera era foarte tensionată - pereții subțiri..., ramele tablourilor..., lustra...

Acum, după aproape 10 ani, îmi dau seama că respectiva familie, probabil, era ascultată, cu ajutorul microfoanelor puse de Securitate.

A doua întâmplare s-a petrecut în vara lui '89, când la grădiniță, citez din memorie, ni s-a spus: „Mama voastră este tovarășa Elena Ceaușescu, iar mama voastră de acasă este o prietenă; tatăl vostru este tovarășul Nicolae Ceaușescu...” Pe moment nu am realizat.

Totuși acum îmi dau seama că doreau să ne *îndobitocească* - nu cred că este un cuvânt dur, este purul adevăr.

Nu am vrut să vă scriu din imaginație sau din auzite o poveste, ci am vrut să vă scriu ceea ce-mi aduc eu aminte; pentru că amintirea nu ți-o poate lua nimeni.

Revenind la începutul și titlul acestei lucrări, îmi permit să mai pun nostalgicilor câteva întrebări:

Oare tinerii și copiii care au murit în '89 au murit degeaba? Oare puteți să-i priviți în ochi pe urmașii revoluționarilor morți sau invalizi și să le spuneți acest lucru?

Domnilor, e ca și cum le-ați spune că au luptat fără cauză, că au murit din greșeală, degeaba.

Regimul 1945-1989 nu s-a încheiat în acel decembrie însângerat, ci a lăsat urme și răni adânci pe care nici timpul nu le va alina.

„Era oare mai bine pe vremea lui Ceaușescu?”

Nu cred.

NATALIA MINENCO, 16 ANI, TIRASPOL: ÎN TRANSNISTRIA

A fost odată ca niciodată... a fost odată o familie fericită, a mea. Totul era frumos, ca un basm, cu zile senine, pline de dragoste, de liniște, de pace...

Dar basmele nu-și găsesc locul în realitatea crudă a vieții, așa că într-o bună zi s-a destrămat, cum se destramă un vis de noapte, brusc, fără a-ți lăsa un moment de răgaz.

A început războiul...

Era o zi obișnuită, care nu prevestea nimic rău. În oraș fuseseră câteva manifestații, dar acum sirenele urlau a moarte, prelung, tăgănat. De ce? N-am înțeles, nu puteam înțelege cum prietenii de ieri deveneau dușmanii de azi.

În Transnistria, trăiam dintotdeauna alături de ruși și cazaci, dar în bună înțelegere, fără discriminări, aveam și o școală unde învățăm grafia latină. Într-o singură zi, totul s-a transformat în iad. Cazacii înarmați împușcau fără milă bărbați, femei, copii...Gloanțele șuierau în aer...

Am fugit cu sora mea și cu mama, am reușit cu greu să ajungem în Basarabia, la bunica.

Biata mama! Câte nopți de veghe, câte griji! Doar un om puternic ar fi putut îndura câte a îndurat ea. Eram străini, fără haine, fără bani... Tata, fiind ucrainean și lucrând în oraș, nu ne-a putut urma.

După încetarea ostilităților, nimeni nu ne-a ajutat, deși s-au promis ajutoare. Moldovenii spuneau că nu suntem români și n-avem ce căuta la ei.

Între timp, din frumoasa noastră casă nu mai rămăsese decât cenușă, o groapă fumegândă era tot avutul agonisit de o viață de părinții mei. Așa a început viața la cămin. Mama a avut un șoc, tata a început să bea...

Nu ne dădeam seama că abia începuse calvarul. La școală se scria cu litere chirilice, pe care nu le cunoșteam, a trebuit să iau totul de la capăt. Învățarea istoriei poporului român era interzisă, în schimb, învățam istoria Rusiei, nu puteam vorbi românește.

Am aflat de o școală care se găsea undeva departe, unde se scria cu grafie latină, dar pentru a ajunge acolo aveam de parcurs mai mult de zece km pe jos, zilnic.

Situația în oraș se înrăutățea cu fiecare zi. Rusa trebuia vorbită perfect, era singura limbă acceptată în instituții publice, magazine, pe stradă. Dacă nu aveai accentul corect, erai marginalizat.

Mama fusese dată afară din serviciu pentru că era româncă, tata era luat la rost pentru că avea nevastă româncă. Rușii primeau salarii mai mari, în timp ce restul muncitorilor erau amenințați cu concedierea. Toate acestea se treceau sub tăcere, nimeni nu vorbea, dar cum puteau fi uitate ororile prin care trecusem?

Putea o mamă să uite fiii uciși, fiicele violate, soțul omorât în plină zi, chiar sub ochii ei? Nu, e imposibil să ceri unui om să uite că a pierdut ce avea mai scump.

Atmosfera era încordată, o liniște sinistră, grea. oamenii au căpătat cu timpul o privire pierdută, chipuri reci, indiferente, ascunzând taine îngrozitoare.

Dacă în alte țări comunismul nu era decât o amintire tristă, la noi era încă prezent. Proprietatea privată nu exista, totul aparține și acum statului, case, hoteluri, magazine, chiar și vieți omenești...

Abia acum se fac încercări timide de evadare de sub tutela statului, dar... Salariul unui muncitor care lucrează de la prima oră până noaptea este egal cu cel al unei femei de serviciu, dacă nu vorbești limba rusă nimeni nu te bagă în seamă, ești privit cu ură, în râsetele și disprețul celorlalți.

Eu am scăpat printr-o întâmplare fericită, am avut o șansă, dar cele mai dragi ființe sunt încă acolo, zbatându-se să iasă din noroiul în care se afundă încet.

Pentru cei rămași acolo, viața a devenit o luptă îndârjită cu destinul, o negură din care nu poți ieși, în care ești tras înapoi de concepții învechite, de invidie și ură. E trist ca la sfârșitul celui de-al doilea mileniu să aibă loc asemenea orori care pun sub semnul întrebării omenescul din noi.

Singura mea dorință de acum este să lupt, să le aduc cu orice preț în țară pe mama și pe sora mea, să reușesc să le ofer o viață mai bună, dar mai e atât de mult până atunci... Uneori mi se pare că merg pe un drum fără sfârșit, dar undeva, cândva, voi da de capătul său și atunci soarele va răsări și pe strada mea.

MARIUS WAMSIEDEL, 17 ANI, BUZĂU: MODELUL CELOR CARE AU REFUZAT COMPROMISUL

Am trăit dintotdeauna fascinația istoriei. Mai întâi a existat o atracție instinctivă, pe care nu am căutat să o explic. Cu anii, am început să descopăr semnificația istoriei ca știință și să înțeleg influența fiecărui eveniment trecut în evoluția ulterioară a societății omenești.

M-a pasionat trecutul, cu toate momentele sale de strălucire, dar cu malformațiile sale. Și, nu mai încape astăzi îndoială, comunismul reprezintă o marcă a acestor perioade tulburi.

Eu susțin cu toată încrederea genul de specialiști care propun o disociere între doctrina comunistă și modul în care ea a fost pusă în aplicare. Pentru că, sub aspect ideologic, comunismul s-a constituit ca o reacție, firească am putea spune, la inechitățile sistemului democratic, ca o alternativă generoasă la acest model de organizare. Generoasă, dacă o privim din prisma obiectivelor, dar analizată amănunțit, se observă că nu are adâncime. Comunismul apare ca un model utopic, iar istoria oferă suficiente exemple, pentru a putea conchide că orice încercare de adaptare a unui program utopic la realitate este condamnată la o finalitate tragică.

Din această cauză, apreciez că trebuie să judecăm înainte de toate pe cei care, folosindu-se de platforma comunismului, i-au denaturat principiile, compromițând-o definitiv. O doctrină care urmărea să realizeze un echilibru între toate clasele sociale a condus la cele mai barbare nedreptăți. Responsabilitatea acestei triste metamorfoze o poartă atât cei implicați direct în instaurarea regimului, cât și cei care l-au sprijinit, poate fără să realizeze, prin pasivitate și resemnare.

Perioada de dictatură comunistă este mediul ideal pentru cercetarea realistă a structurii interioare a fiecărui individ și a fiecărui popor; perioada de dictatură comunistă stabilește măsura vulnerabilității

oamenilor, a lașității, a obedienței, a lipsei de credință și morală, pe de o parte, dar și a unor opțiuni situate la antipod.

Un cumulard de însușiri pozitive - dl profesor pensionar *Constantin Tibuc* din Buzău face obiectul povestirii mele. După ce i-am ascultat aventura tinereților - despre care vorbește întotdeauna trist, cu mândrie dar trist, mișcat fiind de întâmplările pe care le-am auzit, am încercat să realizez un transfer de timp și personalitate. Am încercat să trăiesc în imaginație o parte din suferințele și mizeriile pe care acest om le-a îndurat.

Încercarea nu se dorește a fi nici literară și nici istorică, ci pur și simplu înfățișarea unei lecții de morală pe care domnul Tibuc o oferă generației de astăzi. Îmi dau seama că nu pot surprinde în cuvinte adevărata dimensiune a calvarului deportării în deșertul Bărăganului. Scriu totuși cu convingerea că descoperirea unor asemenea întâmplări de odinioară nu poate decât să ne educe conștiința nouă, celor mai tineri, pentru a înfrunța cu aceeași demnitate încercările nedorite ale viitorului.

„Îmi aduc aminte și acum de acea dimineață din iunie 1951. Norii de cerneală astupau orice rază de lumină. Era răcoare. Plouase. Mă uitam la ceilalți. Să fi fost vreo cincizeci de oameni luați din case și încă mai veneau. Fiecare eram înconjurați de un căpitan de Securitate, un ofițer și doi milițieni. Când mă uitam la ei, mă gândeam câți trebuie să fie în total în țară, dacă numai aici erau atâția. Milițienii erau doi băieți de vârsta mea - cred că aveau 21-22 de ani, amândoi destul de grași - nu prea îi încăpea uniforma, veniți probabil de curând de la țară; agitau repetat bastoanele de cauciuc, căutând cred să ne intimideze, cu toate că nu arătau suficient de înspăimântători cum încercau.

Ofițerul, un om puțin scund, purta un chipiu care cred că avea menirea să îi ascundă calviția, pentru că părul tuns scurt lipsea de pe porțiuni întregi ale capului. Auzea destul de prost, încât întotdeauna era

necesar să i se repete comenzile. Nici unul din cei trei nu arăta prea inteligent, ceea ce nu se putea spune despre căpitan. Acesta, de statură potrivită, îmbrăca un costum albastru care îi venea ca o mănușă. Pantalonii, cămașa, jacheta, pălăria, păreau toate executate la comandă, atât de bine stăteau pe el. Niște șuvițe îi încărunțiseră și cu toate astea arăta încă tânăr. Ridurile care îi încolțeau pe frunte într-o geometrie ordonată nu îi modificau figura inteligentă a feței.

Auzisem despre el că ar fi făcut parte din garda regală și a trecut la comuniști câteva zile înainte de abdicare. Mergea relaxat și nu puteam să înțeleg cum reușește, purtând stigmatul atâtor nedreptăți la care va fi fost părtaș.

Tocmai venise - el nu făcuse parte din grupul care ne adusesese acolo ne privi scurt pe mine și pe tata, după care își întrebă subalternul:

- Cu ăștia doi ce-i?
- ...N-am înțeles, să trăiți! răspunse ofițerul, după care întinse puțin urechea, cerând înțelegere.
- Ce e cu ăștia doi, ce-au făcut? repetă cu o voce impersonală superiorul.
- Bătrânul n-a vrut să intre în partid și cel tânăr a glumit pe mustața lui Stalin, să trăiți!

Căpitanul nu ne întrebă nimic și mai bine făcu, pentru că fabricasem o groază de replici tăioase și nu știu ce aș fi pățit folosindu-le.

În grupul nostru se așternu liniștea. Cei doi milițieni împrumutaseră o poză gravă, care îi făcea și mai ridicoli. Priveam la ceilalți de pe peron - atât cât reușeam să deslușesc în penumbra lanternelor - și citeam pe fața lor încordare, teamă și chiar disperare. Nu înțelegeam de ce, câtă vreme eu eram stăpânit de un sentiment înălțător, amestec de mândrie și mulțumire, întunecat puțin de febra curiozității. Mă simțeam ca un erou sfârșind triumfător.

Am întors puțin capul, căutând privirea tatei. Ochii mi se păreau puțin uzi, și cu toate astea lipsiți de strălucire. Avea privirea pierdută - printre pietrele de pe peron. Atunci am înțeles cât de egoist trebuie să sunt să mă gândesc numai la mine.

Căpitanul își aprinse o țigară. Se întoarse către ofițer, care proiecta plictisit lumina lanternei pe plăcuța mâncată de rugină unde cândva stătea scris numele haltei. Trăgea adânc și vorbea, răspândind fumul în mici rafale silabice:

- Cât mai e ceasul?

- Ăăă... murmură încurcat ofițerul, fără să fi înțeles întrebarea.

- Ceasul! Cât e ceasul?

Urmă aceeași expresie de nedumerire. Șeful îl fixă cu ochii, ceea ce îl făcu să ridice ușor din umeri, cu un zâmbet stupid.

- Cât dracu e ceasul? izbucni încruntat către milițieni?

- Trei fără-un sfert, să trăiți! răspunseră amândoi într-o suflare.

O dungă de foc aprinse pentru o clipă cerul, luminând în depărtări scheletul metalic al locomotivei. Imediat, auzirăm o explozie în înălțimi și pânțelele descătușate ale norilor începură să elibereze boabe mărunte de apă.

Trenul își anunța sosirea prin respirația sa găfâită. Nu îmi dădeam bine seama ce fel de tren este. Lumina difuză a locomotivei nu descoperea nici un vagon. Foarte târziu, când intra în gară, am înțeles că este vorba despre un marfar. Ușile mari și groase s-au deschis și dinăuntru vagonului au coborât câțiva oameni ai Securității, care, după ce au luat câteva pungi cu mâncare, au început să ne împingă în vagoane.

Ne loveau cu mâinile, cu picioarele și patul armelor. Un tânăr a încercat să fugă și a fost lovit. După ce s-a ridicat din baltă am observat că aceasta se înroșise.

Ne-am întins cu toții pe podea, lipiți unul de celălalt. Trenul a plecat din gară fără zgomot.

Vagonul tresărea cu stridente sonorități metalice ori de câte ori roțile lui întâlneau rosturile dintre șine - și asta se repeta cu frecvența mișcării secundarelor unui ceasornic. Fiecare macaz ne zguduia corpul. Și toate acestea aveau loc pe fundalul huruitului înfundat al locomotivei, care ne sfredelea creierul. Vagonul absorbea toată arșița zilei, astfel că de multe ori era nevoie să se deschidă ușile pentru a reuși să depășim căldura.

Am mers în felul acesta mai bine de o sută de ore, timp în care am mâncat câteva felii de pâine uscată și ne-am alungat setea cu câteva guri de apă. Am traversat toată Câmpia Română, de la Timișoara până la Călărași.

Când am coborât aici, soarele începea să se piardă în zări. Frunzele castanilor stăteau nemișcate ca la liturghie. Mă simțeam străin de orice putere. Am privit către cei bătrâni. Vreo doi dintre ei leșinaseră și erau stropiți cu apă rece să își vină în fire. Tata era lângă mine. Încordase pumnul stâng ca și cum înăuntru ar fi ținut o comoară. Am înțeles imediat că ascundea între degete cruciulița de argint de care nu era despărțit niciodată. Acest lucru mi-a transferat încredere, mi-a trezit toate simțurile din amorțeală. În acel moment m-am simțit ocrotit și am socotit suferința noastră ca o virtute.

Din gară am fost urcați în căruțe rechiziționate de la țărani. Alături de noi urcaseră doi milițieni. Unul din ei, Viorel, un tânăr mustăcios cu o față obosită, ne urmărea fiecare mișcare.

Dintr-o dată, îl văd că se repede spre tata:

- Ce-ai în mână? șuieră printre dinți.

Tata îl privi blând, cu niște ochi plini de lumină. Îl admiram că poate să fie atât de liniștit, în vreme ce eu și ceilalți clocoteam.

- Nimic! răspuse cu un zâmbet abia descoperit, clătinând ușor din cap.

Viorel încercă un râs forțat, scoțând la lumină dinții lungi și galbeni, după care fulgeră cu bastonul de cauciuc degetele împreunate ale tatei, care, slobozind un țipăt scurt, scăpă crucifixul.

Nu am putut să rezist, m-am ridicat și m-am năpustit asupra milițianului. O lovitură năprasnică îmi nimeri obrazul drept. Privirea mi se întunecă. Respirația o simții amortită. Pentru o clipă, mi se păru că sângele îmi inundă segmentele cele mai depărtate ale trupului. Picioarele mi se înmuiară. Mă învălui o stare de oboseală adâncă și căzui fără cunoștință.

M-am trezit întins în fundul unui bordei scobit în pământ. Tata îl săpase de unul singur și tocmai se pregătea să îi ridice un acoperiș de stuf. Am dat să mă ridic și atunci simții ceva cald în palmă. Am ridicat mâna și am găsit cruciulița de argint.

Pentru prima oară am respirat adânc, plin de convingere că nimic nu ne poate învinge câtă vreme steaua noastră lucește acolo sus. Am ieșit afară și tata m-a îmbrățișat, mi-a povestit cum s-a petrecut toată scena cu milițianul, cum am fost coborât aici, în câmpul acesta întins ca o farfurie, cum a săpat toată noaptea la lumina slabă a lunii. Cruciulița i-o adusese un alt țăran deportat care o ascunsese în căptușeala hainei când Viorel mă lovise.

Fiorii dimineții ne treziră curiozitatea. Am cercetat locul. Pe o câmpie întinsă, îngrădită cu un gard de sârmă ghimpată, erau delimitate în pământ mai multe parcele. A noastră - parcă o văd - era un pătrat cu latura de vreo 150 de metri. Într-un colț era crestat adânc numărul 532, sub care stătea scris, într-o grafie informă, „Tibuc”.

Două zile am fost lăsați să ne odihnim, după care am fost scoși la lucru. Am avut astfel răgaz să ne cunoaștem între noi. Eram împreună în jur de 2000, poate 2500 de deportați. Țărani, negustori, muncitori, funcționari, intelectuali, eram cu toții adunați aici. Milițienii și securiștii ne controlau fiecare mișcare. Bănuiam că sunt foarte mulți infiltrați printre noi, astfel că momentele de confesiune lipseau aproape cu desăvârșire. Printre noi se aflau și persoane din înalta societate politică interbelică - și îmi amintesc de soția mareșalului Antonescu, de soția fostului ambasador român în Suedia, de un deputat liberal de odinioară - Octav Săndulescu.

Prima noastră sarcină a fost de a cultiva bumbac și primele zile le-am petrecut însămânțând terenul arid. Mai apoi am ridicat la nivelul pământului locuințe acoperite cu stuf, astfel că terenul nebătut de picior omenesc cu puțină vreme în urmă semăna a fi un sat. De asemenea, autoritățile au înființat instituții cu rol formal - primăria, consiliul popular.

Se trecu mai târziu la o distribuție a responsabilităților în funcție de aptitudini, și eu m-am angajat să fiu frizer, deși nu mă încerca pasiunea foarfecelui câtuși de puțin. Meseria am învățat-o de la un coleg de deportare, fostul frizer al operei din Timișoara.

Viața decurgea anost, fără satisfacții însemnate, într-un climat tensionat, cu care ne acomodasem. Pe milițieni și securiști îi priveam cu aceeași repulsie pe care o simțeam față de fostul căpitan din garda regală în noaptea plecării. Cu toate astea, nu am înregistrat vreun conflict deschis cu ei, afară numai de cel cu Viorel.

Era către sfârșitul lui 1951. Milițianul tortura pe toți cei care îi cunoșteam, alimentându-mi ura pe care i-o nutream de la întâmplarea din căruță. Suportam batjocura lui, convins că nu are rost să mă înjosesc ripostându-i. Dar într-o seară am ajuns la capătul răbdării. Greta, o germancă de 19 ani cu prunc, despărțită cu forța de bărbatul său, fusese adusă aici. Frumusețea sa nu îl lăsă indiferent pe Viorel. Pentru a profita

de trupul ei felin, milițianul promitea să îi aducă în schimb lapte proaspăt pentru copil. Sărmana Greta era nehotărâtă. Plângea întruna și nu suportam să îi văd obraji uzi. Educația mea de factură clasică nu mă putea abandona nepăsării. Am depășit până și credința creștină care mă călăuzise de atâtea ori, convins fiind acum de principiul machiavelic cum că scopul scuză mijloacele. A doua zi am reușit să rup o tijă de fier lungă de vreo doi metri și jumătate. Știam că Viorel vine în patrulă noaptea numai pe bicicletă. Eram hotărât să îl aștept și să îi administrez o lovitură care să îi stingă orice dorință carnală față de biata germancă. Mă ascunsei într-un șanț și îl așteptai până în zori. Întâmplarea făcu să nu mai vină. A doua zi aflu că Viorel fusese omorât în timp ce patrula pe bicicletă, înjunghiat în inimă cu trei lovituri de cuțit administrate profesionist. Autorul crimei nu s-a descoperit niciodată. Astfel, am reușit să nu îmi pătez conștiința cu sânge de om.

După acest eveniment, asupra tuturor s-au răsfrânt măsuri restrictive. Eram păziți mai sever și fiecare tentativă de a ne elibera din acest prizonierat în aer liber se încheia cu trimiterea la Canal. În acest fel am petrecut zilele de deportare, până la începutul lui 1956, când am fost lăsați să părăsim Bărăganul.

Acea zi nu cred să o mai pot uita vreodată. Am fost treziți în ceas de noapte și ni s-a spus să împachetăm totul, pentru că în câteva ore ne vom sui în camioane și ne vom întoarce acasă. Din fiecare casă răzbăteau strigăte de bucurie. Și cu toate astea, când am urcat în camion, ne încerca un ușor sentiment nostalgic față de acest pământ, pe care mâinile noastre îl transformaseră în gospodărie. În pumnul drept strângeam cruciulița pe care tocmai o găsisem în buzunarul hainei. În urma camionului mi se păru că văd pe Viorel alergând cu bastonul către mine, până ce nălucirea se pierdu în praful drumului.”

Întâmplările, personajele și momentele sunt integral autentice, cele câteva figuri de stil căutând să ofere o imagine mai clară a faptelor relatate, iar nu să deplaseze atenția de la acestea.

Asemenea întâmplări tragice stăruie în amintirea celor care le-au înfruntat. Respectul față de adevăratele valori morale nu poate fi examinat decât în condiții limită, acolo unde opțiunile se diferențiază fundamental. Modelul celor care au refuzat compromisul trebuie să se întipărească în personalitatea fiecărui tânăr.

Când am vorbit cu domnul Tibuc, dumnealui reclama o sensibilă diferență de maturitate între generația sa și noi cei tineri. Am încercat să îl conving că este o simplă aparență, dar această tristă concluzie începe să mă încerce și pe mine. Poate că anii de război au implicat adânc pe tinerii de atunci în realitate, dar trebuie făcute eforturi pentru ca noi să nu ne rupem de viața țării.

Părerea mea este că astfel de demersuri trebuie continuate, pentru a se cultiva în rândul elevilor interesul față de istoria recentă a țării. Numai în acest fel se va putea ajunge la o înălțare a standardului moral al generației din care fac parte. Și cred că acesta este scopul primar pe care un asemenea concurs îl proclamă.

OANA BIANCA MAZILU, 18 ANI, BACĂU: POPORUL ROMÂN – MARE MUTILAT DE COMUNISM

La începutul lunii ianuarie 1947 tânărul student Nicolai Vânătoru de la Fruntești se întorcea la București, la facultate, după o vacanță de Crăciun sumbră și apăsătoare. Demult se presimțea ceva nefast pentru țară și marele uragan devastator a venit. În fond comunismul era incompatibil cu monarhia.

Ajuns în gara Bacău, cel ce avea să devină bunicul meu își lua bilet de tren, la ultima clasă și aștepta agitat și îngrijorat sosirea personalului. Se trezește, fără să observe, înconjurat de doi indivizi care îi spun că sunt de la Siguranța Statului. Îl „invită” să-i urmeze, prevenindu-l să nu facă nici un gest care ar putea sensibiliza lumea aflată pe peron. Se supune și este „condus” strâns între cei doi la sediul Siguranței Statului, care era în casa generalului Badiu, „preluată” de comuniști.

Aici i se face identificarea de rigoare și este pus în stare de arest, așa cum i se comunică oficial, pentru mai multă intimidare. La percheziție i se confiscă carnetul de membru al P.N.Ț., carnetul de membru al T.U.N.Ț., insigna cu portretul regelui Mihai, o fotografie a Suveranului și un maculator cu însemnări de studii filosofice.

Începe o anchetă dură cu intimidări, înjurături, amenințări și lovituri, care durează aproximativ 12 ore (de la ora 9 dimineața până la ora 12 noaptea). Pentru ca atmosfera de anchetă să fie mai completă, unul dintre anchetatori își mânia pistolul pe birou, executând manevre de încărcare și descărcare cu muniție a armei din dotare, asta pentru a induce frică cât mai mare anchetatului. Formula preferată cu care se adresau era „bă banditul!”. Se știe că în perioada gulagului comunist, oamenii se foloseau de binomul intelectual=bandit, foarte frecvent. Intelectualii erau socotiți dușmanii regimului comunist, cu excepția comuniștilor intelectuali și slugilor lor, care au pus bazele „intelectualității proprii a clasei muncitoare”.

Prima și principala acuzație ce i s-a adus studentului, acum monarhist și manist țărănist cu acte doveditoare existente pe biroul anchetatorului, a fost aceea că a cântat „Trăiască Regele” după abdicarea regelui Mihai, ceea ce însemna infracțiune de uneltire împotriva noii orânduiri de stat: republica. Apărarea anchetatului a constatat în negarea învinuirii ce i se aducea și a lipsei de informații despre evenimentul întâmplat, din lipsa de ziare și a unui aparat de radio pentru a se informa.

„Spune-mi, bă banditule, de ce ai cântat „Trăiască Regele” după ce acesta a abdicat?” „Pentru că nu am avut cunoștință de acest eveniment”, zise anchetatul. „Ai să spui tu până la urmă, avem noi ac pentru cojocul tău, banditule!”, adăugă anchetatorul întrebarea: „De unde ai tu atâta dragoste față de acești regi străini de neamul și de sângele nostru românesc, care ne-au supt sângele și munca noastră ca niște lichitori, făcându-și averi imense atât în țară cât și în străinătate?”. Studentul răspunde sincer: „Așa am fost eu educat toată viața mea. Începând cu familia. Părinții mei au cumpărat o casă de la un negustor care le-a lăsat și tablourile pe care le avea pe pereți. Așa că la părinții mei am văzut, pentru prima dată, aproximativ 14-15 portrete înrămate cu domnitorii țării, toate în culori, cu Decebal, Traian, Ștefan cel Mare, Alexandru cel Bun, Mihai Viteazul, Alexandru Ioan Cuza, Regele Carol I, Regele Ferdinand, Regele Carol II etc. Le-am văzut apoi și la școala primară, unde am învățat multe despre ei.”

„Ce-ai învățat tu la școala primară, bă banditule?”, sună o nouă întrebare la care se dă răspunsul: „Am învățat multe, am învățat să-mi iubesc țara și regele, am învățat cine sunt prietenii și cine sunt dușmanii țării. Zilnic, toate activitățile începeau cu intonarea Imnului Regal și se încheiau cu o rugăciune față de Dumnezeu. La acestea se adăugau lecțiile de istorie, serbările școlare minunate, tabelul eroilor frunțeșteni căzuți în războiul din 1916-1918, afișat de învățător în fiecare clasă, sărbătorirea zilei de 10 Mai, care însemna și defilarea cu îndrăgitul nostru tricolor etc. În fiecare duminică mergeam la biserică, unde se

făcea și educație patriotică pe lângă cea religioasă. Preotul se ruga la fiecare slujbă pentru sănătatea regelui și pomenea întotdeauna eroii neamului nostru. „Nu tot ce-ai învățat tu este bun. Tu nu știi cine au fost Hohenzollernii!” conchide anchetatorul.

Pe un ton nervos cade următoarea întrebare: „Ce altceva mai ai de spus despre nemții ăștia exploatare?” Anchetatul își continuă gândurile: liceu (1937-1945) am primit o puternică educație „propatrie” și “pro rege” prin orele de istorie și dirigenție. Organizația Străjerilor avea ca lozincă: „Credință și muncă, pentru țară și rege!” care se repeta la toate activitățile. În fiecare zi de școală avea loc ceremonialul ridicării tricolorului, dimineața, când se intona „Trăiască Regele” și la terminarea cursurilor, coborârea lui de pe catarg, cu intonarea cântecului patriotic „Pe-al nostru steag e scris Unire”, cu incandescență ultimă strofă de influență patriotică cutremurătoare asupra psihicului nostru, intonată de cel mai bun solist al liceului: „Iar când fraților m-oi duce,/ De la voi și-o fi să mor,/ Pe mormânt atunci să-mi puneți,/ Mândrul nostru Tricolor.” Plină de spirit românesc, de patriotism, de gândire și emoție era „Săptămâna străjerilor” ce se desfășura în fiecare an între 1 și 8 iunie cu regularitate, exclusiv cu probleme educative complexe, pe stadioane, în excursii, fără nici o activitate în clasă. Toate aceste acțiuni educative patriotice mișcau și pietrele din loc și cu atât mai mult sufletele tineretului școlar”. Anchetatorul conchide: „Va trebui să uiți, bă banditule, tot ce ai învățat despre monarhie, altfel vei pieri în închisoare!”

Întrebat de ce poartă la piept insigna cu portretul regelui Mihai, alături de cea de student, le-a răspuns că o poartă așa din 1945, așa cum o făceau majoritatea covârșitoare a studenților și mai ales studenții țărăniști din partidul lui Maniu și Mihalache. La fel a răspuns și despre portretul regelui Mihai.

„Ți-le scoatem noi din cap pe toate, banditule. N-avea nici o grijă că avem noi metodele noastre de convingere”, spuse anchetatorul nervos.

Mare furie le-a provocat, și o reacție pe măsură, carnetele de membru al P.N.Ț. și T.U.N.Ț., mai ales că în 1947 avusese loc procesul țărăniștilor la care se hotărâse desființarea partidului. „Când ai devenit membru al P.N.Ț. banditule?” la care li se răspunde: „Imediat după examenul de bacalaureat, în anul 1945”, „Dar membru al T.U.N.Ț.?” „Tot în anul 1945, după intrarea în facultate!” răspunde anchetatul. Au insistat să afle cine sunt cei care l-au convins să intre în aceste organizații. Cel întrebat răspunde: „Tata a fost un țăran țăranist și eu l-am urmat pe el!” De reținut este faptul meritoriu că acest țăran, străbunicul meu, fără știință de carte, dar cinstit, căruia nu-i prisosea și nu-i dădea averea pe dinafară, nu a făcut cerere și nu a primit nici o palmă de pământ la împrăștierea făcută de comuniști în 1946, pentru simplul motiv că nu vrea pământ cu hapca de la nimeni și nici de la boieri.

„Spune, bă banditule, zise anchetatorul, de ce n-ai aruncat carnetele P.N.Ț. și T.U.N.Ț., pentru că știi, desigur, că trădătorii de neam și de țară, țărăniștii, Maniu și ai lui, după încercarea de la Tămădău de a fugi clandestin din țară, pentru a face un guvern în exil, contra noastră, au primit la procesul din 1947 pedeapsa aspră a poporului muncitor prin condamnarea celor vinovați și desființarea partidului?”. Anchetatul răspunde: „Cunosc toate acestea. Nu am aruncat carnetul primit de la Partidul Național Țărănesc pentru că am intrat în acest partid din convingerea că este partidul țăranilor, clasa din care eu provin, și apără interesele lor. Este botezul intrării mele în viața politică. Nu am aruncat carnetul de membru al Tineretului Universitar Național Țărănesc pentru că el îmi amintește de primul pas făcut în lupta studentescă împotriva comunismului, împotriva dușmanilor țării!” Replica a fost și mai amenințătoare: „O să te facem noi să uiți de P.N.Ț. și T.U.N.Ț. după gratii, când vei avea timp suficient de gândire! Numai închisoarea o să te facă om, bă banditule!”

Prevenit că Siguranța îi cunoaște toată activitatea ostilă țării și poporului român, i se lansează întrebarea: „La ce acțiuni ai participat cu partidul tău, bă banditule?” Anchetatul a răspuns corect, mai ales

că știa de confiscarea arhivei P.N.Ț. imediat după episodul Tămădău: „Am participat la toate acțiunile organizate de P.N.Ț. și T.U.N.Ț., în special în București, la sediul central din strada Clemenceau nr. 9.

Am fost puternic influențat și îmbărbătat de cele câteva întâlniri în care l-am auzit pe Iuliu Maniu, care m-au marcat profund și definitiv, pentru toată viața. Nu pot uita niciodată cum vedea el relațiile cu U.R.S.S.: „Noi vrem să fim prieteni cu Uniunea Sovietică de la egal la egal, nu de la slugă la stăpân, cum fac comuniștii!” Această aserțiune spusă, repetată de multe ori, cui trebuia și cui nu trebuia, avea să se afle ca piesă de bază la dosarul „vinovatului” și a constituit dovada antisovietismului de care a fost acuzat, inclusiv bunica mea. „Am participat, continuă anchetatul, la toate acțiunile organizate în perioada 1945-1947 de P.N.Ț. și T.U.N.Ț., la toate demonstrațiile promonarhiste din Piața Palatului Regal, la care studenții constituiau sarea și piperul, sufletul demonstrațiilor. Strigam câte o zi întreagă „Regele și Patria” și-i chemam pe Regele Mihai și Regina-Mamă Elena la balcon pentru a-i ovaționa. Speranța noastră sinceră era că numai regele Mihai ne mai poate scăpa de ruși și de comunism!”

Anchetatorul intervine întrebând: „Ai fost arestat vreodată la demonstrații sau în altă parte?” Răspunsul a fost: „Nu am fost arestat niciodată la demonstrații, de fiecare dată când eram încercuți am reușit să scap, în special pe direcția străzii Clemenceau înspre Piața Amzei.” „Spune ce ai făcut banditul în timpul alegerilor din 1946?”, vine imediat întrebarea, la care se ascunde adevărul, prin răspunsul: „Am stat liniștit și am votat „ochiul”. A primit amenințarea: „Vom cerceta noi și vom sta de vorbă! Ai să spui tu și tâta pe care ai supt de la mă-ta!”

Realitatea este că bunicul a fost în campanie electorală trimis de T.U.N.Ț. cu delegație la Organizația județeană P.N.Ț. Bacău, în cadrul căreia a acționat trei săptămâni, până la 20 noiembrie

1946, așa cum este consemnat și în Analele Sighet nr, 4 „Anul 1946. Scrisori și alte texte” în care se află la paginile 47-54: Neculai Vânătoru, participant activ la pregătirea și desfășurarea alegerilor din Bacău”.

Partea din anchetă, foarte aspră atunci și hazlie astăzi, care a provocat mare interes și iritare, a constituit-o găsirea pe un maculator a reprezentării grafice pentru demonstrarea legii undulației universale, întocmită de filosoful Vasile Conta. Prostănacii au crezut că este o schemă a unei organizații subversive anticomuniste și antistatale. Radiau de bucurie că au prins pe șeful bandiților. Satisfacția le-a fost însă de scurtă durată pentru că „banditul” le-a prezentat cartea aflată în studiu personal, existentă în geamantan, intitulată: Filosoful Vasile Conta. Opere complete - scrisă de Octav Minar. Se știe că tineretul are predispoziția de a se ocupa de poezie și filosofie la această vârstă. Bunicul nu făcea excepție de la regulă.

Am selectat doar o parte din ce s-a discutat în timpul celor aproape 12 ore de anchetă și câte mai sunt de spus!

În jurul orei 12 noaptea, oamenii Siguranței comuniste (Securitatea se va înființa abia la 30 august 1948) îl pun în libertate pe ostatec după o anchetă epuizantă fizic și psihic pentru acesta, care nu se poate uita niciodată de cel care a îndurat-o. De menționat că „oamenii legii” au încercat acțiuni de reeducare cu arestatul, încercând abil scheme de a stabili dacă individul este sau nu recuperabil. Anchetatul căpătase pe parcursul orelor de tortură un crescendo de curaj și de împotrivire. Fanatismul unui tânăr la 22 ani, educat așa cum am arătat anterior, era întărit de informațiile pertinente despre „raul sovietic” primite de la ostașii români care au fost pe frontul din răsărit, și care povesteau cu lux de amănunte despre modul cum se trăiește în colhozuri și sovhozuri, despre gospodăriile individuale sărace

și fără garduri, despre transformarea bisericilor în depozite, magazii sau chiar grajduri, despre degradarea familiilor, despre educația tineretului fără Dumnezeu etc. Cei mai eficienți și convingători „profesori” anticomuniști au fost deci soldații din sat care au luptat în războiul antisovietic.

A doua zi dimineața, studentul ajuns la București se prezintă la Administrația căminului studentesc al Academiei de înalte Studii Comerciale și Industriale, unde i se comunică faptul că în perioada vacanței de iarnă s-au revizuit listele cu studenții căminiști și că nu mai figurează printre cei admiși. Cu o rapiditate uluitoare, oamenii Siguranței Statului acționaseră ferm pentru înlăturarea unui element dușmănos, periculos orânduirii de stat republicane. Îi promisese la „despărțire” că vor fi permanent pe urmele lui. Și au fost!

Rămas fără casă și masă, în plină iarnă, nu-i rămânea decât să facă cale îtoarsă acasă ratând studiile superioare, fapt care îl zdruncina profund. În plus, se întorcea sub supravegherea Siguranței Statului de la Bacău și delatorilor de la Fruntești.

Numai Dumnezeu l-a ajutat să se descurce prin muncă fizică la încărcarea și descărcarea de vagoane CFR, pe șantiere de construcții etc. și prin muncă intelectuală, întocmind lucrări cerute de facultate pentru cei care aveau bani (chiar cocoșei de aur) și nu le era dragă munca. Deci prin forțe proprii. Și a reușit să termine facultatea. Dar urmărit și hăituit continuu de Securitate, chiar după terminarea studiilor.

Se întâlnește cu colegul său Iulian Bituleanu care-i reproșează că nu s-a înscris în PCR și a ajuns pe drumuri cu țărăniștii lui de care n-a vrut să se despartă. Acesta se ținuse de capul lui, aproape un an și jumătate, sfătuindu-l insistent să se despartă de țărăniști, care sunt dușmanii poporului muncitor și ai neamului nostru și că înscriindu-se în PCR îi va fi bine toată viața în mod garantat. Sfaturile lui s-au lovit ca de un zid de beton armat, fiindu-i respinse cu indignare de studentul țărănist, care avea frică și

oroare față de comunism. Într-adevăr, lui Iulian Bituleanu, fiu de muncitor, cu origine socială „sănătoasă”, cu firman de partid comunist, i-a fost bine toată viața, ocupând numai funcții de demnitar. Revoluția l-a găsit pe acesta în 1989 ambasador al României în Israel. În schimb bunicul meu a fost urmărit și represat toată viața de Securitate și a suferit mai multe arestări și anchetări de scurtă durată, dar scăpând ca prin urechile acului de infernul închisorilor comuniste.

Ultima amintire de acest gen a fost în jurul anului 1980 când Securitatea l-a mai interogată încă despre profesorul Virgil Veniamin ce candidase la deputăție pe listele PNȚ la Bacău și pentru care activase la alegerile din 19 noiembrie 1946. La scurt timp, după 1980, nu a mai fost întrebat despre acest mare intelectual care fugise din țară și ajunsese profesor la Sorbona, pentru că trecuse în lumea umbrelor, după cum anunțase radio „Europa Liberă”. Toată viața le-a spus Sec-ilor (adică securiștilor) că nu-l cunoaște pe profesorul Virgil Veniamin, dar pe care în mod real îl cunoștea foarte bine și-l vizita acasă în mod frecvent, la locuința sa din Bulevardul Dacia nr. 1 din București.

După 54 ani scurși de la primul contact cu PNȚ, în prezent PNȚCD, povestitorul nostru este ferm convins de justetea primei sale opțiuni politice, și nu ar face nici acum o altă alegere. Alături de Luliu Maniu și elita oamenilor politici țărâniști, îl venerează pe marele om politic, pe cel mai mare om politic din ultimele câteva zeci de ani, seniorul Corneliu Coposu, căruia nu-i găsește un corespondent de valoare apropiată nici măcar în partid.

Mă întreb totuși: Ce știu eu despre comunism?

În 1989, la Revoluția anticeaușistă și anticomunistă, aveam 8 ani. Educația pe care o promisem la grădiniță și la organizația „Șoimii Patriei” era profund comunistă, în cultul ceaușist ajuns la paroxism. Înainte de 1989 nimeni însă nu se încumeta, mai ales la vârsta mea, să-mi arate adevărata față a

comunismului, a fascismului roșu. Era periculos desigur pentru un astfel de cutezător să discute cu un copil.

Începând cu 1989 și până acum, am început să aflu treptat adevărul despre comunism și despre comuniști de la părinții mei și mai mult de la bunicii materni. Focul de la foc se aprinde, lumina de la lumină vine. În casele noastre se „consumă” o mare cantitate de literatură de detenție și persecuție. Se receptează corect mesajul din „Apelul către lichele” (Gabriel Liiceanu), se savurează apelurile sobre și imperative lansate de Radu Gyr în „Ridică-te Gheorghe, ridică-te Ioane”, precum și „Cartea neagră a comunismului” coordonată de Stéphane Courtois ș.a. cu completările românești, privind represiunea comunistă în România, făcute în Addenda de Academia Civică, ca și „Cartea neagră a securității” (M. Pacepa) și altele. Se citește număr de număr „Memoria”, *revista gândirii arestate*, editată de Fundația Culturală Memoria, precum și „Magazinul istoric”... și exemplificările pot continua. Un impact profund asupra mea l-au avut cele 76 de episoade din „Memorialul durerii”, difuzate și urmărite cu sfințenie până acum, realizate de doamna Lucia Hossu Longin, care cu dar și har a pus în mișcare istoria adevărată a gulagului românesc și sufletele întinate și mutilate de cancerul comunismului în România.

Istoria făcută și cea contrafăcută mi-a lămurit și nelămurit multe probleme legate de comunism. Adevărul istoric se află însă în mod cert numai acasă. Sunt încă multe puseuri de istorie rolleriană la unii profesori nereciclați mental, la unii profesori care „mestecă și înghit pioane” atunci când trebuie să aducă critică comunismului și comuniștilor. Nu am văzut încă vreun profesor care să vină la clasă cu „Magazinul istoric” și revista „Memoria” din care să citească texte adecvate lecțiilor pe care le predă. Mircea Eliade, Emil Cioran, Petre Tuțea, Nae Ionescu, Nichifor Crainic, C. Noica, Eugen Ionescu, M. Vulcănescu și alte valori intelectuale ale neamului nostru nu s-au instalat în școli și biblioteci. Și aceasta este foarte grav.

Introducerea unor lecții despre comunismul din România, cum preconizează Ministerul Educației, nu este suficientă pentru schimbarea mentalului care stăpânește mulți nostalgici ai comunismului, pentru eradicarea morbului marxist-leninist, pentru vindecarea organismului social de tarele regimului totalitar. Poporul român este mare mutilat de comunism.

Vastul proces de re-europenizare a României, de accedere a țării în organisme europene și euro-atlantice, trecerea de la satanizarea omului prin ateism la îndumnezeirea omului prin biserică și credință în Dumnezeu, aplicarea punctului 8 al proclamației de la Timișoara, procesul comunismului, schimbarea conștiinței oamenilor, implică educația prin cultură și pentru cultură a noastră a tuturor, la care școala și societatea civilă trebuie să contribuie eficient împreună cu celelalte organe abilitate. Memorialul Victimelor Comunismului și Rezistenței de la Sighet și preconizatul Memorial Fort 13 Jilava sunt istorice și morale fundamentale care demonstrează și reliefează gulagul românesc, care trebuie să devină cetăți de pelerinaj pentru tot românul, începând cu tineretul școlar. Sper să ajung și eu la aceste cetăți de istorie anticomunistă, adevărate centre naționale și internaționale de lumină și luminare a oamenilor.

IULIANA LALESCU, 16 ANI, BUCUREȘTI: LECȚIE DESPRE TEROARE

Ce știi eu despre anii comunismului? Nu atât pe cât aș dori. Am realizat însă că acest fenomen se baza pe teroare. Doctrina comunistă se adresa acelui gen de oameni fără scrupule, lichelele de pe la sate și orașe, cei care într-o societate normală ar fi fost infractori, chiar criminali, și cărora acest regim le permitea să comită atrocități în numele legii. Am înțeles că aclamațiile către conducători, declarațiile de fericire, toate reprezentau un paravan al mizeriei, al incertitudinii și al oprimirii. Viața în așa-zisă „epocă de aur”, cât și în perioada premergătoare ei, era o minciună continuă prin care se urmărea de fapt anihilarea conștiinței umane.

Familia mea a avut mult de suferit din pricina represiunii comuniste și de aceea am considerat necesar să compun această lucrare. Relatarea se bazează pe spusele tatălui meu, care a cunoscut adevărata față a comunismului, atât în cei 10 ani de închisoare politică, precum și în perioada ce le-a urmat.

El mi-a povestit cum în iarna dintre 1952-1953 s-a produs în Aiud un eveniment care până atunci părea incredibil, evadarea unor deținuți politici: căpitanul de aviație Greceanu, specializat în pilotarea avioanelor germane Stukas, unul dintre cei mai buni piloți, un student din Timișoara, Sirianu și comandorul de Marină Spulbatu. Evadarea a fost pe cât de neașteptată pe atât de spectaculoasă, încât a pus în încurcătură oficialitățile închisorii: comandanții, ofițerii și gardienii.

Ce s-a întâmplat? În apropiere de miezul nopții ei s-au organizat în așa fel încât s-au dus la postul de transformare și au tras heblul, întrerupând lumina în toată închisoarea, inclusiv pe ziduri. Deși sentinelele au început să strige: „Stai! Parola!”; cei trei s-au apropiat cu scara de o parte a zidului care dădea spre o stradă laterală, opusă porții. Sentinela a văzut umbre în întuneric, le-a auzit pașii și i-a

somat să stea, dar i s-a răspuns: „lasă-i tovarășe, suntem noi, electricienii! Facem reparații.” Evadații au reușit astfel să pună scara pe zidul înalt de 5m. Primul s-a suit comandorul Spulbatu, apoi a sărit Sirianu; dar când să sară Greceanu s-au aprins luminile, cineva conectând între timp heblul. Santinela l-a văzut și a deschis focul; în acel moment Greceanu a sărit, dar și-a luxat piciorul prin cădere și nu a mai putut fugi fiind înconjurat și prins. Pe Sirianu l-au găsit după trei zile în tufișurile de prin preajma Aiudului, iar Spulbatu, care fugise până la Orăștie, aprox. 40 km, și se ascunsese în pod la logodnica sa, a fost denunțat de aceasta, din cauza fricii de consecințele ce pot surveni adăpostirii unui evadat. Cei trei au fost duși la Cluj și anchetați pentru a se afla dacă au mai avut legături și cu alții.

Anterior evadării, Greceanu și Sirianu erau văzuți deseori de ceilalți deținuți stând de vorbă în fabrică la secția de ajustură. Pe Spulbatu, care lucra la tâmplărie, îl contactau în alte împrejurări. Erau considerați încrezuți, poate pentru că discutau tăcuți, fiind rezervați, retrași și neacordându-le atenție colegilor. Ceilalți și-au dat seama că de fapt, tocmai în zilele premergătoare evadării, puneau la punct toate detaliile.

După aproape un an li s-a dat sentința: condamnare la moarte pentru Spulbatu și Sirianu și la muncă silnică pe viață lui Greceanu. După executarea celor doi, toți turnătorii din fabrică au fost chemați la o „promenadă” prin fața cadavrelor ciuruite. Misiunea lor era să semene teroarea între deținuți, asigurându-se că aceștia vor fi atât de îngroziți de cele povestite de ei, încât nu vor îndrăzni nici să viseze ceva asemănător cu o evadare.

Acestei evadări i-au urmat adevărate scene de coșmar. A fost o perioadă de teroare ce reflectă furia demențială a ofițerilor și gardienilor, care urmăreau să se răzbune pe încercarea disperată a celor trei deținuți, ce le știrbise statutul de cerberi discreționari. În același timp doreau să-i îngrozească pe

ceilalți, încât nici măcar prin gând să nu le treacă o încercare similară. Și ce făceau? Deținuții când ieșeau din schimb după 10-12 ore de muncă, chiar 16 în prelungire, erau așteptați în poarta fabricii de un coridor de gardieni care, cu pumnii, cu bâtele, loveau unde apucau. Totul se întâmpla de la poarta fabricii până la celular, pe o distanță de aproximativ 100 m, drum în care primeau ciomege, pumni în cap și picioare în burtă după pofta gardienilor. În condițiile acestea cei care erau „mai omenoși” loveau „cu milă”, cei mai câinoși aveau acum ocazia să-și facă de cap, satisfăcându-și poftele animalice.

Tatăl meu s-a aflat la Aiud în acea perioadă și mi-a povestit deseori despre represaliile la care a fost supus. Am reținut o întâmplare care m-a șocat prin duritatea ei. Se referea la un anume sergent-major Beldeanu care „pusese ochii pe tata”; ce anume nu-i plăcea la el nu poate spune, doar că de fiecare dată când îl vedea îi spunea „Banditul, am să pun eu mâna pe tine! Am să-ți rup eu oasele!”, dar pentru că nu avea ordinul nu putea să o facă. Aștepta o ocazie, care acum s-a ivit.

Tatăl meu, crezând că-l va face să înțeleagă faptul că munca la care îl obligau era în folosul lor, a făcut imprudența să-i dea replica: „Dar ce interes aveți ca să nu lucrez mâine în fabrică?”. Asta însă l-a atârnat și mai tare. Tata, pentru că se mergea în pas alergător, a luat-o la fugă pe lângă ceilalți deținuți, dar în fața celularului a fost oprit pentru a i se face a doua percheziție (după cea de la ieșirea din fabrică). A crezut că scapă, că nu va fi recunoscut. Dar sergentul, o brută de 120 kg, îi respira deja greoi în spate. A primit un pumn în cap și a amețit; s-a apărat cu mâinile însă tot a mai luat vreo câteva picioare în spate; seria de pumni primiți în cap l-a doborât. A avut norocul ca în apropiere să se afle și un sergent-major de grefă, Enache, ce a intervenit: „Hai tovarășe, lasă-l, că-l omori”. Mai încrâncenat, Beldeanu a continuat să lovească, nelăsându-se tras de mână și gâfâind enervat că trebuia să-și abandoneze prada. Ducându-se în celular, tatăl meu a descoperit că avea căciula spartă de pumni, fapt care l-a convins de utilitatea ei.

Perioada „de pedeapsă” a durat aproximativ patru zile. Furia le-a mai trecut după ce *i-au prins și pe ceilalți evadați*, instituindu-se o relativă acalmie până la sfârșitul lunii decembrie.

În seara de Anul Nou, în timp ce lucrau la secția fierărie - ajustură din fabrica Aiud, prizonierii își aduceau aminte cu nostalgie de atmosfera care era acasă de sărbători și vorbeau între ei despre ce ar putea face prietenii și rudele în acel moment. Poate ciocneau un pahar de vin în sănătatea lor, rugându-se să scape cu bine din situația dificilă în care se aflau și să revină în mijlocul celor dragi. În interior existau însă și deținuți „turnători”. Spre exemplu șeful ajusturii și matrișeriei, Sava Jivoinov și ajutorul lui, Veliscu, erau doi „turnători” notorii, securiști la securitatea din Timișoara. Ei lucraseră împreună cu o altă securistă vestită, Nela Vidici, care avea specializarea de a-i lega pe cei interogați pe o bucată de lemn pusă între două scaune (rotisor), și de a-i dezbrăca pentru a fi bătuți cu creionul pe testicule.

În ziua următoare, după lista întocmită de Jivinov și înaintată ofițerului politic, au început să fie chemați prizonierii în cabina supraveghetorului, de la poarta fabricii. Erau văzuți ieșind de acolo „pe trei cărări”, mergând cu spinarea încovoiată de lovituri, având privirea tulbure și dinții spărți încadrați de o gură vineție. Colegii lor realizau că aceștia fuseseră supuși la chinuri groaznice, cerând îngrijorați amănunte. Li se răspundea doar cu gesturi obosite și înspăimântate. Cei bătuți se izolau de ceilalți, retrăgându-se într-un colț și închizându-se în sine, pradă spaimei și nesiguranței. După ce depășeau starea de șoc, își făceau curaj să povestească ce li se întâmplase, dar în mare taină, și numai celui mai apropiat prieten...care la rândul lui spunea cuiva de mare încredere... care relata altuia...și altuia; fiecare adăugând nota personală de dramatism. Astfel povestea se răspândea de la om la om, întinzându-se precum o pânză de păianjen, căpătând proporții înfricoșătoare. Prin urmare temnicerii își atingeau indirect scopul de a îngrozi deținuții pentru a le putea controla gândirea și implicit acțiunile dirijate de ea.

Tatăl meu nu se aștepta să fie chemat deoarece nu știa să aibă nimic „pe cuget” care să-l facă pasibil de o pedeapsă. De aceea a fost surprins când, spre ora prânzului, Sava Jivoinov i s-a adresat cu aroganță: „Lălescule, să te duci până la poartă, că te cheamă domnul comandant!”. „Bine!”, a zis tata, intuind oarecum despre ce era vorba. Considerând însă că printre zecile de mii de oameni care erau chemați acolo s-ar putea să fie pierdut din vedere, nu s-a dus.

Deși Jivoinov a mai venit de câteva ori pentru a-i spune același lucru, tata, nedorind să-i dea satisfacție unui informator, i-a replicat că nu-și va pleca urechile la spusele unui deținut oarecare. După vreo oră de așteptare încordată a venit la el plutonierul Mailat, un țigan oacheș cu mustață și cu o privire înciudată. Apropiindu-se, i-a șuierat printre dinți: „Pe tine te cheamă Lalescu?”, „Da!”, „Ți s-a spus să te duci la poartă?”, „Da, mi-a spus un deținut.” „Ei bine, de data asta îți spun eu să te duci imediat la poartă!”. „Da, mă duc dom' plutonier.”, a zis tata, dându-și seama că nu se mai poate eschiva.

S-a dus întâi pe la wc-ul fabricii, aflat în mijlocul curții, pentru a se ușura, gândindu-se că o bătaie ca aceea care îl aștepta poate crea surprize neplăcute, și știut fiind că paza bună... S-a îndreptat apoi către cabină, și cu sufletul la gură a întredeschis ușa: „aaa!”, și-a zis fericit, văzând că înăuntru se afla plutonierul Pascu, brăilean, ca și tatăl meu de altfel, care îi lăsase impresia unui om mai cumsecade. Își amintea cum de multe ori, când se plimba în fabrică pe la secțiile de metalurgie, părea sincer interesat de condițiile de trai ale deținuților, de felul în care aceștia se adaptau la viața din închisoare, discutând degajat cu lucrătorii. De aceea tata a rămas stupefiat când l-a văzut cum, cu o figură schimonosită de furie, îl întreba: „De ce n-ai venit până acum, banditule? Cât să te așteptăm?”. Neputând concepe această schimbare bruscă, a crezut că Pascu se încadrează în schema jocului de moment, prin care prizonierul trebuia ferecat în cercul terorii.

Tata a răspuns: „Dom' plutonier, mi-a spus un deținut...”, dar n-a mai apucat să continue deoarece droaia de pumni, cu care s-au năpustit asupra lui, lovindu-l unde apucau, i-a tăiat respirația. Au urmat lovituri brutale în cap care i-au cauzat pierderea cunoștinței. Deși se prăbușise pe podea, a continuat să fie lovit cu cizmele până „s-a trezit din lovituri”, iar, într-un târziu, când a fost capabil să se ridice, l-au întâmpinat cu o nouă serie de pumni în cap, ce l-au doborât.

În timp ce tatăl meu zăcea inert, fiind lovit în continuare, a intrat în cabină un sublocotenent de la greafă, căruia deținuții îi spuneau „Mormânt” din pricină că era mic și slab ca o așchie. Acesta a ridicat mâna în semn de comandă: „Gata, ajunge!”, moment în care totul s-a oprit la fel de brusc precum începuse. Probabil că planul era de a fi lăsați în pace cât încă mai respirau. I-a zis tatălui meu: „Hai, ridică-te!”. Mai l-a luat cu cizma, mai l-a împins și încet, încet acesta a început să se ridice, apărându-și cu neîncredere capul, din teama de a nu fi lovit din nou. Dar fiindcă obosiseră, s-au mulțumit doar să-l privească, satisfăcuți că îl bumbăciseră de abia se mai putea mișca.

Sublocotenentul „Mormânt” i s-a adresat fioros: „Băi! Tu ai lacăt?”. Tata s-a uitat la el nedumerit și a răspuns: „Dom'. sublocotenent nu înțeleg...”. „Ce nu înțelegi mă? Ai lacăt”. „Lacăt, mă!” spune atunci brăileanu Pascu. „Lacăt, a, lacăt!” a zis tata care, încă amețit de lovituri, s-a gândit imediat la dulapul cu scule de lucru: pile și alte obiecte. „N-am. Îl țin deschis ca toți ceilalți...”. „Haaa!” au râs toți zgomotos: „Bă prostălăule, nu lacăt din ăla, lacăt la gură ai?”. „Aaa!”. „Păi da, ca să vorbești numai când credem NOI de cuviință să deschidem lacătul, pentru că noi suntem în posesia cheii. Dacă forțezi lacătul și vorbești atunci când vrei tu, atunci intri din nou aici și ieși numai cu picioarele înainte”. „Am înțeles. Da... da...am lacăt, am dom' sublocotenent, nici o problemă” „Binee... Acum dă-i drumul și fi atent ce vorbești”. Tatăl meu a ieșit din cabină și apoi s-a reîntors în fabrică. Deși a fost înconjurat de toți colegii, care, dornici să știe prin ce trecuse, îl asaltau cu întrebări, a tăcut chitic. Bineînțeles că s-a destăinuit în șoaptă celui

mai apropiat prieten de acolo, fostul sublocotenent Remus Ivănică. Acesta, speriat, l-a sfătuit să nu spună nici un cuvânt mai departe, dar povestea și-a țesut firele, răspândind teroarea în catacombele închisorii.

În anii ce au urmat tatăl meu a încercat să studieze psihologia poliției politice prin intermediul oamenilor desemnați să o reprezinte și a metodelor aplicate de aceștia. A cugetat îndelung asupra motivului care determina amenințarea cu chinuri groaznice a celor ce ar fi vorbit despre atrocitățile la care fuseseră supuși. Tatei i se părea logic să implementeze spaima în mijlocul oamenilor prin facerea publică a pericolelor ce-i pândesc în cazul nesupunerii și răzvrătirii. Dar se înșela amarnic, comuniștii cunoscând mult mai bine arta de a subjuga un individ atât moral cât și fizic, în multe cazuri ajungându-se, din păcate, la supunere totală față de regim, pe când în altele, la tragedii umane.

A trecut multă vreme până când a fost eliberat, și abia atunci, matur fiind, a realizat ce se urmărea prin impunerea „legii tăcerii”. Afară s-a izbit de aceleași legi care guvernau spațiul strâmt al penitenciarelor, aceeași nesiguranță răzvăta de pretutindeni, aceeași spaimă perpetuă te înconjură, aceeași sabie a lui Damocles se făcea simțită deasupra fiecăruia. Lumea de afară era o reproducere la scară largă a lumii înăbușitoare din închisoare. O lume care îți măcina și ultimele rezerve de umanitate, în care îți vine să urli de neputință, dar descoperi îngrozit cum corpul nu te mai ascultă și mergi ca hipnotizat pe un drum apocaliptic.

Comuniștii erau conștienți de faptul că, odată înștiințați oamenii cu glas tare despre tehnicile aplicate în timpul interogatoriilor, s-ar fi realizat un liant între ei prin însăși recunoașterea unui adevăr, prin faptul că nu ar mai fi trebuit să se ascundă și să se ferească unii de alții. Acest lucru nu putea fi permis întrucât comunismul avea ca fundament neîncrederea dintre oameni și disiparea lor spirituală. Pe când cea mai mică tentativă de coagulare între membrii societății, cel mai mic semn de trezire din letargia indusă de comunism, ar fi dus la o scădere a controlului asupra modului de gândire și activităților indivizilor, fapt ce constituia un real pericol pentru continuarea regimului.

În perioada comunistă legile terorii aveau rol de „constituția” României, cât și de „cod penal”, fiind aplicate cu sfințenie de adeptii acestui flagel. Teroarea se absorbea prin șoapte și îți astupa toți porii ca o bacterie ucigătoare. Te cutremurai la auzul ei, și erai tot timpul în așteptarea sfârșitului, îngrozit de iadul ce te putea cuprinde oricând în flăcări. Teroarea nu se strigă precum lozincile de viață fericită, ea se insufla de la om la om astfel că toți știau, dar niciunul nu putea vorbi. Spaima era atât de mare însă, încât îți distrugea ultima fărâmbă de curaj, copleșindu-te până și cu neîncrederea în cei apropiați. Binele personal devenea țelul fiecăruia în viață, chiar dacă era clădit pe minciuni, pe turnătorie, și în detrimentul unor persoane care până nu demult erau cei mai buni prieteni.

Aceasta-i lecția despre teroare care i-a fost predată tatălui meu timp de o viață de om, zi de zi, clipă de clipă, până la paroxism, și ce a fost resimțită dureros de milioane de oameni. O singură dilemă i-a rămas neelucidată până astăzi: cum puteau oare acei oameni simpli, fără cea mai fină urmă de cultură, să stăpânească atât de bine niște reguli ce țin de psihologia umană, fără a le experimenta în prealabil. Singura explicație posibilă a fost că, acele câteva brute, în adevăratul sens al cuvântului, dețineau puterea de a induce frica în sute și mii de oameni (dintre care majoritatea cu un minim de cultură, cel puțin; probabil datorită instinctelor animalice intrinsece care îi orientau în viață.

Iată cam ce știu eu despre comunism. Extrem de puțin în comparație cu adevăratele implicații ale acestui fenomen nociv și retrograd pentru evoluția umanității. Dar dacă măcar această parte ar fi cunoscută și înțeleasă de toți oamenii, poate că nu s-ar mai repeta tragediile omenești, de neconceput într-o societate dezvoltată și pentru o epocă ce se vrea modernă.

DANIEL COBÂLTEAN, 13 ANI, BĂLȚI, R. MOLDOVA: AMINTIRI DESPRE REPRESALIILE DIN R.S.S.
MOLDOVENEASCĂ

Despre represaliile ce au avut loc în R.S.S. Moldovenească în perioada comunistă se povestesc multe. Cum comuniștii își băteau joc de cei mai harnici oameni și cei mai gospodari. Pe mine personal m-au impresionat lucrurile ce s-au întâmplat cu rudele noastre.

Despre cele întâmplate mi-a povestit bunica - Cobâlțean Vera Ion (în copilărie Ciuntu Vera Ion). Totul ce voi descrie a avut loc în comuna Visoca, județul Soroca, cu bunicii ei.

Ciuntu Dănilă a lui Afanasie (1879-1949) și Ciuntu Eufrosinia a lui Alecsei (1880-1957). Pentru mine ei sunt stră-străbunici.

S-o luăm de la început. Dănilă Ciuntu a crescut numai cu mamă și erau mulți copii în familie. Era un om zdravăn și foarte harnic. Căsătorindu-se cu Eufrosinia, prin muncă grea și cinstită au agonisit bani pentru o mașină de treierat cerealele. Mai târziu și pentru un motor pentru mașină, care pe timpul acela se nume „parovic”. Ei împreună au crescut cinci copii - două fete și trei băieți. Unul din băieți, cel mai mic, Teodor, fiind soldat în armata română, a căzut prizonier la ruși și a murit de foame și mizerie în lagărul militar din Bălți, în prezent este înălțată o cruce în acest loc în memoria celor morți în lagărul rusesc și acolo se va duce construcția unei biserici.

Fiul mijlociu, Mihail, a fost considerat dușman al poporului pentru că a slujit ca jandarm în armata română din Transilvania. Fiind judecat și condamnat pe 25 de ani, a murit în anul 1951 într-o mină de extracție a cărbunelui din Vorcuta.

Al treilea, cel mai mare fecior, Ion, era refugiat în România (fiind veterinar a însoțit vitele de rasă de la agronomia satului Visoca, trimise în România).

În anii regimului comunist familia lui Dănilă și a Eufrosinei Ciuntu a fost supusă la mari persecuții. Fiind invalid din copilărie, bătrânul Dănilă șchiopăta pe un picior, mergea în băț și de asemenea trebuia să mai plătească un șir de îndatoriri, care pe atunci se numeau „postăvci”. Trebuia să dea statului cereale, lapte, carne, ouă, lână (deși nu aveau oi). La strângerea „postăvcii” nu era nici o măsură. Veneau oameni de la sovietul sătesc (cum se zicea pe atunci „selsovet”) care erau angajați special. Ei urcau singuri în pod, controlau prin cămări și luau totul, nu lăseau nimic omului (de aceea a și fost foamea din anul 1947). Din cauza nedreptății și batjocurii, fiind numit la tot pasul „culac”, în anii 1948-1949 starea sănătății lui Dănilă s-a înrăutățit mult, îi venea tot mai greu să se miște din cauza piciorului bolnav. Mașina și „parovicul” nu mai funcționau. Din iarna anului 1948 nu se mai scula din pat. Nu avea medicamente cu ce să-l trateze. Devenise foarte nervos, nu putea suporta atâta batjocură. Când veneau de la sovietul sătesc și îi spuneau „moșule, trebuie să mai dai statului grâu, porumb, floarea-soarelui, lapte,...” se enerva, încerca să se scoale și le spunea „eu nu vă înțeleg ce vreți voi de la mine, v-am dat totul, voi singuri mi-ați măturat podurile, nu mi-ați lăsat nici de mâncare”. Așa se repeta zi de zi.

Tragedia cea mare a avut loc la 6 iunie 1949, când a avut loc deportarea din Republica Moldova. Dănilă nu se mai scula din pat. Soldații cu reprezentanții sovietului sătesc nu-l credeau. A fost chemat un medic, care a confirmat că într-adevăr e bolnav și nu se poate mișca. Era învinovățit și medicul că e complice cu culacii. Înspre amiază, au adus de la spital targa, l-au pus pe ea și l-au urcat în mașină. Nu asculta nimeni de rugămintea și bocetele soției, care zicea: „nu vedeți cât e de bolnav, de ce nu ne lăsați să murim aici pe pământul strămoșesc?”. Alte rude nu se puteau apropia, pentru că soldații le amenințau cu armele. Din sat au fost duși la gara de tren Drochia, unde era multă lume deportată; cu mare greu a fost

urcat în vagon (nu era targă la gară). Tot drumul, până acolo în „siberii de gheață”, a fost un chin pe care l-a îndurat cu soția sa Eufrosinia.

În vagoane erau toți oameni buni și harnici - basarabeni. Ei se ajutau și se încurajau unii pe alții. Nimeni nu găsea răspunsul: de ce se întâmplă toate acestea?

De câte ori străstrăbunica povestea despre călătoria din Moldova în Siberia și viața grea de acolo nu se oprea de plâns și tot repeta: „să nu îndure nimeni ce am îndurat noi și prin ce greutăți am trecut”. Când au ajuns au fost repartizați pe adresa: *Regiunea Curgan, r-n. Petuhav, sovhozul de cereale, Pașcovo*.

La început, au trăit în barăci de lemn mai multe familii. Dar fiind moldoveni harnici de felul lor, cât s-au aflat acolo, și-au construit case, au săpat fântâni și au sădit pomi. Dănilă cu soția au fost în Siberia cu nora Maria și nepotul Ionel Ciuntu în vârstă de 8 ani.

Iarna lui 1949-1950 a fost foarte grea, nu aveau ce mânca. Cei tineri se duceau pe un lan de cartofi înghețați la 3-4 km de casă, scoțând acești cartofi de sub zăpadă. Așa înghețați, îi aduceau acasă și pregăteau din ei mâncare. Eufrosinia îngrijea de soțul bolnav și se angajase la o familie de ruși să îngrijească florile de cameră. Pentru acest lucru primea câte ceva de mâncare și aducea soțului bolnav. Ea cunoștea câte ceva în limba rusă și îi venea mai ușor să converseze cu băștinași. Dănilă a trăit până în iarna anului 1950, până la sărbătorile Crăciunului. Acolo a și fost înmormântat, acolo a rămas pe veci. Soția sa a rămas în viață. Fiind amnistiată, s-a întors acasă în Moldova. De acolo a luat cu ea puțină țărână de la mormântul soțului și a făcut un mormânt în cimitirul satului de baștină, Visoca. În primăvara lui 1957 se stinge din viață și Eufrosinia. Ea este înmormântată lângă mormântul soțului. Aici închei șirul amintirilor.

Vreau să-mi spun părerea că în orașul nostru Bălți comuniștii mai conduc. Se scrie și se vorbește mai mult în rusește. Când întrebăm ceva în română ei răspund „a ia ne ponimaiu șto vî govorite”.

Noi, moldovenii, trebuie să învățăm și să vorbim rusește ca să nu lezăm drepturile lor. Televiziunea locală emite în limba rusă. Vorbim în rusă peste tot. În română numai acasă, la școală.

Am mare dorință să conversez cu prietenii din România și să cinștim memoria strămoșilor noștri.

MARIA CRISTINA GHEORGHE, 17 ANI, MĂGURELE, JUD. ILFOV: O TRAIȘTĂ CU PRUNE

Într-o frumoasă după-amiază în toamna anului 1963 soarele strălucea nestingherit pe cerul curat ca lacrima și albastru ca albastrul Voronețului. Printre maiestuoșii munți, de-a lungul anilor și cu greu și-a făcut un râu albia, în a cărui apă rece și limpede precum cristalul se reflectă mândrul soare. Pe un mal, în lungul firului apei, se găsea un funicular, o cale ferată forestieră. O punte de lemn făcea legătura între cele două maluri; făcea legătura între funicular și drumul care se unduia de-a lungul firului apei. Acel pod stabilea legătura economic, social și cultural între satele din lungul râului Buzău și între cătunele din muntele Penteleu, la poalele căruia se afla podul.

Spre această punte coborau mai multe drumuri din munte de la diferite cătune. Sursa principală de existență a acestor cătune o reprezintă creșterea oilor, la stână, în creierii munților și creșterea caprelor, pe lângă casă. Pe plaiurile însorite și accesibile țăranii cultivă prunul. În zonele umbroase se întind păduri de foioase și conifere și pe alocuri se mai întâlnesc și pășuni.

Ca în majoritatea satelor din împrejurimile Penteleului bărbații lucrau la pădure, sus pe munte și coborau o dată la două-trei săptămâni pe la casele lor. Familiile erau numeroase. Toată grija casei și creșterea copiilor revenea mamei, ajutată și de rude.

Așa era și familia lui nea Nicu, familie cu patru copii, cu vârstele cuprinse între cinci și zece ani. Erau crescuți de tușa Mița, mama lor, nevasta lui nea Nicu. La treburile gospodărești o mai ajuta și soacra ei. Casa era formată din două camere cu tindă între ele, prispă afară și polotă în spatele casei, care servea ca magazie. Tinda era folosită ca bucătărie pe vremea rea, aflându-se aici și o sobă cu plită și cuptor.

În acel an '63 era o toamnă bogată. Producția era ridicată, iar pomii mai că stăteau să se rupă de rod ce aveau. Însă, în urma colectivizării, le-au fost luate pământurile țăranilor și bineînțeles plaiurile cu pruni.

Țăranii însă continuau să-și socotească livezile ale lor și tot satul căra cu carul prunele de pe pământurile confiscate.

Aceste pământuri ale statului erau sub atenția directă a securiștilor, securiști care vedeau atât ce se vede, cât și ce nu se vede. Acești oameni ai partidului erau persoane care doreau să se evedențieze indiferent ce preț plăteau pentru asta cei din jurul lor. Loveau în stânga și în dreapta chiar și în propria familie, dacă aceștia reprezentau o piedică în realizarea lor, ca oameni de încredere ai partidului.

Mânată de nevoie, de dorința de a le pune ceva pe masă copiilor, tușa Mița a luat într-o zi o traistă cu prune, din fosta ei livadă de pe locul numit „În față”. Potecile urmate de tușică erau cale de șase kilometri și treceau peste coaste abrupte și coclauri numeroase, pe unde doar măgarul se mai încumeta să mai treacă. Tușa Mița era voinică, în vârstă de 37 ani, însă drumul o istovise.

Tușa Mița, sosită acasă, puse prunele la fiert într-un tuci, afară pe pirostrie, cu dorința de a le face magiun copiilor. Pe cer începuseră să apară nori, iar vântul începuse să sufle. Nici nu puse bine prunele la fiert că miliția și era la poartă, prezentă la datorie. Informatorii de care nici nu ai habar unde sunt și-au făcut datoria și anunțaseră miliția. Toată bogăția țării stătea într-o plasă cu prune luată de tușa Mița. Femeia păgubise statul, iar legea trebuia aplicată. Așa că veniseră 5 milițieni, în frunte cu reprezentantul partidului. Căci unul nu era suficient pentru amărâta de traistă cu prune, și aceasta luată de pe fostul ei pământ.

Imediat a început percheziția: întâi în casă și în podul casei, apoi în beci, în polată și chiar în grajdul animalelor și în cocina porcilor.

Ploaia începu, animalele zbierau, copiii plâneau, soacra blestema și-l întreba pe Dumnezeu cu ce greșise de avea parte de asemenea nenorocire.

Prin ograda tușii parcă trecuse o furtună puternică: peste tot erau lucruri zvârlite, vasele erau răsturnate sparte. Totul era vraște. Chiar și tuciul fusese dărâmat de pe pirostrie. Milițienii erau nemulțumiți de rezultat: singurele prune în curtea lui nea Nicu fuseseră cele din tuci, care în timpul percheziției au fost făcute una cu pământul.

Zarva din curte, strigătele, limbajul trivial al milițienilor atrăseseră atenția vecinilor. Toți ieșiseră cu capetele pe garduri și asistau la scena dramatică. Toți priveau și nimeni nu îndrăznea să intervină, nimeni nu dorea să se pună rău cu miliția.

Cei 5 milițieni dădeau în biata femeie cu palme, cu pumni, dădeau cu vestitele lor bastoane și chiar cu picioarele. Tușa Mița era bătută de față cu copiii ei, însă pentru oamenii legii nu conta. Ce era important pentru ei era să afle ce mai furase femeia și unde le ascunsese. Milițienii erau frustrați căci nu mai găsiseră nimic compromițător în timpul percheziției. Deși sărmana era căzută în noroiul de abia format și cerea să le fie milă de ea, milițienii continuau să o lovească și s-o interogheze.

Lacrimile femeii curgeau neconținut peste obrajii învinețiți de loviturile primite. Roșul rănilor nu mai era roșu, se transformase în vinețiu, căci atât rănilor cât și hainele erau acoperite cu noroi. Aspectul jalnic al femeii, rugămințile ei, privirile îngrozite ale copiilor, privirile pline de furie ale vecinilor, nimic nu-i emoționa pe oamenii în uniformă, aceștia erau indiferenți.

Au bătut-o cu schimbul pe tușa Mița; au bătut-o până când s-au convins și milițienii că femeia nu mai ascundea nimic. După ce obosiseră, milițienii i-au pus cătușele de existența cărora și-au amintit ulterior.

N-au lăsat-o pe sărmana femeie nici să-și facă o bocceluță, nici să se schimbe de hainele pline de noroi și nici măcar să se încălțe, să-și ia o pereche de gumari în picioare. Căci de oblojit răni nu mai încăpea vorbă.

Sub privirile înmărmurite ale vecinilor au pornit-o pe ulițele satului, spre gura acestuia, unde îi aștepta dubița. Faimoasa dubiță a miliției era cunoscută ca „mașina neagră”, mașina terorii. Milițienii erau urmași îndeaproape de tot satul. Toți plângeau, se rugau și cereau îndurare, însă trebuia să se facă „dreptate”. Ușa dubiței se deschise. Tușa Mița intrată în dubiță parcă fusese aruncată în neant, în necunoscut, într-o altă lume total diferită de cea a satului.

De abia când dubița nu se mai vedea, pușinii bărbați care erau în sat au pornit-o spre cel mai apropiat canton. Trebuia să-l informeze pe Nenicu de tragedia petrecută. Bărbații au străbătut cale de trei kilometri, timp în care seara se lăsase. În toiul nopții, de la lucru, din munte, nea Nicu a coborât cu un vagonet.

Timp de 24 ore tușica fusese reținută la sediul miliției locale. Interogatoriul a continuat tot acest răstimp, femeia având lanțuri la picioare și turnându-se apă rece pe ea.

Fapta trebuia pedepsită exemplar, constituind astfel un exemplu pentru ceilalți oameni care ar mai fi îndrăznit să strângă recolta de pe propriile lor pământuri. Dreptatea strâmbă era dusă la absurd, milițienii nefiind de acord cu plata unei amenzi de către tușa Mița. Nea Nicu, soțul ei, ar fi vândut lucruri din casă, animale dacă era nevoie, dar numai să facă rost de banii necesari unei eventuale amenzi.

Judecată la Buzău, tușa Mița a primit o condamnare de șase luni. În tot acest răstimp biata femeie nu avusese drept nici la pachet, nici la vizite. Chiar și de dreptul de a munci a fost privată. Se considera că

prin păgubirea statului femeia era împotriva politicii partidului, pe vremea aceea fiind o infracțiune gravă. Cele șase luni de pușcărie le-a făcut într-o încăpere în care singura legătură cu exteriorul era o fereastră mică. Prin aceasta de abia se vedea cerul, iar soarele să intre nici nu se mai punea problema. În timpul zilei era obligată să stea în picioare, căci pe jos nu se putea așeza pentru că era apă. Toată ziua sărmana a trebuit să stea cu picioarele în apa aceea, rece, până la glezne. Privilegiul de a sta pe cele două scânduri care reprezentau patul, îl avea tușa Mița doar noaptea.

Zi de zi cu picioarele în apă, noapte de noapte pe cele două scânduri, zi și noapte cu lanțuri la picioare: ce pedeapsă pentru o amărâtă traistă cu prune.

După cele șase luni infernale, tușa Mița a fost eliberată. Cei patru copii ai ei o priveau ca pe o străină; nu mai era mama lor, cea pe care o cunoșteau ei era o altă femeie. Era o persoană care arăta ca la 65 ani, cu părul grizonat, cu semne pe tot corpul. Era o femeie tristă, împovărată de griji. Si totuși, era mama lor, deși nici pe departe nu mai semăna cu cea dinaintea închisorii.

De-a lungul timpului, din cauza celor șase luni de închisoare, tușica a avut numeroase probleme de sănătate. A avut probleme cu coloana vertebrală, cu picioarele, cu capul, cu ficatul. De era vară ori iarnă, de era cald ori frig, tușa umbla mereu îmbrăcată gros. Reumatismul nu o lăsa mai deloc.

Tușa Mița s-a stins din viață la vârsta de 60 de ani. În sfârșit, tușica scăpase de reumatism, de toate celelalte probleme de sănătate; scăpase chiar și de comuniști.

SILVIU MARIAN SIMION, 17 ANI, CARACAL: O ÎNTÂMPLARE CARE M-A FORMAT

Prin natura sa, comunismul, la fel ca fascismul, nu poate fi decât totalitar. El începe prin a confisca statul și sfârșește prin a confisca întreaga societate. Ideologia comunistă conține în ea germeii despotismului și ai crimei. Și nu se poate cita nici o excepție de la această regulă dovedită tragic prin milioane și milioane de victime. Totalitarismul comunist - un imens dezastru social, economic, dar mai ales moral - s-a instaurat și a dominat aproape o jumătate de secol Europa Centrală și de Est sub privirile neputincioase, dar nu chiar complice, ale Occidentului, ferit de a fi „scăpat ieftin” de devastările războiului.

Comunismul conține în sine răul. Plecând de la „ura de clasă” a vrut să vâre omul într-o cămașă de forță ideologică. I-a promis să-i transforme în „om nou” și l-a „educat” prin teroare. A pus în locul libertății de opinie, comunicate cu păreri obligatorii și în locul respectului pentru valoare, disciplina. A decis că adevărul e unic, cel transmis prin megafoanele oficiale, demascând ca erezie orice adevăr personal. Numărul victimelor din istoria țărilor cu ideologie marxist - leninistă nu este mai mic de o sută de milioane și nu este mai mare de două sute de milioane. Cifrele sunt de natură să ne cutremure. Comunismul nu mai apare ca un exercițiu violent al puterii, ci ca un experiment, iar experimentatorii ca niște criminali organizați politic.

Am să scriu despre o întâmplare care a schimbat cursul vieții mele și a ajutat la formarea mea ca om. Aveam 9 ani când am citit în „Dimineața” articolul „Cine sunt liderii P.N.Ț.-c.d.?”. Era publicată o declarație dată Securității de domnul Ion Diaconescu, atunci în 1990 vicepreședinte al P.N.Ț.-c.d., în care povestea despre o vizită pe care o făcuse la domnul Corneliu Coposu acasă în 1986. Mi s-a părut firească această declarație, deoarece știam că Securitatea monitoriza totul și prin urmare nu putea minți. Cred că sunt sute de oameni care au dat astfel de declarații, dar asta nu certifică faptul că sunt turnători. Am să citez câteva pasaje din articolul pe care l-am păstrat, ca să arăt ce imagine putea avea un copil de 9 ani,

În 1990, despre acei oameni care au suferit și care sunt dovada vie a regimului de teroare din închisorile comuniste. Mă tem ca fragmentul pe care-l voi cita să nu fie prea mare și s-ar putea să plictisesc, dar mi se pare semnificativ.

„Fără îndoială nu ne așteptam că dovedirea apartenenței actualului vicepreședinte al P.N.Ț.-c.d. (Ion Diaconescu) la „nabila” tagmă a „turnătorilor” să mai surprindă, pe cineva, faptul că își „tuma” propriii parteneri politici. Probabil că pe vecini, prieteni ocazionali, colegi de serviciu nu se sfia să-i „toarne” la circa de poliție din cartier sau la poliția economică. Securității îi erau rezervați doar „dragii colegi”, țărăniștii. Diaconescu îi „toarnă” pe Puiu, pe Ghica, pe Coposu; Coposu îi „toarnă” pe ceilalți, nevrând să se păstreze în postura unui informator mărunț.

Deci iată adevărata față a acestor musafiri ai pușcăriilor comuniste. Suferința recluziunii departe de a-i fi purificat i-a alterat iremediabil, coborându-i pe treapta cea mai de jos a condiției umane.

La dl. Coposu probabil că a fost vorba de o vocație juvenilă, dânsul având fericita ocazie să se exerseze încă de pe vremea când Siguranța forma reflexele viitorilor „turnători” ai securității. Că și liderii P.N.Ț.-c.d. au fost turnători, nu este câtuși de puțin o relevanță șocantă. Ceea ce este supărător, este faptul că aceiași colaboratori ai organelor de represiune care se vindeau între ei, vin acum să ne predice de la înălțimea amvonului Securității cu pretenția autorității etice a celor trecuți prin coșmarul pușcăriilor comuniste, al lagărelor staliniste”.

Atunci, în 1990, eu am înțeles din acest articol că Diaconescu și Coposu au fost colaboratorii Securității, că acești oameni sunt niște mincinoși, au trăit în străinătate și acum vin să-și revendice moșiile. Tatăl meu a fost surprins de reacția mea, mi-a spus că articolul era plin de insinuări și că nu tot ce este scris în ziare e adevărat. Ca să mă convingă că acești oameni au făcut închisoare și au suferit, părinții mei l-au

invitat la noi pe nenea Mișu, un apropiat al familiei, și el fost deținut politic, un om care făcuse pușcărie și în închisoare avusese prilejul să-i cunoască pe Corneliu Coposu și Ion Diaconescu, alături de alți membri ai P.N.Ț.- C.D.. Această întâmplare m-a făcut să-mi pun foarte multe întrebări și să-mi dau seama cât de superficial judecam lucrurile. Atunci aveam 9 ani și cred că puterea mea de a înțelege lucrurile și faptele nu era prea mare, dar acum îmi dau seama că dacă nu aș fi avut ajutorul celor din jurul meu, al familiei în special și al prietenilor, aș fi trăit într-o lume ireală, plină de minciuni. Întâmplarea aceasta mi-a schimbat practic cursul vieții, m-a făcut să-mi dau seama că acești oameni suferă cu adevărat, că erau martirii neamului românesc, că luptaseră pentru principiile și ideile lor. Așa am început să ascult cât mai multe mărturii ale celor care suferiseră, am început să citesc, să caut cât mai multe informații pentru a afla ce s-a întâmplat cu adevărat. Am aflat despre partizanii din munții României; unul dintre supraviețuitorii acestei mișcări, personajul de legendă Ion Gavrilă Ogorescu, spune în prefața emoționantei sale „cărți - mărturie” „Brazii se frâng, dar nu se îndoiesc” următoarele: „Am scris aceste rânduri în amintirea celor care au luptat și au murit în acei ani, 1948 - 1957, în rezistența armată anticomunistă făgărășeană și care nu au nici un mormânt, nici cruce. Am scris pentru a lăsa mărturie că acest colț de țară nu a plecat capul de bunăvoie în fața comunismului. Să se știe că au existat oameni care, cu sângele lor, au spălat fața României, pătată de lașități și trădări. Copiilor și nepoților noștri să nu le fie rușine să se numească români.”

Memoria celor care au suferit este o formă eroică de opoziție față de regimul comunist. Acest regim a urmărit să-i facă pe oameni să uite ce au fost, să uite în ultimă instanță însuși faptul că au fost oameni, ca să-i poată transforma într-o populație amorală.

Ion Ioanid spunea în „Închisoarea noastră cea de toate zilele”: „În libertate când întâlnesc câte un fost pușcăriaș, pe care nu l-am cunoscut și-mi vorbește cu drag de închisoare, știu imediat că e unul de-ai

noștri, care a înțeles la fel. Care a înțeles că închisoarea n-a fost nici clădirea, nici gardienii, nici tratamentul, ci pușcăriașii. Cei care au reușit să facă abstracție de cele mai concrete lucruri cu care a vrut să-i înconjoare regimul: gratii, ziduri, foame, frig, suferințe de tot felul și chiar moartea. Cei care erau în închisoare au fost mai liberi decât afară”.

La securitate s-au folosit totdeauna metode de constrângere, alte metode cum le ziceau anchetatorii. Bătaia la tălpi cu ranga de fier peste încălțăminte, apoi victima era silită să fugă ca să nu i se umfle picioarele. Bătaia la testicule. Bătaia pe capre - deținutul era legat de mâini și de picioare, genunchii trecuți prin brațe, iar pe sub genunchi și peste brațe i se băga un baston care era ridicat cu victimă cu tot pe două capre sau pe două birouri. Căzut cu capul în jos și cu tălpile în sus. Victima era bătută până recunoștea. Metoda tapetului - deținutul era legat de mâini, la glezne și la ochi, pus în picioare pe un tapet care era smuls cu violență. Nefericitul cădea zdrobindu-și fața, arcadele, nasul, dinții, umerii. Bătaia cu sacul de nisip - victima era legată cu mâinile deasupra capului, era bătută cu un sac lunguiet umplut cu nisip, izbitura disloca organele interne fără să se vadă urme în exterior. Izolarea era uneori mai grea decât bătaia, deținutul era încuiat într-o cameră de izolare, fără nici un mobilier, iar pe betonul padiment se vărsa apă. După mai mult timp picioarele se umflau și inima nu mai rezista. Am exemplificat aceste forme ale terorii pentru a arăta cât de mult se dezumanizase ființa omenească, tortionarul, pentru a recurge la aceste metode ale represiunii. O tragică experiență a comunismului a fost trăită și de familia mea. Bunicul meu nu a făcut închisoare propriu-zis, dar viața pe care a trăit-o, chiar dacă era liber, tot închisoare s-a numit. Am aflat aceste lucruri mult mai târziu, bunicul meu trecând la cele veșnice când aveam 4 ani. Mă cutremur când mă gândesc că acești oameni, cei din închisori și cei din afara lor, au suferit doar pentru a-și apăra principiile și credința. Uneori viața de afară era mai grea ca cea din închisoare. Bunicul meu s-a stins încet, încet ca o lumânare care pâlpâie - pâlpâie iar apoi dispare, diagnosticul pus de medici fiind cancer. Eu

am crezut că asta a fost cauza morții sale, dar era un mare neadevăr, calvarul său începuse odată cu arestarea cumnatului său, Barbu - primar al satului, membru al Partidului Național Țărănesc, condamnat la muncă silnică pe viață. Bunicul meu provenea dintr-o familie cinstită și respectată de oamenii satului, era un om care citise și studiasse foarte mult, deși nu făcuse o școală anume, fiind singurul copil al familiei și părinții săi nu se încumetaseră să-l lase să meargă mai departe; era foarte apreciat pentru sfaturile și ajutorul pe care-l acorda celor nevoiași. Bunicul Simion făcea parte din rândurile P.N.Ț.-ului, îi prețuia enorm pe Maniu și Mihalache și scăpase ca prin urechile acului, nu făcuse închisoare. Era liber, dar în același timp în lanțuri, trăise să vadă drama familiei cumnatului arestat, sute și sute de chemări la siguranță, apoi la Securitate, mii și mii de declarații, nepoții și copiii aruncați afară din instituțiile de învățământ pe care le urmau. Toate aceste lucruri le-am aflat de la bunica mea, ea povestindu-mi despre metodele reeducării pe care le-am amintit puțin înainte. Sunt lucruri aflate de la fratele său, Barbu, după ce acesta fusese eliberat din închisoare. Fratele bunicii nu se lăsase prins cu ușurință de către Securitate, se ascunsese timp de cinci ani, dar până la urmă îl prinseseră. Bunicul îl ajutase cel mai mult, noaptea făcea escale și-i vizita pe cei care se ascundeau, vorbeau despre starea și „liniștea” din sat, le ducea merinde; era un om înzestrat cu un al șaptelea simț cum spuneam noi, întotdeauna simțea pericolul. Când au venit să-l aresteze pe unchiul Barbu, bunicul prevăzuse desfășurarea evenimentelor cu două zile înainte și-i schimbase ascunzătoarea. Reușise să îi fenteze de multe ori pe ofițerii Siguranței și pentru asta suportase crunte bătăi, dar nu cedase. Unchiul Barbu a fost prins până la urmă datorită spuselor unui vecin „binevoitor”, s-a plimbat prin multe închisori de la Ministerul de Interne până la Sighet, suportase toate metodele de reeducare, de creare a „omului nou”, a avut domiciliul obligatoriu, dar la puțin timp după ce a fost eliberat a murit.

O altă etapă tragică a vieții familiei mele a fost colectivizarea. Bunicul meu fusese printre puținii oameni din sat care se opusesse colectivizării, suportase bătaii, jigniri, dar nu renunțase la pământul său. Până la urmă, într-un moment de slăbiciune, a semnat și a renunțat la tot ce-i fusese mai drag în viață, pământul. Toată viața a regretat acest lucru, îl considera un moment de lașitate și nu putuse niciodată să se ierte pe sine pentru ce făcuse. Luptase cu toate forțele, dar până la urmă ei, călăii, fuseseră mai puternici și-l învinseseră. Această cădere i-a sporit și mai mult suferința și boala sa a început să evolueze, dar dorința lui că într-o zi se va termina acest calvar îi dăduse speranță. A trăit și a murit cu speranța și convingerea fermă că până la urmă binele va triumfa asupra răului și această ciupercă roșie, comunismul, se va prăbuși. Păcat că nu s-a putut bucura de căderea comunismului, ar fi aflat că lupta lui nu fusese în zadar.

Datoria noastră față de cei care au suferit pentru ca noi tinerii să ducem o viață mai bună, față de cei care au luptat pentru o societate bazată pe principii și morală, este să le cinstim memoria și să ducem mai departe ceea ce ei au început. Cred că este necesar un proces al comunismului pentru ca societatea să meargă mai departe. Închei prin cuvintele lui Brâncuși „lucrurile nu sunt greu de făcut, greu este să ne punem în poziție de a le face”.

MIHAELA DUMITRU, 17 ANI, COM. „1 DECEMBRIE”, JUD. ILFOV: JOCURI DENATURATE

La început, citind ce spun eu, ați putea confunda totul cu o poveste. Povestea aceasta este despre un copil care, în nevoia lui de fabulos, adapta mizeria comunistă a anilor '85 jocului și poveștilor sale și care, în naivitatea sa, sesiza totuși teama celor din jur, frica lor de ceva pe care nu-l puteau bănuși, dar vedea bine că regele era gol și simțea bine perfidia îndocrinărilor pionerești pe care începuse să le ia drept niște jocuri denaturate.

Copilul simțea bine mirosul de stârv și vedea că pe stradă oamenii, deși asfixiați, respiră cu o aparentă plăcere și ușurință. Începe să vadă în asta o ciudățenie a oamenilor mari. Cineva, astăzi pensionar, povestește o întâmplare a anilor '75 în care este vorba despre ascundere (altfel erau oamenii în casă, altfel erau oamenii pe stradă sau la serviciu). El era șef de post la Miliția comunei „30 Decembrie” unde tocmai fusese repartizat tov. Ghiță P., care se mutase în comună împreună cu familia. La câteva zile de la sosirea acestuia se duce la Ghiță să-i facă o vizită (deveniseră între timp prieteni). Înainte să intre în casă a fost oprit puțin în prag, timp în care nevasta lui a luat repede de pe perete o icoană. Rănit în prietenia ce i-o purta l-a întrebat de ce a făcut una ca asta. Ghiță a spus că a văzut oameni care au făcut pușcărie și pentru lucruri mai puțin grave și că nu se putea închipui (de către cei de sus) existența unor lucruri care simbolizau credința creștină în casa unui milițian.

În acele vremuri, copilul vedea că nu e ca în povestea în care cei buni erau întotdeauna laudați, învingători și în frunte, iar cei răi, uciși sau transformați. Nu agreea deloc ideea „Mamei” Elena și nici a iubitului „Părinte” și conducător - Nicolae Ceaușescu, pentru că mama lui era cu mult mai bună, iar tatăl lui de asemenea. Tot pe atunci învăța o regulă simplă de politețe: atunci când primește ceva trebuie să

spună mulțumesc și de aceea nu înțelegea de ce să mulțumească partidului de la care nu primea decât teamă: teama demolării, a arestării părinților săi, teama înfometării.

Să citim bunăoară din „Almanahul copiilor” - 1988, editat de „Asociația scriitorilor din București”, la pagina 5, poezia „Spre piscul comunist” de Mihai Beniuc - poezie emblematică pentru literatura vremii: „Orice i-am da e doar un semn sărac/Celui ce dă-ntr-o zi cât într-un veac/Nu unuia ci întregului popor/De orice grai ar fi, de muncitor/[...] Și să-i dorim să-i fie viața lungă/Ca-n piscul comunist s-ajungă/Și-n urma lui să fie tot poporul/Cu steagul roșu și cu tricolorul”. Așa sunau majoritatea poeziilor - pline de mulțumiri, de urări, de laude, de exclamații slugarnice. Cultul Conducătorului, al celui care GÂNDEȘTE și MUNCEȘTE pentru noi, își întindea prin intermediul acestor poezii tentaculele și în mințile noastre, ale copiilor nevoiți să memorăm aceste excremente „intelectuale”. Pe vremea aceea tataie îl învăța o altfel de poezie. Când mergea să doarmă la ei, trebuia să le citească (lui și mamaiei Lica) dintr-o carte stranie, ruptă la capete și cu fila îngălbenită de timp - din Biblie adică - în care cel despre care se vorbea era din ceruri.

Tot de către tataie Gheorghe, i se povestea despre străbunicul Marin Ilie care a intrat la colectiv, pentru că atât l-au tras de mustăți comuniștii până ce i le-au smuls și l-au făcut să semneze actele. A semnat ca să scape de durere apoi a sărit imediat de pe podeaua unde căzuse însângerat și a mâncat hârtia cu semnătura. După mai multe amenințări a semnat definitiv.

Își mai amintește de pe atunci febra ascultării „Europei Libere” și faptul că era așa de afectat de povestea Doinei Cornea. El era fericit că face și el un act clandestin: ascultând cu familia un post de radio declarat interzis datorită poziției sale „dușmănoase”. Își mai amintește și de teama demolării casei, prin sufrageria căreia era programată construirea unei șosele, de magazinele goale, de fotografii satului care era colaborator al Securității, despre microfoanele pe care le-au găsit sub măsuta din

camera hotelului Neptun, când au fost la mare. Toate astea începuseră să devină obositoare, pentru că pe el îl oboseau întotdeauna interdicțiile și pentru că, începând de atunci și până acum, coșmarurile sale sunt despre un ochi nevăzut care-l supraveghează, îl verifică.

Poveștile despre turnători, părinții care-l avertizau să se ferească de cei de lângă el, îi semnalau prezența răului de lângă el, multă vreme ignorat.

Dar se pare că, pentru el, lucrurile erau mult mai simple și mai vesele decât văd eu, deoarece acum imaginile de atunci îmi vin greu în minte. Cele mai multe scene mă arată jucându-mă cu copiii de pe strada mea, inventând la nesfârșit jocuri, punând întrebări banale, admirându-mi părinții. Se pare că vârsta fragedă te face pur și simplu imun, rezistent la „boală”, inatacabil.

ȘERBAN NECHITA BURculeT, 18 ANI, TG.-OcNA: UN VIS URÂT

În noaptea zilei de 2 spre 3 martie, în anul 1949, domnea liniștea și peste satul Agighiol, aflat la o distanță de 16 kilometri de Tulcea.

După o întreagă zi de muncă fără întrerupere, așa cum obișnuiau acești oameni, calmul domnea peste sat. Gospodăriile oamenilor erau înfloritoare și îndestulate. Nu prea aveau multe de cumpărat, căci aveau tot ce le trebuia: făină, mălai, ulei de rapiță sau floarea soarelui, porumb, paie, pleavă, ovăz, orz, vin din via lor, toate fructul pământului lor și din care se îndestulau ei și animalele lor: cai, vaci, oi, porci și tot felul de păsări ce mișunau prin curte; apoi brânză și lapte acru, untură și carne sărată la puțină, pește sărat și uscat din toamnă... Cumpărau doar sare, gaz pentru lampă și câteodată zahăr pentru că aveau magiun de pepene din belșug. La fel și cu îmbrăcămintea: femeile și fetele torceau și țeseau lâna oilor din care făceau singure haine pentru toată familia.

Toamna, după ce-și vindeau grânele de prisos, cumpărau pământ cât puteau, pentru a avea, când le va veni timpul să se însoare, ce lăsa copiilor. Printre aceștia, cel mai vrednic era Simion Derviș. Era pătimaș, atât el, cât și nevasta cu cele două fete și cei doi băieți ai lor.

În ziua de care se vorbește cu supărare și după jumătate de veac, Simion fusese la câmp să vadă cât de des este grâul semănat din toamnă, și dăduse o fugă până la vie, „n-o fi oare de dezgropat?”. Sosit acasă, țesălase cailor și vorbise cu câinii.

Pe la un ceas - două după miezul nopții se treziră în lătratul puternic al câinilor.

- Cine-o fi la ora asta, și ce-o fi vrând?

- Or fi ceva găzari de la Poduri - Bacău și cer găzduire cum au mai făcut și altă dată!

- Care-i acolo?
- Deschide poarta mai repede, îi porunci un glas necunoscut!
- Dar ce-ți trebuie, măi omule?
- Ai să vezi tu pe dracu dacă nu te grăbești!...

Intrară în casă, fără să se scuture de zăpadă măcar, patru oameni: primarul, secretarul de partid, un agighiolean care stătea mai în umbră parcă de rușine și încă un străin de sat care tot striga și, se pare, era mai mare peste toți, căci le și porunci: „Stați la uși și aveți grijă!” Iar către Simion și Dochița „Îmbrăcați-vă iute că plecați!”

- Da' unde să plecăm acu' în crucea nopții, și de ce?
 - Fă cum îți spun! porunci, și fă-ți bagajul că nu vă mai întoarceți!
- Oamenii, uluiți și îngroziți de înfățișarea „străinului”, stăteau unul lângă altul tăcuți.
- Voi n-auziți ce vă spun? Hai mai repede, că acu se luminează și e drum lung de făcut!
 - Dar ce să ne luăm? dădu glas Tudora.

- Uite, am aici o listă cu multe lucruri ce aveți voie, sunt 70! și dădu să citească, silabisind cu mare greutate. Îl scoase din încurcătură primarul.

- Măi, Niță, spuse el copilandrului, ia citește tu, că te-am văzut cu coroană pe cap astă vară, la serbare.

Băiatul luă în mâini hârtia și începu:

- Unu: ruj de buze; doi: rimel de pleoape; trei rimel de sprâncene...

-Ce bâigui acolo, măi băiete? se repezi la el mamă-sa. Nu ți-e rușine să vorbești prostii? Ce vorbe sunt astea? N-am mai auzit așa ceva de când sunt!

-Partidul are grijă de voi și vă dă voie să vă luați atâtea și voi nici nu vă grăbiți. Stați la sfat!?

Tot un agighiolean le spuse:

-Luați-vă câte două rânduri de schimburi, o plapumă și două perne și ceva de-ale gurii și hai!...

Fata cea mare luă o cuvertură de pe pat și puse în ea ce-i spusese primarul, făcu o boccea și ieșiră afară, nedumeriți de ce trebuia să plece din casa, din munca lor și ce avea să se întâmple cu toată agoniseala de o viață.

-Și unde ne duceți din casa noastră? îndrăzni tătucul Simion. - Ce? îi întoarse repede vorba străinul. Te opui? Vezi că te dau la legea 40 și înfunzi pușcăria pe viață!

-Dar ce-am furat? Întrebă și Niță.

-Hai mai iute că se luminează!

Între timp îi urcară într-o căruță și-i porniră pe drumul Tulcei. Stăteau înghesuiți unul într-altul. Fiecare se gândea la ce lăsase în urmă. Niță mai auzea parcă urletul și lătratul disperat al lui Lupu, care zgârâia în ușa grajdului, să poată ieși afară. Tudora își tot spunea, de ce n-am luat și cămașa lui nenea, la care lucram? Paraschiva ofta și plângea, zicându-și: oare cine-o să termine de țesut pologul meu? În capul Dochitei se învăluiau toate gândurile, de nu mai știa nici ea la ce se gândește. Cum au frământat lut o vară întreagă, de și-au făcut casă, cum înoptau pe câmp, prășind sau secerând, cum cădea frântă seara, după zilele de treierat pe arie, cu caii și cu brațele lor, cum legănase fetele astea și la ce frumoase nunți își făcuse ea vise că le va face, și cum credea ea că la anul îl vor da la școală la Tulcea pe Niță, așa cum îi sfătuiseră doamna învățătoare. Se prăbușise în ea ceva. Tăcea.

Simion se făcuse parcă mic, din omul acela înalt, nici nu se mai vedea din paiete de la căruță. Îi plângea sufletul. Închisese ochii să nu mai vadă barem nimic. Dar îi apărură în față, clar, vitișoarele și caii, așa cum stăteau în grajd. „Ce-or fi făcut oare cu ele? Știu ele că n-o să le mai văd niciodată? Dar cum să nu le văd? Ce-o fi cu ele? Cine le-a prins în brațe de când au ieșit din brațele mamelor? Cine le poate îngriji dacă nu le iubește ca mine? Săracele iepușoare, Murga și roaiba sunt a făta! Cine le va ști sorocul să vadă de ele? Cum îmi mulțumiseră aseară amândouă, lipindu-și capetele de fața mea?!” Lacrimile amare ce-i curgeau din ochi udau barba nerasă de câteva zile a lui Simion. Nu reușea, sau nu voia, să înțeleagă ce i se întâmplase. „Nu te pradă și să te lase, te scoate din loc ca să le rămână tot. Mai rău ca fiarele. Și de ce tot îi dădea cu legea 40?”

Învăluți în gânduri, ajunseseră în cele din urmă la oraș. Ce mohorât le păru acum orașul vesel de altă dată. Îi descărcă la curtea închisorii; atunci văzură cu stupeoare o mulțime de gospodari de la alte sate, în aceeași situație cu ei.

- Acu' sunteți liberi să plecați unde vreți, da' să nu fie într-un județ vecin, ci cât mai departe. Vaporul circulă și de la Galați mergeți unde veți vedea cu ochii, dacă aveți bani.

- De unde să avem bani, că nu ne-ați lăsat să luăm, ziseră câțiva.

- Nici actele nu ne-ați dat voie să le luăm; ați spus că aveți grijă de ele!

- Hai că trebuie să aveți voi pe câte cineva aici în Tulcea, care să vă dea cu „împrumut”, zise, apăsând în batjocură, tot un necunoscut de acolo.

Însoțiți de câte un gardian de la închisoare, au plecat unul câte unul, să ceară bani pentru mai mulți, ca să nu rămână în închisoare pe viață sau să nu se răzgândească „partidul” și să-i trimită în Siberia, la muncă.

Orășenii priveau cu milă, pe furiș, la bieții oameni, cu femei și chiar cu copii mici, cum nu se puteau încă dumeri ce li se-ntâmplă. Așa ceva nu se mai pomenise nici în povestirile cele mai urâte cu tătari din vremurile apuse.

De atunci multe lucruri s-au schimbat. Țăranii au fost nevoiți să se mute prin orașe, să locuiască în „rafturi”, și să muncească pentru alții pentru un salariu de mizerie, și să suporte treptat un așa-zis tratament de îndobitocire, pentru ca, într-un timp destul de îndelungat, calea comunismului să devină ireversibilă, oamenii să depindă de mai marii lor din partid, să nu existe individualitate, ci doar o turmă ușor de manevrat. Mulți care nu s-au supus au stat, ba chiar au și murit prin închisori, sau au trebuit să suporte domiciliu forțat prin cele mai sihastre locuri din țară. Cei mai norocoși au luat calea exilului, cu speranța sfărâmată de a se mai întoarce vreodată în țară și de a-și mai vedea vreodată familia. Intelectualii au fost marginalizați, puși să își ardă cărțile, chiar dați afară din instituțiile unde lucrau și uneori copiii lor neavând dreptul la studii. Valorile au devenit nonvalori, iar nonvalorile au distrus ce mai rămăsese din adevăratele valori interbelice și nu numai. Filozofia marxistă s-a dovedit utopică în cele din urmă, ivindu-se un val de revoluții și lovituri de stat care au schimbat mai mult sau mai puțin modul de organizare a republicilor comuniste din Europa, incluzând aici și Rusia. Dar acest cutremur comunist are încă replici neplăcute pe locurile unde a dărâmat ceea ce fusese construit cu mare temeinicie în vremea dintre cele două războaie mondiale.

Va trebui să considerăm comunismul un vis urât de acum încolo, și să încercăm să-l uităm atunci când vrem să ne gândim la viitorul nostru, neuitându-i totuși greșelile.

IRINA STURZOIU, 16 ANI, BUZĂU: ÎNTUNERIC ȘI LUMINĂ

Am șaisprezece ani. Nu e prea mult. Și în viața mea de câțiva ani am strâns destule amintiri. Unele despre comunism, deși bunicii și părinții mei s-au ferit să-mi arate fața urâtă a acestei lumi. Țin minte că era important să supraviețuim. Chiar dacă mă trezeam într-o cameră rece, căldura dragostei din jurul meu mă ajuta să-mi trăiesc copilăria.

Dar nu pot uita ceva ce depindea de mine. Era alegerea mea să cânt mai departe sau nu. Și acum mă întreb cum a fost posibil ca un sentiment absolut pentru vârsta mea de atunci - FRICA - să nu mă cuprindă, să nu-mi strângă cu suflarea-i rece glasul.

Ce s-a întâmplat era cu totul obișnuit pentru acea vreme. Iarna, frig, nu numai afară, grădinița, serbarea de Moș Gerilă, 17 decembrie 1989. Eram cu ceilalți șoimi ai patriei pe scenă și ce mândră mă simțeam. Știam că bunicii sau părinții ne priveau și că ne aplaudau, dar mai mult de-atât, interpretam „frumoase” cântece și poezii pentru tovarășul și tovarășa Ceaușescu.

Îmi amintesc că am reținut cu greu cuvintele cântecelor. Tovarășa educatoare repetase mult cu noi. Erau cuvinte pe care nu le înțelegeam, dar știam să zâmbesc atunci când le rosteam. Ceva intrase în noi și făcuse curățenie. Ce mi s-a luat am înțeles mult mai târziu.

Dar deodată s-a stins lumina. Era ora 18. Vă amintiți orele, vremurile. Părinții au început să se agite în sală, să ne strige, dar nu cred că puteau fi auziți. Noi cântam convinși că aveam o misiune de îndeplinit pentru tovarășul și tovarășa. Am cântat mai departe, și lumina iar s-a aprins. Cred că nu m-am mișcat deloc, doar buzele lăsau să iasă cuvinte, ce veneau din alte lumi. Nu eram eu, nu mai eram noi. Nu mă mai numeam Irina, nu se mai chema Vali, eram șoimi ai patriei. Oricum nu ne mai aparțineam. Ajunsesem să fim ai nimănu.

Mă întreb acum, dacă în acea seară, când am ajuns acasă, nu auzeam împreună cu mama la Europa Liberă ce se întâmplase la Timișoara, astăzi aș fi fost un om lipsit de sentimente?

Trăiam într-o lume în care doar cei bătrâni mai puteau iubi. Noi eram morți sentimental la vârsta de șase ani. Oare ce altceva era comunismul, decât o formă de viață în comun, o lume în care nu puteai să faci nimica pe cont propriu, nu simțeai că ești capabil de ceva. Poate că frica de întuneric ne domina și ne făcea să fim așa. Poate ceea ce însemna frica ne lăsa să nu recunoaștem nimic altceva decât viața în comun. Nu mai știam că existăm, că putem trăi și dincolo de întuneric.

Și totuși în apartamentul fără lumină, de a doua zi, am văzut trei lumini: era sufletul meu, împreună cu cel al mamei și al sorei mele.

CRISTIAN-REMUS TEODOR, 15 ANI, BUCUREȘTI: BUNICUL

Vlad St. Ion era în anul III la Facultatea de Medicină București, bursier cu masă și casă. Tot în al treilea an locuia în cameră cu aceiași doi colegi de an câmpineni, în Palatul Societății Studenților în Medicină, de pe Bulevardul Schitu Măgureanu 2. Se cunoșteau de la liceul „Dimitrie Barbu Știrbey”, se împrieteniseră, se ajutau, mergeau la cursuri și lucrări practice în amfiteatrele și laboratoarele de pe Bd. Ardealului, la Institutele Babeș și Cantacuzino de pe Splai. Citeau la biblioteca medicală de la etajul I, mâncau la cantina de la subsol. Viața studentească se depăna normal, nici prin vis nu le trecea că liniștea le va fi tulburată brusc.

Început de iunie 1948, sfârșit de an școlar. Căminul dormea dus, miez de noapte. Bătăi în ușă din ce în ce mai puternice, cu voci răstite de a deschide la camera 52, etajul V. Treziți din somn, nebănuind despre ce ar putea fi vorba, mai aproape de clanță, învârte cheia Aldea C. Pătrund furioși trei indivizi voinici și fără să se prezinte și să spună ce vor, întreabă care este Vlad și lucrurile personale ale fiecăruia. Trec imediat la o percheziție minuțioasă a valizei de lemn aflată sub pat și a rafturilor din dulap. Din tot „avutul” împricinatului, rețin drept corp delict un carnet personal cu însemnări. Toți trei locatarii privesc speriați, îngroziți de desfășurarea acțiunii negândite, căzută pe capul lor. Celălalt coleg Ionescu L. întreabă timid ce s-a întâmplat, dar e repezit brutal că nu-l privește pe el. „- Îmbracă-te și mergi cu noi!” aude cu inima cât un purice învinuitul. Pe culoar zărește al patrulea agent, de pază. Urcați într-o dubă neagră, ajung la Ministerul de Interne al lui Teohari Georgescu. Deposedat de tot ce avea prin buzunare, este depus într-o celulă la subsol pe o saltea de paie direct pe ciment.

Bunicul era atunci primul căminist de la S.S.M.B. ridicat după 23 August, eveniment care a produs frică și spaimă teribilă printre băieții instituției de la Podul Izvor.

În spațiul strâmt, fără ferestre, unde un bec în plafon ardea continuu, cu ușă de metal și zornăit de chei, medicinistul năpăstuit a început să-și revizuiască trecutul. Fusese un elev silitor, fruntaș, o dată chiar cu premiul de onoare al liceului prahovean. Gândul numai la carte, străin de orice politică. După bacalaureat, fusese încorporat și trimis la Școala de Ofițeri Rezervă Infanterie Slănic - Prahova. Răsturnarea de 180° din România și a războiului îl prinsese ca elev T.R., la numai o lună și zece zile în haină militară. A făcut totuși față în ciocnirea cu o coloană germană motorizată în retragere, la Vărbilău și Prăjani, confruntare încheiată cu o captură impresionantă. Concursul de admitere la medicină - cu nouă candidați pe loc - fusese cel mai dur obstacol trăit. Nu știa de ce la primele alegeri din '46, el și tatăl său fuseseră declarați „nedemni electorați”. Părintele său avea măcar o presupunere: fusese consilier comunal în guvernarea național - țărănistă. Să-l fi turnat careva pentru prezența o dată de curiozitate - mai mult împins de la spate - pe strada G. Clemenceau 2? Dar acolo nu se discutase decât de front comun în jurul tronului. Luase parte la adunările de la cămin în tabăra majoritară, care nu împărtășea vederile oratorilor comuniști, dar nu luase cuvântul niciodată. Oare notările cu epitete usturătoare a unor confrăți cu fața spre „lumina de la Răsărit” să fie capete de acuzare? Sau poate că n-a fost la întâmpinarea lui Tito în ziua când fulguia?!...

Flancat de gardieni este dus în fața a doi anchetatori gravi. Era acuzat de apartenența la o organizație subversivă, cu sediul la Tulcea. Voiau să știe denumirea, șeful, planurile, obiectivele, sprijinul material, complicii. Surprins, interogatul a negat totul. Era complet străin de presupusa grupare, nu călcase niciodată orașul de la gura Deltei, nu comisese nimic conspirativ, nu știa nimic. Nu-i plăcea mersul evenimentelor, dar avea adăpost și hrană. Nu putea risca unica șansă de a termina facultatea.

Întors în celulă, era conștient de gravitatea situației, dar pe de altă parte ușurat că se afla în afara problemei. Dar dacă era o înscenare cu substrat? Având originea „sănătoasă”, unii tovarăși se ținuseră

ca scaiul de el să se înscrie în partidul conducător, sau în U.T.C., sau în ARLUS, însă fără ecou. Nu se pronunțase nici pentru șantierele din vară Bumbesti-Livezeni și Salva-Vișeu. Începuse să se teamă de aplicarea lozincii „cine nu-i cu noi, este împotriva noastră”. Cum ar putea ști ce se petrece în capetele comisarilor?

Chemările zilnice la dialog iscoditor, provocator, deveniseră tot mai presante, mai amenințătoare. L-au încercat cu fotografii, l-au intimidat, șantajat, dar degeaba. Inculpatul fără vină a rămas dârz. Fără un rezultat concret, dar probabil lămuriți după două săptămâni la Ministerul de Interne, este transferat la Penitenciarul Jilava și aruncat în celula 16, unde găsește 13 încarcerati, majoritatea intelectuali. Numai unul era țaran „chiabur”. Pereții de piatră groși, cu igrasie, cu drugi de fier verticali și orizontali la fereastră. Două poduri de scânduri cu rogojini, suprapuse, serveau drept paturi în comun, iar cele câteva pături uzate erau total insuficiente pentru noapte. Ca să încapă, trebuia ca toți să doarmă pe o parte, iar dacă unul se scula la „hârdău”, trezea vecinii. Mâncarea era sub orice critică; bucata dreptunghiulară de mămăligă era din mălai necernut și uneori cu iz de mucegai. Ca să treacă timpul mai util, seara, cei școliți țineau câte o prelegere din domeniul pregătirii fiecăruia. Ucenicul lui Esculap a vorbit despre scheletul membrilor superioare și a doua oară despre paraziții intestinali ai omului. La ieșirile colective în curte, a întâlnit încă doi colegi de an și un politehnist.

După șase săptămâni, în care nici un oficial nu l-a deranjat, în ultima zi de iulie a fost eliberat fără judecată, fără cazier, fără dovadă sau document explicativ. Doar consemnul strict de a nu vorbi ce a pățit și văzut și dacă află de uneltiri să le comunice lor. De prima indicație a ținut cont cu strășnicie, de a doua niciodată...

Familia îngrijorată l-a primit cu lacrimi de bucurie. Tatăl îndurerat își căutase feciorul în zadar pretutindeni în capitală. Era expediat de colo-colo. Un înalt activist replicase: „Partidul Muncitoresc

Român știe exact care sunt dușmanii poporului”. Se impunea urgent recuperarea kilogramelor și a examenelor pierdute prin arestare. A reușit. În noul an școlar, vechii colegi de cameră l-au părăsit, unii îl ocoleau, alții îi răspundeau monosilabic. Își apărau pielea. Reforma învățământului superior a divizat anul IV Medicină în patru facultăți. Vlad I. A dorit Medicină generală, dar i-au dat Pediatria. La repartizare li s-a cerut trei regiuni în ordinea preferinței; Lui i s-a dat a patra. În Brăila a muncit conștiincios, cu dăruire. La examenele de titluri, la cursurile de perfecționare, în autobiografii sărea peste tristul episod 1948. Nimeni n-ar fi înțeles corect marele lui secret. A parcurs întreaga ierarhie medicală, a ocupat funcții de conducere, a primit insigna de „evidențiat” în munca medico-sanitară, medaliat cu ordinul Meritul Sanitar. În momentul pensionării premature, nedorite, era primul pediatru al județului; șeful secției, președintele filialei locale U.S.S.M. - pediatrie.

Cu amintiri bune și rele, medicul înnăscut, cadrul didactic prin vocație, lt. colonel (rez.) Vlad, bunicul meu, poartă azi cu mândrie emblema de veteran de război, prinsă de mine la pardesiul bleumarin decolorat de vreme.

ADRIANA POPESCU, 16 ANI, BUCUREȘTI: ÎNTR-O CLAIE DE FÂN

De câte ori am vizitat ținutul Maramureșului am avut impresia că eroii baladei „Miorița” sunt prezenți aievea și așteptam seara ca lumea misterioasă să urce încet pe bolta cerească și să împlinească destinul tragic al ciobănașului. Maramureșul, ținut de legendă și dor, a fost și leagănul mamei mele, născută în august 1955 la Sighetul Marmației, între Tisa nestăvilită și Iza tumultuoasă, pe o stradă cu nume de pădure, casa familiei mamei mele străjuia o răspântie de drumuri, în mijlocul căreia se ridica impunătoare o cruce, la care, premergător marilor sărbători - Crăciun, Paște femeile și copiii cântau seară de seară timp de șase săptămâni cântece religioase și rugăciuni. Acest obicei se mai păstrează și astăzi, doar că acel mistic și-a mai pierdut din autentic și frumusețe.

Dar nu despre credință vreau să vă scriu acum, ci de una din multele întâmplări la care a fost martoră mama mea și familia ei. Fiind o zonă de munte, Maramureșul a fost unul din locurile cu cele mai multe ascunzișuri, unde acei care au crezut în libertate și nu s-au supus regimului comunist au trăit mulți ani ajutați, de oameni pentru care curajul însemna mai mult decât viața. În vara anului 1964, când cositul fânului se încheiase și clăile răspândite prin curțile și grădinile oamenilor arătau asemenea unor soldați în post, un zvon a trecut ca o boare de vânt: miliția și securitatea au dat de urma unui fugar. Zeci de oameni înarmați, militari în termen, câini și alți binevoitori au înconjurat partea de nord a orașului Sighet și s-au pus pe căutat. Au fost scotocite fiecare casă, grajd sau beci, fiecare loc unde „fugarul periculos” ar fi putut să se ascundă.

Cel căutat, Chindriș Mihai, era foarte bolnav și avea nevoie urgentă de medicamente. Doar această mare nevoie l-a făcut să coboare din „pivniți” - un fel de peșteri ce se spune că sunt de pe vremea lui Pinteza Viteazul - și să ceară ajutor, primejduindu-și viața. Căutările au durat mai multe zile, dar fără nici

un rezultat. Nimeni nu se gândea că fugarul este ascuns în grădina lui Iusco Gheorghe, bunicul meu, care a fost un om de vază în Sighet. Ascuns într-o claie de fân, Chindriș Mihai a fost ajutat să-și vindece rănilor destul de urâte pricinuite de întâlnirea cu un urs. Rupând de la gura celor șase copii ai săi mâncarea care era foarte drămuț, bunicul meu a trecut peste toate restricțiile impuse de regimul comunist și l-a ajutat pe acel om să-și recapete puterile pentru a rezista în credința și idealurile lui. Când securitatea a ajuns în curtea casei, bunicul a avut curajul înfrunte. Dar câinii special dresați i-au luat urma și l-au găsit pe fugar într-o claie de fân. Deoarece culcușul era bine amplasat sub claie, câinii nu au putut ajunge la el. Atunci milițienii au luat furcile găsite în grajd și au desfăcut claia. Lătratul câinilor, înnebuniți de mirosul sângelui, a devenit insuportabil. Femeile mai în vârstă venite din vecini au început să bocească ca la mort. Știau că, odată prins, Chindriș nu va mai vedea lumina zilei. Sub privirile mamei și surorilor ei, fugarul a fost scos din fân, legat cu lanțuri de mâini și de picioare și târât la o dubiță care a plecat apoi într-o direcție necunoscută.

Bunicul mamei a fost bătut în fața copiilor și a soției lui, apoi arestat. Puținul care era până atunci în casă s-a făcut și mai puțin. Sora cea mare a mamei mele a fost dată afară din institut. Nu avea ce căuta o fată de tainuitor la facultate. Multe uși au fost închise pentru familia Iusco multă vreme. Casa și pământul au fost confiscate, ei fiind nevoiți să se mute într-o casă cu două camere, cu toate că erau opt persoane. Anii copilăriei au fost grei pentru mama și surorile ei, doar credința că într-o zi vor veni americanii să-i scape de sărăcie și comuniști i-a ajutat. Dar aceasta este o altă poveste, pe care sper să am ocazia să v-o scriu.

NICOLAE DRĂGUȘIN, 15 ANI, ALEXANDRIA: REPERCUSIUNILE VENIRII COMUNIȘTILOR ASUPRA FAMILIEI MELE

Străbunicii din partea tatălui au fost de loc din comuna Titulești, județul Olt, iar cei din partea mamei din comuna Mârzănești, județul Teleorman. În rândurile ce urmează voi încerca să reconstitui, din ce mi-au povestit bunicii, care au fost repercusiunile venirii comuniștilor asupra acestor familii.

Familia Marin Drăgușin din Titulești a fost o familie cu stare materială bună. Marin Drăgușin, administrator în perioada 1940-1943 al moșiei diplomatului Nicolae Titulescu, a avut șase copii, dintre care Dumitru Drăgușin este bunicul meu. Primele semne ale celor ce vor urma și-au făcut apariția în 1944, când în luna septembrie au început să treacă primele convoaie de soldați sovietici din care făceau parte și hasaicile (femei). Trecând prin sate, ei prăduiau tot ce se afla sau mai bine spus tot ce li se ivea în cale. De la străbunicul meu au luat șareta, caii, hamurile, o bicicletă. Femeile și fetele fugeau în afara satului ascunzându-se prin lanuri de porumb, așteptând îngrozite plecarea barbarilor.

A urmat o scurtă perioadă de relativă liniște pentru această familie însă nu pentru mult timp, căci după ce bunicul meu fusese ales în 1947 septembrie la escorta regală, în 1949, 20 octombrie, a fost luat în armată la muncă pe motivul că era fiu de chiabur și că fusese recrutat la escorta regală. Împreună cu alții a fost dus la dublarea liniei ferate Craiova-Ișalnița, însă condițiile mizere în care stăteau i-au provocat o boală de plămâni fiind inapt de muncă și prin urmare lăsat la vatră.

Începând din anul 1948, după exproprierea boierilor, comuniștii de la Centrul București au trimis activiști P.C.R. în sate cu scopul de a declanșa lupta de clasă. Astfel în sat s-au găsit câțiva oameni fără stare materială (de obicei cei puturoși) care au îmbrățișat ideile comuniste și au început devastarea curților boierești. Exemplu conacul lui Nicolae Titulescu, construit în 1913, unic în împrejurimi prin înălțimea (2

etaje) și arhitectura sa. Tot ce se afla în acest conac a fost furat, ars sau distrus. După formarea GAS-urilor acest castel (căci așa era numit de localnici) a servit drept depozit de îngrășăminte, ce l-a adus într-o stare deplorabilă, iar iarna ca saivan de oi. La conacul Ecaterinei Nenișor, sora lui N. Titulescu, au ars bogata bibliotecă în cărți de valoare în limbile franceză, germană, engleză (aveau coperti încrustate în aur, scrise cu aur) foarte vechi. Nu au scăpat furiei comuniștilor nici alte case boierești, demolate în mare parte pentru a construi grajduri. Apoi oamenii simpli erau batjocoriți pentru că nu acceptau colectivizarea pământului. Oameni care în viața lor nu avuseseră o armă în casă în urma controalelor li se găsea, spre stupoarea lor, arme, fiind deci arestați (le aruncau cei care făceau controale ca tot ei să le găsească).

În anul 1952 străbunicii mei au fost dați afară din casa lor unde s-a instalat primarul (adus, ca mulți alții, de la o fabrică din București, unde era muncitor, împreună cu alți propagandiști) fără absolut nici un drept, confiscându-li-se acum, pe lângă casă, prăvălie și recolta de grâu. Când au confiscat grâul din toată comuna, l-au pus într-una din magaziile străbunicului aflată deja într-o stare precară și supraîncărcând-o s-a surpat partea de jos, iar grâul a curs, străbunicul fiind acuzat că a încercat să fure din grâu.

Bunicul meu are un văr primar pe linie maternă (tatăl lui fiind frate cu mama bunicului) Romeo Popescu, care a făcut facultatea de electromontaj, specializat pe transportul energiei electrice. În 1951-1952 lucra la proiectul construcției unei astfel de rețele la Combinatul Chimic de la Ucea în apropiere de Făgăraș. La sfârșit de săptămână s-a dus împreună cu alți colegi la un picnic într-o poiană pe munte, unde au cântat „Deșteaptă-te Române”. Printre colegi s-a aflat și un luda care l-a trădat. Pentru aceasta, în anul 1952 a fost arestat pe motive politice și dus într-o celulă unde sta singur, mânca un turtoi de mămăligă amestecat cu tărațe și cu apă. Dar pentru că erau în general puțini ingineri cu o astfel de specializare, iar procesul de industrializare era în toi, îl scoteau legat la ochi și-l duceau într-o altă încăpere, unde era obligat să facă în continuare proiecte pe care comuniști declasați, care habar n-aveau de energie electrică, și le

atribuiau obținând astfel profituri considerabile. Șase ani de pușcărie i-au distrus sănătatea. A ieșit din pușcărie cu grave carențe de calciu (în acest timp i-au căzut absolut toți dinții), fără a mai putea mișca mașina de scris dintr-un loc în altul.

Părinții mamei, familia Gheorghe Putineanu, au avut și ei o stare materială bunicică, posedând mașină de treierat, batoză, mașină de lână, însă în 1954 comuniștii le-au confiscat aceste utilaje și recolta de grâu din acel an și anii precedenți însumând aproximativ 120 duble. Toate acestea într-o singură zi.

În afara amintirilor părinților mei, îmi amintesc și eu zilele de vară când nu aveam apă, iar iarna când ne luau curentul. Nu am uitat nici cozile, parcă nesfârșite, când mergeam cu mama sau cu tata să cumpărăm ulei.

S-ar mai putea evoca în această ordine de idei multe alte lucruri, însă cu alte prilejuri, cu aceeași bucurie (că în sfârșit le pot spune) ca cea pe care am trăit-o acum.

SÂNZIANA NICOLETA BERA, 16 ANI, FĂGĂRAȘ: „PREZENTUL ÎNVĂȚĂ DIN PERSPECTIVA TRECUTULUI”

Mă consider un om norocos și fericit; asta, mai ales, pentru faptul că am o vârstă frumoasă, că sunt sănătoasă, că am doi părinți și un frate care mă iubesc și pe care îi iubesc cu o dragoste fără margini. Consider chiar că sunt mai bogată decât cei bogați material, deoarece îmi trăiesc bunicii, alături de care - în momentele mai agitate - găsesc sfaturi înțelepte și senzația de echilibru sufletesc.

Cred că metafora „familia și străbunii sunt rădăcinile omului” e nemaipomenit de adevărată. Realizez deseori că acest cadru micro - social afectiv te hrănește spiritual, asigurându-ți stabilitate și verticalitate sufletească. Adevărul acesta, cu siguranță, poate fi extins și asupra sistemelor mai largi macrosociale, asupra unei nații întregi, asupra unui popor.

Nu-mi prea plăcea istoria în clasele mici, pentru că acest obiect nu și-a găsit o formă mai atractivă de a ajunge în sufletul elevului, dar bunicul meu a avut grijă să suplinească această manieră aridă, de înșiruire seacă a unor ani și evenimente care atentează deseori brutal la memoria mecanică a elevului.

Bunicul, învățător fiind, „mă ducea” cu harul lui de a se apropia de mintea mea, în anul x, în mijlocul evenimentului y și deodată totul devenea clar, interesant, atrăgător și senzația că eu sunt „cineva” care află, înțelege și participă la ceva capital pentru existența aceluia tot numit neam mă bucura nespus, mă făcea deosebit de importantă!

Bunicul nu mi-a spus niciodată că trebuie să învăț la istorie, că e un obiect în planul de învățământ. Nu. Bunicul m-a convins în felul său unic de adevărul că „omul care nu cunoaște istoria poporului său e asemeni copilului care nu-și cunoaște părinții” și eu, ca nepoată preferată a bunicului, am înțeles că nu e o fericire să fii un astfel de orfan.

Astfel, încetul cu încetul am început să răsfoiesc și „Legende istorice”, și un „Magazin istoric”, și câte o carte pe care se afla numele lui Iorga, al lui Xenopol, al lui Dimitrie Onciul etc. Mi-amintesc, de pildă, că în „Prelegerea inaugurală a cursului de istorie veche a românilor”, Dimitrie Onciul spunea că: „Interesul unui popor pentru istoria sa este totodată măsura cea mai sigură pentru gradul său de cultură”. Un semn din cele mai mari ale culturii deșteptate și ale dezvoltării ascendente a unui popor e când el învie simțul istoric și începe să pătrundă în viața lui, când în el se deșteaptă conștiința unei generații vii, că ea, ca rând dintr-un lung șir de generații trecute, are să cultive mai departe moștenirea primită de la generațiile precedente. Într-adevăr, putem spune că istoria deprinde pe un om a privi viața particulară întotdeauna în raport cu întregul, niciodată ca ceva izolat; ea deșteaptă în om de nenumărate ori sentimente înalte, ea dezvoltă priceperea că în această viață faptele bune își găsesc mulțumirea în sine. Totuși bunicul meu m-a avertizat că ideile înalte moștenite de la oameni iluștri, mari patrioți și iubitori de neam, au fost curmate brusc de o nouă ideologie, impusă mai întâi subtil, iar mai apoi cu o imensă forță politico-socială. Această forță, numită dictatura comunistă, a acaparat treptat, precum o caracatiță, întreaga viață socială, politică și culturală. Astfel istoria devine o unealtă subtilă de mânăuire a masei intelectuale. „Comuniștii ne-au distrus și ne-au falsificat istoria” - accentua deseori bunicul. În epoca stalinistă, adăuga el, românii erau obligați să-și nege rădăcinile, spunându-li-se că originea lor era în cea mai mare parte slavă, pentru a face dominația rusă mai acceptabilă.

Această tactică foarte subtilă, de a ascunde adevărurile istorice pentru a le înlocui cu elemente de preaslăvire a noului regim, a lovit din plin în însăși formarea conștiinței naționale a tinerei generații.

Astfel formați, în spiritul admirației până la fanaticism a noului regim, tinerii noștri, speranța viitorului, deveneau unelte vii de instaurare a dominației totalitare ce avea să aducă la un declin ușor dar sigur al întregii noastre ființe românești. Aceștia erau ademeniți de imaginile glorioase ce sugerau un viitor luminos

pentru toți, fără a bănuși că în spatele acestei fațete se ascundeau numeroase sacrificii ce au fost impuse națiunii române și care sărăceau considerabil suportul cultural-ideologic pe care trebuia să fie clădit viitorul României.

Astfel, presiunea ideologică exercitată de regimul comunist nu se răsfrângea doar asupra istoriei noastre, ci această teorie marxist-leninist-stalinistă ajunsese să fie impusă în toate formele de învățământ. În întreaga viață culturală, literatură, presă, teatru, radio, știință și chiar religie. Încet dar sigur, comuniștii săpau tot mai adânc în ființa noastră națională, luând omului dreptul de a gândi și de a acționa liber, potrivit propriilor sale convingeri. Mai întâi printr-un entuziasm debordant, iar apoi instaurând un regim al terorii, comuniștii împărțeau oamenii după un singur criteriu în două mari categorii: comuniști și anticomuniști sau reacționari; aceștia din urmă fiind condamnați să suporte tot felul de nedreptăți și presiuni psihice sau chiar fizice din partea comuniștilor pentru simplul fapt că nu le împărtășeau ideile totalitare și distrugătoare a tot ceea ce însemna românism autentic.

Și totuși la marginea acestei prăpăstii spre care românii se îndreptau iminent, s-a găsit sămânța salvatoare ce avea să crească tot mai mult și să dea rod în decembrie 1989. Această „sămânță salvatoare” a fost însuși sufletul acestui neam românesc care, pentru a da rod, a fost permanent alimentat cu speranță și spirit de sacrificiu. Ea s-a format din valorile trecutului pe care bătrânii noștri, împreună cu oamenii învățați, au reușit să le conserve și să le îmbogățească permanent. Pentru toate acestea și mai ales pentru faptul că aceste mișcări ce cutremurau din temelii teoriile comuniste deschideau noi orizonturi pentru tânăra generație, așa-zisii „reacționari” au fost aspru pedepsiți, dar... oare care dintre aceștia nu accepta cu demnitate și cu bucurie sacrificiul, când vedea că toate acțiunile sale însuflețesc lupta pentru păstrarea valorilor naționale?

Unul dintre cei considerați reacționari a fost și bunicul meu, Aurel Drăguș, originar din satul Boholt, un învățător de țară care putea ajunge departe prin cunoștințele sale dacă nu era persecutat mereu de cei ce-și instauraseră dominația asupra întregii suflări românești. Nu vreau să-l transform pe bunicul meu într-un erou național, întrucât în modestia sa s-ar revolta; dar vreau ca prin aceste pagini să-i aduc un modest omagiu, generat de o mare dragoste și de un mare respect, izvorâte din sufletul și inima unei ființe firave, cum sunt.

Într-una din acele seri magice de vară, când cerul îmbrăca mantia înstelată, bunicul m-a introdus în atmosfera sumbră a anului 1946, când își făcuseră apariția primele semne ale dictaturii comuniste. Magia nopții, ce te îmbia să călătorești imaginar în lumi de basm, contrasta izbitor cu tot ceea ce aveam să aud, lucruri din care am putut trage numeroase învățăminte. Astfel sunau cele narate de bunicul meu:

Guvernul comunist condus de Petru Groza, instalat cu ajutorul trupelor rusești în 6 martie 1945, urmărea organizarea unor alegeri generale în urma cărora dorea să obțină votul majoritar al populației și să scoată de pe scena politică a țării partidele istorice, instaurând astfel dictatura comunistă. Ultimele alegeri la care au participat și partidele istorice, țărănist și liberal, s-au desfășurat în luna noiembrie a anului 1946. Guvernul comunist a luat o serie de măsuri prin care urmau să fie împiedicați cetățenii cu vederi democratice să participe la vot. În acest scop, comuniștii au luat măsura eliberării pentru fiecare cetățean a unui certificat de alegător, au organizat echipe mobile de comuniști, numite de săteni „echipe de bătauși”, au trimis activiști de partid în toate satele ca să împiedice pe cât posibil participarea țărăniștilor și liberalilor la vot.

O acțiune de teroare politică a comuniștilor a avut loc și în satul Boholt, cu două zile înainte de alegeri. Atunci, notarul și primarul din satul Boholt, comuniști convinși, au restituit Preturii din Plasa Cincu un număr de peste 80 de certificate de alegător ale cetățenilor din satul lor considerați „reacționari” care, nemaiputându-și primi certificatul de alegător, nu mai puteau participa la vot. În urma protestului

energic al cetățenilor din sat care nu și-au primit certificatul de alegător, agentul comunist de securitate, prezent în sat, împreună cu notarul, considerându-se agresați moral, au cerut conducerii fostului raion de la Făgăraș să trimită o echipă de bătauși care să-i protejeze de eventualele acțiuni agresive ale cetățenilor. De la Făgăraș s-au dat indicații ca până la sosirea echipei să se întocmească o listă cu toți reacționarii pentru a fi ridicați de la casele lor și pedepsiți. Casierul comunal, fiind însă în primărie în momentul întocmirii listei, a reținut numele celor trecuți pe listă și, prin tineretul sătesc care se afla la căminul cultural pentru pregătirea unui spectacol de sărbătorire a zilei de 1 noiembrie, a anunțat pe cei vizați.

Era o noapte de noiembrie foarte întunecoasă și ploioasă. O atmosferă sumbră învăluia satul care intră într-o panică de nedescris. Cei vizați a fi arestați își căutau cu spaimă un loc de refugiu pentru a nu fi găsiți la domiciliu. Unii au plecat din sat și, înjurând ploaia mărunță, deasă și noroiul mare și-au găsit adăpost în colibe din câmp, de la vii, iar alții, la diferite familii pe care le considerau sigure că nu vor fi cercetate.

După circa două ore de la convorbirea telefonică a apărut în sat un camion cu 25 de „bătauși”, conduși de un activist raional. În același timp au sosit de la Cincu și Șoarș organele jandarmeriei. Cei veniți de la Făgăraș, Șoarș și Cincu, împreună cu notarul și cu activistul din sat, s-au organizat în două echipe, fiecare urmând să caute pe suspecti, de o parte și de cealaltă a satului, despărțit printr-o vale. Astfel organizați, ei au cercetat pe rând casele de pe listă căutând suspectii.

Cu toată spaima și teroarea ce domneau în acele momente în sat, o echipă de entuziaști anticomuniști, formată din cinci persoane, a recurs la un act de mare eroism. Se cunoștea faptul că blocul partidelor comuniste avea semnul electoral soarele, iar țărăniștii ochiul, de unde și butada „Votai ochi și ieși soare”, ceea ce exprima un mare adevăr al falsificării alegerilor. Așadar, cei cinci entuziaști

și-au construit șabloane din carton pe care scria „Votați ochiul! Jos comuniștii” având în mijloc semnul electoral „ochiul” al P.N.Ț. Pe măsură ce echipa bătaușilor înainta, în urma lor, la câțiva zeci de metri, grupul anticomunist aplica pe fațadele caselor șablonul, dădea cu vopsea și astfel pe fiecare casă rămânea imprimat „Votați ochiul! Jos comuniștii”. Spre ziuă, nu mică a fost surpriza pentru cei veniți să reprime mișcarea anticomunistă de la Boholț, atunci când au văzut dictonul anticomunist desenat pe toate fațadele caselor din sat.

În cursul nopții majoritatea celor urmăriți nu au fost găsiți. Au fost arestate doar cinci persoane din cele peste 70 urmărite. Cei arestați au fost duși la Făgăraș și încarcerați în închisoarea din Cetatea Făgărașului. Timp de câteva zile, ei au fost bătuți crunt și chinuiți. De șase ori au fost supuși la chinul numit „morișcă”, de două ori au fost bătuți crunt și de zece ori îmbrânciți și batjocoriți pentru a spune sau mai bine zis a inventa trădări pentru cei nepriși sau pentru a da explicații pentru încăpățânarea de a nu se supune regimului. După revenirea lor în sat, spiritele s-au mai liniștit și, ca urmare a acestei întâmplări, toți sătenii ce intraseră în posesia certificatului de alegător, fără nici o excepție, s-au deplasat la secția de votare sfidând teroarea la care a fost supus satul. Și votând „ochiul”.

Sfârșind trist povestirea, bunicul mi-a spus că o consecință a acțiunilor anticomuniste desfășurate în sat a fost că preoților și învățătorilor din sat, printre care și bunicului, li s-au întocmit dosare politice și astfel au fost în atenția și urmărirea securității mulți ani, fiind privați de foarte multe drepturi, inclusiv de dreptul de realizare profesională superioară.

M-am oprit și am relatat o asemenea întâmplare pentru că, iată, nu peste multă vreme voi deveni majoră și, contrar tânărului Aurel Drăguș din 1946, eu voi avea seninătatea libertății atunci când voi vota decis și democratic pentru victoria valorilor reale ale poporului meu! Mulțumesc bunicului și, prin el, tuturor celor știuți și neștiuți, care, înfruntând cangrena comunismului, m-au ajutat ca eu, astăzi, să mă simt demnă!

MARIANA SPATARI, 18 ANI, CERNĂUȚI: DEPORTĂRI, REPRESALII, FOAMETE

Noi nu ne-am cunoscut mult timp istoria. Dar ea este o fântână necesară a sufletului, înțelepciunii, durerilor și suferințelor. Fiecare popor, dacă este el popor, își are istoria sa: cu pete negre sau fără, dar o are, așa cum și-a creat-o. Pe a noastră, diferiți „apărători” și „eliberatori” în diferite timpuri s-au străduit s-o înăbușe, s-o sfâșie, s-o ascundă de urmași. Dar n-au putut, pentru că românii niciodată nu și-au pierdut credința în neam, n-au uitat limba maternă nicidecum, aplecându-se deasupra fântânii istoriei nu s-au ridicat fără să simtă puterea dăătoare de viață a apei sale.

Dar din fântâna istoriei noastre, care este atât de adâncă, avem de scos atâta apă sărată de lacrimi și neazuri ce le-a avut de suferit neamul românesc.

Multe pagini triste au fost în istoria neamului nostru din partea de Nord a Bucovinei. Una dintre ele a fost scrisă după așa-numită „eliberare” de la 28 iunie 1940. Soarta poporului a fost croită de doi călăi ai secolului XX.

După încheierea tratatului Ribbentrop - Molotov, România a fost împărțită în trei părți: România de azi, Moldova și Bucovina de Nord, ultimele 2 anexate Uniunii Sovietice Teroarea stalinistă (comunistă) a atins cu aripa sa neagră și Nordul Bucovinei. Represaliile au început îndată după actul reunirii din 1940, continuând până în preajma începutului și după terminarea marelui Război pentru apărarea Patriei.

Tragedia de la 1 aprilie 1941 a făcut să cutremure tot ținutul nostru. Era o zi de primăvară, mulțimea îmbrăcată în haine de sărbătoare înainta fără grabă spre frontieră.

„Și a urmat acel cumplit masacru, unde au fost mitraliați coloane întregi de oameni. Acesta a fost un adevărat Katyn în văzul lumii, scria V. Levițchi, un Katyn al nostru, al românilor”.

Dar pentru „eliberatorii” sovietici măcelul de la Fântâna Albă a fost doar un preludiu la marea tragedie generală a românilor bucovineni. Începând cu noaptea de 13 iunie același an, când floarea țărânimii noastre a fost ridicată, pentru a fi pornită pe drumul patimilor.

Acest moment trist n-a ocolit nici satul nostru. În ziua de 12 iulie 1941 au fost deportate 22 de persoane, printre care erau femei, copii, bolnavi, bătrâni.

Iar pe 11 august anul 1944 din nou o lovitură dureroasă s-a abătut asupra consătenilor noștri. Iarăși au fost ridicate 16 persoane și mobilizate în armata de muncă. Printre ei a fost și strămoșul meu, Vanzureac Isidor, care nu s-a mai întors acasă, a fost înmormântat în orașul Tașkent.

Una din cauzele deportărilor era: odată cu instaurarea frontierei de stat între U.S. și România au găsit mulți dimceni de partea cealaltă: la liceele din Suceava, Rădăuți, Siret. Anume lipsa de acasă a unui membru din familie a servit motiv pentru arestări și deportări. Slugoi regimului comunist căutau peste tot dușmani.

Acestea sunt doar câteva exemple. Dar alte lucruri nu le vom afla niciodată. La ultimul eșalon pornit din gara Tereblecii la 13 iunie la Mliboca, Cernăuți și alte localități au fost unite multe vagoane cu asemenea nenorociți. Atunci din Nordul Bucovinei au pornit 22 de eșaloane cu deportați, 37 mii de oameni.

Mulți dintre ei au fost înghițiți de pământurile Siberiei și Kazahstanului. Acasă s-au întors foarte puțini.

Câtă lume pierdută, adusă jertfă tiraniei, din cauza fărădelegilor regimului stalinist.

Au trecut mai mult de 50 de ani, de la groaznica nenorocire organizată pentru a nimici încă o parte a populației din Nordul Bucovinei - foametea din 1947. Ea a lovit în toți la rând. A început chiar din prima lună a iernii, când vitele au rămas fără furaj, și acela fiind luat de staliști. Fiindcă ei au luat toate bunurile

oamenilor. Pentru a salva vitele, oamenii le hrăneau cu jup ori cu frunze de copaci tăiate cu tot cu crengi din toamnă.

În luna ianuarie, foametea a lovit în oameni. Bieții au tăiat toate păsările, oile și chiar vacile. Cei care au hotărât să păstreze vitele trebuiau să doarmă în grajd cu toporul sub cap.

Bunăoară o biată văduvă, care locuia nu departe de noi, a trăit toată iarnă cu vaca în casă, legând-o de piciorul patului. A fost unica modalitate pentru ea de a salva vita.

La vecinul nostru, într-o noapte, niște oameni au săpat sub fundamentul casei și au pătruns înăuntru furând un tăbuiet de grăunțe. Asemenea lucruri făceau chiar și oamenii din sat.

Își amintește un consătean că, prin februarie 1947, familia lui consta din 6 suflete: bunicul, bunica, mama și 3 băieți, ajunși la malul prăpastiei. Nu avea ce mânca. Mama a plecat în satul vecin să caute ajutor, s-a întors acasă cu câțiva ciucălăi fără grăunțe și câțiva pumni de măduvă din stiblele de floarea-soarelui. „Toate acestea le-am râșnit în „făină”, am pus puțin lapte și am mâncat. Cât timp ne-a întreținut asemenea hrană?”

Mama, luând covorul cel frumos, cadou de la maica sa, a plecat la Cernăuți să-l vândă. Două zile de suferințe am așteptat, după care s-a întors tot cu el. Privindu-ne cu ochii plini de lacrimi, ne-a spus că n-a vândut covorul.

A doua zi a plecat în satul vecin și-a schimbat cadoul scump pe trei farfurii de orz. Când s-a întors acasă bucuria noastră nu avea margini.

Odată cu sosirea primăverii, oamenii ieșeau pe câmp scormonind locurile unde au crescut cartofi. De aveau noroc se întorceau acasă cu câțiva cartofi degerați. Am mâncat și noi niște turtițe din asemenea cartofi, care ne-au părut deosebit de gustoase.

Ne servea ca hrană și urzica timpurie.

Când a venit vremea semănatului, bunica a coborât din podul grajdului un tăbuiet de grăunțe păstrate anume pentru însămânțare, iar în loc de cartofi bunicul sădea numai cojile lor.

Necătând la aceste greutăți, recolta anului 1947 a fost minunată. Dumnezeu s-a îndurat și i-a miluit pe cei ce au supraviețuit.

Bucovină meleag sfânt

Toți copiii mi te plâng

Cine ne-a lăsat plângând

N-aibă pace în mormânt.

IULIU NIȚULESCU-LĂPUȘANU, 14 ANI, BUCUREȘTI: MANUSCRISE CONFISCATE, MANUSCRISE ARSE

Câți ani aveam, câți ani au trecut de când am început să înțeleg că rădăcinile neamului meu sunt adânc înfipite în pământul unde bunicul doarme somnul de veci, unde mama sădește flori și le udă? Aud din nou „Povești”. Dar oare sunt povești? Poveste este toată viața bunicului, viață care i-a fost spartă în cioburi, aidoma unei sticle strivite pe caldarâm, și care s-a stins fără să mă vadă?

„Poveștile” sunt pildele pe care mama mă îndeamnă să le respect pentru memoria bunicului?

Primele întrebări au fost „așa era în vremea voastră?” Minte începu să se lumineze de aura bunicului, iar drumul spre Grui, la locul de veci al bunicului, nu mi se mai părea o povară, ci un prinos adus memoriei unui om ce și-a sacrificat liniștea casei pentru a nu se înclina răufăcătorilor comuniști. Am înțeles că așa cum vânătorii i-au răpit puiului de căprioară mama, așa a rămas și mama fără ocrotitor - bunicul. Cu ochii sfredelitori printre rândurile scrise de mama, cu curiozitatea celui ce se uită printre rânduri și cărți prăfuite, cu ochii și urechile deschise spre bunica și mama, au început să se depene amintirile...

Așa am aflat cum, într-o iarnă geroasă, mama împreună cu bunicii și-au urcat lucrurile într-o căruță deoarece casa lor din Baia de Fier a fost confiscată de comuniști, după ce a fost percheziționată și li s-au confiscat cărțile. Așa am aflat că pentru a-i face un loc mai ferit copilăriei mamei s-au mutat la Tg. Jiu, unde au luat-o de la început cu totul. Și pentru că bunicul știa că trebuie să-și pregătească copiii pentru școli mai înalte, s-a mutat la Timișoara ca profesor. Aici, spune mama, a început să înțeleagă, la cei 8 ani, că bunicul este hărțuit, urmărit de milițieni „deși n-a furat nimic”, aici a înțeles că poți fi smuls de lângă copilul tău fără să le pese în grija cui rămâne copilul. Povestește mama, cum în noaptea Paștelui, când se pregăteau să meargă la slujba de Înviere, au intrat în casă niște oameni - mai târziu a știut că sunt securiști - și l-au luat pe bunicul cu ei; cu lacrimi în ochi își amintește mama cum l-a strâns în

brațe, cuprinzându-i gâtul bunicului, fără să-i dea voie să se desprindă de ea și cum a adormit pe perna udă de lacrimi, în muzica clopotelor ce străbăteau văzduhul anunțând Învierea Domnului nostru Isus Christos.

Îmi povestește mama cum în acea zi de Paști s-a trezit dimineața cu o masă plină de bunătăți, de dulciuri și ouă roșii, aduse de vecini, unui copil de 8 ani rămas singur într-un oraș necunoscut.

Mama îmi arată din lucrurile rămase ca amintire, dintre care îi este drag un ou pe care sunt încrustate lăcrămioare. Când îl ține în mână privește lung la el și-i văd ochii umeziți; în această amintire este tristețea unei nopți de paște, tânguitul clopotelor, îmbrățișarea bunicului, nedumerirea copilului rămas singur într-o noapte comunistă.

Dar oare, mă întreb, există vreo amintire mai veselă legată de copilăria mamei și de viața bunicului? Bunica și mama îmi povestesc că, cu toate suferințele, bunicul nu și-a pierdut încrederea într-o lume mai bună și mai dreaptă și de fiecare Paște invita la masă și niște consăteni nomenclaturiști care nu mâncau la ei acasă ouă roșii, ca să nu le găsească femeia de serviciu cojile la gunoi.

Trece un timp în care nu vreau să mai răscolesc amintirile mamei sau poate sper că s-au terminat cele triste și urmează pentru bunicul zile liniștite. Dar n-a fost să fie așa!

Mă zbat între curiozitate și a-i răscoli mamei amintirile și întreb: „Și ce-a mai fost în vremea voastră?”, cu speranța că aflu și lucruri bune. Și atunci mama îmi povestește despre osteneala neconținută a bunicului, despre cărțile scrise, despre sfaturile pe care le dădea elevilor să nu piardă timpul cu „zeamă de minge”, despre plimbările prin locurile dragi natale ale bunicului, despre căutările bunicului în sufletul oamenilor și în cărți.

Și iarăși, cu privirea ațintită spre Șarba, un deal unde bunicul a clădit o bisericuță și unde-și află locul de veci, își amintește de zilele triste din anul 1977, 4 martie - ziua marelui cutremur ce a spulberat vieți, dar toți ai familiei au scăpat cu ajutorul lui Dumnezeu. Bunicul obișnuia să-și facă însemnările pe agende care se aflau pe biroul său.

Mama îmi povestește cum seară de seară bunicul stătea cu urechea lipită de un radio Philips vechi care transmitea „Europa Liberă”, după care scria, scria. Într-o zi, la școală, în timp ce predă, bunicul a fost arestat și, însoțit de securiști, au venit acasă să-i percheziționeze casa. Spune mama: „am descuiat ușa și am intrat în casă; bunicul stătea trist și condamnat pe un scaun iar în jur doi vajnici tovarăși căutau prin sertare, dulapuri”. Pe masa din sufragerie erau strânse materialele compromițătoare, adică agendele bunicului. Știind ce scria în ele, mama a vrut să ascundă o agendă, după care au urmat o serie de invective greu de descris. Culmea cinismului, la sfârșitul procesului verbal de percheziție, pe care mama mi l-a arătat, bunicul și bunica trebuia să semneze că totul „a fost politicos făcut”.

Într-una din zile, mama îmi arată o căciuliță și-mi spune cât de dragă îi este, că o purta bunicul pe cap și că pe aceasta o căuta bunicul când îl luau securiștii în 1977 pentru a-l duce în Beldiman.

Știind că e frig în închisoare, neștiind ce faptă a comis pentru a fi arestat, dar având experiența tristă a înscenărilor de la Timișoara, bunicul își pregătea căciulița pe cap cu care să întâmpine frigul din celulă.

I-au ars restul de manuscrise rămase neconfiscate în garaj; toată noaptea, în cada de baie, speriați că a doua zi ar putea reveni și reîncepe percheziția; erau arse filă după filă pagini cu scrisul bunicului.

M-am maturizat pentru a înțelege mai multe din viața bunicului. De ce a fost arestat, închis, urmărit, șicanat, marginalizat timp de peste 30 de ani din viață, aproape întreaga sa viață?

Scrierile lui depun mărturie despre o conștiință ce nu s-a lăsat umilită, îngenuncheată, pietrificată, că bunicul a fost un răzvrătit perpetuu care a traversat dictatura comunistă cu ochii halucinați de rânduiala contra naturii, inumană, impusă de regimul comunist.

M-am întrebat adeseori de unde mi se trage numele? Mama îmi arată o fotografie de la botez pe care stă scris: - Ziua de naștere 2.02.87 - „Întâmpinarea Domnului”;

- Ziua de botez - 10.05 - ziua Regelui;

- Iuliu... de la Iuliu Maniu.

Și așa am înțeles că va trebui să mă silesc să păstrez memoria bunicului, să-i citesc scrierile lăsate ca moștenire despre o instituție de tristă amintire - Securitatea - și despre un sistem ce i-a suprimat pe indezirabili, pe cei ce și-au păstrat verticalitatea coloanei vertebrale.

Dacă mama a adunat cartea din cioburi rămase la securitate, aidoma a fost și viața bunicului care a luptat cu propriile-i mijloace împotriva comunismului.

Dacă bunicul a experimentat pe propria-i existență acest „alt fel de a fi ucis decât la Canal sau în pușcărie”, dacă bunicul a fost suprimat făcându-i-se viața imposibilă, suprimat fără flacără, suprimare săvârșită de o inchiziție fără judecător și fără sentință, strădania generației mele este de a ști, înțelege, simți și transmite istoria adevărată urmașilor care vor rezista neantului.

EDUARD VLAD LIPȘA, 15 ANI, IAȘI: UN ASASINAT

19 iulie 1947. Zi fatală în familia străbunicului meu, lordache D. N. Lipșa, agricultor din satul Cuza Vodă, comuna Ipatele, județul Iași. În această zi, străbunicul meu, tatăl unei familii numeroase cu 6 copii, este asasinat mișelește de comuniști pe pământul său pe care l-a iubit și l-a muncit cu pasiune și sudoare încă din anii tinereții.

Mobilul crimei, rămasă nepedepsită până în ziua de astăzi, a fost de ordin politic.

Străbunicul meu, căruia oamenii îi spuneau d-l Tache, era un gospodar cuminte, cinstit, un tată iubitor care a crescut și educat șase copii, cinci fete și un băiat.

Era un om instruit, un specialist calificat, fiind absolvent al Școlii Superioare de Arte și Meserii din Iași, promoția 1912.

În gospodăria bunicului meu, înconjurată de șuri pentru vite, hambare și coșare, din mijlocul cărora se înălța casa cea nouă, acoperită cu tablă albă, zincată care strălucea la soare de-ți lua ochii, viața pulsa din plin. Cele cinci fete care erau toate acasă, fiind în vacanță, umpleau curtea cu o veselie de nedescris: cântece, glume, râsete se auzeau de peste tot. Toate viețuitoarele din curte parcă luau parte la această veselie generală. Dis-de-dimineață, străbunicul meu, împreună cu bunicul Mitică pornesc cu căruțele spre pădurea din apropierea satului să taie araci pentru vie. Amândoi lucrează cu spor până spre seară, încărcând cu araci, carul tras de boi.

În loc să se ducă acasă cu carul, străbunicul pleacă cu căruța la un teren care se afla la vreo trei km depărtare ca să încarce niște snopi de grâu, fiindu-i teamă să nu-i fure cineva, a doua zi fiind duminică și Sf. Proroc Ilie.

După ce a dus aracii acasă, bunicul s-a întors la izlaz să aducă vacile cu lapte acasă.

Pe când aștepta să vină străbunicul cu căruța ca să meargă împreună acasă, un foc de pușcă a tulburat liniștea serii de vară, apoi totul a intrat într-o tăcere mormântală. Acest foc de armă a pus capăt vieții străbunicului meu, care avea 57 de ani.

Toată noaptea familia l-a așteptat acasă, dar el nu s-a mai întors niciodată. A udat cu sângele lui pământul (său) pe care îl muncise ani în șir, cu dragoste și pasiune.

Criminalii nu s-au mulțumit numai să-l ucidă. l-au ascuns corpul neînsuflețit și însângerat într-o pădure din apropiere (la movile) apoi, simțind că poate fi descoperit, l-au mutat într-un lan de porumb, din apropierea locului unde a fost împușcat, unde a fost găsit peste o lună. Nu mai rămăsese decât oasele, împrăștiate prin lanul de porumb. Nimeni nu poate să descrie durerea și spaima care au cuprins întreaga familie, la vestea asasinării străbunicului meu.

Plângeau cele cinci fete, zi și noapte, plângea și străbunica mea, împreună cu bunicul meu care avea atunci 16 ani și absolvise 4 clase de seminar.

Fiind descoperite în urma unei razii de amploare, la care au participat sute de oameni din satele din jur, cele câteva oase care s-au mai găsit în lanul de porumb au fost puse într-un sicriu de scândură și după oficierea unui parastas, la care au participat rudele și cunoscuții, au fost depuse în cavoul familiei din cimitirul satului Cuza Vodă, alături de părinții săi, unde se odihnesc și astăzi.

Străbunicul meu a căzut la datorie, ca un ostaș pe câmpul de luptă, împotrivindu-se instaurării dictaturii comunisto-staliniste pe meleagurile natale. Fie-i țărâna ușoară.

E greu să-și imagineze cineva ce grozăvii au urmat după asasinarea străbunicului meu.

În primul rând familia îndoliată și greu încercată a fost obligată de autoritățile comuniste să plătească o uriașă taxă de moștenire, care se ridica la valoarea unei perechi de boi tineri, după care au urmat impozitele înrobitoare către stat și cotele obligatorii în cereale, lapte, carne și unt etc.

Străbunica, Victoria, a fost trecută de comuniști în rândul țăranilor chiaburi, i s-au înscenat procese de sabotaj, a fost arestată și bătută de comuniștii din comună pe motiv că a exploatat muncă salariată.

Comuniștii din sat puseseră ochii pe casa cea nouă, pe care voiau să o transforme în casă de petreceri pentru ei, de aceea și-au intensificat acțiunile dușmănoase pentru a o alunga pe străbunica din sat. Veneau în puterea nopții câte cinci, șase, băteau cu ciomegile în poartă după care pătrundeau în curte și îi luau căruța cu cai, să se plimbe ei pe unde voiau zile întregi.

Străbunica a rezistat la aceste torturi și umilințe, până în luna septembrie 1952, când a fost alungată din casă și din sat, fiind amenințată cu moartea de comuniști, dacă se va mai întoarce vreodată la casa ei.

Astfel, odată cu ultimele păsări migratoare care își părăseau cuiburile, zburând spre țările calde, străbunica mea își apăruse casa și gospodăria unde muncise o viață întreagă, fiind alungată de suflarea rece a comunismului care venea dinspre Răsărit.

Tot ce a avut în gospodărie, șuri, hambare, coșare, casa veche, au fost distruse în câteva săptămâni. Din acea frumoasă gospodărie de altădată, nu a mai rămas decât casa cea nouă, care a mai dăinuit câteva decenii în mijlocul satului, semănând cu un uriaș cu fața întunecată, care își așteaptă sfârșitul cu resemnare.

Și acest sfârșit inevitabil în lumea aceasta a venit în toamna anului trecut, prin luna septembrie.

Șubrezită de vreme, cu ușile și ferestrele furate, cu tabla de pe acoperiș luată de vânt, cu dușumelele smulse, nemaiputând rezista dezastrului la care a fost supusă ani de-a rândul de hoții din sat care i-au furat și grinzile și căpriorii care îi susțineau acoperișul, bătrâna casă, care altădată fusese mândria satului, s-a aplecat încet într-o parte, pentru a săruta pământul pe care se odihniase atâta amar de vreme, după care, ca o pasăre rănită de moarte, s-a prăbușit peste cei câțiva corcoduși din apropiere, ce în fiecare primăvară îi mângâiaseră pereții și ferestrele cu florile lor albe, imaculate.

Acum - după trecerea a jumătate de veac și mai bine de la aceste sinistre întâmplări, pe care le-am auzit de la bunicul meu după tată, care a fost martor la tot ce s-a petrecut - privesc satul pitulat între două dealuri, cu livezile sale de pruni.

Despre tragedia străbunicilor mei Tache și Victoria Lipșa, victime ale politicii stalinisto-comuniste, plecați dintre noi înainte de vreme, nelăsând în urmă decât amintiri triste de care noi cei tineri ne vom aduce mereu aminte, le vom povesti urmașilor noștri.

Tot ce am relatat până acum s-a petrecut în realitate, nimic nu este exagerat. Puținii bătrâni care au supraviețuit tăvălugului roșu își mai aduc aminte.

ALEX. MIHAI PĂUN, 18 ANI, GALAȚI: DESPRE ACCEPTAREA INACCEPTABILULUI

I. Absența decorului

Despre comunism în forma sa românească s-a scris relativ puțin în țară. Cele mai consistente și mai elaborate tomuri despre această perioadă de jale istorică provin din spații culturale străine de România. Așadar, cei ce se implică astăzi livresc în această problemă au fost în majoritatea lor neimplicați istoric în ea.

O fi interesul pe care îl stârnește o experiență netrăită, în general, răul altora fiind interesant și nu deplorabil. Din partea autorilor români cred că este vorba de o lehamite pe care le-o produce trecutul, iar rememorarea lui ar însemna prelungirea unei stări de greață, a unor senzații de intoleranță.

În timp, organismul nostru mental a dezvoltat o defensivă, o profilactică și igienică idiosincrazie față de trecut. Poate fi periculos dacă el coincide cu eludarea trecutului. Memoria este absolut indispensabilă condiției de sănătate a unui intelectual, chiar dacă chinuie și tulbură.

Așa că în lipsa unui constant și fecund exercițiu colectiv voi elabora, în continuare, un discurs aproximativ lipsit de cadru, de peisaj. Lipsa decorului nu este totală, ea fiind sabotată de efortul pe care grupuri restrânse de intelectuali îl fac pentru a organiza și a lămuri trecutul în vederea unui viitor mai bun. Sunt gesturi elementare de precauție. Caracterul lor *rarisim* le face însă lăudabile.

II. Cam ce știu eu despre comunism (în variantă redusă)

a) Ca orice altă formă dictatorială de guvernare, și comunismul „s-a bucurat” de lideri cu orgoliu. Creatorii acestei orientări politice s-au revendicat pretențios de la un concept de sorginte filosofică. Ca și nazismul, această nouă politică de stat își proiecta în mod snob originea în spațiul luxos al ideilor. Era vorba

de o levantină justificare intelectuală dar și de nevoia unui *pedigree* spiritual cu autoritate în istoria ideilor. De această dată, vina ideologică a curentului se regăsea în viziunea materialistă a lui Marx.

Din acest punct de vedere, în pofida răbufnelilor prooccidentale, comunismul românesc a respectat în mod domestic arhetipul politic stalinist. Așadar, cu toate că în politica externă Ceaușescu a încercat să epateze cu fine și feciorelnice piruete între două blocuri politice de otel, în țară marxism-stalinismul a fost exersat într-un mod pur sovietic.

b) Aspecte ale situației interne.

Din punct de vedere politic și administrativ România era o făcătură organizată, aservită unui singur om. Decizii se luau puține de către o singură persoană. Neputând fi vorba de separare, conceptul de autonomie fiind uitat de 50 de ani, aparatul de stat era o cosmetizare reușită a lipsei de importanță, atât timp cât putere de decizie și libertate practic ori nu existau, ori nu contau. Un om decidea și alții aplicau, ceilalți suportau.

Economic vorbind, evoluția țării era strict controlată, previzibilă și dirijată de centrul politic de putere.

Politic, în toți anii aceștia, România a fost scena unei mascarade, ridicolul devenind rutină pe parcurs ce boala cuplului conducător căpăta valente grotești.

c) Pentru a asigura o funcționare perfectă sistemului de care dispuneau, deci mai exact din instinct de autoconservare, comuniștii au imaginat și confecționat un instrument de opresiune menit a controla totul, a obliga la supunere și a sancționa orice zâmbet, orice gest, orice articulare subversivă a membrilor.

Acest instrument, care veghea la fluiditatea mecanismelor și la sănătatea bolnăvicioasă a sistemului, a fost poliția politică sau Securitatea și a reprezentat o prezență de coșmar în viața fiecărui român. Considerând eficiența Securității în a paraliza orice activitate suspectată de disidență și în a elimina dintr-

un sadic impuls defensiv orice dereglări (dereglările acestea erau de fapt ființe umane) ce sabotau liniștea și cursivitatea sistemului, putem aprecia că poliția politică românească a întruchipat o instituție diabolică, genial născocită, perfect organizată și profesional dirijată.

d) O controversă

Pentru că tot a venit vorba de disidență, mi se pare oportun să atacăm chiar dacă figurativ și superficial problema rezistenței anticomuniste a românilor. Părerea unanimă despre această baricadă a românismului în calea sovietizării țării (formularea are o ușoară și regretabilă rezonanță demagogică) este ori că ea nu a existat, ori că a existat, dar doar într-o formă incipientă, dezorganizată, inofensivă, inutilă în plan practic.

Rezistența noastră în fața comunismului s-a articulat sub două forme: cea fizică și cea culturală.

Cea fizică, comparativ cu alte țări unde comuniștii au avut revoluții de înăbușit, e drept, mai târziu, pare redusă, dar ea a existat - și încă în plin stalinismul) forma unor grupuri și detașamente care au organizat structuri de rezistență armată în munți. Dimensiunile disparate ale rezistenței din anii 50 și cvasi-inexistența ei în deceniile următoare au fost interpretate ori ca simptom al lașității cronice a românilor, ori ca exemplu de resemnare de speră mioritică, ori ca un exces de balcanism. O problemă asupra căreia spiritul românesc (în dimensiunea lui generică) ar trebui să-și facă un proces de conștiință.

Nu cumva vulnerabilitatea pusă atunci în lumină ne definește structural?

Dar nu cumva întrebarea pe care tocmai am pus-o este retorică?

Despre revolta fățișă, nedisimulată, armată am vorbit. Dar aspectul fizic, material, carnal al rezistenței anti-comuniste nu este singurul. În foarte multe teze și tomuri lipsa de bărbăție istorică a fost compensată

de existența unei rezistențe spirituale la nivelul intimității fiecăruia. Este un fel de închidere complice a ochilor, dar urmată de un subversiv trai dus cu gândul.

Am ajuns în momentul în care revolta se transformă într-un alt tip de formulare. Materialitatea faptei lasă loc spiritului să se înfrunte. În acest fel rezistența fizică se prelungește temător și totodată curajos în spațiul strâmt al nuanțelor aluzive, al analogiei, al subînțelesului. Oponența beneficiază acum de o nouă expresie. Revolta se exprimă în cadrul protector al subsidiarului printr-o precaută „tehnică a strecurării”.

Indignarea nu mai descinde pe străzi, ci doar se însumează, prudent și sibilinic în spațiul literar. Această trecere a oponentei din bătaia puștii în teritoriul sugestiei, din corpolenta faptei în suplețea ideii coincide cu limitarea auditorului la grupuri de intelectuali independenți de putere.

Nuanța aluzivă trebuia să fie atât de subtilă încât să înșele vigilența lectoranților de serviciu ai securității, dar în același timp mesajul să rămână perceptibil pentru asistentă. Această viață spirituală cu conotație disidentă o constituiau păstrarea dumnezeului, vehicularea mentală sau esoterică a unor concepte potrivnice sau străine de doctrină socialistă, cochetăria confuză cu valorile vestului occidental, ascultarea Europei Libere sau lectura lui Nietzsche.

Dar o astfel de rezistență generală e iluzorie. Ea s-a limitat la populația cultă a țării, oameni capabili să-și construiască o lume imaginară (nu una pe care s-o substituie schizofrenic realității) sau să trăiască cu satisfacții spirituale. Este vremea când după o expresie celebră cultura a căpătat valoare soteriologică.

e) Treptat am ajuns la o altă problemă pe care doresc să o amintesc, și anume preocuparea permanentă a autorităților comuniste de a prigoni intelectualitatea română. Aceasta a fost percepută de Partidul Comunist ca principala amenințare la soliditatea sistemului construit. Și asta de ce?

Orice dictator pentru a conduce liniștit are nevoie de un popor cât mai prost, cât mai îndobitocit, cât mai asemănător unei turme. Pentru că prostia înțepenește, pasivizează oamenii. Și, din acest punct de

vedere, intelectualul era pericolul nr. 1; el era întruchiparea destabilizatoare a inteligenței. Această, cu abundența ei de informație și cu deschiderea ei de orizonturi, era singura în măsură să semnaleze eroarea, să se îndoiască, să se oripileze. Intelectualul era singurul capabil să trezească masele.

Dictatorul nu putea rămâne indiferent în fața iminenței unui astfel de pericol. Așa că a luat măsuri. Una a fost Gherla. Alta Jilava. Alta Piteștiul, scenă a celor mai terifiante torturi din tot S-E Europei. Printre intelectualii înțemnițați se numără P. Țuțea, C. Noica, Al. Paleologu, M. Vulcănescu, N. Steinhardt, A. Marino.

III. Ce îmi amintesc eu despre anii comunismului sunt în mare parte lucruri lipsite de o semnificație profundă, dar ele indiscutabil sunt secvențe minore ale unei realități mai complexe. Concrețetea și enumerarea lor matematică pot deveni plictisitoare prin platitudinea relatării.

Fișa celor câteva aspecte reținute din copilăria mea cuprinde următoarele:

- prezența constantă și epuizantă a cozilor în viața adulților;
- ziua pe care la mare fiind tata o petrecea la PECO cu senzația că face un lucru util (conjunctura economică obliga la vigilență și la gestică de gospodar);
- discriminarea șoferilor în zilele de week-end în funcție de nr. de înmatriculare;
- orele de întineric pe care trebuia să le îndurăm sistematic seara (într-o societate primitivă lampa cu gaz devenise indispensabilă);
- programul TV, ca și produsele alimentare, ne erau servit în doze sadic cântărite, întocmai porțiilor de mâncare într-un zoo falimentar;
- calitatea indigerabilă a programelor de știri;

- insistența sufocantă cu care chipul conducătorului ni se înfățișa stigmatizând și cele mai banale obiecte.

Contabilizarea aceasta tristă ar putea continua dar ea s-ar consuma sub semnul inutilității, majoritatea fiind lucruri cunoscute.

Ceea ce vreau să reamintesc este că, paradoxal, aceste realități alături de toate celelalte câte erau căpătaseră o nedreaptă și ipocrită aureolă de normalitate. Prin forța obișnuinței ele nu mai reprezentau în mentalitatea oamenilor simptome ale unei societăți bolnave, ci erau sănătatea, chiar dacă falsă, a acesteia.

Pentru victime astfel de elucubrații patologice nu mai erau prilejuri de indignare, ci doar stări de fapt rutinate. Aceste momente de anormalitate flagrantă deveniseră prin forța trupului și a opresiunii semne ale unei normalități acceptate. Gravitatea fenomenului constă în faptul că tiparul și convenționalul se regăseau în aberație și ineptie, iar acestea nu corespundeau unor disfuncții ci întruchipau chiar fluiditatea odioasă a unui sistem.

Forța malefică a acestui sistem și poate și o oarecare slăbiciune a noastră ies în față prin faptul că am fost aduși în stare să acceptăm inacceptabilul, să tolerăm intolerabilul, iar încruntarea care ar însoți astfel de momente a lăsat loc unei vinovate și suspecte seninătăți.

Mergând mai departe pe firul îngust al amintirilor mele, trecând de toate aspectele punctuale descrise, ajungem la o situație de fond a societății românești de atunci.

Mă gândesc la o stare de fond care mi-a marcat profund memoria, la obscuritatea în care se bălăcea peisajul mundan, la cvasi-întunericul general prin care băntuiau siluetele noastre informe, la acea penumbră ubicuă sub care se ascundeau prudent frământările noastre timorale.

Așa cum mi-l amintesc eu, spațiul public se remarcă printr-o crasă carență a luminii (lipsea scânteia, flama), a sunetului (lipsea libertatea urletului, a gemetelor), a mișcării (lipsea gestică dinamică, coerentă și discursivă).

În această lume statică pe care o descriu fluența și zburdălnicia libertății de mișcare erau cenzurate iar zilele noastre obișnuite aveau un înfricoșător aspect nocturn. Era vremea suspinului atent, a liniștii îngrijorătoare a formelor.

Această extenuantă senzație permanentă de claustrofobie socială își găsește explicația în excesiva grijă a sistemului de a integra individul în mecanismele sale, în precauția pe care și-o lua Securitatea în a supraveghea cetățeanul, în izolarea informațională a omului de rând, în frica pe care conducerea o inocula maselor.

Astfel contactul între oameni prilejuia suspiciunea, prefigura trădarea, întrezărea brutalitatea securistului. În viața lui de zi cu zi, omul pornea de la premisa că partenerul (de discuții sau chiar de viață) este turnător și abia așteaptă să-și facă datoria.

Prin această lipsă de comunicare se explică retragerea individului dinspre ostilitatea exteriorului social înspre siguranța imanenței sale. În aceste condiții casa, familia devenise un refugiu, un loc al defulărilor (nici acestea totale și sigure) iar discursul a căpătat un ritm sacadat și un caracter esoteric. În tot acest cadru static eu însumi nu-mi amintesc nici o întâmplare care să spargă amorțeala și să-mi fluidizeze existența și care să satisfacă pofta dumneavoastră de „cazuri”.

IV. Divagație despre întâmplare

Întâmplarea înseamnă în chiar definiția ei o abandonare a ordinarului, o convulsie a timpului, o divagație de la convențional. Prin doza sa de neobișnuit, de incidental întâmplarea se află undeva între scurgerea monotonă și aproape imperceptibilă a realității nota de senzațional a evenimentului.

Și pentru că întâmplarea se întâmplă și nu există, este o secvență și nu un discurs, un scrâșnet și nu o evoluție, ea contribuie la derutinarea existenței noastre.

Privită sub aspectul implicațiilor sale întâmplarea de cele mai multe ori are caracter tragic sau comic. Ea poate fi plânsă sau poate fi luată în râs. Considerată în cauzalitatea sa, observăm în caracterul întâmplării un rol determinativ. Ea poate marca, personaliza destine individuale sau poate localiza colective, puncta sau chiar influența istorii.

O astfel de întâmplare, oricât aș scotoci și aș cotrobăi prin recent născuta mea memorie, nu aș putea găsi, așa că sunt nevoit să cer consultații în privința trecutului familiei.

V. Din memoria familiei

Îl chema Ștefan Ivan și reprezintă momentul de verticalitate din trecutul familiei mele. Voi încerca, prezentându-i viața, să nu fac din relatare o subiectivă dulcegărie panegirică, dar nici să-i diminuez amploarea meritelor pe care indubitabil le-a avut.

Momentul la care voi face referire este cel al colectivizării, al anilor '50, perioadă în care paradigma comunistă sovietică era aplicată în România la modul cel mai practic cu putință, receptivitatea noastră la modelul rus fiind maximă atunci.

În viața satului în care trăia (Măstăcani - jud. Galați) unchiul lui tata era o figură aparte, era una din acele persoane care se bucurau de respectul celorlalți. Acest statut special îi era conferit de nivelul material oarecum ridicat și de greutatea pe care opinia lui o avea în viața comunității.

În momentul în care sovietizarea a început să se manifeste din ce în ce mai pregnant, culminând cu colectivizarea, comunitățile sătești au cunoscut un val de schimbări radicale în modul de organizare a vieții rurale.

Posedând inteligență, o oarecare deschidere în abordarea problemelor cu care se confrunta colectivitatea și o surprinzătoare conștiință civică, Ștefan Ivan a fost unul dintre puținii care au sesizat ineptia din spatele reformelor; a fost unul dintre aceia care au văzut în modificare schimonosire. Rolul său nu a fost doar cel al unui observator cu spirit critic, el realizând că are datoria morală de a se implica.

Așa că, din acel moment, timp de mai mulți ani, a exersat un constant și riscant exercițiu de disidență. Profitând de orice prilej încerca să-i convingă pe țărani de inacceptabilitatea noilor condiții și să formeze în cadrul comunității o puternică opinie contrarie.

Bucurându-se de autoritate în sat a reușit să contureze un nucleu disident, unii țărani neprezentându-se la înscrieri pe listele noilor și revoluționarelor C.A.P.-uri.

Considerând funcționalitatea pe care instituția turnătoriei o avea în anii '50, Securitatea din Tg. Bujor a fost informată de opțiunea cu caracter subversiv a lui Ștefan. Acesta este momentul în care la fiecare sfârșit de săptămână Ștefan începe să fie chemat la Raionul Tg. Bujor și Securitatea îl omoară câte puțin cu o forță și o lentoare inumană.

Adept al ideilor liberale, nostalgic al regimului monarhic înlăturat, idolatrizându-i pe Brătianu și Maniu și încrezător în încetarea presiunilor Securității, Ștefan nu renunță la lupta sa.

Tortura săptămânală - fizică și psihică - pe care i-o aplica poliția politică nu au făcut decât să-l învrăjbească. Discursul său a câștigat astfel în vehemență, îndârjire și intransigență. În cele din urmă bătaia sistematică și presiunea politică l-au doborât.

În acest fel a fost exterminat un neascultător, iar sistemul a devenit un pic mai funcțional. Cu sângele lui și al altora a fost uns unul dintre cele mai revoltătoare mecanisme politice ale istoriei.

Revolta posterității este moral necesară, iar exercițiile de memorie indiscutabil profilactice.

COSMIN NICOLAE, 17 ANI, BUZĂU: CETĂȚENE, ASCULTĂ GLASUL PATRIEI

„Literatura noastră, care reflectă o ordine de stat cu un standard mult mai înalt decât al oricărei țări și culturi burgheze, o cultură superioară aceleia a țărilor burgheze, are dreptul să-i instruiască pe alții într-o nouă moralitate publică. Unde mai puteți afla o națiune și o țară ca a noastră?” (Andrei Jdanov).

Era o dimineață de miercuri frumoasă, numai bună de bătut covoare. Domnul Vasile, scriitor, se complăcea într-un somn adânc, de care numai scriitorii se pot bucura. Visase intens, cum numai scriitorii o fac, complicate structuri onirice care-i inspirau un fel de frică pe care încerca s-o adoarmă de câțiva ani. În camera alăturată se aflau bătrânii părinți ai domnului Vasile, care, când se trezeau, deschideau larg ferestrele pentru a lăsa aburul nopții să iasă din mobilă și din așternuturi.

În pacea somnului cu totul special al domnului Vasile se insinua ceva supărător, întâi ca o jenă nesemnificativă, apoi, crescând în intensitate, ca un element agresiv și insistent. Desprins din conversația sa cu subconștientul, domnul Vasile fu convins la început că zgomotele înfundate care-l tulburaseră era de fapt expresia sonoră a dorinței unor alți domni, mai serioși decât el, din moment ce la ora asta erau deja treji, de a intra în intimitatea dormitorului său de burlac pentru a se prosti cu hârtiile lui. Primele sale gânduri în această dimineață fură, așadar, îndreptate spre descoperirea unei tactici prin care toate hârtiile sale să dispară de pe birou, lăsând loc trofeelor de la „Cântarea României” și pozelor cu activitatea culturală de brigadă.

Umorul său de brigadă recunoscut în județ îl ajutase de atâtea ori în ultimii ani, limitând vizitele domnilor care-și câștigă existența intrând în intimitatea dormitoarelor unor scriitori ca Vasile, de cele mai multe ori după miezul nopții, vizite care se terminau invariabil cu o scriere după dictare. Nici Vasile nu fusese scutit de aceste prilejuri pentru conversații intelectuale și comentarii sensibile pe marginea sutelor

de pagini care se întâmplau să prezinte subtile distorsiuni ale realității extrem de satisfăcătoare a patriei domnilor scriitori. Oaspeții nocturni ai scriitorilor aveau întotdeauna grijă, deloc ușoară, delegată de partid, de a fi siguri că nici o carte nu suferă din cauza gravelor erori care se pot strecura atunci când cel care o scrie este lăsat, prin amabilitatea poporului și a partidului ahtiat de cultură, să zburde pe tărâmurile fascinante ale imaginației.

Zgomotele care invadau intimitatea domnului Vasile erau însă mai mult domestice, întrucât, după o ceașcă de nechezol, vecinii lui constatară și ei potențialul acelei dimineți pentru curățenia generală amânată de atâta vreme și, înarmați cu tix și bățătoare, de la prima oră, ieșiră în trening ca să nu-i prindă prânzul. Pe la trei se băgau mezeluri și pulpe, iar madam Elefterie își așezase de pe la opt scăunelul de pescar lângă cel al doamnei Enache, care-și adusese lucrul și niște ghemuri imense. Vasile își făcu un ness slab cu o jumătate de linguriță și își lăuda snobismul. Pe la prânz își va permite al treilea kent din săptămână. La radio plângea Dida Drăgan și dimineața parcă se mai înmuiase.

Vasile ar fi avut chef să scrie ceva în dimineața aceasta, însă în consuetudinea sa de scriitor se intervenise, în timp, cu brutalitate, așa că Vasile se concentră asupra priorității acelei zile și-și pregăti o sacoșă curată și buletinul. Dacă va avea cu adevărat noroc, se va întoarce pe înserat cu două kilograme de cârnați care-i plăceau atât de mult bătrânului. Ochii lui Vasile străluciră la gândul că în seara aceea aveau apă caldă și că, dacă merg bulgarii, o să vadă un film polițist cehoslovac.

Își scoase buletinul dintre cămășile sale chinezești bune și se uită la poză. Privea un Vasile străin, tânăr și sfidător, cu părul dat pe spate și cămașa descheiată la gât ca la un erou utecist. Din el nu mai rămăsese nimic. Zâmbi și-și puse buletinul lângă ness. Se felicită pentru inspirația de a-și fi șters de cu seară tenișii de praf. Îi intrase în obișnuință, după atâția ani de făcut naveta cu personalul la țară. Dacă

nu sunt întreținuți, tenișii se destramă fiindcă, deși sunt comozi, sunt făcuți din pânză și nu se compară defel cu pantofii normali, care pot să țină, dacă sunt purtați cum trebuie, până la zece ani. Fusesse bine educat, de mic, să aibă grijă de articolele sale de îmbrăcăminte și să se abțină de la lux pentru ca, în viitor, să-i fie mai ușor. E mai ușor dacă nu-ți dorești cine știe ce lucruri în viață. Dacă vezi după aia că nu poți să le ai, suferi, așa că-i mai sănătos să nu ți le dorești deloc, îi spuse taică-su. Așa că-și spală tenișii în fiecare seară.

Apăru și bătrânul, cu fața schimonosită de somn, în chiloți și în șosetele de supraelastic trase conștiincios până la genunchi, ca să nu i se oprească circulația. Vasile, în treningul bleumarin al echipei de volei din München (din bumbac, adus de o mătușă de ziua lui acum 15 ani), se gândi că poate ar fi bine să scoată și el un covor, după ce termină vecinii, dar gândul la efort îl făcu să dea uitării inițiativa sa de altfel laudabilă. Se așeză pe un taburet și-și dădu seama curând că era frânt de oboseală. Senilitatea părinților săi îi seca toate resursele de decență și i se părea că toată vigilența criticilor săi literari se datora faptului că părinții lui ar fi scos din sărite pe oricine și nu că scrierile sale, care conțineau numai personaje cu nume occidentale, ar fi fost de vină. Își alungă acest gând cu primele bătăi în ușă.

Nu mai visa. Cineva bătuse scurt la ușa lui Vasile, dar stilul îi era necunoscut. Nu-i trecu prin minte că ar putea avea un oaspete. Nu mai primea pe nimeni de ani de zile. Domnii cu recenziile nu veneau înainte de miezul nopții. Vasile își luă papucii în mână ca să nu se audă cum se apropie de ușă. Circumspect, își lipi urechea de lemnul rece ca să audă cum persoana de cealaltă parte își pregătește glasul și niște hârtii într-un dosar cu șină. Într-un târziu, Vasile își luă inima în dinți și privi fața străinului prin vizor. Nu-i era cunoscută. Îi trecu prin minte să se prefacă a nu fi acasă, dar chiar în acel moment bătrânul sparse un pahar încercând să-și toarne niște ceai de sunătoare. Neluându-și ochii de la vizor, Vasile

văzu cum sprâncenele străinului se încruntară uimite. Se pregăti să deschidă ușa, deși toate instinctele sale urlau contrariul.

- Bună ziua. Domnul Vasile? Întrebă străinul cu o voce joasă, și tot atunci bătrânul urlă din bucătărie Vasile! Să nu mai dai drumul la străini. Toți cei 35 de ani ai lui Vasile se încordară într-un strigăt care-și găsi expresia în rictusul înflorit pe fața sa. Atât el, cât și străinul erau cumplit de jenați.

- Georgescu mă numesc, spuse el uitându-se peste umărul lui Vasile. Vin din partea lui Doru.

Vasile își forță memoria pentru câteva clipe, singurul lucru care-i veni în minte fiind o poză alb-negru hărtănită, cu o grămadă de băieți în uniforme de infanterie pline de noroi, din care se ițeau două capete: al lui și-al băiatului cu care dormea în același pat, Doru. Avea acnee juvenilă și asculta Sfinx. Împărțeau conservele cu pateu de ficat. Erau buni prieteni.

- Ce mai face Doru? Vasile nu era complet convins de oportunitatea prezenței acestui individ în dimineața în care el se pregătea pentru prioritatea zilei.

- E bine. Un pescuit, o tablă, un meci. Ca toată lumea. Nu vreau să vă consum din timp. Doru mi-a zis că dacă vin la 'mneavoastră, mă serviți.

- Spuneți, zise Vasile calm, apreciind din discursul interlocutorului său existența unei marje de sinceritate care-i încălzea inima.

- Am înțeles că scrieți.

Siguranța labilă a intelectului lui Vasile se rupsesse cu un zgomot de sticlă cu lapte scăpată din frigider. Habar n-avea ce să facă. Pe de-o parte, îl cuprinsese o nepăsare odioasă, ar fi dat dracului apartamentul său decomandat cu părinți senili cu tot, pe de alta, îi cumpărase ciorapi Marilenei de ziua ei și i-ar fi părut rău să nu-i dea personal, așa cum se face când dăruiești ciorapi.

- Am scris, spuse el precaut. Mai mult proză scurtă

- Aoleu, nu mai scrieți? Dar cât de scurtă era? Nici urmă de zâmbet, era chiar grav, vrând să știe cât de scurte erau prozele lui Vasile. Cât, o pagină, două? De ce nu mai scrieți?

- Mai scriu, zise Vasile, dar mai rar, nu prea mai am timp, cu școala și cu toate astea...

- Știu, e greu, zise Georgescu. Nu mai are lumea nici un pic de timp. Ne-au dus dracului de râpă.

Vasile deveni și mai circumspect. Îi analiză sumar vestimentația de maistru lăcătuș. Un miros distinct de tutun prost îl înconjură, dându-i un aer disident pe care Vasile începu să-l admire, cu o oarecare rețineră. Îi privi mâinile, obișnuite cu lucrul la strung, cu scrisul pancartelor, cu furtul din fabrică. Își aminti brusc că cineva de pe scară îi promisese un kil de banane și, pentru un moment, uită de toată afacerea.

- Nu știu, domnu' Vasile... Simt că trebuie să facem și noi ceva, dom'le. Nici nu știu ce-ar trebui să facem. Mă-nțelegeți, am și eu familie, copii... Mi-e oarecum teamă, să nu se afle ceva și pe urmă să rămân pe drumuri dintr-o prostie, să-mi zică maică-mea ce dracu' ți-o fi trebuit să te pui cu ăștia, știai prea bine, dar n-ai vrut să te potolești.

În mintea lui Vasile se auziră ecouri ciudate, din străfundurile subconștientului său, ecourile unei atitudini pe care o crezuse dispărută, sufocată. N-ar fi trebuit să-l sune pe Doru înainte, să-l anunțe? Cum putea ști cine era de fapt Georgescu ăsta, dacă ar fi fost ăsta numele lui adevărat? Îi venea să-și dea pumni în cap, fiindcă nu putea găsi nici un motiv pentru care cineva ar fi fost atât de interesat să-l sugrume definitiv printr-o înscenare atât de facilă. Se simțea penibil, frustrat, mai ales pentru faptul că deschisese cu mâna lui ușa acestui individ de care-i era frică, o frică amestecată cu dorința de a-i face vânt pe scări. Se gândi că ar fi putut foarte bine să se prefacă surd, să nu deschidă ușa, ar fi fost acum jos, așteptând...

Se mai gândi că i-ar fi prins bine să se fi născut altundeva, unde n-ar mai fi trebuit să participe la nici un concurs folcloric, să nu-și mai ascundă hârțile cu povestiri, să nu mai cumpere copii din filozofi europeni cu pachete de unt, să deschidă larg ușa oricărui străin care i-ar cere ajutorul, fără să mai simtă teama care-i lega picioarele și care-l făcu să spună:

- Nu știu ce-am putea face. Eu unul, sunt perfect fericit așa cum sunt. Nu-mi mai doresc nimic, decât să fiu lăsat în pace. Mai că m-am săturat și de scris. Mi-e rușine c-am putut vreodată să mă gândesc c-aș putea să spun ceva ce nu s-a spus deja. Nu-mi doresc nimic. Sunt perfect fericit.

Dimineața ce se târa spre prânz fu întreruptă de strigătul copilului oligofren al țigăncii Georgeta: a băgat mezeluri, iar Vasile se repezi, cu sacoșa și buletinul într-o mână și brațul lui Georgescu într-alta, surprins de schimbarea survenită în programul de aprovizionare al alimentării. Nu-și mai dorea nimic. În fruntea sa albă se cuibărise un singur gând: la căderea serii, se va întoarce acasă cu carne.

LAURENȚIU LUCAN, 16 ANI, SUCEAVA: POVESTEA UNCHIULUI MEU

Voi povesti o întâmplare petrecută în anul 1950. Cel care mi-a povestit-o este un unchi de-al meu pe nume Seliuc Nicolai, care a petrecut 11 ani prin temnițele comunismului din România.

Unchiul meu, Seliuc Nicolai, pe când era student la A.S.E. București, a fost arestat la data de 27.IX.1950 și, după o anchetă de un an a securității, a fost condamnat în anul 1951 la 8 ani muncă silnică și 8 ani degradare civică pentru crimă de uneltire contra ordinii sociale, făcând parte din organizația subversivă „Cetatea lui Ștefan cel Mare”, împreună cu alți 14 tineri, majoritatea studenți, care s-au pregătit clandestin în lupta împotriva ideologiei comuniste impusă de Rusia bolșevică.

Pentru această îndrăzneală, curaj și patriotism românesc a executat 8 ani prin închisorile: Suceava, Iași, Jilava, Gherla, Văcărești și Caransebeș. În anul 1958 printr-un ordin al Ministerului de Interne i-a fost prelungită pedeapsa cu încă 3 ani pe care i-a făcut la Canal, răpindu-i-se astfel 11 ani din viață.

După eliberare, Ministerul învățământului nu i-a dat dreptul de a mai urma cursurile facultății.

În continuare voi povesti întâmplarea legată de arestarea lui din anul 1950.

În ziua de 27.IX.1950, când trebuia să plece la A.S.E. București, mergea prin Suceava împreună cu un coleg, cu o nostalgie de neînțeles, pe care nu o avusese niciodată. Apoi au intrat într-o cofetărie unde colegul lui l-a văzut pe un colonel de securitate. Ei și-au dat seama că sunt urmăriți și au plecat încetîșor spre casă. Tot timpul cât mergeau, îl vedeau în spate pe acest colonel de securitate și o mașină care se ținea de ei. Au luat-o pe căi ocolite și până la urmă au ajuns acasă. Acasă mama și surorile unchiului meu i-au spus că a fost căutat de doi milițieni și un civil, care s-a recomandat că este de la Comisariatul

Militar. După ce i-au întrebat date privind persoana lui, i-au spus mamei unchiului că, înainte ca acesta să plece la facultate, să treacă pe la postul de miliție, pentru a completa o fișă în legătură cu serviciul militar. Unchiul meu, împreună cu familia, a ajuns la concluzia că este bine să meargă la post pentru a lua fișa, întrucât după aceea urma să plece la facultate. Ajuns la post, comandantul i-a spus că din ordinul securității din acel moment este arestat și să nu facă ceva, că-l poate costa viața.

Apoi a dat telefon securității, să vină să-l ia.

Unchiul meu l-a rugat pe comandant să anunțe familia lui. Mama unchiului meu a ajuns la Post în momentul în care el era scos cu cătușele la mâini, de doi civili, care-l amenințau cu pistolul că dacă face ceva îl vor descărca în el. Luându-l unul de un braț și altul de celălalt l-au urcat în mașina securității. În fața postului de miliție s-au adunat o mulțime de oameni, care împreună cu mama unchiului meu strigau „nu-l luați!, „nu-l luați!”, până când mașina s-a îndepărtat și nu se mai auzea nimic.

În mașină, nimeni nu schimba nici o vorbă, securiștii erau nervoși și agitați de felul cum l-au arestat în fața mamei și a oamenilor de acolo.

L-au dus la sediul Securității, apoi la penitenciarul din localitate, unde l-au băgat în celula nr. 28. Ajuns în celulă, unchiul meu a zis în sinea lui că aceasta trebuia să fie presimțirea pe care a avut-o înainte. După ce gardianul a pus zăvorul la ușă, întorcându-se, unchiul meu a văzut că pe ea era sculptată o cruce mare aproape cât ușa, în centrul căreia era capul Domnului nostru Isus Hristos cu cununa de spini din care radiau raze în toate direcțiile, iar sub ea era scris: „Nimic fără Dumnezeu”. Nici nu a apucat să cunoască noua locuință a durerii, că a și fost dus într-o cameră de tortură unde a început ancheta condusă de un căpitan.

Deoarece unchiul meu nu avea cunoștință de faptul că, la începutul lunii septembrie, patru colegi din organizația „Cetatea lui Ștefan cel Mare” au fost arestați, anchetatorul a început să-l lovească cu picioarele și pumnii în cap și abdomen, până l-a umplut de sânge și a căzut jos. Apoi dus forțat să se spele și readus în celulă. Mai târziu a fost pus în față cu un coleg, Vasile Pânzariu, care în urma torturilor a recunoscut că în anul 1950 împreună cu alți colegi au pus bazele organizației subversive „Cetatea lui Ștefan cel Mare” cu scopul de a lupta împotriva comunismului.

În acea situație, securiștii erau interesați ca să afle cine mai face parte din această organizație, pe autorii morali, întrebându-i toate metodele diabolice.

Și așa, în loc să ia drumul facultății, unchiul meu a luat drumul suferinței.

Timp de un an de zile, sub ancheta securității, a stat de unul singur, într-o celulă ca o cutie de chibrituri, cu geamul sus, prin care nu se putea vedea afară. Drept pat avea o rogojină, drept pernă o gamelă ruginită și pantofii, iar de învelit o pătură roasă. Ca vecin, la o celulă alăturată era închis comandantul regimentului de infanterie Dorohoi, cu care unchiul meu vorbea prin perete în anumite momente și se încurajau reciproc. Aproape era și celula nr. 0 unde erau cei condamnați la moarte, acolo aflându-se un om care și-a pierdut mințile, care urla mai tot timpul și se trântea cu capul de pereți și ușă, până într-o noapte când a fost împușcat. Pe coridor erau gardienii care filau zi și noapte prin vizor și raportau totul anchetatorului. Pentru a nu fi simiți, gardienii își luau galoși peste cizme.

Toată ziua când era luat la anchetă se ruga lui Dumnezeu cu fața la crucea de pe ușa celulei, iar când îl vedeau, gardienii râdeau ironic, spunându-i că cheile sunt la ei.

Pe măsură ce trecea timpul a început să-și arate colții foamea, încât ajunsese să mănânce var de pe pereți, frigul (fiind cu capul gol și într-un costum subțire, așa cum l-au arestat) și, mai ales, singurătatea, nimic

cu ce să se poată consola. Toate acestea măcinau moralul, încât ajunsese să-i pară bine când îl lua la anchetă. Chiar dacă îl băteau, constituia o variație față de frigul, foamea și mai ales singurătatea pe care trebuia să le suporte în celulă.

După un timp a fost mutat în celulă cu comandantul regimentului de infanterie Dorohoi, care pentru unchiul meu era o ușurare. În doi, parcă suferința se ușurase la aproape jumătate, încurajându-se reciproc, parcă nu le era așa de frig și foame. Se comporta cu unchiul meu ca un tată, de care nu a avut parte, fiind orfan de la vârsta de 6 ani.

După ce au fost arestați toți, au început „anchetele oarbe”, adică fel de fel de neadevăruri despre rude și prieteni din libertate.

Spre a fi determinat ca să recunoască un neadevăr, unchiul meu a fost bătut îngrozitor de un călău de securitate, lovindu-l cu pumnii și picioarele în cap și abdomen, până l-a umplut de sânge și a căzut jos, apoi a scos pistolul și s-a urcat pe el, strivindu-l cu cizmele, spunându-i că nu-l va scoate de acolo până nu va recunoaște un neadevăr. A stat 3 zile și 3 nopți fără mâncare și într-un costum subțire pe un ger cumplit. După 3 zile, un gardian, văzându-l întins jos de oboseală, a bătut în ușă, spunându-i să se scoale că se nenorocește. I s-a făcut milă de unchiul meu și l-a dus la W.C. unde era mai cald și i-a dat o gamelă plină cu mâncare.

Aceste întâmplări pe care le-a trăit unchiul meu m-au impresionat foarte mult. În închisorile prin care a trecut a avut parte de întâmplări incredibile.

În penitenciarul de la Jilava stătea cu 240 oameni într-o celulă, unde își făceau zi și noapte necesitățile, stând la rând într-un miros îngrozitor. Lipsa de aer, foamea, bolile și mai ales lipsa spațiului îi chinuiau îngrozitor. Dormeau pe beton, fără nici un așternut, 2-3 ore pe noapte. Cei cărora le venea rândul

trebuia să se culce toți pe o parte, să încapă cât mai mulți, iar când prin somn se întorcea unul, trebuia să se întoarcă toți, în prezența altora care așteptau în picioare ca să le vină rândul.

O cameră într-o închisoare comunistă era dormitor, loc de rugăciune și tortură, sală de masă, W C, infirmerie, pat de moarte, un adevărat infern.

Vara erau ca într-un cazan cu aburi, în pieile goale, murați de transpirație și cu gurile căscate după aer.

Toate aceste întâmplări mi-au fost povestite de unchiul meu și de familie încă din copilărie și mi-au rămas întipărite în minte, ca niște scene îngrozitoare pe care a putut să le trăiască acest om, în cea mai neagră perioadă a istoriei noastre, perioada comunistă (1945-1989).

SERGIU DAN RADU, 15 ANI, OCNA MUREȘ: POVESTIRILE BUNICII MELE

Desigur, eu nu știu despre anii comunismului decât din povestirile bunicii mele.

Cred că ceea ce m-a impresionat mai mult este o întâmplare din primii ani ai comunismului, când bunica mea era mică.

Era vară, cald, foarte plăcut, cam prin luna august, pe sfârșite, anul 1949.

Era după-amiază, în jurul orei 17:00, când în curte intră doi milițieni în frunte cu un individ slab, înalt; îmbrăcat cu un loden gri și cu o șapcă pe cap.

Intră în curte, casa era mare, cu etaj, și mai locuiau acolo încă trei chiriași. Începe să strige în gura mare: „Unde ești chiaburoaico și exploatoareo!” Bunica, speriată, s-a lipit de perete, neînțelegând ce vrea să spună acel om. Câțiva chiriași au apărut la ferestre sau la uși și într-un târziu apare mama ei care întreabă mirată ce s-a întâmplat. Se crease o buimăceală generală. Bunica mea rămăsese lipită de zid ca și cum zidul acela ar fi fost un reazăm sigur.

- Ascultă exploatoareo, ai supt destul sângele poporului, este timpul să pleci!

- Unde să plec? Soțul meu nu este acasă, este plecat din localitate!

Omul cu suita a părăsit curtea furios, amenințând și gesticulând cu pumnul.

Între timp s-a înserat. Toți s-au adunat în jurul mamei sale încurajând-o, neștiind ce să facă.

Bunica nu înțelegea mare lucru și privea uimită consternarea și neputința celor din jur. Mai își amintește că nici acum nu știe să explice premoniția, telepatia sau cum i-o fi zicând, ce l-au făcut pe tatăl ei, care fiind plecat la Mihai Viteazul, lângă Turda, unde avea pământ, abia sosit acolo, cu trenul următor să se și întoarcă acasă la Abrud. Presimțea că ceva s-a întâmplat. Aș vrea să completez că tot înspre

toamnă, în anul 1947 a fost arestat în gară în timp ce se întorcea de la Mihai Viteazul și plimbat prin închisorile de la Pitești și Văcărești. În 1948, după multe alergături ale mamei la București, este eliberat, fără să i se spună motivul pentru care a fost arestat, dar asta este o altă poveste.

După cum vă spuneam, în jurul orei 22:00 sosește tatăl bunicii mele. Peste tot domnea o liniște de mormânt. Nu apucă să-și tragă răsuflarea că la ora 23:00 intră în curte același personaj sinistru care se numea Gacev și începe de data asta, explodând de furie, să țipe cât îl țineau puterile, că ordinul lui a fost să părăsim casa imediat. Aveau zece minute la dispoziție să dispară din casă. Toată lumea era uluită și parcă nici nu mai aveau curajul să respire.

În grabă, ajutați discret de ceilalți, au luat câteva hăinuțe și au părăsit casa. Spre norocul lor nu au rămas pur și simplu în stradă. Tatăl bunicii era tăbăcar, avea atelier de tăbăcărie, dar și acela era închis, și-a încetat activitatea tot în toamna anului 1946, și s-au dus să locuiască acolo.

Bineînțeles că de atunci a început pentru toți trei calvarul perchezițiilor la orice oră din zi și noapte, care s-au finalizat cu domiciliu forțat.

După cum o aud povestind, cred că bunica a rămas pentru toată viața cu niște răni sângerânde, care nu cred că i se vor mai vindeca.

Cu toate acestea, când îi spun că urăsc pe comuniști pentru ceea ce au făcut, mă îndeamnă să nu urăsc, dar să nu uit pentru că morții dacă îi uităm se vor răsuci în mormânt.

Când îmi istorisește ceva din viața ei îmi spune să nu urăsc, pentru că „Ura aduce ură” și e păcat pentru noi și țara noastră, dar „Să nu-i lăsăm să mai repete ceea ce au făcut”.

ANGELICA CIOACĂ, 18 ANI, CONSTANȚA: „ATUNCI S-A PRĂVĂLIT TIMPUL”

I. Ce-mi amintesc eu

În decembrie 1989 aveam nouă ani. În prima zi de școală, după revoluție, învățătoarea își începea ora spunându-ne ceva despre căderea dictaturii, uciderea tiranului, democrație și libertate.

Ha! Ha! Ha!

Aceeași învățătoare ne recomanda de vreo trei ani să-i iubim pe Tovarășul și Tovarășa, ne recita poezii patriotarde, ne-a învățat să identificăm România cu Partidul Comunist, să nu credem în Dumnezeu, să nu sărbătorim Paștele și Crăciunul, să-i urâm pe moșieri, burghezi, turci, unguri și nemți.

Am reîntâlnit-o prin '95: „Poporul român are nevoie de o nouă revoluție. Ne omoară prețurile!” No comment!

*

Purtam uniformă cu șort, groaznică, supraelastică, fundă albă pe creștet, dresuri urâte și grosolane.

Am devenit pionieră la o fermă de oi. Am jurat și am pupat cravata roșie.

Dumnezeule mare, ce mascaradă!

*

Cărțile de citire. Cu portretul lui Ceaușescu pe întâia pagină. Stema țării, ca o bătaie de joc sugerând o țară mirifică, „muncitoare”.

Cu texte tâmpe, de propagandă comunistă. Pe unul dintre ele mi-l amintesc foarte clar. Se numea „Casă nouă”: o familie se mută într-un cartier de blocuri frumoase și curate, blocuri construite chiar de tată; copiii sunt foarte bucuroși și recunoscători Partidului și clasei muncitoare.

La chioșcul școlii „băgau” pufuleți în pungi din hârtie maro. Se făcea o coadă imensă.

Într-o dimineață, o colegă pica de somn. Stătuse la coadă toată noaptea, pentru pui, împreună cu mama și frații ei.

*

Magazine cenușii, cu miros de igrasie. Totul cenușiu!

*

Se întrerupea curentul electric. Ai mei aveau un felinar și o lampă. Mama ne obliga să stăm cuminți în pat. Eu număram punctișoarele de pe zugrăveala pereților.

*

Nicolae Ceaușescu urma să facă o vizită la Constanța. O mulțime de puști sunt examinați medical cu scopul formării unui grup care să-l întâmpine la venire.

Printre cei selecționați, fratele meu. Tata nu reușește în ziua respectivă să-l trezească la 4-5 dimineața, pentru simplul motiv că nu se trezea. Îi era somn. Efectiv, îi era foarte somn.

Un televizor alb-negru. Aceleași telejurnale, cu același personaj: Ceaușescu. Doar sâmbăta și duminica, desene animate.

II. Ce știi de la alții

Bunicilor și străbunicilor mei li s-au luat vitele, caii, pământul. „Atunci s-a prăvălit timpul” mi-a zis tata.

O femeie de 45-50 de ani îmi relatează că în comunism și-a petrecut cei mai frumoși ani: ca studentă, din bursă își permitea să mănânce la Inter, apoi a călătorit foarte mult în țară, benzina era ieftină, avea mașină, casă și loc de muncă îi dăduse statul.

Ce fericită era ea!

În închisori erau chinuiți oameni nevinovați!

*

Mama, într-un orfelinat, la moartea lui Gh. Gheorghiu-Dej. Îngrijitoarele îi obligă pe copii să plângă.

*

Tata, elev în școala primară. Pe un perete, fotografiile cu conducătorii Partidului și Statului.

Dacă nu cunoșteau numele și prenumele acelor, învățătoarea îi plesnea.

*

Un bătrân îmi povestește că, făcând o vizită unui fost activist de partid, a văzut în casa acestuia un tablou care aparținuse părinților lui (le fusese confiscat împreună cu alte bunuri).

MARIA CRISTINA ALEXANDRU, 17 ANI, CARACAL: CALVARUL BISERICII GRECO-CATOLICE

Triumful comunismului în Rusia, după revoluția din 7 noiembrie 1917, răspândirea lui în Europa după cel de-al doilea război mondial, cu instalarea lui în 10 țări, a instaurat regimuri de sălbatică intoleranță și asuprire religioasă și civilă, între care și cel din România. Biserica Creștină, îndeosebi cea catolică, a îndurat un calvar nedemn. Comunismul a vrut distrugerea creștinismului pentru întronarea materialismului ateu. Pericolul pentru omenire a fost faptul că sub aspect social comunismul se prezenta ca o salvare a lumii din mizerie, a muncitorilor din exploatare și ca o dreptate socială echitabilă. Comunismul a apărut pentru mulți naivi ca un mesianism salvator, universal, care va înlătura războaiele și va aduce fericire pe pământ. El va întemeia o societate condusă de cei mai buni și mai dreپți cetățeni care vor instaura dreptatea și egalitatea oamenilor pe pământ.

Comunismul materialist a fost contrafacere pe plan material a creștinismului. Comunismul materialist și ateu cu tendințe universale și exclusiviste a dus în mod logic la conflict cu Biserica Creștină. Biserica catolică a fost prima care a demascat comunismul și a avertizat omenirea asupra pericolului pentru viitorul ei.

România a căzut sub ocupația sovietică după actul din 23 august 1944 și în scurt timp s-a instalat la putere regimul comunist, care și-a arătat imediat ghearele și treptat, în mod sistematic, a dărâmat orânduirea veche, burgheză, a instaurat așa-zisa democrație populară, sau după expresia lor absurdă „dictatura proletariatului”, care este cea mai perfectă societate omenească pe pământ. Noua orânduire socială s-a întemeiat pe teroare și minciună. Toate clasele sociale, țărani, muncitorii și intelectualii erau chemați insistent, obligați să participe la ședințe și îndemnați să se înscrie în noile organizații așa-zis democratice, în sindicate, în partidul comunist. Cei care refuzau erau amenințați cu

diferite pedepse până la destituirea din funcții. Organele executive, poliția și siguranța îi urmăreau pe recalcitranți, pe „reacționari”, amenințându-i sau înscenându-le diferite procese. Din cauza teroarei lumea a trebuit să se hotărască. Nu putea rămâne neutră. Sau în tabăra comunistă, a Satanei, sau în tabăra lui Dumnezeu. Doar Biserica, preoții și episcopii păreau să rămână în afară de vârtoare. Ei îl aveau pe Dumnezeu, aveau un trecut bimilenar și Biserica era democratică prin esență, era o instituție în slujba poporului. Dar aceasta a fost de scurtă durată, căci vântul ateismului comunist a început să bată și la porțile și ferestrele ei. Regimul acesta de teroare care a slăbit rezistența morală și nervoasă a cetățenilor timp de ani, ne va ajuta să înțelegem măreția eroică a episcopilor și preoților greco-catolici.

A fi liber însemna să lauzi comunismul și să aprobi tot ceea ce vor ei, comuniștii, deoarece, ziceau ei, este doctrina perfectă din lume, care duce negreșit la fericire. Or a lupta împotriva comunismului era nedrept, deoarece luptai împotriva fericirii tale. Ei voiau binele poporului, și a lupta împotriva poporului este un rău, dar nimeni n-are dreptul să voiască răul, deci cei care criticau comunismul sau se opuneau lui luptau împotriva poporului. Oricine era anticomunist, Biserică, Partid sau individ, n-avea dreptul la existență. Dacă nu vrea să înțeleagă, regimul are mijloacele cele mai eficace la dispoziție ca să-l convingă: arestarea și întemnițarea. Astfel se explică arestările masive în perioada de instaurare și de consolidare a regimului comunist.

Anul 1948 a fost decisiv pentru Biserica greco-catolică. În iulie statul român abrogă Concordatul cu Vaticanul. Urmează desființarea școlilor confesionale și teologiilor, se suprimă salariile preoților și sunt demiși pe rând toți episcopii greco-catolici. Episcopii sunt arestați, iar la 1 decembrie 1948 Biserica Unită este desființată oficial în România. Arestările au început în ziua de 29 octombrie 1948. Au fost arestați Episcopii Valeriu Traian Frențiu (Oradea), Iuliu-Hossu (Cluj - Gherla), Alexandru Rusu (Maramureș), Ioan Bălan (Lugoj), Ioan Suciu (Alba-Iulia și Făgăraș), Vasile Aftenie (Vicarul Bucureștiului și al Vechiului

Regat) și Tit Liviu Chinezu (protopop al Bucureștiului, consacrat în închisoare ca succesor al Episcopului Vasile Aftenie). Unii dintre Episcopi au avut o scurtă trecere pe la Ministerul de Interne, după care cu toții au fost duși la vila de vară a Patriarhului Ortodox Român, la Dragoslavele (Muscel), unde au fost puși sub paza militară a Siguranței, viitoarea Securitate; cazarea și regimul alimentar erau de competența Patriarhiei. Aici, Episcopii aveau la dispoziție două camere, o capelă, o bucătărie și o sufragerie. Excepție a făcut Episcopul Tit Liviu Chinezu care, fiind preot în momentul arestării, a fost deportat la Mănăstirea Neamț, unde au fost „cazați” preoții greco-catolici, imediat după arestare.

Datorită faptului că Alexandru Rusu și Ioan Suciu au fost considerați recalcitranți, au fost izolați de restul Episcopilor.

În februarie 1949 toți Episcopii sunt transferați la Mănăstirea Căldărușani, unde s-au întâlnit cu preoții arestați, care au fost și ei transferați aici. În acest loc în ziua de 3 decembrie 1949 Tit Liviu Chinezu a fost consacrat ca Episcop clandestin. Chiar dacă au suferit un regim de lagăr, au avut în schimb favorul de a concelebra zilnic Sfânta Liturghie, în sobor de Episcop și preoți.

De aici Episcopii Vasile Aftenie, Ioan Suciu și Alexandru Rusu au fost transportați la Ministerul de Interne, la București, pentru anchete. Dintre aceștia doar Episcopul Rusu este readus la Căldărușani, la data de 22 mai 1950.

Episcopul Vasile Aftenie moare la data de 10 mai 1950, la închisoarea Văcărești, fiind înmormântat la cimitirul Bellu din București. A fost arestat fără mandat și apoi închis timp de doi ani, fără să fi fost condamnat în urma unui proces.

Episcopii greco-catolici, aflați la Mănăstirea Căldărușani, au fost transferați în ziua de 24 mai 1950 la Penitenciarul din Sighetu -Marmației (Maramureș). Episcopul Ioan Suciu rămâne la Ministerul de Interne până în ziua de 16 septembrie 1950, când este transportat și el la Penitenciarul din Sighetu Marmației.

Datorită regimului de exterminare, la care au fost supuși, o parte din Episcopii uniți închiși în acest penitenciar au decedat pe rând; Valeriu Traian Frențiu, la data de 11 iulie 1952; Ioan Suciu, la data de 27 septembrie 1954; Tit Liviu Chinezu, la data de 15 ianuarie 1955; toți fiind îngropați, fără sicriu, într-una dintre multele gropi comune din așa-numitul cimitir al săracilor, unde erau îngropați vagabonzii și sinucigașii. Nu se pot identifica mormintele, așa că sunt puține șanse să li se poată identifica resturile pământești. Și acești Episcopi au fost arestați fără un mandat eliberat de procuratură și au fost închiși fără fi fost condamnați de vreun tribunal.

În ziua de 5 ianuarie 1955, Episcopii supraviețuitori, Iuliu Hossu, Alexandru Rusu și Ioan Bălan au fost duși, deoarece Penitenciarul se desființase, la București și trecuți pe la Sanatoriul Gerota pentru refacere. De acolo, în luna mai 1955, le-a fost fixat domiciliu obligatoriu la Mănăstirea Curtea de Argeș și așezați în fostul Palat Regal, în camerele foștilor angajați ai Curții Regale. Datorită memoriilor înaintate conducerii Partidului Comunist, semnate de toți cei trei Episcopi, în vara anului 1956 au fost din nou transferați la Mănăstirea de maici Ciorogârla, în apropierea Bucureștiului. După evenimentul petrecut la Cluj, Liturgia celebrată pe 12 august 1956, în stradă, în fața bisericii Universității, Episcopii, chiar dacă nu au fost de acord cu această celebrare, au fost dispersați și izolați. Iuliu Hossu a fost readus la Mănăstirea Căldărușani; Ioan Bălan a fost lăsat în continuare la Ciorogârla, unde se îmbolnăvește grav și este dus într-un spital la București și în 4 august 1959 încetează din viață, fiind înmormântat la cimitirul Bellu catolic din București; iar Alexandru Rusu a fost dus la Mănăstirea Cocoș, județul Tulcea.

Datorită unui alt memoriu și unei circulare pastorale, Episcopul Alexandru Rusu a fost adus la Securitatea din Cluj, unde a fost anchetat și inclus în lotul celor vinovați de celebrarea Liturghiei din 12 august 1956. Tribunalul Militar Cluj l-a condamnat la 25 de ani de muncă silnică pentru instigație la revoltă și înaltă trădare (1957). După condamnare a fost depus la Penitenciarul din Gherla, trecând și pe la Dej,

revenind în final la Gherla. La data de 9 mai 1963 a murit într-o celulă din acest penitenciar. A fost îngropat în cimitirul închisorii, iar în documente a fost înregistrat cu numărul 133. Chiar dacă nu a fost arestat în conformitate cu procedurile legale, a fost în schimb, în cele din urmă, condamnat de un Tribunal.

Episcopul Iuliu Hossu și-a continuat surghiunul în izolarea de la Căldărușani până la sfârșitul vieții. Aici l-a primit în vizită pe emisarul papal Giuseppe Chelli, care i-a adus vestea numirii (28 aprilie 1969) în demnitatea de Cardinal „in pectore”, de către Papa Paul al IV-lea. Iuliu Hossu moare în Spitalul Colentina din București, la data de 28 mai 1970, având la căpătâi pe Alexandru Todea. „N-a acceptat compromisul, spune Cardinalul Alexandru Todea, în dauna credinței, a Bisericii sau a națiunii. A preferat zeghea de pușcăriaș odăjdiilor de mitropolit ortodox. N-a lepădat “tundra de oaie” nici chiar pentru purpura de Cardinal roman, fără posibilitatea revenirii pe pământul străbun. A început martiriul, dând „mărturie bună” până la sfârșit, cu el se încheie aproape un secol de activitate pastorală, culturală, ecleziastică și de luptă politică românească”. A murit ascultând Evanghelia Sfântului Ioan, ultimele cuvinte pe care le-a rostit au fost: „Știu cui am crezut” și „Lupta mea s-a sfârșit”. A fost înhumat în cimitirul Bellu catolic, într-un mormânt provizoriu, de unde, la data de 7 decembrie 1982, i-au fost exhumate osemintele și depuse într-un mormânt nou din același cimitir.

Preoții și episcopii Bisericii greco-catolice au socotit această perioadă de suferință cea mai de preț din viața lor. Este un har de a putea închina lui Dumnezeu suferințele și mărturisirea de credință, chiar cu prețul vieții.

Nu mi-a fost dat niciodată să scriu cuvinte care să-mi izvorască mai spontan, cu mai multă ușurință din inimă și, în același timp, să le transcriu cu mai multă rețineră. Mi-am propus să vorbesc despre calvarul Bisericii greco-catolice, am făcut-o ilustrând foarte puțin cu personalitățile de marcă, în principal,

reprezentanții oficiali, episcopii. Sper că mi-am făcut această datorie morală față de memoria celor care au suferit, atât cât am putut. Voi încheia încercând să vorbesc despre un om pentru care nutresc o profundă venerație și care a plecat de puțin timp dintre noi, episcopul greco-catolic Ioan Ploscaru. L-am cunoscut pe episcopul Ioan Ploscaru datorită unchiului meu, preotul Simion Mesaroș. Consacrat episcop în ziua Sfântului Andrei, la 30 noiembrie 1948, primul dintre ierarhii clandestini ai Bisericii greco-catolice este arestat la 29 august 1948 și acuzat de trădare de patrie și spionaj, făcând apoi 15 ani de închisoare, cu o condamnare totală de 43 ani.

N-a fost cruțat de nici una din suferințele, din ocările, din umilințele, din rănilor provocate de marea știință în ale terorii a anchetatorilor, a procurorilor, a paznicilor comuniști. A cunoscut lungi perioade de singurătate în izolarea celulară de la Sighet, chinurile călătoriilor în vagoane-dubă închise, ticsite până la refuz cu deținuți, a călcat pe lungile culoare subpământene de la Jilava, a zăcut în celularele din Gherla și Pitești. Cel care m-a ajutat să-l cunosc foarte bine pe P.S. Ioan Ploscaru a fost scriitorul Nicolae Balotă, care și-l amintea dintr-o celulă mărunță a Penitenciarului din Pitești, destinată la origine unui singur deținut, în care erau 13 înghesuți unii peste alții, pe paturi de fier suprapuse.

„Să nu vi-l închipuiți însă ca pe un om mohorât, întristat - spunea Nicolae Balotă - cum ar fi avut tot dreptul să fie, până în adâncul sufletului, de tot ce-i fusese dat să trăiască. Dar nu mă îndoiesc că i se dăduse darul lacrimilor, deși nu l-am văzut lăcrimând niciodată, sunt sigur că avea darul surâsului. De câte ori nu l-am văzut zâmbind, glumind cu vreun alt „trădător” dintre cei din pivnița de la Pitești. Seninătatea sufletului încredințat lui Isus și Mariei, eliberat în spirit de greul pământului. Libertatea aceasta să n-o uităm, era trăită în lanțuri.”

Acolo, în beci, în închisoare, lipsit de toate, legat la mâini și la picioare, el putea cu o vorbă, cu o privire să-și ajute confrății de suferință. Îndrumarea sa spirituală era riguroasă, căci el însuși nu căutase căile largi, lesnicioase, ci o apucase pieptiș, spre înălțimi, pe cărarea strâmtă. „Când ai convingerea clară că mergi pe drumul cel bun, nu te poți abate de la acest drum, fie și numai din cauza unor amenințări. Ar fi o lașitate, o abdicare de la principiile credinței. Dacă aș fi cedat, ar fi însemnat o mare nenorocire pentru conștiința mea și o derută pentru cei în mijlocul cărora trăim.” Aceasta este o mărturie a episcopului Ploscaru față de drumul ales.

Voi vorbi în continuare despre închisoarea de la Sighet; menționez că tot ce știu despre acest lagăr de exterminare am aflat de la episcopul Ploscaru, care a ajuns aici la 16 septembrie 1950. O închisoare cu gratii la geamuri, cu zăvoare exterioare la uși și cu dublă pază: internă de milițieni și externă de soldați. Aici începea ladul. Închisoarea era în forma literei T, cu trei secții, una la parter și două la etajele doi și trei. Aveau 108 celule, dintre care 15 mari, pentru 10-15 persoane, cu paturi suprapuse, iar restul mici, pentru 1-2 persoane. La parter se găsea bucătăria și magazia de alimente, la primul etaj infirmeria. Erau 2 celule absolut întunecoase, numite „neagra” pentru pedepse. Toate geamurile aveau gratii de fier. Închisorile aveau 2 feluri de regimuri: ușor și greu. Primul era destinat condamnaților cu pedepse mici, de la 1 la 5 ani, fie pentru condamnații de drept comun, fie pentru cei de drept politic. Al doilea era greu, dat celor cu pedepse mari, criminali, hoți, spioni, de drept comun, de la 10 la 25 ani, sau politic pentru crime de înaltă trădare, spionaj tot de la 10 la 25 ani. Închisoarea din Sighet a avut timp de 5 ani, din 6 mai 1950 până în 15 iunie 1955, regim de închisoare grea, deși, din cei 150 de deținuți, numai 15 au fost condamnați, restul nu, adică n-aveau nici o sentință judecătorească. Erau toți considerați deținuți politici. La comuniști religia era politică. Acest regim consta din statul în celulă, ziua și noaptea, cu ușa zăvorâtă pe din afară, cu obligația tăcerii permanente, cu interzicerea de a te uita pe geam, care era

la înălțimea ochilor. Dimineața și seara, când erau scoși deținuții afară cu tinetele de murdării sau pentru apă curată, ieșeau în liniște perfectă și numai câte o celulă, pentru că nu se știa cine îți este vecinul. La fel la plimbare, gardianul de la secția I cerea permisiunea celui de la secția a II-a, întrebând: „liber?”. Dacă primea răspunsul „liber!” pleca afară sau la W.C. În fiecare zi se făcea deschiderea și închiderea, cu apelul la 7 dimineața și la 7 seara, când se schimbau gardienii, care serveau în trei schimburi. Se dădea raportul reglementar: „Să trăiți, domnule director, șef, camera 44 face deschiderea sau închiderea cu 12-14 deținuți”. Toți deținuții erau îmbrăcați în zeghe, o haină vărgată, ca de zebra, uniforma franceză pentru deportații în insulele Atlanticului și Pacificului. Toți primeau un număr. Nu era voie să se cheme pe nume, să se vorbească în limbi străine, numai românește, și în șoaptă. Celulele de serviciu, pe secții, cum au fost preoții greco-catolici, n-aveau voie să se uite la vizete și să vorbească. Cel care era prins era izolat imediat, de unul singur, luni de zile. Gardienii aveau carnețele în care notau pe cei recalcitranți sau discuțiile din celule. Ei ascultau pe la uși. De multe ori au prins frânturi de conversații, nume din care au făcut istorii false, acuzațoare pentru deținuți. Erau oameni incuți și răuvoitori. În fiecare lună se făceau percheziții, de obicei noaptea, de către director, politruc și gardieni, care așezau deținuții în colțul celulei, desculți, cu mâinile la ceafă, în timp ce răvășeau perna și salteaua de paie și paturile în căutare de creioane, hârtie, ace, ață de cusut sau ziare, cuțite, lame. Cei prinși cu infracțiuni erau bătuiți, izolați fie la „neagra”, fie în altă celulă, cu regim aspru de mâncare, desculți și numai în chiloți, fie că era vară sau iarnă. Izolarea a fost cea mai grea regulă și interzicea orice legătură cu lumea exterioară. Toți deținuții din Sighet au fost morți pentru societate, timp de 5 ani. N-au avut nici o corespondență. P.S. Ioan Ploscaru mi-a povestit cum într-o zi din iulie 1952 episcopul Alexandru Rusu a fost izolat fiindcă au găsit la dânsul o furculiță de lemn, șlefuită de el cu un ciob de sticlă. A stat la „neagra” șase ore, desculț și dezbrăcat. Cel mai mare chin al temniței din Sighet a fost foamea. Regimul alimentar era calculat cu mare grijă, atât cât

deținutul să nu moară imediat, ci să fie slăbit treptat prin înfometare. Regimul sanitar era ultimul aspect sinistru al vieții din lagărul select din Sighet. Închisoarea avea un medic, un sanitar și o infirmerie. Doctorul Lungu, un individ mic la statură, cu ochelari de 16 dioptrii, venea la vizita medicală în fiecare duminică, însoțit de director, politruc, sanitar și gardieni. Bolnavii, care știau ce necaz au, spuneau pe scurt durerea și totodată cereau medicamentul. Medicul Lungu n-a examinat niciodată pe nimeni, prescria doar câte o pastilă de piramidon, aspirină și pleca; era întotdeauna impasibil, mai spunea „nu-i nevoie de medicamente, să lăsăm să lucreze natura”. Sanitarul era mai înțelegător, dar nu prea avea idee de medicină, fusese tăietor de lemne. Episcopii Frențiu, Bălan și Suciu au fost mult timp bolnavi, la fel și alți deținuți, dar n-au primit asistență medicală. Când erau mai grav bolnavi îi izolau, iar cei izolați, adică de unul singur în celulă, erau părăsiți complet. Nici medicul și nici sanitarul nu-i mai asistau și așa s-au stins complet părăsiți și neglijați. Episcopii Anton Durcovici și Tit Liviu Chinezu au fost izolați și au murit singuri, în mijlocul neputinței, pe deputatul Sever Bocu, sanitarul îl lovea în cap să moară mai repede, pe amiralul Păiș l-au lăsat să fie mâncat de viermi, pe fostul ministru Argetoianu să putrezească în mizerie.

P.S. Ploscaru în închisoarea de la Sighet l-a întâlnit pe marele bărbat de stat Iuliu Maniu. Judecat și condamnat pe viață, Iuliu Maniu a stat în celulă cu fratele Tarsiciu care făcea parte din Frații Școlilor Creștine, congregație înființată de sfântul Ioan Botist de la Solle în 1684. Fratele Tarsiciu l-a învățat pe Maniu toate adevărurile de credință, căci era greco-catolic. Iuliu Maniu a văzut că la Sighet erau împreună cu el toți episcopii greco-catolici. El s-a exprimat față de fratele Tarsiciu și față de preoții care au intrat la el, datorită unui milițian inimos, care le înlesnea comunicările, „De un lucru îmi pare mie rău, că atâta timp cât am fost președinte de partid și prim-ministru în România, niciodată nu m-am dus la Roma”. A murit la 5 februarie 1953 aici, la Sighet. Prin lupta și jertfa vieții lui, Iuliu Maniu a fost un simbol al demnității și dragostei de neam. El a rostit cuvintele memorabile: „Decât bogat în țară străină, mai bine sărac în țară

română!” Trupul său închircit de frigul celulei a fost azvârlit într-o groapă comună din cimitirul săracilor unde s-a înfrățit, și după moarte, cu destinele celor doi Brătieni, Dinu și George, al mitropolitului Ioan Suci, al episcopilor greco-catolici și al altor fruntași ai vieții publice care au lăsat o dâră de lumină și demnitate în istoria acestui mult încercat popor.

Dar regimul comunist urmărea să rezeze orice avânt spre iubirea de patrie și neam, transformând pe acești mari luptători în ființe „de întuneric” în detențiile umede și întunecoase ale celor fără de Dumnezeu, unde și-au sfârșit viața. Dar memoria poporului nu-i poate uita!

Episcopul Ioan Ploscaru a fost eliberat din închisoare în 1964, a fost deci un supraviețuitor al gulagului românesc, a fost urmărit în continuare până în 1989, dar s-a putut bucura și de puțină libertate până când, după o lungă suferință, inima sa a încetat să mai bată și a trecut în eternitate pe 31 iulie 1998. Dumnezeu l-a chemat mai repede să se bucure în veșnicie de răsplata meritată pentru o viață dăruită în totalitate lui Dumnezeu. Pentru tot ce îndurase spunea așa: „Am suferit omenește. Cu disperare, cu speranță, dar întotdeauna în credință. Pe torționarii noștri i-am considerat, după cuvintele episcopului Ioan Suci, “instrumente” și nu acuz pe nimeni, ci doresc tuturor acelor anchetatori o întoarcere sinceră la Dumnezeu și o adevărată căință mărturisită pentru tot ceea ce au făcut.”

Voi încheia aceste rânduri cu vorbele lui Mircea Vulcănescu: „A iubi pe aproapele tău ca pe tine însuși înseamnă că simți că ești legat de el prin solidaritatea de suferință, prin comunitatea de soartă în păcat și că, la bine și la rău, nu există, în fond, mântuire numai pentru unul singur, ci numai mântuirea lumii întregi”.

VICTORIA GURGHÎȘ SIMION, 13 ANI, SATUL PITUȘCA, JUD. UNGHENI, R. MOLDOVA: FALȘII

ÎNVĂȚĂTORI

Eram prin clasa a –III-a. Școala era situată într-o căsuță aranjată frumos, vopsită și văruiată, de lângă biserică. Eu, cu ceilalți 11 copii din clasă, așteptam. Deodată au intrat în clasă cu învățătorul câțiva oameni străini. După înfățișarea lor se cunoșteau că nu sunt oameni buni. Au început să vorbească în limba rusă, dar nu înțelegeam. Apoi ni s-a spus că ei vor fi noii noștri învățători. Eram copii mici, dar presimțeam că n-au venit să ne învețe. Noii noștri învățători repede se enervau, ne amenințau, ba chiar și ne băteau câteodată, nu aveau răbdarea ce-o au învățătorii adevărați. Peste câțva timp s-a dovedit că nu-s învățători, ci scopul lor era de-a face colhozuri, de-a duce pe oameni în Siberia...

Acești învățători se numeau: Cutîrchin, Viconschi și Beșleaga. Într-adevăr, ei nu au venit cu cărți și creioane, ci cu tancuri și automate, pentru a cotorosi Basarabia și a instaura comunismul. Însă nu au putut duce misiunea până la bun sfârșit pentru că a început războiul. Nemții au trecut Prutul și mergeau spre Moscova. Dacă n-au putut să-i ducă în Siberia pe toți, măcar să-i ucidă. Au luat pe preoți, pe cei mai înstăriți și pe cei care erau împotriva comunismului. Seara i-au dus în satul vecin Păulești, într-un conac de la marginea satului și i-au închis. Erau cam 25-30 de oameni. Sărmanii, știau ce-i așteaptă. Gândul lor era la copii, la familie, dar poate și cum să scape de acolo. La răsăritul soarelui l-au împușcat primul pe preotul Istrate Chirița. El a murit, iar fiul lui a fugit în România, s-a căsătorit, iar acum soția lui conduce un cor creștin ortodox la Colegiul National "Mihai Viteazul". (În anul 1996, pe 20 mai, corul a vizitat școala noastră, prezentând un concert.) Apoi au fost scoși unul câte unul și împușcați. Patru s-au găsit mai tari de fire și au scăpat cu fuga. Unul din ei a aruncat din mers haina pe țeava puștii și a fugit.

Tot în dimineața aceea, în Păulești, „învățătorii noștri” au împușcat o femeie cu 4 feciori, iar în Pitușca pe alți 2 oameni care se duceau la lucru. Apoi ei au fugit în Rusia, dar spre mirarea noastră, după război, Cutîrchin s-a întors înapoi în Basarabia, în orașul Călărași, vecin cu satele Păulești și Pitușca. Nu i-a fost rușine de oamenii din sat. Un fiu al său a trăit în Pitușca, ducea aceeași politică ca și tatăl său, numai fără armă. Iar al doilea fiu al lui s-a aflat mult timp în fruntea Guvernului Sovietic moldovenesc și la fel a făcut, ceea ce nu a putut face tatăl său.”

Toate acestea mi le-a povestit bunica mea.

ALBERT IONUȚ VIȘAN, 16 ANI, COMUNA IVEȘTI, JUD. VASLUI: CUM S-A ÎNFĂPTUIT COLECTIVIZAREA

Mă numesc Albert Ionuț Vișan, sunt din comuna Ivești, județul Vaslui. Am 16 ani și sunt elev în clasa a X-a la liceul veterinar din comuna Murgeni, județul Vaslui.

Citesc cu deosebit interes ziarul „România Liberă”, la care mama mea este abonată din '90, îndeosebi suplimentul „Aldine”, unde am întâlnit pagini din istoria adevărată, pagini cutremurătoare despre atrocitățile comuniste asupra poporului român. Scriu aceste rânduri în memoria bunicului meu Vasile Muraru, țăran român adevărat cu dragoste de pământ și țară, de la care știu aceste întâmplări cutremurătoare.

Vreau să vă povestesc cum s-a înfăptuit colectivizarea în satul Ruși, comuna Puiesti, județul Vaslui.

Mama era pe atunci un copil, dar își aduce aminte de aceste întâmplări cum s-ar fi petrecut ieri. Copiii nu uită și nu iartă, niciodată. Bunicii mei nu erau chiaburi, aveau 4 ha de pământ, cumpărat și acela cu greu pentru cei trei copii, dar nu voiau să renunțe de bunăvoie cum li se sugerase.

Și atunci au venit „lămuritorii” să convingă bieții țărani să-și treacă pământul la colectiv. Erau douăzeci, umblau în haită ca lupii, înarmați cu bâte zdravene, intrau în curtea omului, 11 schingiuiiau și-l sileau să pună degetul pe hârtia gata pregătită de ei.

Bunicul nu a vrut să se treacă la colectiv, avea simțul proprietății, iubea pământul și de aceea timp de 2 ani de zile a fost urmărit ca o fiară și a trăit ca o sălbăticiune prin poduri, prin glugile cu coceni sau pe la rude din sate mai îndepărtate. În lipsa lui, în fiecare dimineață veneau cei douăzeci de lămuritori și cotrobăiau casa din beci până în pod și prin toată curtea. Numai unul singur intra în camera unde dormeau cei trei copii pentru a-i ancheta. Se numea Butnaru și era din Bârlad.

Începea să răcnească din ușa unde-i hoțul de taică-tău și începea să-i lovească pe copiii care mai dormeau încă.

Băieții erau mai mari, oricât i-ar fi bătut nu scoteau o vorbă, dar mama, fiind cea mai mică, cum se apropia de ea cum începea să țipe: „tata nu-i acasă, tata nu-i acasă”.

Dar acest Butnaru o trăgea pe mama de păr și-i spunea:

- Tatăl tău e mort, l-am omorât eu aseară și l-am dat să-l mănânce lupii.
- Nu-i adevărat, tata n-a murit, țipa fetița.
- Aha, hoațo, spune-mi imediat unde se ascunde.

Dar bietul copil nu spunea decât atât „tata nu-i acasă, tata nu-i acasă”. Și așa a spus până când l-au prins pe bunicul.

A trecut primăvara, vara, bunica, împreună cu cei trei copii, a muncit la câmp cu ce a avut și cum a putut, iar toamna și-a strâns puținele roade tot cu copiii. Bunicul tot nu se întorsese. Bandiții continuau să vină să-l caute pe bunicul, dar nu mai plecau cu mâna goală.

Luau zilnic o găină, o găleată de vin și-i amenințau pe cei trei copii că într-o zi o să-i spânzure dacă nu spun unde se ascunde tatăl.

Astfel, într-o zi au venit și au pus sigiliu pe butoiul cu vin și au spus că nu au voie cei din casă să mai bea din el. Și așa a și fost; l-au cărat pe tot la școală, unde făceau seară de seară chiolhanuri. Într-o altă zi au luat vaca și au legat-o de gardul școlii, ținând-o flămândă și însetată două zile. Tot fetița a reușit să-i dea drumul.

În altă zi i-au luat pe cei doi băieți și i-au încuiat într-o cameră din școală uitându-i două zile flămânzi, spre groaza bunicii care-i și vedea morți.

Apoi a venit iarna, bunicul tot nu s-a întors. Bunica a tăiat porcul, a făcut tot ce trebuie pentru sfintele sărbători, iar în prima zi de Crăciun s-a dus cu copiii la biserică.

Când au venit acasă nu au mai găsit nimic, luaseră tot: și carne, și cârnați, și vinul, și sacii cu făină. I-au lăsat muritori de foame.

Numai Dumnezeu știe cum a reușit bunica să-și salveze copiii să nu moară de foame. Între timp bunicul s-a întors într-o noapte, slab și jigărit, îmbătrânit, dar nu a stat mult, s-a dus din nou pe drumul pribegiei. Iar bandiții continuau să-l caute și să-i încolțească pe cei trei copii.

Unul câte unul au fost bătuți și schingiuiți țărani și lămurii să se treacă la colectiv, dar pe bunicul nu reușeau să-l prindă.

Dar într-o zi unul din vecini l-a trădat; s-a organizat o pândă și astfel a fost prins bunicul, ultimul din sat forțat să se treacă la colectiv.

CEZAR BÂRLĂDEANU, 17 ANI, PLOIEȘTI: CÂTEVA LUCRURI DESPRE COMUNISM

Viața unui neam este adeseori hotărâtă într-un chip decisiv și fatal, căruia nu i se poate împotrivi, de (...) aria geografică pe care a trebuit să se dezvolte” afirma N. Iorga în opera sa „Locul românilor în istoria universală”.

Aflându-se în Europa de Est, în apropierea Peninsulei Balcanice, aproape de C.S.I. (fosta U.R.S.S.), România poate fi considerată o victimă a poziției sale geografice.

Consider că și datorită acestei poziții comunismul a putut fi impus în România.

Semnificativ este că sistemul comunist nu era nici necesar țării noastre și nici dorit de populație, el a fost impus, iar acceptarea lui a fost făcută sub puternice presiuni din partea U.R.S.S., dar și interne.

Situația României din 1944, noua poziție de superputere a U.R.S.S., conjunctura europeană și mondială erau ocazia perfectă pentru sovietici de a impune comunismul în România și în alte țări din Europa de Est.

Eu nu cred că românii sunt de vină pentru ceea ce li s-a întâmplat, consider că au fost niște victime, cărora li s-a dictat atât de la Moscova, cât și de la București, de către lideri interni.

Din punctul meu de vedere, victimelor comunismului le-au fost oferite două posibilități, profitându-se de slăbiciunea lor: să se supună și să coopereze sau să nu se supună și să fie persecutate.

Nu toți oamenii au tăria de caracter de a rezista unei oferte de cooperare, și nu numai că cedează și acceptă, dar începe să li se pară că cei care nu cedează ofertei greșesc, așadar au vina de a fi procedat altfel decât ei.

Comunismul s-a construit cu oameni care au cooperat, cu victime care n-au avut tăria de caracter de a refuza.

Cei care au respins compromisul au avut de suferit, plătind cu viața sau cu libertatea.

Treptat, în decurs de cincizeci de ani, comunismul a devenit pentru mulți români mediul în care s-au născut și au crescut - un mediu normal și firesc deoarece acești români nu-și cunoșteau corect istoria și nici nu aveau experiența unui alt fel de viață decât cel comunist.

Cu timpul, ceea ce era inacceptabil la început a devenit acceptabil, ceea ce a fost impus a devenit normalitate - românii adaptându-se la toate lipsurile, privațiunile și aberațiile comunismului.

Dar adaptarea la orice fel de situație se face între anumite limite de suportabilitate, orice adaptare este încadrată între anumite bariere.

Când aceste bariere sunt doborâte, capacitatea de a se adapta, de a suporta - dispare.

Dacă regimul comunist n-ar fi ajuns la aceste forme extreme (situație economică deplorabilă și situație socială explozivă), dacă nu ar fi abuzat de adaptabilitatea românilor, poate că ar mai fi reușit să-și continue existența sau nu ar fi cunoscut un sfârșit atât de sângeros.

Sunt recunoscător lui Dumnezeu și mulțumit cu mine însumi că nu am fost nevoit să aleg între a coopera cu regimul și a mă împotrivi acestuia.

Din punctul de vedere al unui om matur, sistemul comunist însemna privarea de anumite drepturi și libertăți și lipsa anumitor bunuri și servicii de pe piață.

Pentru mine, comunismul înseamnă amintirile băiețelului de șase-șapte ani, care eram în 1989: poza lui Nicolae Ceaușescu pe toți pereții grădinițelor și școlilor în care intram, poza și îndemnurile lui

Nicolae Ceaușescu - aflate pe prima pagină a oricărei publicații, programe de televiziune de două ore - care-mi exasperau părinții și pe care eu nu prea le înțelegeam, a urmări programele televiziunii bulgare, pe care nu le înțelegeam deloc, lipsa alimentelor, lipsa căldurii în casă, lipsa curentului electric, faptul că două week-end-uri din patru ale unei luni trebuia să stăm acasă pentru că mașina noastră avea număr par, a primi portocale numai de sărbătorile Crăciunului, a-l numi pe Moș Crăciun - Moș Gerilă, obligativitatea purtării uniforme de șoim al patriei și a celei de pionier.

Amintindu-mi toate acestea este de neînțeles pentru mine să văd și să aud români care regretă regimul comunist și pe Nicolae Ceaușescu.

Cauzele acestui straniu fenomen sunt strâns legate de actuala situație materială precară și de coeficientul (cam scăzut) de inteligență al acestor români.

Mulți oameni, printre care din fericire nu mă aflu, comunismul le-a schimbat cursul vieții.

Unul dintre ei este bunicul meu, care a trăit (s-a născut și a crescut) în satul Țiplești, județul Bălți din Basarabia, având în posesie suprafețe întinse de pământ și o stare materială care-l încadra în categoria socială a chiaburilor.

În martie 1943 familia bunicului meu a fost nevoită să-și părăsească satul, despărțindu-se de rudele și căminul lor, de teama sovieticilor și de frica morții sau înstrăinării.

Pentru familia bunicului, care-și lăsase tot ce avusese în urmă, singurul lucru rămas era speranța de a ajunge în România.

Rămânerea în Basarabia era un lucru imposibil întrucât tatăl bunicului meu era membru al Partidului Național Țărănesc și unul dintre fruntașii satului. Pedeapsa pentru o asemenea „crimă” era deportarea în Siberia a întregii familii.

Ceea ce m-a uimit atât la conducătorii de la Moscova cât și la executanții ordinelor acestora a fost că nu se mulțumeau cu confiscarea proprietăților și bunurilor așa-zișilor vinovați, dar și dădeau în „omul căzut jos și fără apărare”, înstrăinându-l sau luându-i viața.

Pentru mine comunismul e o amintire neagră, pe care o înțeleg și o întregesc cu informații ulterioare, dar pentru oameni ca bunicul meu comunismul este o amintire vie, încă dureroasă. Dar comunismul nu e numai amintire.

Ceva din ceea ce înseamnă comunism s-a păstrat în felul de a gândi al românilor, dovada făcând-o numărul mare de români care votează partide ca P.R.M., P.U.N.R. sau P.D.S.R. și le aduc în Parlamentul României.

Deși am trăit în comunism numai șapte ani, cei zece ani care au urmat Revoluției din 1989 m-au ajutat să înțeleg că abia după trecerea în neființă a oamenilor care au trăit în comunism poate dispărea de tot comunismul.

TATIANA JIDRAȘ, 13 ANI, COM. PITUȘCA, JUD. UNGHENI, R. MOLDOVA: ERA ÎN ANUL 1950

Bună ziua. Vă scrie o fată frumoasă și cuminte. Învăț în clasa a VII-a. Am 13 ani. Îmi place să citesc. Am citit cărți în care se povestește viața amară ce au dus-o oamenii care au fost duși în Siberia. Bunicul meu a fost deportat și el în acele locuri. El mi-a povestit această istorie. Când îmi povestea am văzut lacrimi în ochii lui. Am scris povestea așa cum mi-a povestit-o.

„Era în anul 1950, toamna. Oamenii trăiau cu frică. Ne temeam de acei ostași ce veneau. Erau foarte mulți. Veneau nepoftiți. Intrau în casă și luau merinde, animale, legume și alte obiecte ce le trebuiau. Au fost și la noi și au căutat prin beci, pod, în casă iar când îi întrebam ce caută spuneau că au fugit foarte mulți oameni din lagăre.

În oraș se auzeau zi și noapte plânsete de copii, strigăte, înjurături, împușcături, bubuituri. Nu ieșeam din casă temându-ne să nu fim omorâți.

Totul a început în ziua de 18 octombrie. Când veneau și scoteau familii din casele lor pentru a fi deportați în Siberia. Au venit și la noi, au dat buzna în casă. Tata care a vrut să împuște a fost legat. Nouă ne-au spus să ieșim afară. Am văzut mulți oameni. Ne-au aliniat în coloană și au spus să mergem. Au mai scos și alți oameni din case. Am mers foarte mult. Bătrânii cât și femeile, copiii erau obosiți. Nu ne lăsau să ne odihnim. Acei ce nu mai puteau să meargă erau bătuți. Noaptea am ajuns la gara feroviară. Au spus să ne odihnim până ce sosește trenul. Am fost puși în cerc și înconjurați de ostași. N-am poposit mult. Trenul a sosit. Ne-au ordonat să urcăm în vagoane. Eu, mama, frații și surorile ne-am urcat în vagoane fără ferestre, fără lumină, cu multă lume. Ne-am așezat pe un loc murdar și umed. Stăteam înghesuiți. Am auzit plânset de copil. Eram tăcuți. La fiecare cotitură eram aruncați dintr-un capăt în celălalt. M-am lovit de ceva tare rece și ascuțit. Mi-am pus mâna la picior și am simțit ceva cald. Mi-am dat seama că era

sânge. Nu am spus nimănui. Mama ne spuse să ne culcăm. M-am culcat. Mult timp nu am putut să închid un ochi. Dar am dormit. M-am sculat când soarele era sus deja. Când am deschis ochii am văzut-o pe mama vorbind cu o femeie. Mama ne dăduse câte o bucată de mămăligă și niște apă. Dar nu mi-am astâmpărat foamea nici eu și nici frații mei. Seara trenul a staționat. Au mai urcat niște familii. Ei s-au așezat lângă noi. A doua zi pe la amiază am coborât din tren. Ne aflam lângă o pădure. Am fost aliniați în coloane. Ne-au ordonat să mergem. Câțiva oameni au încercat să fugă. Dar au fost împușcați. Ni s-a spus că dacă vom fugi vom fi împușcați. Nimeni n-a mai fugit. Seara am ajuns la marginea pădurii. În depărtare se vedeau niște corturi. Am fost duși acolo. Am intrat în acea ogradă mare împrejmuită cu sârmă ghimpată și santinele. Ni s-a ordonat să dormim pe pământ. Era rece și frig. Lipiți unul de altul am adormit. Ne-am sculat devreme. Ni s-a dat câte o bucată de pâine neagră și tare. Apoi ni s-a ordonat să mergem să luăm câte un hârleț și să ne săpăm niște gropi în pământ. Am săpat o groapă mare ce semăna cu un bordei. Noaptea dormeam acolo iar ziua ne puneau la lucru. Tăiam copaci, scoteam piatră din pământ, săpam șanțuri și alte munci. În fiecare săptămână eram prezenți la așa-zisul „spectacol”. Acolo împușcau oamenii care au vrut să fugă. Iarna ne era frig, noaptea cât și ziua. Mulți mureau. A murit și sora mea Maria. Primăvara lucram la pământ. Săpam, puneam legume. Am dus-o așa 4 ani. Erau anii adolescenței. Ei erau pierduți. Ne-am întors acasă în vara anului 1954. Casa ne era demolată. Școala, biserica erau și ele stricate. Învățătorilor nu le dădeau voie să-i învețe pe copii. Oamenii se duceau la slujbe pe ascuns. Slujbele religioase se făceau în beciul vreunei case. Dimineața până seara lucram. Anii aceia ai comunismului au fost numai tristețe.”

Aceasta a fost povestea bunicului meu.

Am scris-o ca și cum eu aș fi fost deportată în Siberia.

ANDREEA ALEXA PANTILIE, 17 ANI, CÂMPINA: SURÂSUL MÂINILOR CARE PLÂNG

Fără să vreau privirea mi s-a îndreptat spre mâinile acestui om pe care îl vedeam pentru prima dată, și imaginea acestor mâini m-a zguduit. Simțeam că voi asculta povestea unei vieți, a unei dureri și pot spune fără rezerve acum că este cea mai dură realitate prezentată de cineva pentru mine.

Chipul obosit, privirea pierdută în negura altor vremuri, mâinile trudite și înlăcrimate trădau suferința dar și încrâncenarea unui OM ce n-a vrut să cadă. Lupta pentru adevăr era crezul său. A fost lovit, înlănțuit, înfometat, dar așa a fost să fie - să trăiască totuși, să aibă coșmaruri și acum, după jumătate de veac, dar și coerența de a istorisi fapte ce ar trebui cunoscute de toți oamenii. Memoria sa este intactă, durerea zăgăzuită dar palpabilă, și poate să-ți comunice amănunțit ororile tinereții sale private de libertate.

Coșmarul a început într-o zi de Crăciun, când poate ar fi trebuit ca noi speranțe și vise să se nască precum pruncul Isus în ieslea Bethleemului, dar toate s-au stins la ora 4 dimineața pentru adolescentul Mircea Verbancu. Din clipa aceea viața lui a luat o altă întorsătură și tinerețea n-a mai însemnat zâmbete și fericire, ci un chin continuu. Nici dorința de împlinire a cunoașterii pe băncile Politehnicii n-a mai existat, așa cum năzuise el, ci doar orori și strigăte mute de neputință.

Arestarea din dimineața zilei de 27 decembrie 1949 a fost urmată de o percheziție domiciliară în timpul căreia i s-au ridicat câteva cărți de valoare și o casetă cu bijuterii pe care în zadar încearcă s-o recupereze și astăzi, încercând astfel să-și recapete, parcă, o fărâmbă din trecut. Cei patru ofițeri înarmați care îl aretaseră pe motiv de manifestare împotriva comunismului l-au dus la sediul securității din Câmpina, unde s-au aflat apoi toți ceilalți 14 camarazi ai săi ce făceau parte dintr-o organizație studențească de rezistență anticomunistă.

De aici au fost duși la București la Direcția de Securitate - DSC unde l-au întâlnit pe cruntul general Nicolschi. Mircea Verbancu, împreună cu alți șase tovarăși ai săi au ajuns în închisoare în celula numărul 5, unde au stat timp de trei săptămâni, deși nu fusese nici un proces, nu se dăduse nici o sentință.

Abia mai apoi au început anchetele, care se desfășurau mai mult în timpul nopții, ziua fiind puși la muncă. Interogatoriile erau o adevărată tortură atât fizică cât și morală, care urmărea distrugerea personalității individului. Pentru a scăpa, înnebuniți fiind de bătăile ce li se aplicau, oamenii începeau să recunoască și lucruri care nici măcar nu se întâmplaseră.

Au fost trimiși apoi la Ministerul de Interne și apoi din nou la Direcția de Securitate - DSC.

În luna martie 1950 a fost dus la Jilava fără a fi măcar condamnat. La început a stat în fortul 13, iar în cea de-a doua parte la „Reduit”. Percheziția corporală s-a desfășurat timp de 7-8 ore, timp în care toți deținuții erau ținuti goi până le venea rândul. A urmat apoi masa, care a constat dintr-o simplă mâncare de fasole.

Închisoarea se afla la o adâncime de opt metri sub pământ și lumina soarelui era văzută doar în cele câteva momente când erau scoși afară. Mesele erau aproape inexistente, micul dejun fiind o așa zisă cafea făcută din năut, iar condițiile igienico-sanitare erau de asemenea sub orice critică.

De la închisoarea Jilava deținutul Mircea Verbancu a fost trimis la o altă închisoare din București - Uranus o închisoare militară unde în mare parte erau spioni și ofițeri din armata regală. Aici grupul de studenți din care făcea parte a fost împărțit în mai multe grupe, grupa lui fiind alcătuită din 42 de oameni.

Abia acum s-a desfășurat și judecata, fără un avocat al apărării ales de tineri, ci cu unul desemnat din oficiu; cel ce a încercat să-i apere, avocatul Bentu, a fost întâlnit ceva mai târziu în una din închisorile comuniste, condamnat și el.

Grupul de studenți din care făcea parte și Mircea Verbancu a fost condamnat pentru că a manifestat împotriva regimului de democrație populară și a partidului, Au fost din nou trimiși la închisoarea Uranus, ajungând aici în ziua de Paști. Coincidență sau mâna destinului, pentru tânărul arestat în dimineața Crăciunului începea o nouă pătimire în ziua Învierii.

Sunetul clopotelor bisericii din apropierea închisorii răzbăteau până în celulele umede și în sufletele pline de evlavie ale deținuților care au început să cânte „Hristos a Înviat” deodată. La auzul glasurilor tinere ce străbăteau hrubele negre ale închisorii, sfidând curajoase regimul de detenție, preoții - deținuți și ei, aflați într-o celulă alăturată, neavând un alt altar decât cel oferit de gratii - au pornit slujba Învierii. Sute de glasuri s-au unit atunci într-un imn comun înălțat Mântuitorului. Plin de teamă, gardianul le-a permis să iasă din celulă și să cânte în dreptul fiecărei celule și în acea clipă lumina Învierii a străbătut sufletele pline de pioșenie ale tuturor oamenilor din acel ungher uitat de lume.

După Paști a fost mutat în închisoarea Jilava. Aici condițiile erau mult mai aspre decât la Uranus. Într-o celulă de 6/4 metri erau închiși 282 de oameni. Mâncarea era foarte puțină sau aproape deloc, așa încât oamenii foarte flămânzi au fost nevoiți să mănânce pâine și cartofi cruzi când aveau șansa de a fi duși să-i curețe. Dar, spre deosebire de prima dată când fuseseră închiși aici, acum nu mai erau scoși afară și celula devenise un adevărat infern. Mizeria, mirosurile crunte, numărul prea mare de suflete strivite într-un spațiu atât de îngust și sufocarea spirituală i-a adus în pragul disperării și, într-o noapte, ca niște fiare înjunghiate au început să urle cerând AER și APĂ.

Urletul lor a găsit ecou într-un individ în care omenescul nu murise definitiv - ofițerul Lis - care le-a dat tuturor câte o cană de apă, iar a doua zi ușa masivă de fier le-a fost schimbată cu una cu gratii, și 120 dintre ei au fost mutați într-o altă celulă.

Cu și mai multă ură în privire la gândul ororilor de atunci, domnul Verbancu îmi povestește că în acest timp se desfășurau chiar și execuții, într-un loc pe care ei îl numiseră Valea Piersicilor - probabil ca o ironie un nume atât de frumos pentru un loc cu întâmplări atât de monstruoase.

În mai 1950 au fost triați în vederea trimerii lor la Canal/Poarta Albă. De la ora 15.00 până la ora 4.00 dimineața au fost ținuți afară, dezbrăcați, în așteptarea mașinilor cu care urmau să fie transportați, și atunci, după multă vreme, au văzut răsăritul soarelui. Pentru un om aflat în libertate, un răsărit este un fapt banal, dar pentru cei ce nu văzuseră atâta vreme soarele, această imagine era una Dumnezeiască. Au îngenuncheat acolo unde erau, aducând slavă lui Dumnezeu.

Transportul s-a făcut cu niște dube de pâine și totul se desfășura noaptea și într-un ritm rapid.

Ajunși la destinație, au fost separați deținuții politici de deținuții de drept comun, Mircea Verbancu fiind repartizat la brigada 94 B.

Chiar de a doua zi au fost scoși la muncă, la mutarea liniei de cale ferată pe care veneau vagoanele de pământ pentru formarea taluzului.

Timp de o lună și jumătate se sculau la 4 dimineața, mâncau un terci și apoi 12-13 ore/zi, păziți de mai mulți soldați și un șef de escortă, au muncit, săpând în lutul tare.

Apoi au fost mutați la km 31, unde trebuia să sape 3 m³ de pământ pe zi, să-l încarce în roabe și să-l transporte pe o distanță care însuma într-o zi 15 km, în echipe de câte doi oameni.

Fuseseră oare doar biete furnici ce trebuia să clădească mușuroaie adăpostind idei venite de la Moscova?

Pentru câteva momente și-a plecat ochii și și-a privit mâinile, apoi le-a întins către mine. L-am privit întrebătoare. Mi-a arătat palmele și mi-a explicat că, din cauza efortului excesiv de cărare a roabelor metalice, mușchii palmei i s-au rupt. L-am privit cutremurată și l-am lăsat să-și depene povestea vieții mai departe.

Tot acum i s-a permis să trimită acasă o carte poștală în care trebuia să scrie că este bine sănătos și pe lângă aceasta să ceară familiei ceea ce avea nevoie - mâncare și haine.

A fost mutat apoi în colonia de muncă Canal/Coasta Galeșu în brigada 2. Aici, riscându-și viața pentru a supraviețui, a pretins că este mecanic, pentru că se căutau meseriașii. A lucrat pe buldozer, și pentru o vreme, susținut și acoperit de un mecanic adevărat, a avut un trai mai bun. Dar apoi privirea i se întunecă din nou și-mi povestește de alte clipe urâte datorate proastei conduceri a unui oarecare Petrică, poreclit de ei „Cap de lemn”. Mâncarea era o porție de mazăre furajeră plină de gărgărițe, care era mâncată abia după ce alegeau gărgărițele, și-n urma căreia s-au îmbolnăvit mai mulți oameni, fiind o epidemie de enterită infecțioasă - dizenterie. Printre aceștia s-a numărat și Mircea Verbancu. A fost dus la infirmerie dar aici îngrijirea medicală nu exista, muriseră deja doi oameni, așa că s-a târât din nou la baraca sa. Dar aici fiind, trebuia să-și facă norma, așa că spiritul de echipă și unirea dintre tovarășii de suferință l-au ajutat, iar colegii l-au adus mai apoi și pe doctorul Juvara care l-a vindecat.

Dar cum rănilor adânci nu se închid niciodată, nici problemele pe care le are și astăzi la stomac nu au luat sfârșit.

Tot acum mi-a împărtășit și alte detalii în aparență ne semnificative, în legătură cu niște pachete și o batistă.

Pachetele de alimente pe care le primea erau aproape distruse de brigadierii care le verificau.

Dorința de libertate, de regăsire a intimității, a propriei identități mi-a fost confirmată prin relatarea unui fapt aparent banal. Pentru o simplă batistă primită de acasă oricare dintre deținuți, dacă aceasta îi dispărea, ar fi fost în stare să facă moarte de om. Orice legătură, oricât de mică, cu ceea ce însemna viața de dincolo de sârma ghimpată avea valoarea unei comori.

După ce s-a vindecat de dizenterie a fost mutat în colonia Peninsula-Valea Neagră, în apropierea lacului Siutghiol. Când a ajuns aici, începuse deja „reeducarea”, care urmărea să învrăjbească oamenii între ei ca apoi să fie anchetați și omorâți în bătaie.

Supuși multor măsuri diabolice, oamenii cedau atât fizic cât și psihic.

Aici a lucrat în brigada 13-14, pe șantierul Mamaia-Sat, unde trebuia să spargă piatră și să ridice câte 30-40 kg de bolovani, deodată.

Cedând nervos, oamenii se sinucideau aruncându-se în sârma ghimpată, încalcând regulile impuse și, somați fiind, erau împușcați mai apoi.

După cinci ani de detenție a fost eliberat și i s-a impus domiciliu obligatoriu la Teșila. Cu mare greutate își putea găsi un loc de muncă. A lucrat la Fabrica 21 Decembrie, apoi la IREP și la TCM.

Dar chiar dacă povestea vieții lui pe care mi-a istorisit-o a luat sfârșit aici, trecutul revine mereu și mereu: caseta de bijuterii pe care încearcă s-o recupereze, problemele de sănătate pe care le are, vechii tovarăși de detenție pe care îi întâlnește și - faptul care m-a zguduit cel mai tare - felul în care își retrăiește în somn calvarul. Soția sa ne-a povestit cum motanul începe să miaune speriat și o trezește și pe ea când stăpânul își visează suferințele trecute.

I-am privit în final mâinile care surâdeau adolescenței mele când mi-a mângâiat pentru o clipă părul, dar erau și scăldate de lacrimile durerilor apuse. Tresărirea lor nervoasă m-a îndurerat din nou.

CARMEN PĂDURARU, 17 ANI, BUCUREȘTI: O SPOVEDANIE

Motto: A scrie istorie înseamnă a te elibera de trecut (Goethe)

Episodul pe care am să vi-l povestesc îl știu de la tata. Este o poveste adevărată, în vâltoarea acestor întâmplări aflându-se chiar tatăl meu.

Când m-am hotărât să fac această compunere, în care trebuia să răspund la întrebarea: „Ce știu eu despre anii comunismului?” l-am rugat pe tata să recapituleze aceste întâmplări. Uitasem unde au avut loc evenimentele, precum și unele amănunte. Doream să fiu cât mai convingătoare și să respect adevărul istoric la care ține atât de mult tata. El este pasionat de istorie; de multe ori ne-a spus, mie și fratelui meu, că cine uită trecutul e condamnat să-l repete, adică să-l re trăiască. Și apoi, știam din proprie experiență că depănarea întâmplărilor nu este decât în folosul compunerii mele, care s-ar fi conturat mai bine. Întâmplarea a făcut să fie prezent și fratele meu, Silvian (elev în ultimul an la liceul „Sf. Sava”), pasionat de informatică și de aplicațiile matematicii, care a intervenit spunând că nu înțelege de ce mă frământ atât pentru o compunere, care nu e mare lucru. În versiunea sa, comunismul a fost un regim bestial, mai bine zis criminal. Așadar, comunismul este egal cu C, punct! Cu alte cuvinte, pentru că voi nu-l cunoașteți pe fratele meu, compunerea mea se rezumă la simbolul C, care reprezintă comunismul cu toate atributele lui: criminal, ceaușist etc.

După câteva zile, tata mă întreabă dacă am terminat compunerea „aceea”. l-am spus că am făcut ciorna, dar încă nu am definitivat-o pentru că nu i-am găsit un început convingător. „Fii atentă, îmi spune tatăl meu, începutul este greu”; se duse, luă o carte din bibliotecă, reveni căutând ceva în volumul acela pe care mereu îl consulta, apoi citi: „La dernière chose qu'on trouve en faisant un ouvrage est savoir celle qu'il faut mettre la première”. A spus-o Pascal. Apoi începu să-mi povestească:

„Era în primăvara anului 1951, când îmi pregăteam, ca student, examenele din primul an la Facultatea de Zootehnie din Arad, înființată cu câțiva ani în urmă. La o oră târzie din ziua aceea, mă întorceam la căminul de pe malul Mureșului după ce învățasem acasă la o colegă, Letiția. Aproape toate ferestrele căminului erau luminate, ceea ce mi se păru ciudat, dat fiind că eram în perioada examenelor. N-am dat importanță acestui fapt, care ar fi trebuit să-mi dea de gândit totuși. Când am intrat în camera unde dormeam, colegii răsuflară ușurați. „Bine că ai venit, spuseră ei, că ești convocat în noaptea asta la o acțiune. Ești și tu pe listă”. Eu m-am îngălbenit când am auzit. „Nu trebuie să lipsească nimeni!”

Originea mea nesănătoasă, cum se spunea atunci, mă făcu circumspect, iar ochii mei exprimau groază. Mă liniștiră spunându-mi că toți sunt pe listă, lipsesc doar basarabeni.

În noaptea aceea am plecat spre Timișoara, încărcăți în niște autocamioane. Ne-am dat jos din vehicule într-o curte a Facultății de Medicină umană. Ziua care a urmat s-a scurs spunându-ni-se să nu luăm legătura cu nimeni din Timișoara. Spre seară am fost introduși într-un amfiteatru împreună cu o masă necunoscută de oameni. Dar de ce era un mister, nu știa nimeni! Nici proaspeții veniți. În fine, sosiră oficialitățile care ne anunțaseră că suntem convocați la o acțiune de inventariere a bunurilor unor gospodării din diferite localități ale Banatului. Pentru această acțiune vor fi făcute echipe de doi oameni: un student și un activist, care se vor deplasa la locul respectiv. Se făcu apelul și fiecărei perechi student-activist i se comunică destinația. Acolo, cei doi trebuia să se prezinte la Sfatul Popular (primăria de azi).

În cursul nopții am plecat cu autocamionul stabilit pentru rata respectivă. Eu, spuse tatăl meu, trebuia să mă duc la Șandra. Mergând în direcția respectivă, spre ziuă am zărit, pe marginea șoselei, din loc în loc, niște umbre. Erau soldați în echipament de război, cu casca pe cap. Am fost opriți, pe parcurs, de ostași sovietici, pentru control.

La Șandra ne-am prezentat, eu și activistul, la Sfatul Popular. Eram așteptați. Ni s-a spus că la locul unde trebuie să facem inventarul este un soldat la poartă. De fapt, la locul respectiv trebuia să supraveghem plecarea familiei într-o direcție necunoscută, în timp ce-și făcea bocceaua cu obiectele indicate. Apoi familia era însoțită de soldatul înarmat până la tren, unde era urcată în vagoane de cale ferată. Mai târziu am aflat că aceștia au fost deportați în Bărăgan. Nici acum nu știu unde este Șandra, iar în Bărăgan m-am ferit să calc prin locurile unde a fost deportați nenorociții de bănațeni. Muștrările de conștiință m-au făcut să alung, cât mai departe, orice îmi evocă aceste triste și inumane întâmplări.”

La sfârșitul acestor amintiri ale tatălui meu îngenunchez în fața suferinței deportaților în Bărăgan, a bordeielor unde copiii și părinții lor au trebuit să plătească neînțelegerea dintre Tito și Stalin. Ce pericol reprezentau bieții copii pentru „lagărul socialist”? Pe cei care au pus la cale monstruoasa crimă împotriva umanității - căci aceasta e! - pe care v-am istorisit-o, îi putem ierta ca și Cristos spunând: „Doamne, iartă-i, că nu știu ce fac”?

Copii, oameni buni, aceasta e mai mult decât o mărturisire, e o spovedanie, căci în fața conștiinței neamului tău nu spui decât adevărul, pentru a ne lepăda de ce-a fost. Și dacă vă îndoiiți încă, la fel ca Toma Necredinciosul, de adevărul spuselor mele, au mai rămas osemintele încă neputrezite ale urgențelor ajunși din Șandra în Bărăgan, urmașii acestora, ale căror amintiri n-au pierit, memoria lor e vie pentru ca trecutul să nu ne mai tulbure cu umbrele lui.

RODICA DUMBRĂVEANU, 12 ANI. BĂLȚI, R. MOLDOVA: POVESTEA UNEI STATUI NERIDICATE

La vârsta de doar 12 ani și jumătate nu prea știu ce-i acela comunism, dar am aflat despre el din mai multe publicații, semnate chiar de tatăl meu, despre actualul regim din municipiul Bălți, unde locuim. Vorba e despre un caz, ieșit din comun, în care este implicată Asociația foștilor repressați și deținuți politici din localitate și Primăria Bălți, membrii căreia o constituie în majoritate vorbitori de limbă rusă, cu viziuni politice de orientare comunistă, sosiți la Bălți, pe parcurs, din diverse colturi ale fostei U.R.S.S.

Așadar, de mai mulți ani dl. Nicolae Bazaochi, președintele Asociației foștilor repressați și deținuți politici (în trecut și dânsul represat) din municipiul Bălți, roagă primăria Bălți să repartizeze un loc în piața Gării de Nord din localitate pentru instalarea unui monument consacrat memoriei victimelor regimului totalitar comunist. Atunci, când s-a decis instalarea monumentului în piața din fața Gării de Nord, s-a ținut cont de faptul că din această gară feroviară au plecat marfarele încărcate cu sute de mii de deținuți politici pentru a-i duce în Siberia, la minele de sare și cărbune, în Taiga și la Polul Nord, de unde mulți nu s-au mai întors. Această idee a fost întruchipată și în proiectul monumentului, elaborat de pictorul și arhitectul Zinovie Sinița, care a avut și dânsul de suferit. Mai mult, proiectul nominalizat, care se înscrie de minune în ansamblul arhitectonic al pieței din fața Gării de Nord, a fost aprobat de Consiliul Urbanistic din municipiu, care nu se știe din ce motiv este condus de către... primarul socialist Victor Morev. Dar să vedeți că anume acest Morev în cadrul ședințelor primăriei și a Consiliului municipal Bălți s-a împotrivit să legitimizeze instalarea monumentului nominalizat în piața Gării de Nord.

E un paradox, dar și o realitate. Comuniștii și socialiștii din echipa lui Victor Morev consideră, așa cum am aflat din materialele publicate în presă, că monumentul consacrat victimelor regimului totalitar comunist va știrbi imaginea conducerii municipiului, și a localității în general, dacă acesta va fi instalat la

Gara de Nord. Ei afirmau că nu sunt împotriva monumentului ca atare, ci doar împotriva ridicării lui în piața din fata gării, pentru că astfel lumea străină care va coborî din tren își va face o imagine dură despre comuniști.

Din câte am aflat, conducerea Asociației foștilor repressați și deținuți politici au scris mai multe demersuri la adresa conducerii de vârf a republicii, Comitetului Helsinki din R. Moldova pentru Drepturile omului și alte organisme, dar problema mai rămâne nesoluționată până azi.

Tragismul acestei istorii îl constituie nu atât faptele povestite. Tragic e că dl. Nicolae Bazaochi, om care a avut atâtea de suferit, este „repressat” pentru a doua oară chiar la el acasă. Or nepăsarea de care dă dovadă primăria Bălți față de problema foștilor repressați și deținuți politici altfel nu poate fi numită.

În discuțiile pe care le-a avut tatăl meu cu dl. Bazaochi, dumnealui ne relatează că la Bălți locuiesc peste 1000 de persoane care au avut de suferit. Domnia sa presupune că numărul acestora este cu mult mai mare, dar teama de instaurarea unui nou regim totalitar îi pune în gardă, îi face să se ascundă, pentru că cine știe ce mai poate să se întâmple.

DENISA MARIANA VINTILĂ, 15 ANI, CÂMPULUNG MUSCEL: DRUMUL CODRILOR

Este greu să redai în cuvinte jertfa, sacrificiul și durerea străbunicilor mei Ion și Filofteia Gheorghe, din comuna Godeni, județul Argeș. Ion C. D. Gheorghe s-a născut în Godeni, în anul 1896 într-o familie de țărani înstăriți. De tânăr a fost animat de ideile nobile ale libertății, dreptății și democrației - cu prețul suferinței și al vieții lui. Era un om robust, plin de sănătate, un țăran harnic, reușind să-și organizeze o gospodărie model. Împreună cu soția sa a reușit să crească patru copii, ce le-au făcut mare cinste.

În anii tinereții sale, partidul care a reușit să se atașeze mai mult de țărani a fost Partidul Național Țărănesc condus de Iuliu Maniu și Ion Mihalache. A reușit să pună bazele unei organizații țărăniste la Godeni, care s-a afirmat în alegerile din noiembrie 1946, obținând peste 80% din voturi. Era bun prieten cu Ion Mihalache, mergea adesea la Topoloveni la întruniri și onomastice. Comuna Godeni în timpul acela era o citadelă țărănistă. După 23 august 1944, când în țara noastră se înscăunează totalitarismul comunist, pușcăriile sunt umplute de patrioți revoluționari. Străbunicul meu rezista cu greu opresiunilor comuniste. A fost inclus în rândurile chiaburilor plătind mari obligații către stat. A fost tot mai umilit, tot mai maltrat. În duminica nunții fiicei sale Marioara a fost trimis de la Primărie, cu căruța, să aducă lemne din pădurea Năvrăp, la 30-40 km depărtare de casă. Câtă bătaie de joc! Rândurile partizanilor din Subcarpații Munteniei se îngroșau. Activiștii comuniști mișunau prin sate să traducă în viață programul de colectivizare impus de Moscova.

În 1948 în satul Capul Piscului, comuna Godeni, o asemenea brigadă a intrat în conflict cu cetățenii adunați la Căminul Cultural. Studentul Ion Șerban din acest sat a fost ridicat pe scenă de masele populare agitate, să vorbească în numele poporului, împotriva ideii de colectivizare. S-a produs o adevărată revoltă. Mașinile echipei de agitatori comuniști au fost răsturnate în șanț și oamenii Partidului au fost puși pe fugă. Din acel moment Ion Șerban a luat drumul codrilor. Împreună cu Ion Voican din Cotești a îngroșat rândurile

partizanilor, care au început lupta dâră anticomunistă. Amândoi făceau parte din P.N.Ț. Acum a început calvarul vieții lor. Erau pândiți din toate părțile de organele Securității. Aveau o misiune grea de a-și face colaboratori și de a aduna arme. Au strâns rândurile cu toți cetățenii de bună credință, membri ai partidului lor. Au stat ascunși în Carpații sudici, în special la poalele lezerului. Străbunicul meu a fost unul din cei mai de încredere oameni ai grupului. În anul 1957 securitatea a reușit să captureze și să anihileze grupul revoluționar.

În noaptea de 25 decembrie 1957 (noaptea de Crăciun) pe la ora 13:00, Ion C. D. Gheorghe a fost arestat de organele represive ale puterii comuniste, în casa lui din Godeni, unde muncise cu dăruire în sprijinul familiei sale, pe care o iubea fără margini. A fost depus la închisoarea de la Pitești, recunoscută pentru supliciul aplicat. A fost bătut în mod bestial. Sănătatea lui s-a șubrezit. După îndelungate cercetări și bătaii crâncene a fost trimis, alături de cei circa 35 de deținuți politici din lotul Șerban-Voican, oameni din satele Godeni, Cotești, Capul Piscului, Schitu-Golești, Loturi, Apă-Sărată, Drăcești, Aninoasa.

Prin sentința penală numărul 60, din 5 iunie 1958, pronunțată de Tribunalul Militar al Regiunii a II-a Militară, străbunicul meu a fost condamnat la 25 de ani temniță grea, cu confiscarea întregii averi. El a fost socotit unul din cei mai dârji luptători anticomuniști. În dosarul lui de condamnare este scrisă declarația lui: ciuda vârstei mele, să-mi dați o armă cu care să mă apăr de câini”. În casa lui din Godeni s-a instalat Miliția comunistă. Băiatul lui cel mare, Iulică, a fost arestat politic și condamnat la 15 ani muncă silnică și confiscarea averii pentru că i-a procurat o armă lui Șerban. Familia bunicilor mei din Godeni a fost ținta atacului comunist, din rândurile ei au fost arestate politic și condamnate la ani grei de închisoare cu confiscarea averii 7 membri și anume: Ion C. D. Gheorghe, Iulică I. Gheorghe, Gheorghe Voican, Tatiana Voican, Gheorghe P. Tomescu, agronomul Nicolae Dorcioman și Gheorghe Ghe. B. Voican.

Străbunica mea Filofteia I. Gheorghe, în urma atâtor suferințe, s-a îmbolnăvit de nervi și a trăit mai mult prin spitale de boli nervoase din București. Casa lor a rămas pustie. Feciorul lor cel mic, unchiul

Costică, era militar. Venind într-o permisie pe acasă, cu valiza în mână, a descuiat poarta, a pătruns în curte dar a rămas uimit când a văzut că frumoasa lor gospodărie este copleșită de buruieni. Acasă nu era nimeni: tata era trimis în pușcărie, iar mama la Spitalul Central. Câtă durere, câtă jale! Ultimii 12 ani ai vieții străbunicii mele i-a petrecut mai mult bolnavă, la fiica ei Minuța din satul Cotești, care este bunica mea după tată.

Vajnicul luptător pentru adevăr și dreptate Ion C. D. Gheorghe a petrecut ultimii ani ai vieții lui în temnițele comuniste din toată țara. A fost trimis spre exterminare la temnița din Botoșani. La 8 februarie 1962, după 5 ani de suferință a închis ochii pentru totdeauna. Conducerea pușcăriei i-a interzis administrarea de medicamente care i-ar fi putut fi salvatoare. Prin plecarea lui pierdeam un om dârz, un luptător pentru libertate. Toți cei care l-au cunoscut îl vor cinsti prin gândurile de întristată aducere aminte. Ion Șerban a fost condamnat la moarte de Tribunalul Militar secția II, iar Ion Voican a primit muncă silnică pe viață. În 1958 neînfricatul luptător anticomunist a fost împușcat. Tovarășul său de suferință și de luptă a murit bolnav la puțină vreme după eliberarea din temniță. Nimeni dintre cei vii nu-i putem înlocui. Dumnezeu să-i odihnească în pace!

Centrul Godeni prin cei 40 de martiri ai săi, luptători anticomuniști, este unul din cele mai puternice din țară. Ion Șerban este un mare erou al neamului nostru. El și-a îngropat tinerețea în temnițele comuniste și a fost șters de pe fața pământului cu un glonț în cap. Jertfa sa nu a fost zadarnică.

Mama sa, Maria Șerban, a fost arestată și maltrată în lagărele morții comuniste, unde și-a dat sfârșitul.

Se impune ca actualul regim, sub conducerea P.N.T.C.D., să-și întoarcă privirea spre cei 40 de martiri ai neamului din comuna Godeni, și să le immortalizeze memoria printr-un falnic monument, iar cu lacrimi în ochi să ne înclinăm în fața jertfei lor.

TATIANA MOISEI, 14 ANI, SATUL VĂRZĂREȘTII NOI, JUD. UNGHENI, R. MOLDOVA: CELE DOUĂ VIEȚI

Petrea Anton, născut în anul 1918 în satul Vărzăreștii Noi, raionul Călărași, are 81 de ani. A fost deportat în Siberia la vârsta de 35 de ani.

Pe la orele 11 ziua a venit o mașină și s-a oprit la poarta sa, 4 soldați au coborât, au intrat în ogradă. Pe unchiul Anton l-au înșfăcat de brațe și l-au aruncat în mașină. Soția sa nu era acasă, era plecată la mama ei cu cei 5 copii. În mașina aceea unde fusese suit erau trei soldați care păzeau oamenii care se aflau acolo. El a întrebat ce se petrece; dar nimeni nu i-a răspuns, toți tăceau.

Mașina se și porni și ei au fost duși la raion. Și din raion au fost duși în capitală și judecați pe nedrept. I-au suit pe toți într-un vagon și au fost duși în Siberia.

Primii ani au fost un coșmar de nesuportat deoarece stăteau într-un lagăr. Acolo îi băteau, pe unii chiar îi împușcau, fiecare om avea la spate un număr după care erau numiți. În lagăr și-au pierdut viața sute și mii de oameni. Așa a îndurat aproape 5 sau 6 ani după care s-au mutat și au trăit în barăci.

Unchiul Anton a lucrat la o mină unde se extrăgea cărbune. Se hrănea cu grâu, orz, rareori se întâmpla să guste și din pâine. Deseori nu mâncau nimic chiar și o zi întreagă.

Oamenii, care spuneau ei că o duc „bine”, trăiau în bordeiele săpate cu greu în râpi. Acolo în Siberia temperatura aerului era de -70° frig. În regiunea unde stătea el era un mare pustiu. Copaci nu erau deloc, erau numai câteva barăci. Lumină nu aveau, dar se foloseau de un fel de piatră pe care o luau din mină și care lucea tare. Acolo, în fiecare zi, mureau zeci de oameni, de foame sau înghețând de frig.

Unchiul Anton avea de suportat aceste chinuri timp de 15 ani, gândindu-se în acest timp la cei cinci copii rămași acasă numai cu mama lor și fără sprijin din partea tatălui.

După câțiva ani află de la cineva că îi muriseră 4 copii, și casa îi fusese distrusă atunci când el fusese luat de soldați. Au scăpat doar soția și fiica cea mai mare.

După șaptesprezece ani, vremurile mai îndreptându-se, în anul 1962 trimite o scrisoare la Chișinău unde se plânge că a fost judecat pe nedrept. Și atunci l-au eliberat. Dar fără dreptul de a se întoarce în sat. Atunci se hotărăște să încerce să-și refacă viața și se recăsătorește cu o rusoaică din părțile celea, unde si-a petrecut cea de-a doua viață. El trăiește acolo aproape 25 de ani, după care se decide să plece la baștina sa, în țara și în satul în care s-a născut și unde și-a trăit anii copilăriei. Nu se putea liniști pentru că aici mai avea o fiică, și mai dorea ca ultimii ani pe care îi mai are de trăit să și-i trăiască acasă.

Deci în 1987 se întoarce în sat, își cumpără o căsuță și se stabilește aici unde și-a trăit prima viață.

Așa au fost anii comunismului care a zdrobit inimile a sute și mii de oameni. Anii aceia nu vor fi șterși niciodată din memoria unchiului, care atunci când și-i amintește îi curg lacrimile șiroaie.

GEORGE DOGARU, 16 ANI, BRĂILA: RÂPA CU BRAZI

Numele meu este George Dogaru și locuiesc în Brăila. Până în septembrie 1990 am stat într-un sat din Dobrogea, pentru că, neavând buletin de oraș mare, nu ne puteam duce nicăieri în altă parte. Tatăl meu e originar dintr-un sat din Argeș, din ținutul de acum cunoscut al Nucșoarei, pe râul Doamnei. Întrebarea dv. - ce știu despre comunism - mi se pare puțin retorică și veți vedea de ce. Eu mă întreb dacă acum comunismul e doar istorie, și aceasta fiindcă cei care au făcut comunismul sunt printre noi și n-au deloc remușcări.

Când eram mici, tata ne povestea mie și fratelui meu despre partizanii de la Nucșoara. Cuvântul suna atunci foarte ciudat pentru noi și nu ne imaginam cum poate să arate un partizan. În 1958 tata avea 9 ani și era în clasa a doua. Satul lui, Stănești, e la 2 km de Domnești și la vreo 15 km de Nucșoara. „Râpa cu brazi”, loc unde au fost prinși ultimii doi partizani, e foarte aproape de Stănești. Era primăvară și din curtea școlii copiii au văzut cum treceau zeci de camioane cu prelată către munți. Poate nu erau zeci, dar imaginația copiilor le sporea cu mult. A doua zi din clasă se auzeau bubuituri de tun, ca-n poveștile bătrânilor. Se auzea dinspre râpă pocnet de armă. În noaptea aceea s-a lăsat liniștea peste sat. Nici măcar „rândunica” n-a mai trecut ca de obicei. „Rândunica” era mașina securității, un IMS al cărui șofer era băiatul unuia Gene de la Poinărei. Era o primăvară cu vânt, nu ieșiseră oile la munte. Tata trebuia să iasă în fiecare zi la poartă, la o anumită oră, și să spună, când veneau de la primărie să întrebe de bunicul, că nu e acasă. Bunicul era anchetat de aproape doi ani și de multe ori se ascundea. Erau vremuri grele, când într-o zi omul de la primărie a venit pe neașteptate și l-a întrebat repede pe tata: „Unde e tac-to mă”, răspunsul lui a fost „Nu e acasă, e acasă!”. De atunci a început nenorocirea. Dar să revin la noaptea aceea de mai 1958. Trecuse de miezul nopții, tata și bunica dormeau, bunicul nu mai era acasă. Au fost treziți, de la deal se

auzeau zgomote de mașină. Au apărut camioane. mașină care semăna cu „rândunica”, dar era deschisă, au văzut un bărbat înalt, lângă el securiști cu arme. Era Tomiță Arnăuțoiu, căpetenia partizanilor, despre care auzisem.

„Săracul Tomiță, unde l-o duce” a exclamat bătrâna bunică a tatălui meu. Mașina mergea încet și de după garduri se simțeau în toate curțile ochii îngroziți ai oamenilor. Imaginea aceasta, spunea tatăl meu, m-a urmărit mult după aceea. Îmi mai povestea tata cum a doua zi țărani din Stănești, din Poinărei, din Corbșori au ajuns la râpă și au luat tot ce se poate lua, îndemnați firește de tovarășii activiști.

Tot tata ne povestea despre Cârnu, despre Zamfirescu care se lăuda că a omorât bandiți cu mâna lui, despre Tatu, despre studentul Horia Crinu, ucis la Gherla.

Acest Horia Crinu fusese elev militar în Germania. A fost dat afară din armată și s-a înscris la facultate la Cluj. A fost dat afară și de acolo. A venit în sat și se ascundea, noaptea când auzea mașina securității fugea în pădure. S-a întâmplat că în sat a venit unul Rădulescu care l-a ademenit. Și așa, ziua în amiaza mare l-au prins pe Horia Crinu. La doi pași de casa lui Horia Crinu trăiește și azi fostul securist Tatu.

Așa se scrie istoria, veți zice, dar eu vă întreb dacă într-adevăr comunismul e doar istorie. Oricum, vorba lui Iorga, cine uită nu merită.

TATIANA LUCA, 13 ANI, SATUL PITUȘCA, JUD. UNGHENI, R. MOLDOVA: CALVARUL L-A ADUS ARMATA
ROȘIE

Destinul este nemilos câteodată. Astfel a fost el și pentru generațiile anilor 40. Românii au cunoscut drumul deportărilor. Acest calvar l-a adus armata roșie. S-au salvat acei care au reușit să se refugieze în patria lor istorică. Însă nici aici nu le-a fost deloc ușor, deoarece expansionismul sovietic luase sub influență și România. Cei refugiați aveau zeci de probleme. Noul regim de acolo căuta să-i trimită în teritoriile proaspăt anexate statului fantomă.

Odată cu venirea noului regim comunist, oamenii nu știau ce să aleagă, viață groaznică sau mai bine moarte.

Tot ce voi povesti știu de la alți oameni din satul meu sau din alte sate, oameni care au suferit nespuse.

Aș vrea să spun mai întâi câteva cuvinte despre Alexandra Opaet. Femeie muncitoare, c-un suflet mare de român, care a crescut o casă de copii, povestește despre 1 aprilie 1941, dată pe care n-o s-o uite niciodată. De dimineață s-a răspândit zvonul că toți pleacă spre Fântâna Albă pentru că se dă voie să treci în România. Oamenii s-au pornit spre România. La Suceveni, satul vecin, soldații și-au instalat mitralierele. Văzând una ca asta, oamenii au început să scoată din traistă merindele învelite în șervetele albe și le arătau soldaților că n-au arme, ci de mâncare, fluturau cu prosoapele albe, în semn de pace. Soldații însă au deschis focul. Mulți au fost împușcați, alții s-au ascuns. A doua zi ei împrumutau de la săteni furci, sape, hârlețe și se întorceau acasă. Când soldații îi întrebau de unde vin, ei răspundeau că de la lucru. Astfel se salvau.

Câteva cuvinte și despre Paraschiva Carp care ne povestește noaptea de 13 iunie 1941. Ține bine minte cum au intrat în casă doi milițieni și un om din sat, și au controlat toată casa dacă nu aveau arme și

bani românești. După ce au controlat totul, i-au ordonat tatălui lor să se îmbrace și să plece cu dâșii. Paraschiva își amintește și de fratele ei, care dormea în altă cameră. Ofițerii au intrat, l-au sculat, lipindu-l de perete să stea cu mâinile în sus. Cu lacrimi în ochi povestește cum i-au luat pe ambii, pe unul l-au dus la o gară, pe altul la altă gară. Feciorul s-a întors, tatăl nu. Trenul a plecat din gară peste trei zile. Cam o săptămână au mers până la Harkov. Acolo, pentru prima dată, le-au dat de mâncare. Erau niște macaroane drese cu untură de pește. Aveau un miros foarte rău. Dar ca să nu moară de foame, cu o mână își țineau nasul iar cu alta mâncau. Când au ajuns la Penza, au aflat că s-a început războiul. De aici au mers încă o săptămână până la stepele Kazahstanului. În drum au murit mulți copii. Mamele erau silite să-și arunce copiii morți pe ferestrele vagoanelor din mersul trenului. Era ceva îngrozitor. Întors acasă după ani, l-au dus la miliție, unde i s-a poruncit să spună la toată lumea că au trăit bine, și au mâncat pâine cu unt. L-au prevenit că dacă nu va spune așa, îl vor duce înapoi.

Nu pot să uit nici de cuvintele îngrozitoare ale Eugeniei Costinean care povestește că în iunie 1941 a bătut cineva la ușa lor, tatăl ei a deschis. Au dat ordin ca toți să iasă afară, fără să ia cu ei nimic. L-au dus departe la o stație, urcându-i ca pe niște animale în tren și-au mers vreo două săptămâni. Au coborât la Kazahstan, acolo au văzut că s-a terminat linia ferată. Le părea că au ajuns la capătul pământului. De acolo i-au dus în apropierea Novorosiscului. Trăiau în niște grajduri câte 5-6 familii la un loc. Dormeau pe jos, paturi nu aveau; ca să nu moară de foame, uscau mohor și lobodă. De la moarte sigură i-au salvat țîștarii. Îi prindeau și îi mâncau, mare noroc dădea peste ei când prindeau câte un câine. Deseori mulți își rugau moartea. Iarna trăiau în barăci câte 20-30 de persoane. Era un ger de minus 40-50 de grade. Nu aveau cu ce se îmbrăca, își făceau haine din saci. Mulți înghețau și mureau de frig. Cei rămași nu aveau putere să-i îngroape, îi acopereau doar cu omăt. Eugenia spune: „Slavă Domnului, am supraviețuit, făcându-și semnul sfintei cruci, de nu s-ar mai repeta cele trăite de noi în anii deportării”.

În 1944 în luna lui martie, după ce s-a întors războiul, mulți oameni pribegeau pe drumuri, erau foarte împrăștiați, se temeau să nu îndure ce au îndurat frații lor și-au luat-o spre România. În martie armata rusească prindea tinerii și îi ducea în Rusia la munci grele. Un sătean al meu a fost angajat să lucreze în pădure pentru a face butoaie, avea doar 16 ani; a lucrat la butoaie până în octombrie, într-o dimineață a venit șeful de sector, mințindu-l să ia lopata, să vină pentru două ore la gară, pentru a da omățul la o parte. Când a ajuns acolo erau doi polițiști sovietici, care aveau ca scop să prindă tineretul din sat, fiindcă alții n-au avut norocul cela să meargă, a mers el singur, l-au prins și l-au dus la raion, a stat închis timp de o lună împreună cu alți tineri. La o lună i-au urcat în vagon și i-au dus la Regiune, doi cu armele îi păzeau. La Cernăuți i-au dus într-o clădire pustie, oamenii de acolo erau refugiați în România. Afară era ger, i-au culcat pe niște paie aduse de la un colhoz și acolo i-au mai ținut o lună, pentru că mare parte fugeau și nu aveau cu ce completa vagonul. Tinerii luau fularele de la gât, legându-le unul de altul și coborau de la al treilea etaj și fugeau, până ce a dat de veste poliția, au început să-i păzească. În luna lui ianuarie au fost urcați în trenul cu destinația Donbas, au călătorit 8 zile și 8 nopți. Au coborât în orașul Gorlovca, vecinul, făcând 7 clase românești, nu știa nici apa cum se numește pe rusește. I-au dus într-un lagăr, ca pe niște animale, totul era cu sârmă îngrădit, cam vreo 3 hectare. Veneau mașini, și care știau rusește îi luau; bieții români au rămas ultimii în lagăr, mâncau omăt, nu știau ce va fi cu ei peste câteva ore. A treia zi picau jos, nu mai puteau vorbi, iar de mâncat nici nu se pomenea. Românii au fost duși în orașul Ienachiev, ca să repare o uzină bombardată de nemți. Noaptea au dormit la o femeie. Patru luni de zile pielea lor nu a văzut apă, hainele nu au avut unde să le spele, păduchii roiau pe ei. Iși amintește că în luna martie au fost aduși un număr de fete și băieți din România și anume din Sibiu, erau sași care știau a vorbi nemțește și românește. Afară era deja cald, cei aduși din România au rămas acolo, iar pe ai noștri i-au mutat în altă parte. Când s-a terminat războiul erau mai liberi, nu erau așa asupriți, și în toamnă s-au întors în Bucovina. „Nu m-am gândit niciodată că pot să revăd Bucovina” îmi spunea el.

MIHAI STĂNESCU, 16 ANI, ODORHEIUL SECUIESC: UN ÎNTUNERIC INFORMAȚIONAL

Apărut la jumătatea secolului XX, comunismul a instaurat pentru încă o jumătate de secol o dictatură bazată pe minciună, teroare, autoritate manifestată prin forță și multe alte doctrine care-și aveau originea, cu adevărat fiind spus, în unele din cele șapte păcate strigătoare la cer.

Comunismul a reprezentat o formă de represiune a identității umane. Rezultatul: claustrarea acestei identități într-un spațiu intim, din care, dacă reușea să iasă ceva fără „aviz”, era oprimat, ajungându-se chiar la exterminarea entității în cauză.

Un număr destul de însemnat de oameni afirmă și astăzi că multe privilegii le-au fost acordate de regimul comunist: fiecare primea o casă, o slujbă bună, nimeni nu rămânea pe drum; pe toți cei care rămâneau pe drumuri îi adunau și îi puneau la muncă. Dar nimeni nu a pus întrebarea: ce fel de muncă? Nimeni nu a pomenit nimic de valorile umane, de drepturile umane, drepturi care erau încălcate în mod flagrant, nimeni nu a spus nimic de libertate, de puterea de a face ceva pentru a-ți putea materializa aspirațiile. Suntem oameni și visăm. Avem acest drept. Și am primit de la natură totul pentru ca aceste vise să devină realitate.

Nimeni nu a pomenit nimic de acest lucru. De ce? Pentru că era interzis să visezi.

Informațiile primite de populație prin mass-media erau pentru “prostime” și deci erau modificate, sau, mai exact, mesajul transmis era schimbat într-un mod favorabil ideologiei comuniste, generațiile trecute trăind în jumătate de secol de întuneric informațional, de suprimare.

Omul, când este dezinformat, poate fi manipulat ușor! S-a mers pe acest principiu și astfel s-a ajuns la controlul psihologic al maselor de oameni. De aici până la dominația totală nu mai era decât un pas.

Inocentele vlăstare ale țării, „șoimii patriei” cum erau numiți, apăreau de nenumărate ori în „Cântarea României” neavând nici cel mai insignifiant indiciu că restul vieții și-l vor petrece într-un întuneric informațional, neprotejați de abuzurile psihologice.

Copiii străzii nu existau atunci (cel puțin așa susțineau unii). Oare chiar nu existau? E cam greu de crezut! Sau oare erau „cazați” în spații „special amenajate” unde erau tratați ca atare? Nimeni nu știa nimic, nimeni nu întreba, iar cei care știau nu îndrăzneau să spună.

Toate aceste cenzuri, la toate nivelurile, erau reprezentate de un singur cuvânt: Securitatea.

Securitatea reprezenta „unealta” cea mai eficientă, „multilateral dezvoltată”, a doctrinei comuniste care ajungea în toate ramurile economiei (și nu numai), „reparând” cu eficiență tot ceea ce era „stricat”. Prin serviciul său de spionaj și contraspionaj, ajungea să afle până și activitățile zilnice ale unui cetățean oarecare. Totul era urmărit și, în conformitate cu gravitatea faptelor comise, era aplicată „cu strictețe” legea. Ceea ce nu era în conformitate cu ideologia „epocii de aur”, era mai târziu sau mai devreme, pe diferite căi, înlăturat.

Toți cei care puneau accent pe capacitatea de creație a minții umane, toți cei însetați de cultură, de știință erau considerați trădători de neam și în consecință tratați ca atare.

Tot ceea ce era făcut, trebuia făcut când spuneau ei, cum spuneau ei, depinzând totul de voința lor.

Desigur o deviație de la subiect nu mi-ar aduce nici un avantaj, de aceea, tangențial cu ceea ce am scris mai sus, voi expune câteva exemple:

Călătoream către București. Noapte... frig.

Persoana de lângă mine își depăna monoton, dar cu o cursivitate și un debit verbal de invidiat, împodobit totul și cu un vocabular specific unui personaj doxat, viața sa, în linii mari. Ajunsesse la un moment

dat *numai* pe postul de persoană chestionată. Tocmai terminase de făcut o prezentare sumară a timpului când practica disciplina numită karate. Am întrebat nerăbdător: „Ce s-a întâmplat? De ce s-a interzis practicarea acestui sport în Brașov?” A urmat un moment de tăcere. Trenul continua să meargă pe șoseaua de fier tranșant, cu o viteză constantă, aproape iritabilă. Într-un târziu mi-a răspuns: „Era în '87. La Brașov a avut loc o demonstrație ce a avut drept urmări devastarea sediului primăriei. Printre arestați erau și tinerii veniți de la antrenamentul de karate. De atunci, deși aceștia din urmă nu aveau nici o legătură cu incidentul, s-a interzis practicarea acestui sport în oraș. Desigur, despre arestați nu s-a mai auzit nimic, nu s-a mai aflat nimic”.

Trenul se oprise de două ori inobservabil pentru mine decât când a făcut-o a treia oară. Nu auzeam nimic în jurul meu decât glasul interlocutorului, fiind cu privirea undeva în gol, afară.

Trenul recontinua cursa sa, agasant, molcom dar totuși sigur. Au urmat fragmente din cazuri în care persoane care ar fi complotat împotriva regimului ar fi fost luate, timp de 2 ani, săptămânal, la interogatoriu; când au trecut cei 2 ani, respectivele persoane au decedat, cauza fiind „neștiută”. Se afla că li s-au „servit” radiații precum procedeul asiatic al picăturii chinezești: strop cu strop până au cedat.

Personal m-am născut în timpul „epocii de aur” și mi-am trăit primii 9 ani sub acel regim.

Îmi amintesc că în decembrie 1989 trăiam cu frică pentru că nu știam ce se întâmplă; văzusem doar niște persoane apărute pe ecranul televizorului scandând: LIBERTATE! VREM LIBERTATE! JOS DICTATURA! Toată această dezinformare cu privire la eveniment fiind accentuată și de faptul că tatăl meu făcea parte din armată. Îmi era frică... o să se întoarcă, sau va fi, și el, o victimă?... Îmi era frică,...

ȘTEFANIA IONESCU, 13 ANI ZALĂU: ȘASE ANI LA ÎNCHISOARE

Democrația... Acest cuvânt este folosit de toată lumea în ziua de azi și pronunțat fără nici o emoție și fără nici o restricție sufletească.

Pentru democrație, această cauză dreaptă, au luptat și au suferit mulți oameni, dintre care și Albu Maria.

Albu Maria era o femeie obișnuită din Cluj. Avea o gospodărie frumoasă și îngrijită, cu o curte mare. Ea era căsătorită cu Ionescu Ștefan Alexandru, căruia i-a dăruit un fiu, Alexandru, rodul dragostei și tandreței lor. Totul era minunat. Alexandru creștea pe zi ce trece sub ochii părinților care erau nespuse de fericiți.

Ștefan lucra în cadrul armatei și avea tot felul de misiuni, nu numai în oraș ci și în afara orașului. Maria stătea acasă, făcea muncile gospodărești și îl îngrijea pe Alexandru. Era o femeie cinstită, cu frica lui Dumnezeu și cu mult spirit de sacrificiu.

De cum au venit comuniștii la putere, viața lor s-a schimbat. Ștefan era trimis la București cu tot felul de misiuni, iar Maria care stătea acasă a început să le fie de folos deținuților politici, ducându-le mâncare și haine la penitenciar. Fiind și ea o țărănistă, era atașată sufletește de aceștia și nu putea să nu-i ajute. Seara, când Ștefan era în misiune iar ea era acasă, a primit un telefon ca să se prezinte la penitenciar. Acea seară a fost una dintre cele mai îngrozitoare seri pentru ea. Neștiind ce o așteaptă s-a dus la penitenciar și când a ajuns a fost arestată. Fără să i se spună nimic a fost percheziționată și trimisă la o închisoare departe de Cluj, în Mislea. A urmat divorțul celor doi. După această grea încercare au urmat șase ani de chin, de tortură, de durere dar și de dor de casă. La penitenciar condițiile erau inumane. Nu atât cele materiale cât cele psihice. Era mereu stresată și batjocorită de securiști. Însă aici a cunoscut

oameni cumsecade din rândul deținuților împreună cu care își alinau unul altuia durerile. Chinul cel mai mare pentru ea a fost despărțirea de fiul ei drag pe care îl visa în fiecare noapte, așa mic cum era la despărțire, abia spunând două cuvinte: „mama și tata”. În acest timp Alexandru a stat la bunici, deoarece casa le-a fost demolată de comuniști. Mama Mariei îl îngrijea și ea cum putea, căci condițiile erau grele. După 4 ani de chin sufletesc, dar și trupesc, Maria s-a legat sufletește de o doctoriță care avea grijă de deținuți și care avea rude în Cluj. Aceasta i-a spus Mariei că fiul ei este bine, sănătos și aleargă toată ziua în grădină și se tot uită după ea. Această veste a căzut ca o ploaie de bucurie pe sufletul Mariei, luându-i o piatră grea de pe inimă. Ea își făcea speranțe că o să scape, că o să se poată duce la fiul ei pe care nu și-l putea imagina. Vedea doar chipul bălai al unui bebeluș care pronunța cu gingășie câteva cuvinte la fel de calde și înduioșătoare. Din acele clipe Maria trăia pentru fiul ei, fiecare suflare o făcea pentru el, toate activitățile desfășurate în penitenciar erau doar pentru copilul ei.

Într-o dimineață de mai a fost eliberată. A ieșit pe porțile închisorii cu o valiză de lemn în mână, cu un palton vechi și murdar și cu privirea întunecată parcă de torturile pe care le-a suportat, dar înăuntrul învelișului exterior se ascundea un suflet cald și o inimă blajină, o adevărată comoară spirituală.

Maria era ca o străină printre lume, o lume pe care nu o interesau necazurile și durerile celuilalt. Când a sosit în Cluj, primul lucru pe care l-a făcut a fost să se ducă acasă. Însă în locul casei se înălța o altă clădire. Apoi a plecat spre casa părinților ei, unde s-a întâlnit la poartă cu un băiat de vreo șapte anișori, cu părul zburlit. Acest băiețel era copilul ei. S-au oprit amândoi și s-au privit ca doi străini, dar Maria i-a zâmbit și și-a dat seama că este băiatul ei deoarece semăna foarte mult cu tatăl lui. L-a strâns așa de tare la piept încât amândoi își simțeau bătăile inimii. După această întâlnire emoționantă s-au cunoscut mai bine dar problemele au început să apară din nou. Alexandru era mutat de la o școală la alta, iar Maria nu putea să-și găsească vreun loc de muncă deoarece a fost deținut politic. Dar până la urmă s-au descurcat până

Alexandru a crescut mare. Ea a fost și este mândră de fiul ei, deoarece și-a întemeiat o familie și a avut o fetiță, pe mine. Bunica s-a atașat foarte mult de mine, deoarece ea vedea prin mine fiul de care a fost despărțită.

Ca nepoată a bunicii mele, îmi exprim toată dragostea și iubirea față de bunica, căutând să-i fiu copilul pe care și l-a dorit și să continuu lupta pentru democrație și pentru o viață mai bună. Acum eu mă oglindesc în ochii săi albaștri, care după 1989 au început să strălucească, arătând tinerețea sufletească a bunicii.

DIANA POSTICĂ, 18 ANI, SATUL URSOAIA, JUD. TIGHINA, R. MOLDOVA: SALVAREA ESTE PRIN NOI

Mă numesc Diana Postică, am 18 ani, sunt originară din satul Ursoaia, raionul Căușeni, județul Tighina, Basarabia și în prezent îmi fac studiile la Centrul „Eudoxiu Hurmuzaki”.

Despre anii comunismului și despre suferințele îndurate de basarabeni s-a vorbit și continuă să se vorbească. Încă ne mai trăiesc bunicii care ne povestesc despre cele petrecute, iar noi le ascultăm ca pe niște povești tragice. Noi nu putem înțelege chinul lor, doar îl putem simți în privirea lor, în glasul suferind și îngrozit, în spaima pe care încă o mai poartă.

Pelaghia Mițul, originară din satul Mălăiești, raionul Tiraspol, avea numai 17 ani când a fost deportată în întunecoasa Siberie. Aparținea unei familii de culaci și aceștia toți trebuiau să se supună plecării. Nimeni nu știa unde și de ce. Astfel, ca să încerce să-i înșele pe cei care veneau pe la case, părinții Pelaghiei au plecat de acasă, sperând că nu-i vor lua pe copiii fără ei. Dar nu a fost așa; Pelaghia (17 ani), sora Serafima (19 ani) și fratele lor (21 ani) au fost luați într-o seară, fără nici un lucru suplimentar. Acasă au rămas doar cei mai mici, de 5 și 7 ani. Au încercat să profite de copiii ca să-i prindă și pe părinți, dar nu au reușit, deoarece trenul trebuia să plece...

Au fost urcați cu toții într-un vagon pentru vite; era aglomerație, căldură, foamete... Nu li se dăduse nimic de mâncare și nici nu li s-a permis să ia de acasă. Toți au rămas uimiți când li s-a aruncat peste sărat într-o cantitate foarte mare. Flămânzi fiind, au mâncat foarte mult, neimaginându-și urmările. După aceea toți cereau apă, care nu li s-a mai dat...

Acesta a fost drumul, lung-lung, care le-a spulberat ultima speranță și a rupt legătura de suflet dintre dulcea Basarabie și înghețata Siberie.

I-au dus în „ВТОРОЙ ОСЕЛОК”, unde au urmat o muncă îngrozitoare. Pelaghia și Serafima, fete tinere, erau silite să taie pădure și să construiască împreună cu bărbații. De la fratele lor nu au mai primit nici un ajutor.

A început foametea. Mâncau coji de copaci și tulpină fragedă. În apropiere era o fermă de porci și surorile plecau seara și pândeau când porcilor li se arunca mâncare, furând-o.

O dată Pelaghia a fost în ospetie la niște băștinași. Chiar dacă oamenii au fost destul de ospitalieri, foamea a întrecut recunoștința și și-a permis să fure câțiva „colțunași” cu varză, pe care stăpânii îi păstrau semipreparați. Disperarea a distrus ultimele sentimente, speranța în viitor și în reîntoarcere nu mai exista.

Serafima a încercat să evadeze și numai a treia oară a reușit. Noaptea mergea, iar ziua dormea pe unde nimerea, chiar și prin copaci ca să nu fie prinsă și obligată să se întoarcă. Dorința de a ajunge acasă a fost prea mare ca să nu o ajute Dumnezeu, dar nici de lungă durată nu a fost. A ajuns în Basarabia, și-a văzut părinții și a murit.

Pelaghia a așteptat ordinul de eliberare, care a venit foarte târziu, după 7 ani.

Acasă însă nu au așteptat-o bucuriile. Casa și averea nu li s-au mai întors nici până azi. S-a căsătorit și peste un an i-au luat soțul și până la urmă - tatăl.

Nu pot nicidecum să descriu suferința bătrânei care mi-a povestit. Numai ea, care le-a simțit pe toate, care a îndurat foame și frig, numai ea, cu lacrimi în ochi, poate să spună cât de tristă îi este soarta.

Îngrozitoarea poveste te face să-ți dai seama că există pe lume și fața răului, care trebuie îndepărtată de fiecare dintre noi. Chiar dacă părinții unora au suferit infernalul chin, ei au ajuns să accepte și să simpatizeze comunismul și principiile lui. Prea adânci sunt rădăcinile lui, ca să poată fi extrase atât de ușor. Comunismul la noi e ca o pasăre rănită, înainte de moarte, care încearcă din toate puterile să se zbată și

să se avânte din nou, dar care nu va reuși numai dacă va fi cineva s-o împiedice. Aceștia suntem noi, tânăra generație, care știm că binele va învinge!

Colega mea de la Chișinău, care își face studiile acum la Conservatorul din București, mi-a relatat și povestea profesorului ei de muzică, Boris Petco-Vulpe, intelectual din Tighina.

Boris Petco-Vulpe a terminat facultatea de matematică din București, însă talentul l-a făcut muzician. A cântat chiar și cu Maria Tănase. Dar s-a întors la Bender (Tighina) și a protestat împotriva puterii sovietice, fapt pentru care a fost judecat și deportat. A stat într-o închisoare alături de cei mai mari criminali. L-a salvat muzica, le repara instrumentele, chiar a făcut un ansamblu acolo. Fiind om deștept, a observat că ceva nu e bine în privința mâncării pe care o primeau. Au început să moară foarte mulți deținuți. Dumnealui a refuzat să mănânce 40 de zile și numai așa a rezistat. Tot el a povestit cum unui basarabean intelectual i s-au smuls dinții de aur din gură! Se petreceau lucruri îngrozitoare. Pentru bună purtare i s-a redus pedeapsa de 10 ani la 9 ani. S-a întors acasă, dar nu a mai avut parte de fericire și liniște. Era declarat „dușman al poporului” și nu primea nici un respect din partea nimănui. Comunismul i-a distrus viața, i-a distrus activitatea și poate șansa de a se afirma ca mare artist.

Îmi amintesc că de câte ori se aducea vorba despre biserică în familie, bunelul îmi spunea aceeași întâmplare, că au venit într-o seară cu tractorul la poarta bisericii, au încărcat toate icoanele și apoi au făcut cu ele focul cei care le-au luat. Cazul mă înspăimânta și îmi amintesc că plângeam noaptea și mă întrebam cum poți să arzi o icoană, ceva parcă viu, sfânt. Întotdeauna îmi spuneau că oamenii care au făcut aceasta nu o să mai aibă parte de fericire și timpul a arătat-o.

Părinții, fiind ambii intelectuali, nu aveau în nici un caz dreptul să intre în vreo biserică. Când ne-au botezat, pe sora mea și pe mine, au plecat noaptea, pe ascuns, la biserica din satul vecin (la noi în sat

biserica nu funcționa). Taică-meu a sărit gardul ca să nu fie văzut și foarte în grabă au îndeplinit tradiția creștină.

Astăzi, când trăim într-o societate puțin mai democratică, ne este destul de greu să înțelegem cum se permitea să se întâmple toate acestea. Doar după prăbușirea comunismului se mai poate vorbi despre durerea provocată de el, înainte nici aceasta nu se permitea să se spună. Totuși prea puternică a fost influența lui, prea mult timp a durat și a schimbat mentalitatea basarabeanului creștin. Cel mai dureros este că oamenii mai continuă să-i susțină principiile, chiar după toate relele produse. Salvarea este prin noi!

IRINA SĂVULESCU, 17 ANI, CÂMPINA: *ACEL RĂU ȘI ACEST BINE*

Mă numesc Irina, am 17 ani și mărturisesc cu rușine că înainte de a afla despre acel anunț din ziar nu știam nimic despre existența unei asociații a deținuților politici, cu atât mai mult în Câmpina, ca să nu mai vorbesc despre Fenomenul Pitești sau existența celorlalte închisori de la Gherla, Târgu Ocna, Ocnele Mari, Peninsula și alte centre ale ororii din timpul comunismului. Tot ce știam însă era că eu voiam să mă protejiez împotriva acestor informații (care reușesc să înfricoșeze, sau măcar să pună pe gânduri orice ființă, oricât de insensibilă ar fi ea) în schimbul comodității și liniștii interioare. Numai că, de-abia acum am înțeles că eu nu mă „protejam” împotriva a ceea ce consideram „rău” și „înfricoșător”, ci tocmai împotriva binelui, a adevărului; așa că, după ce l-am întâlnit pe însuși șeful „Asociației deținuților politici” din Câmpina, mi-am promis că nu voi mai da înapoi și nu voi renunța la această lucrare, oricare ar fi aprecierile ulterioare.

Și recunosc că acum sunt fericită a fi cunoscut enorma diferență dintre *acel rău* și *acest bine*, care nu numai că mă complexează, dar care sper din tot sufletul că mă va ajuta, dacă va fi nevoie, să-i fac și pe alții să-l vadă.

La început, ziua întâlnirii cu domnul Verbancu nu mi-a adus, chiar spre mirarea mea de mai târziu, nici un semn de întrebare. Stăteam doar, parcă inconștientă așteptând ora 6 seara la care trebuia să mă întâlnesc cu alte trei fete, care voiau să audă povestea acestuia, și cu d-na Popescu, care ne-a însoțit până la casa lui de pe strada „1 Mai”, o casă la prima vedere părăsită pe dinafară și cât se poate de modestă pe dinăuntru.

Încă din curte ne-a întâmpinat un scaun cu rotile și pentru prima dată mi l-am imaginat pe acest om invalid și de-abia vorbind. Însă așteptările mele, Slavă Domnului, nu s-au adevărit. Slavă Domnului nu și

pentru soția lui, care ne-a întâmpinat foarte zâmbitoare și plină de viață, în ciuda handicapului său (picioarele tăiate) despre care avea să ne povestească ceva mai târziu.

În schimb, domnul Verbancu părea un om nu foarte bătrân, cum mi-l imaginasem cu câteva clipe mai înainte, ba chiar destul de în deplinătatea forțelor fizice, însă cum am descoperit în curând în privirea lui tristă și apăsătoare - foarte bătrân în îndurări și-n gânduri. Și atunci m-am gândit (să mi-o ierte Dumnezeu) că mai bine avea și el un scaun cu roțile și în schimb o memorie mai puțin ucigătoare pe dinăuntru decât pe dinafară și măcar o frântură din zâmbetul cald al soției sale.

Apoi este de-a dreptul sfâșietor să te gândești că în anii de închisoare pe care i-a făcut (ani în care așteptau sentința rostită în numai câteva secunde de așa-numitul „judecător”, nu numai pentru el, ci încă pentru alte sute de mii) nu a avut pe nimeni aproape care să se uite în sufletul său și măcar pentru o clipă să-i ofere o mângâiere înțelegătoare, acea mângâiere de care fiecare ființă în durere are nevoie.

Fără îndoială, după mărturisirile sale, că a avut prieteni adevărați care l-au ajutat în pragul morții, dar după părerea mea, în acele momente omul are nevoie nu numai de ajutor și înțelegere, care deja în acele condiții de deteriorare psihică nu mai sunt de ajuns, ci de ceva mult mai puternic - de o scăpare pe care nu o pot însă defini, pentru că nu pot simți ceea ce simțeau ei în acele clipe, dar care poate fi prea bine evadarea în dragostea unei alte ființe care să-i poată sta alături. Pentru că, în lipsa acestei ființe iubitoare, chiar unii dintre cei mai temuți criminali uitați într-un colț obscur de celulă simt la un moment dat nevoia de a se atașa de o ființă, fie ea neomenească, de un șoricel, de un păianjen sau de o muscă, și li se rupe inima dacă micuțul campion dispare într-o zi din viața lor.

Am spus toate acestea pentru că le consider a constitui episodul cel mai dureros și pustiitor din viața de carceră a unui biet om, poate de cele mai multe ori nevinovat, clipe uneori mai dureroase chiar decât cele mai înfiorătoare torturi fizice.

Revenind însă la domnul Verbancu, a cărui poveste nu o voi mai repeta (pentru că și celelalte trei fete au mai făcut-o), voi spune doar că este povestea oricărui alt deținut din acea perioadă, a cărui singură fericire, ca să-i spunem așa, este de a nu se fi numărat printre cei care au făcut cunoștință cu fenomenul de reeducare de la Pitești. Dar el rămâne un fost deținut politic care a făcut cu siguranță cunoștință cu „tineta” de la Jilava în care deținuții erau adesea obligați să răscolească cu mâna terciul pe care erau nevoiți să-l mănânce zi de zi, cu căldura ucigătoare pe care 282 de suflete despuiate într-o singură încăpere erau silite să o îndure, cu munca istovitoare și cu dizenteria care l-a adus în pragul morții la Poarta Albă la Canal, chiar și cu un gardian omenos care i-a avertizat să nu mai cânte „Hristos a înviat” în ziua Sfintelor Paști petrecute la închisoarea militară „Uranus” și nu în ultimul rând cu umilitorul măsurat al camerei în genunchi, cu chibritul, de la Peninsula.

Și toate aceste lucruri, devenite obișnuite (ar zice unii banale) în existența fiecărui deținut îl fac totuși, ca pe oricare altul, demn de memoria și admirația noastră pentru a-și fi păstrat credința și conștiința curată.

Ceea ce m-a frapat într-adevăr la acest domn a fost ideea lui de la început de a ne povesti totul într-o notă comică, poate probabil pentru că nu credea că pe niște adolescente ca noi ne poate interesa adevărata lui poveste și, mai mult, în amănuntele ei cele mai crude; dar mai târziu m-am convins de dorința lui de a mai strecura pe ici pe colo câte o glumă, poate pentru a se înveseli pe el însuși sau pe noi - nu-mi pot da seama.

Un lucru este cert: dorința lui de viață, în ciuda torturilor prin care a trecut și deschiderea spre oricine interesat să-i audă povestea și să cunoască adevărul sunt vrednice de admirație și exemplu, pentru că „nimic din ceea ce au văzut cei care nu mai văd nu are dreptul să rămână ascuns” (Horia R. Patapievici), iar „cei ce-și uită trecutul sunt condamnați să-l repete, cei ce-și ascund trecutul sunt vinovați de repetarea lui”.

Nouă nu ne rămâne decât să ne învingem inerția, oboseala, lehamitea și vanitatea care ne înconjoară și să găsim curajul de a descoperi adevărul în istorie, pentru că „istoria noastră suntem noi” (Doina Cornea) și mai presus de toate să ne lepădăm de indiferență și ignoranță care sunt una mai gravă decât cealaltă, căci „atâta timp cât, undeva pe fața pământului, un om este ucis pentru gândirea lui, iar eu stau indiferent, mulțumindu-mă să iau act de asta, trebuie să fiu socotit complicele ucigașului, dacă nu chiar coautor la crimă” (Banu Rădulescu).

Dacă am reușit să trecem peste toate acestea, pentru a înțelege și mai bine toate cele întâmplate, ultimul lucru pe care mai trebuie să-l facem este să descoperim, dacă putem, dacă noi înșine am fi reușit să rezistăm acestor terori, și mai mult, dacă am fi reușit să ne păstrăm ceea ce avem mai sfânt: crezul, credința și conștiința nepătată.

RODIANA BULIGA, 14 ANI. SATUL PITUȘCA, JUD. UNGHENI, R. MOLDOVA: SPUNEAU CĂ DUMNEZEU NU
EXISTĂ

Mă numesc Rodiana, am 14 ani, și învăț în clasa a VII-a A și doresc să particip și eu la acest concurs.

După al doilea război mondial mai conducea partidul comunist, în frunte cu Stalin. Într-o noapte ei ne-au schimbat limba, istoria, ne-au rusificat cu totul. Mulți țărani erau împotriva legilor lor. Dar comuniștii aspri și fără milă îi prindeau, apoi îi băteau, îi împușcau iar pe alții îi deportau în Siberia, era o batjocură față de oameni. Vreau să povestesc viața unei vecine care a fost deportată în Siberia. Într-o miercuri de dimineață a venit o mașină cu cinci soldați; au intrat în ogradă, au apucat-o de mâini pe ea și pe soțul ei, i-au urcat în mașină fără a motiva ceva. Începu să întrebe ce se întâmplă, dar toți tăceau înfricoșați. Tot în aceeași zi au fost urcați într-un tren fără scaune, numai paie așternute erau pe jos. Era o mizerie de nesuportat ca în grajd. Mâncare le dădeau pește sărat, semințe de grâu, dar apă nu le dădeau. Unii oameni mureau de frig, de sete. După ce au ajuns în Siberia îi puneau la munci foarte grele, la cărat piatră. Unii țărani nu mai puteau, de atâta lucru cădeau jos, dar comuniștii îi băteau, iar dacă nu se puteau scula erau împușcați. Săracii țărani noștri rar când vedeau pâine și ceva mai bun. Abia după moartea lui Stalin în anul 1953 le dădeau o jumătate de pâine pe zi și trei ruble. După zece ani au avut posibilitatea să se întoarcă în patrie. Când s-au întors, în casa lor trăiau niște tineri. Ce-au putut să facă, au început să construiască iarăși altă casă. Oamenii din sat tot o duceau greu. Unii țărani dacă nu plăteau impozitele la stat, comuniștii ca hoții luau ce-i bun din casă și pe lângă casă. Comuniștii nu permiteau țăranilor să macine grâu la râșnițe acasă, spuneau că este moară-n sat, și le stricau râșnitele. Dar asta nu-i tot. Comuniștii puneau la cale pe comsomoliști să strice răstignirile, să fărâme clopotele la biserică. Spuneau că Dumnezeu nu există și nu trebuie de crezut în El. Din biserici făceau grajduri de cai, închisori pentru prizonieri, păstrau vinurile lor în

biserică. Nu se dădea voie ca oamenii să se cunune, să boteze copiii. În școală dacă prindeau vreun copil cu cruce la gât îl băteau și călcau crucea în picioare în fata elevilor. Multe milioane de oameni au murit în lagărele staliniste. Dar unii oameni acum spun că totuși a fost mai bine cu rușii. Atât am avut de spus despre anii comunismului.

GEORGE ADRIAN MUSCALU, 12 ANI, BUCUREȘTI: O ISTORIE VIE

Mă numesc Adrian Muscalu și sunt elev în clasa a cincea la Liceul de muzică „G. Enescu” din București la secția vioară.

Vreau să particip și eu la acest concurs, cu povești adevărate povestite de bunicul meu, un martor viu care s-a opus colectivizării forțate, colectivizare care în luna martie a acestui an a împlinit 50 de ani de la declanșare.

Oameni ca bunicul meu trebuie respectați și ascultați, pentru că ei reprezintă nu numai o istorie vie, ci însăși continuitatea fără de care am fi o țară fără identitate.

Ceea ce îi doare astăzi pe oameni ca bunicul este faptul că și conducătorii de după '89 ne cer să uităm trecutul.

Ei uită că în prezent oamenii care au suferit cumplit sunt în continuare discriminați față de călăii lor, care au pensii grase; unii locuiesc în case furate de la cei pe care i-au aruncat în închisoare și spre deosebire de victimele lor au o situație civică imaculată.

Privilegiații comunismului au totodată dreptul să cumpere pământul foștilor deținuți politici și al urmașilor acestora, care n-au dreptul să li se restituie.

Luptătorii în munți au rămas cu cazier și astăzi, în timp ce anchetatorii și schingiuatorii sunt considerați cetățeni onorabili.

Undeva în sudul țării, la circa 40 km de București în lunca Argeșului din județul Giurgiu, într-un loc miraculos trăiește bunicul meu, țăran român din tată în fiu.

Satul poartă numele de Hotarele, bătrânii spun că aici era hotarul a două moșii, una fiind a boierilor Herescu.

Locuitorii acestui sat, oameni harnici și gospodari până la începerea colectivizării, duceau o viață liniștită lucrându-și fiecare pământul cu ce avea, unii cu vaci, alții cu boi, cai. Erau alții mai înstăriți care aveau tractoare nemțești Lanz-Buldog precum și mașini de treierat sau batoze cum se numeau atunci, care băteau cereale la tot satul.

Cu uneltele care lucrau pământul atunci, cu toate că ni se par rudimentare astăzi, România era grâнарul Europei, bursa de cereale desfășurându-se la Brăila.

Dar liniștea aceasta a românilor a dispărut odată cu alungarea Regelui Mihai din țară de către comuniști, care au impus o ideologie total străină firii acestui neam.

Monarhia a însemnat pentru România perioada celor mai notabile cuceriri democratice și dezvoltări economice, încât ajunsesem să egalăm țările Europei Occidentale.

Tragedia Regelui Mihai nu poate fi despărțită de tragedia poporului român. Însăși România a plecat pe drumul pribegiei odată cu regele.

Ca majoritatea poporului român și țărani din satul Hotarele s-au opus colectivizării forțate.

Primii oameni care s-au înscris în C.A.P. au fost bețivii și puturoșii satului. Gospodarii adevărați au stat ascunși cu animalele, să nu le fie confiscate.

Au fost alergați, bătuți, schingiuiți să se înscrie în C.A.P. Bunicul meu împreună cu părinții săi aveau doi cai extraordinar de frumoși. Pe unul îl chema Mircea. Deoarece au refuzat să-i dea de bunăvoie comuniștilor de la C.A.P. îi puneau să care cu căruța piatră de la Hotarele până la Oltenița și-napoi.

Cu toată rezistența opusă, tatăl bunicului meu într-o zi a venit acasă, bătut, fără pălărie, fără cai și căruță, numai biciul nu reușise să i-l ia brigadierul Ion Șolea, ciobanul-slugă al satului, astăzi în 1999 *primar*. Caii confiscați de la oameni erau omorâți și folosiți ca hrană la pui.

Ca lucrători la C.A.P. țăranii erau plătiți prost iar dacă îndrăzneau să ia un știulete de porumb acasă după o zi de muncă și erau prinși făceau o lună de pușcărie. Luându-le tot pământul și nelăsându-le decât 250 m², fiii țăranilor au fost nevoiți să părăsească satele și să-și câștige existența la oraș.

Așa cum s-a văzut, comuniștii n-au iubit niciodată țăranii și Biserica, ei necrezând în Dumnezeu.

După 1989 speranțele țăranilor de a-și recăpăta pământurile renăscuseră. Dar n-a fost să fie așa: comuniștii au căzut tot în picioare.

Au dat o lege 18 care s-a bazat pe dictonul „Învrăjbește și stăpânește”, ascuțind lupta de clasă între țăranii prin nedarea pământurilor pe vechile amplasamente. O parte a pământului bunicului meu a fost dat de primarul Ion Șolea, neținând cont de actele doveditoare de proprietate, familiei colonelului de Miliție, azi Poliție, Ion Badea.

Mai mult decât atât, l-au făcut hoț de pământ, deoarece a îndrăznit să-și revendice pământul moștenire, condamându-l atât pe el cât și pe bunica cu amendă penală, asta doar că sunt bătrâni și nu pot să facă pușcărie.

Toate acestea se întâmplă astăzi, când Constituția spune că România nu este stat socialist ci stat de drept, iar la putere sunt democrați.

CĂTĂLINA ENE, 14 ANI, PLOIEȘTI: CINE SUNTEM NOI?

De fapt, cine suntem noi: de unde venim și încotro ne îndreptăm? Iluzia că ar putea exista un răspuns la această întrebare mă bântuie neîncetat.

Fiind născută cu puțin timp înainte de Revoluție (1984), eu practic nici nu pot să-mi imaginez cum e să trăiești în fiecare zi cu teama că ai putea muri în orice clipă. Și asta nu pentru că cineva ar fi stat zi și noapte cu arma la tâmpla ta, ci pentru că arma lor era mult mai sus plasată, de nivel psihologic, terorizând și înnebunind milioane de oameni. Pentru a susține aceste afirmații, am avut ca argumente viețile cunoscuților mei, în special ale bunicilor mei, care și azi mai au o oarecare groază-n voce, când vorbesc de acea perioadă.

Mi-a povestit odată bunica un lucru pe care atunci nu l-am putut înțelege. De-abia acum, după ani de la moartea ei, realizez semnificația celor spuse de dânsa.

Se trăgea dintr-o familie destul de înstărită pentru acea perioadă (vechii „chiaburi”), având încă patru frați. Cu toate că lucrurile nu mergeau întotdeauna foarte bine, în ciuda micilor neazuri și greutăți cotidiene, de întreținere a cinci suflete, acestei familii i s-a făcut milă de soarta unui orfan, căruia îi muriseră părinții, coleg cu fratele cel mare.

Și astfel, l-a luat în casă și l-a îngrijit, oferindu-i dragoste și protecție. La rândul său, acesta s-a integrat bine în familie, fiind socotit un alt fiu, un alt frate. De la jocurile hazlii pe „piscul” casei părintești, până la ajutorul frățesc în clipe de tristețe sau bucurie, între copii s-a creat o legătură strânsă.

Timpul a trecut, și o dată cu el și nesiguranța noului venit, care începea să-și piardă adevăratele sale rădăcini, spre a-și clădi un nou cuib acolo. La răscrucea de drumuri, fiecare și-a urmat calea, bunica mea

ajungând învățătoare, iar dânsul, găsindu-și un post în Comitetul Central. În funcția sa a fost instruit după normele unui adevărat regim dictatorial, care i-au scos în evidență numai părți viclene ale personalității. Trăind în acest spirit de înstrăinare totală, a cam uitat cui și de ce ar trebui fie recunoscător...

Bunica mea și-a întemeiat o familie, însă, ca învățătoare, a primit repartitie într-o comună foarte îndepărtată de casă și familie. Gândindu-se că lucrurile ar putea lua o întorsătură mai bună dacă ar fi ajutată de cineva înalt poziționat, bunica s-a gândit să-i ceară ajutor celui care era în măsură să i-l ofere, care-i fusese practic un frate. La început, acesta s-a exprimat a fi binevoitor, dorind să facă tot posibilul pentru a-i îndeplini bunicii rugămintea.

Începuse chiar a face demersuri în găsirea ajutorului necesar, dar tonul evenimentelor s-a schimbat brusc când, într-o discuție familială, dânsul a aflat că bunica mea se căsătorise cu un preot. Dintr-odată replici de genul „Cunoștința mea trece printr-o perioadă mai dificilă”, sau „Tocmai a intervenit o problemă” au devenit foarte frecvente, până ce relațiile dintre bunica și dânsul s-au răcit de tot.

Și astfel bunica a fost nevoită să facă în continuare acea navetă „imposibilă”, departe de casă și de cele două fetițe ale sale, care căutau mângâierea mamei. Îmi spunea că în zilele de iarnă nu exista mijloc de transport pe acea rută și era nevoită să „înoate” în zăpadă pentru a ajunge la destinație, de multe ori auzind chiar urletul lupilor flămânzi.

Cu toate că n-a auzit niciodată direct, bunica și-a dat seama că schimbarea bruscă survenită era generată de originea bunicului meu, care se trăgea dintr-o familie de preoți...

Se pare că în acea lume, inhibată de atâta prostie și impresie că acel curent politic putea domina totul, era o crimă numai să te gândești la religie sau Dumnezeu, comunismul luptând din răspuțeri împotriva bisericii.

De-abia acum pot înțelege de ce bunicii îi dădeau lacrimile de fiecare dată când ajungea la această parte a povestirii. Acel „domn” (numele nici nu contează) este, de fapt, fiecare cetățean cu sânge rece, crud, care e capabil să-și renege „salvatorii” doar pentru a-și păstra funcția. Ideea că orice om care câștigă ceva mai bine, pentru a duce un trai cât de cât decent, prin muncă, este un înșelător, numit „chiabur”, ajunsese să domine mințile fiecărui reprezentant al curentului comunist, până la cel mai tânăr copil născut în sânul unei familii de activiști. Nu mai conta că ce se vehicula nu era adevărat. Așa cum nu mai conta mai nimic, decât directivele venite de la tovarășul Stalin.

Poate că nu sunt cea mai în măsură să fac astfel de afirmații, cunoștințele mele despre acea perioadă fiind încă fragile, dar cred cu adevărat că Revoluția din '89 a fost pentru mulți iluzia redobândirii ființei lor naționale.

Și în ciuda „micilor” noastre probleme, ca țară am ajuns la un nivel la care n-am fi ajuns niciodată dacă ne lăsam manipulați în continuare de ideile comuniste. Și chiar dacă mai avem unele lucruri de îndreptat și recuperat, sunt convinsă că răbdarea, calmul și credința ne vor ajuta să le rezolvăm pe toate.

Revin la vorbele înțelepte și odihnitoare ale bunicii ce-mi călăuzesc și astăzi pașii prin labirintul întunecat al vieții: „Nu-ți pierde niciodată speranța!” Și cum alții și-au păstrat-o în interiorul lor, altădată, ar fi o totală dovadă de lașitate din partea mea să cedez în fața unor prime greutăți.

Pentru toate câte m-a învățat și sfătuit, îndreptându-mă întotdeauna spre calea cea bună, măcar atât îi pot oferi și eu bunicii, satisfacția că, în sfârșit, gândurile ei au fost împărtășite, iar inima mea bate solemn în fața amintirii ei.

ȘTEFAN CHIRIAC, 11 ANI, CHIȘINĂU: „POHOD NA SIBIR”

Mă numesc Ștefan Chiriac. Sunt elev în clasa a IV-a B la Liceul „Gh. Asachi” din Chișinău. Am citit în ziarul *Flux* despre concursul pe care l-ați anunțat și am întrebat-o pe bunica despre ce perioadă a istoriei este vorba. Vă trimit și dv. câte ceva din cele povestite de ea.

Îmi povestește bunica despre timpurile când s-a aflat sub ocupația sovietică și despre câte nenorociri a adus cu sine comunismul. Nu cunoaște istoria, zice ea, o altă societate în care omul să fie lipsit de cele mai elementare drepturi, supus unei oprimări atât de cumplite, deasupra căror domnea teroarea roșie.

Încă în anul 1940, când au rupt mișelește Basarabia de la sânul Patriei - România, fiara comunistă și-a arătat cât de fioroși îi sunt colții, însă, spre salvarea poporului nostru, barbarii au fost izgoniți.

Apoi, în anul 1944, când sovieticii ne-au cotropit din nou, pe înfloritoarele noastre plaiuri a început adevărata urgie. Toți bărbații între 18 și 50 de ani au fost mobilizați pentru a fi trimiși pe primele linii ale frontului, așa nepregătiți cum erau. Unii au cerut autorităților să-i lase măcar vreo câteva zile pentru a sărbători împreună Sfintele Paște care se apropia, dar chiar atunci au fost înhățați de către agenți ai NKVD-ului, dispărând fără urmă.

A urmat apoi foametea organizată, care a adus cu sine mii de jertfe omenești, deportări și alte umiliri.

În anul 1949, când au avut loc deportările în masă ale populației băștinașe, ca dușmani ai poporului, au fost deportați și bunicii - Vasile Coban cu soția Maria din satul Sudarca, județul Soroca. Erau ei oameni cu stare și buni gospodari. Aceasta a fost toată vina lor.

Se spune că ei nu erau pe lista celor care urmau să fie deportați, căci aveau peste 70 de ani și nu erau buni pentru a fi folosiți la muncă fizică, de care avea nevoie Siberia.

Dar i-au luat și pe ei. Cauza a fost că cineva dintre cei supuși deportării nu s-a lăsat prins și în locul aceluia au nimerit ei. Numărul victimelor trebuia să fie respectat cu strictețe.

Mașina a venit după ei pe la amiază, când de-acum cei deportați se aflau în vagoane. Soldații și câțiva lingăi din sat le-au acordat numai o jumătate de oră pentru a lua cu ei câte ceva. Dar, bieții de ei, n-au mai știut ce să ia, căci erau prea speriați și prea împrăștiate le erau gândurile. Au aruncat câte ceva în mașină, apoi au urcat, fiind zoriți de către soldați. Apoi, îmbarcați în vagoane pentru vite, au fost înghesuiți claie peste grămadă, pornind pe drumul patimilor „pohod na Sibir”.

La câteva zile li se dădea ceva mâncare alterată și pește sărat, ceea ce mărea și mai mult setea. Apă li se dădea foarte puțină, care nu putea satisface cerințele organismului înfierbântat de soarele lui iulie.

La intervale mari trenul oprea în câmp deschis și din vagoane erau scoase cadavrele celor ce nu rezistau încercărilor, care erau aruncate în șanțul drumului de fier.

Două săptămâni au călătorit cu trenul, apoi cu vaporul pe râul Amur până au ajuns în regiunea Nijne-Amursc, localitatea Mihailovsc. Au fost cazați într-o baracă hârbuită. Autoritățile locale i-au primit cu dispreț, nevăzând în ei oameni apți pentru munca fizică de care aveau nevoie. Ceilalți deportați au fost încadrați în lucru la tăiat pădure, însă erau plătiți foarte rău, și cu ceea ce primeau abia își puteau ține zilele ei și membrii familiei lor. Străbunicii mei nu erau primiți la lucru și își țineau sufletul din pomenile celorlalți. Vara cultivau pe o bucățiță de pământ legume, iar iarna când gerul cobora până la - 50 de grade, tremurau la gura sobei, alături de vreo două găini pe care le țineau în aceeași încăpere ca să nu înghețe.

Anii treceau... Abia după moartea lui Stalin s-au întors la baștină. Dar unde să se oprească? În sat nu numai că nu li s-a dat casa în care au locuit sau ceva lucruri ce le aparținuseră, dar autoritățile sătești nici nu i-a primit în localitatea de baștină. Au trăit mai mult pe ascuns la mama bunicii mele, fiica lor, până

ce cu mare greu li s-a aprobat să plece în România, unde aveau o fiică și doi feciori. Acolo, în Iași, după scurt timp, au decedat amândoi.

Un alt caz a fost cu verișorul bunicii, Vladimir Pătrașcu, tot din satul Sudarca, județul Soroca.

În anul 1946 a devenit membru al organizației subversive „Arcașii lui Ștefan cel Mare”, care luase ființă în orașul Soroca și avea ca scop subminarea orânduirii sovietice și unirea cu Patria-Mamă.

Numai după un an de existență organizația a fost descoperită, iar membrii ei - arestați și judecați.

A fost arestat și Vladimir Pătrașcu și, la fel ca și ceilalți, a fost interogat, torturat prin subsolurile NKVD-ului și judecat, fiind condamnat la 25 de ani închisoare cu regim forțat și trimis la minele de cărbuni din Republica Autonomă Komi, localitatea Inta. Acolo, în adâncurile minelor, a suportat condiții de viață de nedescris, fiind forțat să lucreze peste puteri pentru supraîmplinirea normei. Cu hrană puțină și de rea calitate, cu un regim de viață neomenesc, într-o regiune cu ger cumplit și-a pierdut pentru totdeauna sănătatea.

Întors la vatră în anul 1956, autoritățile îl priveau ca pe un dușman, devenind astfel un om de care societatea nu mai avea nevoie. Așa bolnav fiind, fără mijloace de existență, și-a trăit restul vieții. A decedat în primăvara aceasta, fără a-și vedea visul împlinit - unirea cu frații de peste Prut.

SPERANȚA LETIȚIA CÂMPAN, 16 ANI, CLUJ: SIMȚUL ETERNITĂȚII

Deși eu am apucat doar ultima perioadă a comunismului (m-am născut în 1983, deci la Revoluție eu avem doar 6 ani), am mult de povestit cu privire la represiunile și suferințele îndurate de popor, de familia mea și de mine în urma acestui regim.

Bineînțeles, nu mai are rost să vorbesc despre starea economică a națiunii, despre foamea cronică a populației, de lipsurile simțite de noi toți în acele timpuri sau de cozile imense din cauza cărora întâziam zilnic la grădiniță. Adică, pentru că noi eram o familie numeroasă (șase copii) și eu eram singura disponibilă din casă, mama mă lua cu ea la coadă la iaurt sau sana fiindcă se dădeau câte două borcane de persoană, ca să putem lua opt borcane (stând de două ori la o coadă de ore întregi). De multe ori însă era zadarnic, pentru că nu mai rămăneau produse, iar mama se alegea doar cu vorbe urâte din partea altora care o considerau șmecheră datorită faptului că stătea cu mine la coadă, în ciuda faptului că mama era întotdeauna modestă și nu se băga în fața altora.

Dacă tot am vorbit despre lipsurile populației (în cele din urmă) voi aminti despre întreruperi de curent care îngreunau procesul de studiu acasă al fraților mei. Uneori își scriau temele la lumina lumânării sau a lămpii cu gaz.

Ajunși la capitolul „învățământ” voi scrie niște întâmplări care reflectă absurditatea și ipocrizia impuse la toate nivelele și în toate domeniile de activitate ale societății.

În grădinițe și în școli tovarășele educatoare și respectiv învățătoare trebuiau să ne pună să învățăm poezii și cântece închinat „conducătorului iubit” și Partidului. Seara, fratele meu mai mare, Alexe, elev în clasa a II-a, îi mărturisește mamei că nu reușește să memoreze o poezie pentru a doua zi. Poezia, dacă

se pot numi astfel speciile literare specifice perioadei ceaușiste, conținea versurile: „Tu, copile, nu uita/ Că partidu-i viața ta”.

Mama, care ne spunea că viața noastră trebuie să fie un răspuns la chemarea lui Dumnezeu la adevăr, cinste și iubire, nu putea să consimtă și să-l încurajeze pe fiul ei la tocirea unei asemenea poezii.

Dat fiind că ne apropiam de împlinirea centenarului de la moartea lui Eminescu, mama a găsit că e mai just ca fratele meu să învețe poezia „Lacul”.

A doua zi, dimineața, Alexe mergea la școală cu „Lacul” știut ca pe apă și cu o scrisoare din partea mamei care suna astfel: Stimată tov. Învățătoare, întrucât consider că poezia pe care o are fiul meu de memorizat e lipsită de valoare literară, mi-am permis să-i propun să învețe în schimb „Lacul” de M. Eminescu.

De altfel cred că părinții au dreptul să hotărască cu ce anume să fie *mobilită* mintea copiilor lor.

Învățătoarea, de frică sau poate din lipsă de cultură, i-a transmis mamei că va discuta dânsa cu ea și va lua măsuri. Din fericire totul a căzut odată cu venirea Revoluției.

Alt frate de-al meu, Andrei, elev în clasa a IX-a la Liceul de Arte Plastice, cu premii la Olimpiada Națională de Pictură și un copil serios, trebuia să participe alături de toți elevii din clasele a IX-a și a X-a la niște filmări cu titlul „Omagiul țării conducătorului iubit”. Absența de la această acțiune s-ar fi sancționat cu scăderea notei la purtare.

Andrei a anunțat pe părinții mei că nu participă la filmări și că mai bine ar picta. Părinții i-au respectat decizia.

La următoarea ședință cu părinții, dirigintele face o introducere de genul: „Deși această clasă este foarte bună, în ultimul timp au avut loc niște incidente care ne-au întristat și care au știrbit reputația colectivului. Elevul Andrei Câmpan nu s-a prezentat la filmări, de aceea voi fi nevoit să-i scad nota la purtare”.

O mamă s-a ridicat și a spus că ea l-a trimis pe fiul ei cu 38° deși ploua și bătea vântul. Alt părinte i-a răspuns că aceasta n-ar fi chiar spre lauda dânzei. S-a produs puțină dezordine și agitație. Pentru a potoli spiritele mama mea, la început tăcută (pentru a nu produce scandal sau pentru a-l pune pe profesor în situații neplăcute), „și-a luat inima-n dinți” și a răspuns: „Eu i-am învățat pe copiii mei că omul are o singură viață și trebuie să gândească bine, el însuși, ce merită și ce nu a fi făcut. Andrei a decis că e mai important să rămână acasă și să picteze și eu i-am respectat decizia”.

S-a lăsat liniște, nimeni n-a mai spus nimic, însă fratele meu s-a ales cu nota scăzută la purtare.

Peste un an, cu ocazia celui de-al XIV-lea Congres al Partidului, iar s-au organizat filmări, dar nici de data aceasta Andrei n-a fost prezent. De această dată l-ar fi exmatriculat, însă căderea regimului înainte de terminarea trimestrului a calmat situația. Fostul lui diriginte a devenit conducătorul F.S.N.-ului pe școală, ceea ce a constituit prima dezamăgire postrevoluționară.

Ca fapte la care am participat personal și care, văzute din perspectiva de azi, apar cu o tentă de umor sunt acestea: la ultimele alegeri din perioada ceaușistă, familia mea împreună cu niște rude am plecat la cinematograful pentru a scăpa de cei care umblau cu urna de votare pe la cei ce nu s-au prezentat la alegeri (așa pățiserăm la alegerile precedente, ne-am trezit cu urna acasă). Toată după-amiaza din ziua alegerilor am fost la toate filmele din oraș.

Deși la o vârstă fragedă, simțeam și eu că totul e absurd, minciună și că, deși gândeai ceva, altceva trebuia să spui.

Asta era cea mai mare suferință; trăiai în minciună, totul era putred, lipsea încrederea între oameni, fiecare îl privea pe vecin, pe prieten sau pe rudă ca pe un posibil turnător.

Eu cred că din această cauză, noi românii suntem și acum atât de neuniți, ca urmare a suspiciunii rămase din perioada aceasta.

Comunismul ucide orice legătură normală și umană dintre semeni, promovează și cultivă spiritul de turmă, bestialitatea, lipsa de originalitate și alte defecte care poate au rămas înrădăcinate în unii români.

Eu am avut noroc de o familie cu un veritabil cult pentru adevăr și demnitate, și ai cărei membri nu au fost implicați în Partid în nici un fel.

Însă mai presus de toate pe noi ne-a ținut tari apartenența la o Biserică, Greco-Catolică, care ne oferea exemple vii ale jertfei trăite pentru credință și adevăr și care suferea clandestinitatea.

Slujirea lui Dumnezeu și a Adevărului aduce sufletului libertatea și pacea pe care nicio suferință și încercare nu le pot lua.

„Cine nu cunoaște răbdarea, nu are simțul eternității și nici pe cel al timpului”. A spus-o Monseniorul Vladimir Ghika, martir în urma regimului comunist ateu.

KARINA PLATON, 17 ANI, BUCUREȘTI: ÎN INTERIORUL PIRAMIDEI

Epuizare, torturare, urmărire permanentă (la domiciliu, la locul de muncă), microfoane, abuzuri concepute diabolic, detenție, doctrină... acestea ar fi doar câteva din cuvintele cu care și-a început existența un MAMUT al tuturor timpurilor - COMUNISMUL.

„Fața exterioară” a acestui sistem de conducere se anunța deja oribilă. Adevărata dramă constă însă în ceea ce se ascunde în spatele acestor simboluri. Forma pe care a îmbrăcat-o acest sistem de conducere, diabolic de bine pus la punct, a fost a unei piramide, „O piramidă a umbrelor”, în care, exceptând „personalitatea” din vârf, beneficiară a unui statut cu totul privilegiat, fiecare individ își avea propriile sale umbre.

Drama o constituie „fața interioară” (centrul piramidei), care nu a putut fi văzută decât după foarte mult timp. Aici s-au călcat în picioare suflete, au fost mutilate vieți omenești, precum fierul este prins și strâns cu putere într-o menghină până când ajunge să capete forma dorită, au fost torturați și schingiuiți mulți oameni, obligați să renunțe la familie, la viață. Și toate acestea pentru că erau considerați un posibil punct vulnerabil în pilonul de susținere al comunismului. Au fost făcute jertfe gratuite, detenții grele fără vreun motiv anume, fără a se da vreo explicație. Totul se întâmpla pentru că așa era dictat de unele persoane.

Sistemul acesta atât de bine pus la punct își întindea ”tentaculele” fără ca societatea să-și dea seama de unde pornește, unde încetează, care sunt punctele de forță. Și chiar dacă s-ar fi știut, nimeni nu ar fi îndrăznit să lupte împotriva unei astfel de forțe. Lupta cea mare s-a dus pentru răspândirea doctrinei. Acesta a fost de fapt punctul cel mai important în ceea ce numim „desfășurarea comunismului”. Iar metodele prin care se impunea aducerea sub ascultare erau în majoritatea cazurilor barbare.

Tragedia cea mare a fost încercarea de a-și impune această doctrină la scară mare (în toată societatea românească).

Astfel, fiecare exponent al societății (fie el copil, tânăr, femeie sau bărbat) a fost „injectat” forțat cu serul comunismului. Mutilarea tindea să fie totală, fără vreo posibilitate de împotrivire.

Acel vârf al piramidei de care vorbeam anterior a făcut din „tiranie” un joc diabolic, forțând prin diferite mijloace o întreagă națiune să joace rolul unor “pioni”. Neîndeplinirea acestui rol sau orice încercare de abatere însemna automat pedepsirea, sub diferite forme (torturare, moarte). Cea mai groaznică a părut la un moment dat moartea. Apoi a fost considerată acceptabilă de către victime, deoarece însemna detașare de tot ceea ce a semnifica acest sistem îngrozitor.

Întâmplarea pe care vreau să v-o prezint eu este mai mult sau mai puțin obișnuită, probabil mai puțin îngrozitoare decât altele, dar în esență dramatică, deoarece a însemnat distrugerea câtorva suflete nevinovate din motive pe care doctrina comunistă le considera inacceptabile.

În 1924-1925 un tânăr orfan pleacă de pe malurile Bercei în București unde urmează o școală de picheri (muncitor la calea ferată). După absolvire se căsătorește și pleacă împreună cu soția în Ploiești.

Fiind copil de țăran, obișnuit cu munca pământului, va lucra în plus (față de serviciul de ceferist), cultivând pământul, crescând animale pentru a completa salariul. Astfel are posibilitatea de a-și realiza unul din visurile sale, acela de a-și putea trimite copiii la studii în București.

Copiii, George - băiatul și Maria-fata, vor face liceul în capitală: fata - liceul pedagogic, iar băiatul - liceul Mihai Viteazul.

Eforturile tatălui cresc pe măsură ce copiii se apropie de sfârșitul liceului, dorind să urmeze o facultate. Deși a pornit de la statutul de orfan, lipsit de orice sprijin material, ajunge acum la maturitate să ducă o viață satisfăcătoare, ținând cont de eforturile făcute.

Fata (Maria) începe să urmeze cursurile Facultății de filologie. Dar, după 1948, comuniștii preiau puterea. Doctrina pe care vor să o impună trebuia să înceapă cu ridicarea în funcții înalte a unor oameni nevoiași, cu o cultură precară - pentru a-i putea manipula ușor. Astfel că nu erau priviți cu ochi buni cei care duceau o viață mai bună, având în final de suportat unele rigori.

Teoria aceasta a egalității, prin care toți trebuiau să fie săraci, nu se putea realiza decât prin constrângere și șantaj. Cum de bunăvoie nimeni nu ar fi renunțat la bunurile pentru care a muncit o viață, în condiții grele, oamenii au fost trimiși în închisori, fie lăsați fără rodul muncii, fie îndepărtați de familiile lor.

Astfel, Maria, care ajunsese în ultimul an la facultate, a fost eliminată, iar fratele ei, care era acum anul I, era amenințat cu aceeași repercusiune, dacă tatăl nu se angaja să renunțe la unele bunuri. Văzând viitorul copiilor amenințat - fata, rămasă doar cu diploma de liceu, iar băiatul fiind aproape într-o situație similară, tatăl va „dona” statului pământul și animalele, crezând astfel că va salva măcar viitorul băiatului, ajutându-l să termine facultatea. Maria, dezamăgită și distrusă de coșmarul prin care tocmai trecuse, văzându-și viitorul întors la 180°, se va angaja ca învățătoare. După 3 ani de eforturi supraomenești, băiatul reușește să termine facultatea și se va angaja. Însă în timpul unei delegații în Elveția încearcă să părăsească România, îndemnat de tatăl său (lucru total interzis de conceptele comuniste) și va cere azil politic în străinătate. Fericirea tatălui pentru îndrăzneala fiului nu va dura mult timp.

Maria, care tocmai se pregătea să urmeze cursurile Facultății de medicină, specializarea în care credea că și-a găsit vocația (învingându-și teama după ce trăise coșmarul unei eliminări din facultate, găsește forța de a-și continua viața), este din nou eliminată (din cauza fratelui plecat), spulberându-i-se și această ultimă șansă.

Drama tatălui și a fetei ajung acum la maximum, deoarece ei sunt cei care vor suporta repercusiunile îndrăzelii fiului de a părăsi Statul Român. Au urmat interogări peste interogări, tatăl a trebuit să dea și

ultimul teren pe care-l păstrase pentru a-și construi o casă la bătrânețe, a fost dat afară din serviciu. Coșmarul Mariei care reîncepuse odată cu a doua eliminare din facultate va continua cu interogări, amenințări de tot felul. Toate aceste orori au transformat viața celor doi rămași în țară într-un calvar greu de suportat. Tatăl, fiind mai în vârstă, ignora din ce în ce mai mult rigorile, repercusiunile acestui regim comunist, convins fiind că a meritat și merită orice sacrificiu ca fiul său să aibă o viață mai bună.

Cei însărcinați cu urmărirea acestui caz, cu interogările, văzând indiferența tatălui la tot ceea ce a însemnat ancheta și pedepsele, hotărâsc să intensifice ororile, de data aceasta asupra fetei.

Maria, deja obosită, zdrobită de suferința de până atunci, tot încercând să-și refacă ce a mai rămas din viața ei, să uite de calvarul pe care-l trăise și care continua, a căzut în final dărâmată moral. Pare că nu mai găsea puterea să se ridice, să spere în ceea ce ar fi putut să-i ofere viața. Bolnavă fiind, va petrece 3 luni într-un spital. După externare constată însă că regimul odios o urmărește încă și-i monitorizează viața. Fiind distrusă psihic, singurul lucru care o mai salvează va fi impulsul pe care i-l da bătrânul tată, acela de a urma cursurile Facultății de Construcții. Este admisă în facultate, ceea ce o remontează pentru o perioadă de timp. Se va căsători și va da naștere unui copil. Duce aparent o viață normală, cu excepția represiunilor care continuă.

Astfel că în 1985, după alți 23 de ani de terori, urmăriri și nenumărate repercusiuni, iese la pensie un inginer constructor (Maria), care în timpul liber citea tratate de medicină, cărți de literatură medicală de specialitate, încercând să compenseze și să re trăiască clipele în care a crezut că-și va putea urma vocația - aceea de medic. Dar nici cărțile, nici amintirile nu puteau să mai compenseze timpul pierdut.

Revoluția din 1989 va aduce cu ea recuperarea terenurilor pe care le avusese tatăl Mariei. Valoarea materială era destul de mică și oricum nu ar fi putut să compenseze în nici un fel viața distrusă a fetei, care, ajunsă la bătrânețe, re trăiește cu intensitate toate fărădelegile provocate de regimul comunist.

S-ar putea ca acest caz să pară prea comun sau prea banal, ori mult prea nesemnificativ pentru ceea ce au însemnat teroarele comunismului, dar nu este. Este semnificativ pentru traumele pe care le-a produs doctrina acestui MAMUT insensibil și inuman - COMUNISMUL deoarece a distrus vieți omenești, a terorizat și supus suflete care nu aveau nici o vină, a obligat fiecare individ al acestei societăți să plătească un preț inadmisibil pentru realizarea puterii și doctrinei lor...; au umplut de lacrimi și amar sufletele părinților care și-au văzut copiii distruși de coșmarul acestui sistem, sau au pedepsit aspru familii din cauza unor întâmplări pe care le considerau „sfidătoare față de doctrina comunistă”.

Nici eu nu i-aș fi dat prea mare importanță dacă nu aș fi văzut lacrimile celei care mi-a povestit toate aceste întâmplări, în ochii Mariei (bunica mea). Și poate nu m-ar fi impresionat atât de mult dacă nu aș fi simțit durerea ei atât de apăsătoare și poate nu aș fi crezut nimic din ceea ce mi-a povestit dacă nu i-aș fi văzut mâinile și vocea tremurând la amintirea propriei vieți, la derularea aceluși șir lung de ticăloșii pe care le-au avut de suportat,

Dacă nu am avea aceste dovezi vii, poate că nu am crede că a existat ceva atât de inuman și de îngrozitor și că s-au putut săvârși atâtea fapte ticăloase.

Așa ceva a existat și a fost un coșmar de aproape jumătate de secol care nu trebuie să se mai repete. Aceasta este una din misiunile generațiilor viitoare. Ceea ce ar trebui să înțeleagă toată lumea este că nimeni nu are dreptul de a-și bate joc și de a hotărî viața altui om. „Suntem datori să creăm, nu să distrugem!”

RADU BURDUJAN, 18 ANI, BRICENI, R. MOLDOVA: VIZITA

Dragă Fundație „Academia Civică”,

Eu, Radu Burdujan, sunt elev în clasa a XII-a de liceu din orașul Briceni, R. Moldova. Am hotărât să particip și eu la concursul Dumneavoastră, deoarece, răposatul bunicul meu Ion mi-a povestit multe lucruri interesante și dureroase din perioada anilor 1945-1989. Pentru concurs eu am ales această întâmplare.

Era primăvară. Una dintre acele primăveri, când poporul moldovean nu-și putea încă veni în fire după cel de-al doilea război mondial, în timpul căruia Imperiul Sovietic și-a întins aripa sa roșie și asupra teritoriului dintre Carpați și Marea Neagră. Această ocupație servea mării groaznicului „ciornâi voron¹” cu care veneau aici pentru a răpi „prada vie” și s-o ducă departe în Siberia. N-a existat nici o familie care nu ar fi fost atinsă de răul statului comunist.

Născut încă în 1918, bunicul meu Ion, acum decedat, a făcut armata în unitățile române și împreună cu ele a fost inclus în operațiile militare împotriva statului bolșevic. Acest factor îi va produce neazuri pe parcursul întregii vieți, fiind o pagină a biografiei sale aflată în dosarele penale ale organelor administrative.

Primăvara, în timpul semănatului, țăranul nostru nu știa ce era odihna. În acea primăvară, ritualul devenise și mai sfânt, după ce seceta și foametea din anii trecuți sfâșiaseră mii de vieți omenești. Era noaptea, când după o zi lungă țăranul își găsește totuși cele șase ore pentru a dormi. Împreună cu părinții și fratele său mai mic cu opt ani, sleiți de puteri după o zi de muncă, toți ai casei au căzut din picioare

¹„Ciornâi voron” (rus) — numele popular dat automobilului negru care ducea oamenii în Siberia după ordinul administrației.

adormind, când un automobil de culoarea nopții s-a oprit în fața casei, pălind cu lumina farurilor în fereastră. Doi oameni în impermeabile negre, după ce au zguduit ușa, profitând de panica locuitorilor, l-au luat pe cel mai mic, l-au izbit, l-au umilit și l-au dus în Siberia. Ce putea face cel mai mare? A văzut numai cum „ciornâi voron” s-a dizolvat în întunecimea nopții.

Pentru ce a fost luat? Răspuns la această întrebare n-a știut nici condamnatul, care a fost dus la Tomsk unde a trăit zece ani.

După ce Ion a reușit să găsească noua adresă a fratelui său, el hotărăște să plece. În fața sa erau 4 mii de kilometri de cale ferată.

Oamenii din sat știau că, dacă dorești să vizitezi rudele ce-au fost duse în Siberia, era nevoie încă de ceva: de pielicele de cârlan care ar sluji drept mită pentru șefii închisorii. Da! Ion luă cu sine pelicele și plecă la gară pentru a străbate acei 4 mii de kilometri. Drumul trebuia să țină nu mai puțin de zece zile. Pentru Ion era o veșnicie. Într-o noapte cineva în vagon a strigat „Trevoga²!” Toți au început să ascundă ceea ce era mai prețios la ei. Fiind neexperimentat, Ion era încurcat și când a ridicat ochii a văzut doi soldați de felul celor care l-au luat pe fratele noaptea. Văzând o traistă plină de pielicele, lor nu le trebuia un alt motiv pentru a-l aresta. Au încercat să-i confiște averea. Înțelegând ce se petrece, Ion i-a împins pe amândoi într-o parte și luând traista a sărit din tren în plină viteză.

Desigur, bunelul Ion a ajuns la Tomsk și l-a vizitat pe fratele Orion, dar ura față de regimul comunist i-a fost atât de mare, încât nu le-a permis fiilor săi (cu toate că ambii au terminat Universitatea de Stat din

² „Alarmă!” (rus).

Cernăuți și pentru mulți intrarea în rândurile partidului comunist era o cinste, iar pentru alții era obligatoriu să intre în rândurile partidului.

Moșul Orion trăiește. Bolnav, slab își aduce aminte de cei 10 ani trăiți în Siberia, fără rost. Nici acum nu poate înțelege de ce l-au luat, ce i-au incriminat, că fără judecată a pierdut cei mai frumoși ani ai tinereții.

Așa era în perioada stalinistă.

XENIA BASCACOV, 11 ANI, SATUL VADUL LUI ISAC, JUD. CAHUL, R. MOLDOVA: CÂND SE DECONECTEAZĂ
LUMINA ELECTRICĂ

Mă numesc Xenia Bascacov. Am 11 ani, sunt elevă în clasa a-V-a, a școlii medii generale din satul Vadul lui Isac, județul Cahul.

Am citit anunțul din ziarul „Flux” și am hotărât să particip la concursul „Ce știu eu despre anii comunismului”.

În lungile seri de iarnă și mai ales când se deconectează lumina electrică, stăm în întuneric și, în așteptarea când se va aprinde lumina, mămica ne povestește pagini din cărți, povești și amintirile sale din copilărie. Astfel am aflat istoria tristă a Cosettei, despre Gavroche și mai ales trista istorie a familiei mele. Când eram mai mică aveam impresia că mămica îmi povestește din cărți. Dar când iarna aceasta iarăși am auzit-o mi-am dat seama cum un regim poate schimba soarta unei familii, a unei țări.

Mămica mea s-a născut la 2 iunie 1949 în satul Jiurjiulești, raionul Vulcănești.

Într-o noapte de vară, familia bunicii a fost trezită de bătăi în ușă, de voci răutăcioase care au anunțat că familia urma să fie ridicată și dusă în Siberia. Bunica s-a pierdut cu firea, copiii sculați din somn plângeau. Era o priveliște îngrozitoare.

Bunelul a fost ofițer în Armata Română, a lucrat ajutor de primar în sat, și a fugit mai înainte în România, să se ascundă o perioadă, dar granița s-a închis. Când au venit rușii, bunica a fost urmărită și interogată să spună unde se ascunde bunelul. În acea noapte de pomină bunica era singură cu 8 copii. Primii copii, sora și fratele mai mare al mamei, erau căsătoriți. Sora căsătorită a rămas în Moldova, iar

fratele a fost rupt de soția sa care aștepta un copil. În noaptea cea se auzeau țipete, gemete, plânsete în sat. Mai multe familii au fost ridicate.

O altă soră, a treia dintre copii, învăța la școala pedagogică din Cahul, aflând vestea tristă alerga pe drum disperată și s-a întâlnit cu mașinile cu cei ridicați, astfel s-a alipit la familie. Toți erau triști, se gândeau că-i duc la moarte sigură. Învălmășeala era mare, disperarea apăsa oamenii, bunica a uitat-o pe mămica în casă. Ea era mică de tot, avea doar o lună. Pe când mașina s-a oprit la altă familie, două surori au alergat în fugă mare acasă și au adus-o pe mămica mea într-un coș. Astfel bunica a fost dusă cu 7 copii în Siberia. Au fost suiți în tren, în vagoane care transportau vite. În vagon erau bătrâni, bărbați, femei, copii, fete și flăcăi. Nu aveau posibilitatea nici să se ducă până afară, au găsit o rogojină și o căldare și astfel au avut posibilitatea de a-și satisface necesitățile vitale. La opriri conținutul căldărilor era aruncat. Erau mormane întregi de scârnă la opriri, se vede că treceau multe trenuri cu ridicați pe acolo. Mămica era mică, era nevoie să fie scăldată des, dar aceasta nu se putea, de aceea bunica o spăla cu saliva ei. Bunica nu se aștepta ca mămica să supraviețuiască. Dar Dumnezeu a avut grijă de familia lor. Familia s-a aflat 9 ani în Siberia. Cu prima posibilitate s-au întors în patrie.

Așa că astăzi suntem o familie foarte fericită!

ANCA BOTEZAN, 18 ANI, BLAJ: SUNT BLĂJEANCĂ

M-am bucurat mult când am aflat tema propusă de dumneavoastră. „Sunt blăjeancă”, am gândit, pot să scriu ceva despre anii comunismului. M-am lovit apoi de un zid pe care la început nu-l observasem. Am atât de multe de povestit despre anii comunismului - din ceea ce am auzit de la alții sau de la familia mea - încât mi se pare de nerealizat o istorisire coerentă pe doar câteva pagini.

Îmi aduc aminte de chipul Cardinalului Todea, când am fost într-un an la Castelul mitropolitan să-l colindăm. În semn de recunoștință și mulțumire, Înalt Prea Sfinția Sa și-a deschis cutia amintirilor dureroase și încă vii. Ne-a povestit cum în timp ce spăla coridoarele închisorii a reușit să se strecoare în celula episcopului Ioan Suciu și să-i dea ultima împărtășanie. Lacrimi s-au ivit în ochii Cardinalului când ne spunea cum a auzit capul episcopului lovind fiecare treaptă a închisorii, în timp ce era scos mort din celuia sa, tras de doi paznici.

A fost urâtă purtarea și atitudinea comuniștilor față de clerul greco-catolic. Profesorul meu de religie, călugărul asumpționist Bernard Ștef, ne povestea cum au fost scoase călugărițele din Institutul Recunoștinței - clădirea în care învăț eu azi - și urcate în camioane. Le trăgeau de păr și le loveau, dar ele nu au renunțat la credința lor.

Nu cred că poți vorbi despre comunism fără a-i lăuda pe cei care au suferit toate nedreptățile acestei ideologii. Toți au știut pentru ce luptă, dar au știut mai ales că, dacă ei renunță, România va fi pierdută. Cred cu convingere că și datorită lor suntem noi azi liberi.

Mulți dintre cei care au suferit nu s-au putut bucura de libertate. Unii dintre ei au fost răsplățiți însă, și îmi vine în minte exemplul celui care a învățat-o pe mama să joace tenis de masă. Era un preot greco-catolic, care pentru a-și putea crește cei doi copii se angajase ca profesor de sport. A fost contabil, profesor,

dar imediat ce aflau că e preot, îl concediau. A plecat la București în '80 și de atunci bucureștenii îl cunosc drept părintele „Tăicuțu”. Cu câtă bucurie am primit vestea că în timpul vizitei sale, Papa Ioan Paul al II-lea va merge la cimitirul Bellu catolic și se va opri și la Biserica Sfânta Ana, unde de aproape zece ani oficiază liturghiile părintele Tăicuțu. Cu câtă bucurie trebuie că îl aștepta umilul părinte! Aș zice că e o încununare a tuturor suferințelor, o ștergere a durerilor, o înviere a credinței, această vizită a Suveranului Pontif.

Părintele Tăicuțu nu a fost singurul care nu a putut oficia și care a trebuit să-și caute de lucru. Îl cunosc pe părintele Jidveian, l-am cunoscut pe părintele Turcu. Amândoi au fost lucrători la calea ferată.

Știu că ceea ce scriu eu acum nu e o povestire a unei singure întâmplări, dar e istoria familiei mele. Blajul este casa mea sfântă, iar blăjenii au devenit de mult membrii familiei mele.

Ne povestea la școală profesorul de geografie, dr. Mircea Stroia, cum au ars comuniștii biblioteca „Timotei Cipariu”. Au scos cărțile pe malul Târnavei și le-au dat foc. Cu durere priveau blăjenii cum arde o comoară. Multe dintre cărți erau vechi sau unicat. Profesorul meu de geografie a reușit cu greu să „fure” o amintire. Era copil și s-a strecurat până aproape de grămadă, a smuls o carte și a fugit. O prețuiește și în ziua de azi.

După ani de zile, profesorul Ștefan Manciulea a fost rugat să alcătuiască o listă a ceea ce se afla în bibliotecă. Avea o memorie foarte bună și studiase cărțile din bibliotecă. Era un intelectual și de aceea comuniștii i-au dat un post de îngrijitor la Sanatoriul TBC - care fusese amplasat în centrul orașului, în clădirea Institutului Teologic! A avut noroc cu directorul spitalului, care știa cine este și l-a lăsat să lucreze la un birou, profesorul fiind astfel îngrijitor doar pe ștatele de plată.

Au fost mulți și mari oamenii Blajului. S-au scris cărți despre ei și se mai pot scrie încă multe.

Datorită rolului pe care l-a avut în răspândirea culturii, comuniștii au încercat să distrugă Blajul spiritual și intelectual, au dărâmat multe dintre clădirile vechi. Au împrăștiat intelectualitatea în toate colțurile țării, la sate sau orașe. Când s-au trezit blăjenii într-o dimineață, au văzut că primăria fusese vopsită în roșu. Au dus o adevărată luptă mai târziu pentru a îndepărta această culoare. Au existat planuri de dărâmare a străzi întregi. Casa bunicului meu era programată a fi dărâmată în ianuarie '90. Când i-au luat grădina în '81 și au construit blocuri în ea, el a paralizat. Ce ar fi pățit oare în cazul în care i-ar fi dărâmat casa construită cu propriile mâini?

Unul dintre cei mai dragi oameni mie, pe care îi văd mereu și sunt mândră că pot să îi salut, este profesorul de istorie Teodor Seiceanu. Pentru că era un profesor care își făcea bine meseria și îi învăța pe elevi adevărata istorie, comuniștii l-au alungat din Blaj. L-au mutat dintr-un sat în altul, practic împiedicându-l să profeseze. A devenit astfel, și la propriu și la figurat, o enciclopedie ambulantă. Și-a păstrat demnitatea și la peste optzeci de ani este una dintre cele mai impunătoare persoane pe care le poți întâlni pe stradă.

Majoritatea întâmplărilor pe care le-am scris, le cunosc de la familia mea când am fost împreună cu un prieten, un american, în vizită la bunicul meu. Străinul mi-a spus uimit că nu mai întâlnise pe nimeni în România (e aici de nouă luni) care să vorbească atât de dur despre comuniști. „A paralizat din cauza lor”, i-am răspuns prompt. Mă gândesc acum însă că îi urăște atât de mult și pentru că știe multe întâmplări ca cele pe care le-am povestit eu. E bine, e rău? Timpul va îndepărta probabil ura, amintirile rămân însă pentru totdeauna. E datoria noastră să le păstrăm. De aceea, am profitat de concursul dumneavoastră pentru a le face cunoscute cât mai multor persoane. Pentru asta, vă mulțumesc.

ADRIANA BÂRLUȚIU, 17 ANI, CÂMPENI: DIN PERIOADA DE INSTALARE A COMUNISMULUI

Întâmplarea pe care vreau să o aflați este legată de primii ani ai comunismului, mai precis de perioada de instalare a comunismului, perioadă ce a coincis cu o schimbare radicală în viața oamenilor, unii reușind să reziste, alții din păcate nu. Ea (întâmplarea) mi-a fost povestită de o verișoară a bunicii mele, Constanța Bucur (tanti Tanța), care i-a fost protagonistă.

La începutul lui 1945 tanti Tanța era o domnișoară frumoasă, educată, inteligentă, în fața căreia se deschidea un viitor strălucit. Tatăl ei Ioan Bucur era proprietarul a două mine de aur și a unei roți de moară. Fusese unul dintre deputații de la Alba-Iulia ce votaseră unirea Transilvaniei cu Țara. Familia Bucur era una dintre cele mai respectate, nu numai din comună dar și din împrejurimi. Erau oameni cumsecade, deși înstăriți știau să se aplece să vadă și suferința celor mulți și săraci. Tanti Tanța era la școală la Turda, avea un logodnic la care ținea foarte mult, Matei, băiatul judecătorului din Câmpeni cu care urma să se căsătorească anul următor. Războiul, deși fusese devastator pentru restul țării, de-aici nu luase decât flăcării pentru luptă, restul: oameni, clădiri rămăseseră intacte, în afară de sufletele oamenilor.

Părinții lui tanti Tanța erau hotărâți să vândă minele ce le aveau aici la Roșia-Montană, și după o viață întregă de muncă în fundul pământului să-și petreacă bătrânețile, în liniște, într-un oraș. Voiau să cumpere o casă la Cluj, atât pentru ei cât și pentru tanti Tanța, unicul lor copil.

Evenimentele ce au urmat le-au arătat ce schimbătoare e viața și că destinul omului nu-l poate nimeni controla. Azi te simți cel mai puternic, mâine îți dai seama că nu mai ești nimic.

Naționalizarea a transformat radical viața familiei Bucur.

În acea zi fatidică de 11 iunie 1948 Ioan Bucur a fost alungat împreună cu familia din casa în care locuise, în care se născuse, în care locuiseră părinții, bunicii și străbunicii lui. Din marele proprietar de mine de aur devenise un simplu miner care acum la bătrânețe trebuia să coboare în mină, nu pentru a vedea cum înaintează galeria ci pentru a participa el însuși la înaintarea ei. Li se dăduse o casă cu două camere foarte mici, ridicol de mici în comparație cu cele pe care le avuseseră. Despăgubire din întreaga avere luată nu primiseră nimic. Chiar de consăteni erau priviți cu dispreț atunci când stăteau 6 ore la coadă pentru un kilogram de făină neagră.

Mama Constanței Bucur nu reușise să reziste schimbării. Supusă atâtor umilințe muri după doar trei luni de la naționalizare.

Constanța deveni din tânăra cu un viitor strălucit o persoană fără nici o perspectivă. Era însă o luptătoare. În Roșia-Montană nu avea ce face; încercase în zadar să-și găsească ceva de lucru dar nu găsisse. Logodnicul său, Matei, fiind acum săracă și atras probabil de la început de bogăție, o părăsi adăugând încă o suferință inimii ei. Se hotărî să plece la Cluj, orașul unde înainte vroise să-și termine studiile. În Roșia nu se mai putea lăsa întreținută de bătrânul ei tată. Avea o mătușă la Cluj căreia după naționalizare i se dăduse o casuță. În Cluj a luat viața de la capăt, și-a găsit o slujbă iar după încă câteva luni o alta. Avea două locuri de muncă și îi putea trimite bani și tatălui ei care nu mai putea lucra în mină, având silicoză. După un an de muncă, viața ei începuse să intre pe un făgaș normal. Era în 1948, iarna, de Crăciun și nu putea să nu se gândească cum ar fi fost viața ei dacă comuniștii nu veneau la putere. Întreaga ei familie fusese distrusă. Unii reușiseră să se adapteze, alții nu.

CRINA MARIA CODÂIA, 17 ANI, CRAIOVA: „ABSURDUL UMLE LUMEA”

Într-o zi, citeam cu interes „Le Mythe de Sisyphe”, celebrul eseu filozofic al lui Camus, scriitorul care, la numai 47 de ani, pune capăt unei existențe închinată omului și protestului permanent împotriva condiției sale. Încercam, cu puterea mea de percepere, să pătrund tainele acestei gândiri și-n același timp să aprofundez limba lui Voltaire care-mi este atât de dragă.

Tatăl meu, pentru care cititul cărților este o „zăbavă” fără egal, este hrana sa de zi cu zi, a observat cufundarea mea în lectură, m-a întrebat discret privind titlul cărții, după care am remarcat o schimbare bruscă, iar figura lui, destinsă până atunci, a alunecat într-o tristețe inefabilă. Apoi tatăl meu s-a recules, s-a așezat lângă mine și mi-a istorisit o-ntâmplare; a fost prima dar și ultima oară când am ascultat, cu emoție gradată, acest nefericit episod din viața tatălui meu, episod care l-a marcat ani de zile...

Tatăl meu a fost târât la securitate în județul Brașov, interogat, bătut, insultat, umilit timp de șase luni...

Acuzația: pasiunea pentru citit; nu avea dreptul să ceară cărți din altă țară, nu avea dreptul să dețină în bibliotecă autori interziși (!?) la vremea aceea. Pare paradoxal, nu?

Dintre numeroasele replici caustice, iată una: „Vrei să citești, imbecilule? Trebuie să-nveți întâi documentele de partid pe dinafară, apoi să rumegi altceva dacă îți dăm noi voie”. Totul era urmat de injurii, de vulgarități, de lovituri...

Pe scurt, povestea a-nceput cam așa: cu aproximativ 30 de ani în urmă, tata a scris la „Galérie Lambert” în Franța pentru a primi gratis cărți în limba franceză. Era lucru mare la vremea aceea - spunea el - să intri în posesia unui ziar sau a unei cărți, reviste într-o limbă străină. Ori tata, avid permanent de

lectură, a scris generoasei societăți franceze de la care primea, din când în când, o asemenea bucurie spirituală, o adevărată revelație pentru sufletul lui sensibil de filolog ardelean.

Această imensă plăcere i-a fost curmată de un fost coleg de liceu, un „amic binevoitor” care, diabolic, a „turnat” fapta la securitate. Fără comentarii! Sigur că instituția respectivă a luat măsuri prompte, torturându-și sistematic „victima”, după cum am arătat, lapidar, mai înainte.

Din cele relatate de tatăl meu, pot spune că o anume frază mă urmărește uneori: „Dacă îndrăzneai să obiectezi, loveau dur, nemilos, cu picioarele și cu pumnii, în cap și la ficat...”

Știind că va fi percheziționat, mi-a povestit tata cu amărăciune și ca un punct culminant al întâmplării, constrâns de situație, îngrozit, a săpat o groapă în fundul grădinii, lăsând pradă flăcărilor cărți de Caraion, Nietzsche etc., de o valoare inestimabilă, totuși interzise pe atunci. Cărțile ardeau, tatăl meu plângea, dar această frustrare, această ironie a soartei l-au traumatizat... Plângea și privea deznădăjduit... Ce stupid! Ce nedrept!

Finalul acestei situații a fost tot stupid: un proces-verbal prin care tata era găsit nevinovat...

La ora actuală tatăl meu este foarte bogat. Să nu credeți, vai, că materialicește, e doar un profesor; e bogat din punct de vedere spiritual: este înconjurat acasă de aceiași vechi și credincioși prieteni - cărțile. Adunate în ani, cu sacrificii uneori, tata se simte în lumea lor ca printre prieteni: ia din raft o carte pe care o mângâie, o privește lung și-n orele târzii ale nopții, la becul veiozei, tata re-recitește, rupându-se pentru un timp de convențional, de cotidian, de barierele implacabile ale vieții.

Abia acum, când scriu aceste rânduri, îmi dau seama ce coincidență stranie am trăit: tata-mi povestea drama intelectualului într-o lume absurdă, în timp ce eu încercam să descifrez filosofia lui Camus care pornea de la ideea absurdității existenței într-o lume ostilă, a cărei iraționalitate înfrunta setea de luciditate și logică a ființei umane. „Absurdul umple lumea” spunea Goethe.

IOANA NICOLETA BELDEAN, 18 ANI, SATUL CEACA, COM. ZALHA, SĂLAJ: DIN RĂU ÎN MAI RĂU

Era o zi frumoasă de octombrie, cu soare auriu și natura îmbrăcată în luminile multicolore ale toamnei anului 1944.

Bunicul meu, copil fiind de numai șapte primăveri, s-a luat după tineretul satului să întâmpine venirea trupelor române, care luptaseră să elibereze nord-vestul Transilvaniei de sub ocupația horthystă. Locul de așteptare a oastei române eliberatoare de către locuitorii satelor situate în amonte de Valea Simișna a fost la poalele dealului Cărbunarului! Acest deal, rămas în istoria locului ca o dulce amintire, face parte din dealurile ce se înmănunchează în perimetrul comunei Bobâlna (Olpret), comună de baștină a foștilor oameni de stat ardeleni Alexandru Vaida Voievod și Valeriu Pop, ultimul fiind cosemnatar împreună cu Mihail Manoilescu al Dictatului de la Viena din august 1940.

“Cu o seară înainte de mult așteptata zi a venirii armatei române care să ne aducă „libertatea”, din deal de la Șigău, de lângă Dej, artileria română a tras un proiectil de tun care a căzut în mijlocul văii dintre două sate. Atunci am sperat că mult așteptata zi se apropie și noi vom fi din nou cu România și vom scăpa pentru totdeauna de ocupația horthystă.

Mulțimea de lume adunată: bătrâni, femei, tineret, copii cu flori în mână privea cum coboară pe panta dealului Cărbunar tancurile, armata de cavalerie română. Întâmpinată cu urale și voie bună în neîntrerupte aplauze.

Două avioane aflate în zbor s-au rotit deasupra trupelor și mulțimii adunate, făcând ca entuziasmul și bucuria revederii armatei române să dea o solemnitate deosebită acestui moment istoric.

Un comandant al acestor trupe, ce au avut soarta de a se bate pentru neam și pentru țară și pe frontul de est, apoi și pe frontul de vest, s-a adresat mulțimii sătenilor, îngândurat pentru viitorul țării, cu cuvintele:

- Frați români! Știm că vă bucurați de venirea noastră. Dar n-am venit numai noi românii, ci am venit cu rușii bolșevici. O să treacă în zilele următoare și ei pe aici. Feriți-vă de ei, nu-i provocați, ascundeți-vă bunurile din calea lor.

A mai spus celor adunați că țara va fi ocupată de ruși, iar Antonescu a fost arestat.

După ce comandantul și-a terminat cuvântul de salut adresat mulțimii, un ostaș tânăr de pe cal a strigat la lumea adunată:

- Eu sunt Sâtaș Ostafie din satul Zalha, cine este de la noi prezent aici? O parte din oameni, și mai ales consăteni de-ai lui, s-au apropiat de el, au dat mâna cu el și l-au sărutat, au stat de vorbă, iar apoi acest vrednic ostaș cu lacrimi în ochi a mers mai departe în urmărirea nemților pe traseul văii Someșului și nu s-a mai reîntors de pe front niciodată.

În zilele următoare a curs prin satele noastre infanteria română cât frunză și iarbă pe jos, pe cai și pe căruțe. Oamenii i-au întâmpinat cu bucurie, cu hrană caldă, au stat de vorbă cu militarii și i-au încurajat cu vorbe de îmbărbătare.”

Își amintește cu exactitate bunicul că după trecerea trupelor române și sovietice în comună s-au instaurat autoritățile române - primari, jandarmi, funcționari publici, iar la scurt timp jandarmii au fost retrași și Comandamentul Sovietic de la Dej conducea în teritoriul județului Someș.

În anii ce au urmat instaurării guvernului de la 6 martie 1945 și alegerilor din noiembrie 1946 s-a intensificat prin propagandă și teroare opera de dezmoștenire și deposedare a proprietarilor.

Un copil contemporan perioadei amintite nu-și putea explica ce schimbări au loc în sat și în politica țării. A constatat că la început erau primari, cum tradiția obliga a fi firească, oameni gospodari și mai înstăriți, mai bogați. La sediul primăriei era un afișier unde erau expuși și regele Mihai I și P. Groza. S-a trecut apoi la numirea de primari din rândurile oamenilor celor mai delăsați, fără știință multă de carte, gata să se supună necondiționat la toate ordinele primite de la autoritățile comuniste.

În mod similar au fost destituiți și feții de la bisericile ortodoxe și greco-catolice și înlocuiți cu feți noi, pe motiv că cei vechi au fost burjui (chiaburi).

În cadrul campaniei de alegeri din toamna anului 1946, la Plasa Ileanda are loc o întâlnire a alegătorilor cu un fruntaș al P.N.Ț de la centru. Oamenii din satele plășii, adepți ai democrației, la reîntoarcere spre casele lor s-au încăierat la bătaie deasupra stanului ce se găsește lângă șoseaua națională de la Rus. La luptă au participat țărâniști contra comuniști.

Pe peretele de piatră al acestui stan cu orientarea spre șosea au fost amplasate două plăci de marmură cu înscrisul în galben: pe una scria „Trăiască alianța muncitorească-țărănească”, iar pe alta „Trăiască veșnica prietenie dintre poporul român și poporul sovietic”. La ele se făceau trimiteri când se țineau la TV concursuri „Cine știe răspunde” cu conținut propagandistic comunist.

Aceste lozinci au vrut să imortalizeze izbânda comunismului asupra democrației. Iar evoluția istorică a arătat cât a fost de veșnică alianța muncitorească-țărănistă și prietenia româno-sovietică.

În vecinătatea acestui stan se finalizează Mănăstirea de maici de la Rus, care simbolizează biruința credinței asupra ateismului, a iubirii aproapelui asupra urii și dezbinării întreținute și perpetuate de regimul totalitar instaurat la noi de tancurile sovietice.

P.C.R., prin politica de spoliere, sărăcire și deposedare a proprietarilor din satele noastre, de lichidare a clasei țărănești tradiționale și a tradițiilor strămoșești, a colectivizat toate satele din această zonă, deși avea solul cu cea mai scăzută fertilitate naturală existentă în țară.

În aceste condiții vitrege, de nesuportat, mulți gospodari s-au strămutat în Banat, iar tineretul a început să lucreze sezonier la munci agricole prin țară.

Satele, în anotimpurile de primăvară, vară și toamnă, rămâneau pustii de tineret, care lucra în Banat la I.A.S.

Dacă în timpul ocupației horthyste sătenii noștri ardeleni se tânguiau în versuri ca:

„Săracu' Ardealu' nost

N-a mai fi cum a mai fost

Cu fete și cu feciori

Și cu joc (hori) în sărbători”,

acum înțelepciunea populară își va spune oful în versuri ca:

„Când e mai frumos în sat

Tineretul e plecat

La Arad, la Timișoara

La gostat, în toată țara”.

Străbunii noștri, de după anul 1945, când lucrurile evoluau din rău în mai rău, nu și-au dat seama de unde vine răul social. Ei vedeau în înăsprirea traiului, a terorii, arestărilor un blestem al soartei nefericite.

Nu-și dădeau seama că lumea satului e perturbată, zdruncinată din temelii de urmările înțelegerii Stalin-Churchill, care a împărțit lumea, iar pe noi, pe români, ne-a dat în robia tiranului roșu.

Bătrânii acelor vremi au văzut în noua robie abătută asupra țării mâna nemiloasă a destinului căruia ca o fatalitate i-am fost hărăziți și din care nu mai este nici o ieșire.

Bogații satelor, anterior colectivizării, nu mai puteau plăti cotele de cereale, săracii răbdau de foame, cei care se împotriveau erau arestați și duși la Canal.

Foametea, umilința, batjocura și tot felul de suferințe le-a înregistrat folclorul timpului prin cuvinte strigătoare la bunul Dumnezeu:

„Cobori, Doamne, pe Pământ

vezi Stalin ce-a făcut

A făcut din cal salam

Din român rob la Canal!”

Zeci de locuitori ai acestei comune sărace de la izvoarele văii Simișnea au fost întemnițați și puși la lucru forțat la Canal.

Un țăran autodidact din rândul acestora, pe nume Măian Alexandru, revenit după 7 ani de detenție, la vârsta de 47 de ani, în plină vigoare a muncit și și-a refăcut gospodăria, devenind om cu stare și îmbogățit spiritual. El a suferit alături de marii intelectuali ai României printre care l-a avut tovarăș apropiat pe Păstorel Teodoreanu. De la acești oameni luminați ai națiunii a învățat să gândească și să biruie necazurile pricinuite de un regim inuman și intolerant.

Această lume satanică, dominată de o religie fără Dumnezeu, fără suflet și care a încălcat tot ce e uman, se va prăbuși în decembrie 1989. Totuși, de atunci încolo românii se zbat în beznă și nu pot să găsească calea ce duce la fericirea tuturor. Mersul spre fericire este frânat de corupție, de parazitismul pe care profitorii comunismului îl întrețin, dorind să-și prelungească existența în detrimentul majorității populației, care trăiește sub limita sărăciei, dar cu speranța într-un viitor mai bun.

RĂZVAN POSTOLACHE 17 ANI, BUCUREȘTI: GENERAȚII

Bunicii mele, în viață, îi zic Oma. Așa i-a spus tata, când abia începuse a vorbi, și-așa îi spunem azi, nepoții.

Mi-amintesc cum venea săptămânal, să ne bucure scoțându-ne la plimbare, pe mine și pe fratele meu puțin mai mare,

O porneam printre blocuri, dar ajungeam tot la locul meu preferat. Pe tăpșanul de lângă piața Obor. Acolo, pe-o pajiște întinsă, aveam tot felul de leagăne și jocuri distractive.

Acolo o oboseam pe Oma vreo 2-3 ceasuri, și-o lipseam de bănuții ei de pensionară.

Ne plăcea mult și-n Dobroteasa. Avea Oma un pat mare, cât odaia în care ne zbenguiam toți trei nepoții. Oma se bucura cu noi, chiar dacă la culcare o înghesuam la marginea patului.

Când mă făcui școlar, Oma mă transporta de la școala din 11 Iunie la Liceul „George Enescu”, pentru ora de violoncel, ducându-mi barosanul-instrument.

Acest chin luă sfârșit când intrai în Liceul “Enescu”. Atunci veneam și singur pe la Oma.

O găseam mereu scriind la mașină, ori pictând.

- Ce tot scrii Oma, căci doar nu mai mergi la serviciu...

- Mi-e sufletul greu de prea multe, și nu pot să le spun decât hârtiei, răsufla din greu Oma, amenințând din cap.

În acest februarie, Oma s-a îmbolnăvit. O gripă rea chinuitoare au supărat-o timp de-o lună.

Când o vizitai, Oma scria la mașină, dar în picioare, ca să doboare tusea.

Înlătură pe dată scrisul și ochelarii, iar ochii ei sinelii păreau scăldați în lacrimi.

Mă îmbrățișă cu foc, și se așază alături, pe divanul ei pat.

- Azi, dragul meu, este timpul să-ți spun ca să cunoști chiar de la mine, o poveste, nu ca cele din copilărie, ci una adevărată și tare dureroasă. Este vorba de viața părinților mei Ana și Gavril, străbunii tăi basarabeni, că ceilalți sunt greci adevărați.

Veniseră în Babadag-Tulcea, la chemarea fratelui mai mare Lavrentie, care nu avea copii, iar covrigăria lui proprie trebuia ajutată să-și vândă marfa. Au convenit ca unchiul cu femeile să lucreze covrigi și biscuiți, iar tata să-i vândă în prăvălie și-n alte comune. Așa a fost începutul.

Când părinții s-au ajuns cu cinci copii, au hotărât să se mute cu toții în orașul Tulcea, capitală de județ, căci tata dorea să dea copiilor lui mai multă carte, de care nu avusese el parte.

Și-așa, în 1920 ne stabilirăm în Tulcea. Era după primul război mondial, într-o Românie întregită, iar tulcenii, de numeroase etnii, se grăbeau să se rostuiască.

Prima și cea mai stringentă nevoie era o locuință încăpătoare, pentru un clan ce număra șapte copii și patru adulți.

Cu chibzuială cumpărase tata un loc liber întins pe o lungime de cca 100 metri pe strada Babadag. Pe acest loc viran și-au ridicat locuința, un adevărat palat, cu două deschideri, una pentru persoane, alta, poarta întreprinderii pentru scoaterea mărfii.

Acest curaj, inițial, îl puteau avea doar părinții mei, puși pe o economie și o muncă uriașă.

Ocuparăm noua locuință, când încă era la cărămidă și erau încă multe de făcut. Fiece vară, aduceam completări. Toate vacanțele lungi școlare eram într-un adevărat șantier. Eram opt copii, toți la școli, harnici și ascultători. Porția de joacă o făceam pe ascunselea, căci de muncit era fără sfârșit. Nu i-am văzut vreodată pe părinți la vreo berărie sau restaurant. Totul se făcea în casă, de la pâine până la înghețată. În

1935, când unchiul Lavrentie a murit, la 66 de ani, a fost un moment foarte dificil pentru tata, căci unchiul avea grijă ca munca cu muncitorii să iasă bine, o marfă nici arsă și nici crudă, sau urâtă.

Nu era altă soluție decât să renunțe la școală unul dintre frați.

Subtil cunoscător al posibilităților copiilor, a fost ales fratele mijlociu, ce abia împlinise 13 ani, dar avea un simț nativ către organizare și tehnică.

De atunci, întreaga întreprindere s-a modernizat, s-a mecanizat și s-a suplimentat în 2 ani și cu un atelier de executare de tot felul de paste făinoase, unde vreo 10 tinere și-au câștigat o meserie, curată și bănoasă.

În 1940, întreprinderea părinților a putut furniza trupelor în război o bună asigurare alimentară.

Tata ajunsese un gospodar respectat de autoritățile orașului. A fost ales ca vicepreședinte al Camerei de Comerț și Industrii, iar magazinul de sub coloane - de Coloniale și Delicatese - concura cu cele din Galați și Constanța, de unde își procura marfa, alături de produsele propriei fabrici, cunoscute și în București prin neîntrecuții covrigei dublu vanilați, sau prin șiruri de mici covrigei speciali pentru Sfinții Mucenici.

Războiul început adusese îngrijorări tulcenilor, cei care își încropiseră frumoase gospodării. Ofițeri superiori polonezi și sovietici erau încartiruiți, și-i plângeai de milă.

Părinții și frații erau sfătuiți să lase totul și să plece cât mai departe: „Numai privighetoarele cântă pe la noi în libertate”, spunea un ofițer sovietic. Ai mei nu puteau crede că este posibil să fii scos, cu amenințarea vieții, din gospodăria ce ți-ai făcut-o, prin muncă și cu atâtea privațiuni. Dar când tata și fratele mai mare, proaspăt titular al prăvăliei, fiind licențiat al Academiei Comerciale, cu avantaje la impozite, fură arestați, fără de motive, au înțeles abia atunci spusele ofițerilor. Și-au lăsat totul, încărcat de o sfântă muncă, și cu cât au putut duce, au fugit la București, unde două dintre fete erau căsătorite.

Atunci, gospodăria noastră părintească, un colț de rai, unde toți am muncit cu drag, a devenit pentru noi o dureroasă amintire.

La o margine de București, părinții mei și-au încropit o modestă, primitivă locuință, dar de inimă rea au murit foarte repede. Mama, de leucemie, tata de inimă, amândoi ar mai fi putut trăi cel puțin încă 20 de ani dacă rămâneau în casa lor.

Oma plângea în hohote, iar eu nu găseam cuvinte s-o potolesc.

- Bandiții... hoarde satanice... Au distrus atâtea vieți tinere.

“Îmi voi răzbuna părinții, prin orice mijloace, spuse Oma, potolindu-se. Iată cum... în școală.

Un „Nicolschi” fu introdus și în învățământ, căci era sectorul în care învățătura comunistă trebuia să fie de primă importanță. A apărut dar și un metodist „Ciornenschi”, cu numeroase cozi de topor, ce trebuiau să pună învățătura românească așa „cum se cuvine”. Din acest aranjament n-a scăpat nici geometria descriptivă, cu care mă ocupam și eu.

Printr-o subtilă viclenie au furat-o din studiul elevilor liceului real și-au luat-o în folosință „inginerii incompetenți” ajunși profesori universitari, pe manual școlar, în institutele tehnice, apărute ca ciupercile după reforma din 1948. Ce puteam face, decât să demisionez. Demisia însă nu mi-a fost aprobată, căci de muncitori răbdători era mare nevoie.

M-am declarat în război cu șefii mei de catedră, spunându-le că mă voi împotrivi „excrocheriei”, divulgând-o forurilor superioare de învățământ. Ce naivitate, căci toți erau înregimentați comunismului. Ierarhic și respectuos, începui de atunci, din 1957, să scriu memorii de împotrivire acestui aranjament care prejudicia atât pe elevi, furându-li-se un drept consacrat de „Primele reforme școlare ale prof. Spiru Haret, din martie 1898”, cât și de prestigiul învățământului românesc.

Sute de memorii am bătut la această mașină Olivetti, până la Marea Adunare Națională, secția învățământ-știință, iar după 1990 am trimis tuturor forurilor democratice, responsabile de soarta învățământului, fără ca cineva să vrea să audă de *corupția* intelectuală, generalizată pe țară.

„Să vă purtați creștinește, ajutând pe cei în nevoi” spunea mama cu blândețe, iar tata, mereu ne repeta: „Munciți cinstit și veți fi respectați și nu veți fi lipsiți”, dogme ale familiei, care-mi țiuiau în urechi. Și-am riscat, cu îndrăzneală și dârzenie, folosind singurul meu instrument, scrisul, iar spiritualitatea sfinților mei părinți, sigur, m-a ocrotit de răul cel mare, de a mă scoate din munca școlii.

Și profesorul meu Dan Barbilian (Ion Barbu), ultimul predător de geometrie descriptivă de la Facultatea de matematică, căruia i-am detaliat despre furtul geometriei descriptive din liceu, m-a convins să protestez, căci a trimis șefilor mei ingineri mesajul: „Lăsați geometria descriptivă în grija matematicienilor, altminteri va muri”. Așa cum s-a și întâmplat.

Toți aceștia m-au determinat să public în 1998 Documentul-protest, intitulat „Geometria descriptivă, victima reformei școlare 1948”, pentru ca învățământul să cunoască foloasele poziționării acestui studiu în reformele prof. Spiru Haret, când geometria descriptivă a pus pecetea pe mărețele edificii din capitală și din întreaga țară, prezente și azi și neîntrecute”.

Voioasă, Oma se ridică în picioare, recâștigându-și optimismul ei permanent.

Oma, bunica mea în viață, este un om deosebit.

Prin munca și dragostea ei pentru școlari, ea lasă învățământului românesc „primele patru invenții geometrice românești, publicate în 1967”, și o metodă a instruirii programate din 1960.

Deie Domnul ca școala românească să nască și în viitor oameni-profesori.

ANDREEA ANA DUMITRIU: 17 ANI, BACĂU: O POVESTE DE DRAGOSTE

Citind anunțul dumneavoastră m-am gândit să vă povestesc o întâmplare din viața mamei mele, ce ar fi putut să-i schimbe întreaga viață dacă nu ar fi avut loc într-o perioadă în care legăturile cu străinii, și mai ales căsătoria, erau aproape imposibile.

Povestea de dragoste a mamei mele am aflat-o întâmplător în urmă cu câțiva ani, când, răscolind după o eșarfă în dulapul ei, am dat peste un teanc de fotografii care mi-au atras atenția. Poze de un format deosebit, pătrate, înfățișând aproape toate un tânăr în jur de 18 ani, foarte drăguț, chiar frumos după părerea mea. Într-una din ele era împreună cu mama. Am descoperit cu mirare pe spatele fiecărei poze câteva rânduri scrise în limba franceză și care se încheiau aproape în totalitate cu semnătura „ton Hansy”. Fotografii erau datate 1974, 1975, ani când mama era în clasa a XI-a la Liceul de Arte Frumoase din Iași și avea vârsta mea de acum.

Cine să fi fost acel tânăr atrăgător? De ce îi scria în limba franceză din locuri ca Turnul Eiffel sau Chateau Bad Liebenzell? Mama a avut un prieten francez? Totuși numele Hans are rezonanțe nemțești.

Misterul urma să se dezlege în aceeași seară, când am întrebat-o cu nerăbdare cine era acel Hansy care-i trimitea rânduri de dragoste. Mama mi-a povestit că era neamț și că îl întâlnise într-adevăr când era în penultimul an de liceu. Avusese loc un ”schimb de experiență” între un liceu din Germania și liceul său. În mod normal liceenii români nu aveau voie să se întâlnească cu cei străini și chiar au fost trimiși din internat cei care aveau rude în Iași. Mama a rămas pentru câteva zile la un unchi de-al ei. Probabilitatea ca ea să întâlnească vreun străin era destul de mică, fiind elevă la secția de arte plastice, iar liceenii germani făcând parte dintr-o orchestră de muzică clasică. Dar soarta i-a reunit în alte împrejurări.

Un vecin de-al unchiului mamei, care era șofer pe un TIR ce făcea curse în străinătate, avea în gazdă doi frați nemți din grupul venit pentru a cânta cu orchestra. Acest vecin a solicita-o pe mama să vină să le traducă pentru că nu se înțelegea deloc cu ei. Cum mama cunoștea foarte bine limba franceză, la fel și unul dintre frați, Hans. comunicarea a fost ușoară. Zilele cât a stat el în România le-au petrecut împreună și s-au împrietenit.

Au urmat apoi scrisori din Germania, până la o nouă venire a lui în țară.

Problemele au început odată cu prima scrisoare primită de la Hans. Mama a fost căutată la școală de un tip îmbrăcat la patru ace și care a condus-o în biroul lui. Înainte de a începe orice discuție, a aruncat un dosar pe masă și deschizându-l i-a povestit toată viața ei, totul despre părinții și rudele ei, lucruri pe care nici cei mai buni prieteni ai ei nu le cunoșteau. Apoi a întrebat-o ce e cu neamțul care-i scrie, de ce îi scrie, ce intenții are, și a sfătuit-o „prietenește” s-o termine cu el, altfel va avea de suferit atât ea cât și familia ei.

Surpriza mai mare a venit după câteva zile, când într-o ședință a U.T.C.-ului a fost eliminată în urma votului unanim al profesorilor, prietenilor și colegilor ei pe motiv că avea relații cu străinii. Mama mi-a povestit că au fost momente foarte grele pentru ea, simțindu-se privită de toți ca o paria a societății. Abia mai târziu a aflat că prietenii ei au fost obligați să voteze pentru eliminarea ei.

Scrisorile au continuat zilnic și după aceste întâmplări, dar veneau desfăcute. Securistul îmbrăcat la patru ace a chemat-o apoi în mai multe rânduri la diverse instituții din oraș când acestea erau închise. El avea cheile de la toate acestea și folosea această tactică pentru a o intimida, probabil. Sub amenințarea că va avea necazuri dacă nu va colabora, îi cerea mamei să-i dea informații despre alți colegi și profesori care aveau legături cu străinii. Deși își atinsese scopul de a o face să se teamă de el, răspunsul ei era mereu același: nu știu nimic.

După un an, când a revenit în România, mama l-a dus pe Hans într-o mică excursie la Văratec, la casa bunicilor ei care decedaseră. Aici Hans s-a îmbolnăvit foarte tare, dar a refuzat să fie dus la spital, conștient fiind de pericolul la care ar fi supus-o pe mama și familia ei. Așa că a acceptat să i se aplice tot felul de leacuri băbești, care de care mai ingenioase, care le-au salvat în cele din urmă, după câteva zile bune de zăcut la pat. Îmi închipui prin ce clipe de spaimă și îngrijorare a trecut mama. Griji pentru prietenul ei, a cărui viață era pusă în pericol, dar și pentru familia ei dacă starea lui se agrava și s-ar fi aflat că este găzduit de ea.

Scrisorile au continuat și după această vizită, la fel, zilnic; însă de această dată ele veneau în Piatra-Neamț, pentru că între timp mama terminase liceul și se întorsese în orașul natal.

Aceste scrisori au fost tolerate, probabil, fiindcă erau considerate simple copilării de băiat îndrăgostit. La un moment dat, pentru o scurtă perioadă de timp, ele au venit nedesfăcute, poate se săturaseră și ei de atâtea zeci de scrisori, venite ani de-a rândul.

Însă, când a fost vorba de căsătorie și când Hans îi găsisse o filieră prin care ar fi putut ieși din țară, presiunile asupra mamei au început. De data aceasta nu erau doar din partea tipului la patru ace, ci și din partea familiei, cu care acesta luase legătura. Unele rude ocupau posturi importante și dacă mama ar fi fugit și le-ar fi pierdut. O mătușă i-a spus chiar că ar fi primit o scrisoare de la mama lui Hans, care i-ar fi scris că nu este de acord cu căsătoria fiului ei cu o româncă fără o situație materială bună, pentru că el era de viță nobilă. Faptul că era de viță nobilă îl bănuia și mama, pentru că avea în nume o particulă deosebită, dar că ar fi scris mama lui Hans nu era adevărat.

Mama a rezistat câteva luni presiunilor, știind că Hans îi promisese că va veni în țară și o va lua cu el. Însă, într-o zi a primit ultima veste de la el: o poză cu două mașini făcute zob. Una dintre ele era a lui Hans. Mama zice că se poate să fi murit în acel accident, dar se poate și ca poza să fi fost trucată.

În 1992, mama a fost în Germania printr-o organizație de protecția mediului. A telefonat la vechiul număr pe care-l știa, dar nu a răspuns nimeni.

Sinceră să fiu, sunt foarte curioasă să-l cunosc pe acest Hans, sau măcar să știu dacă mai trăiește.

Represiunile de pe urma acestei povești nu s-au oprit odată cu acea ultimă fotografie, ani de-a rândul: la puțin timp după ce se angaja undeva, mama era concediată, deși era o bună profesionistă și șefii erau întotdeauna mulțumiți de ea. Motivul era că a fost desființat postul, ca după aceea să afle că a fost angajată altă persoană în locul ei.

Într-un fel, salvarea ei a fost că s-a căsătorit cu tatăl meu, care era ofițer. Fiind nevoit să-și mute serviciul în diverse orașe, urma să s-a pierdut. Dar mama a trăit totuși ani de zile cu spaima că i se va da de urmă și că va fi dat afară și tata din cadrul armatei.

Știu că povestea mamei mele este nimic pe lângă aceea a altor persoane care și-au petrecut zeci de ani prin închisori din cauza comunismului sau care și-au pierdut viața. În cazul mamei, comunismul a distrus, sau mai bine zis a împiedicat, împlinirea unei povești de dragoste.

CRISTINA MARIA MOCIOALCĂ, 17 ANI, DROBETA-TR. SEVERIN: ÎNVĂȚĂTORI ÎN BĂRĂGAN

Bunica mea dinspre mamă locuiește în aceeași casă cu noi. Părinții noștri fiind mereu plecați, ne lăsau mai tot timpul în grija ei. Eram trei copii apropiați ca vârstă și foc de neastâmpărați. Ca să ne mai domolească, bunica ne aduna în jurul ei spunându-ne: Dacă nu vă hârjoniți atâta și sunteți cumiți, o să vă spun o poveste.

Ne plăceau nespuse poveștile spuse de bunica fiindcă știa cum să ne ațâțe curiozitatea, făcându-ne să suferim ori să ne bucurăm alături de eroii din poveste. Când unele povești le știam pe de rost, bunica inventa altele și altele, fermecându-ne.

Într-o zi însă ne-a spus o întâmplare adevărată, petrecută demult.

- Știți ograda noastră de la țară? ne-a întrebat ea.

- Cum să n-o știm! ne-am oțărât noi, doar ne-am jucat prin curtea aceea plină cu iarbă de atâtea ori.

- Da. Bine. Aflați că pe timpul copilăriei mele ograda aceasta nu avea pic de iarbă, aceasta a apărut în timpul când părinții mei au fost duși în Bărăgan.

- Ce-i și unde-i Bărăganul? - am întrebat noi.

Ne-a explicat ce înseamnă bărăgan și parcă vedeam înaintea ochilor un câmp imens plin cu ierburi și ciulini, care se pierdeau departe dincolo de orizont.

- Am fost și eu acolo cu bunicul vostru, scoși din zonă „în interesul învățământului” timp de un an, când mama voastră avea aproape trei ani, iar Tavi, unchiul vostru, două luni.

Părinții mei locuiau într-un câmp nedestelenit, așa cum obișnuiau nomazii căldărari să poposească pentru un timp cu căruțele lor cu coviltir departe de satele locuite. Spre deosebire de părinții noștri, noi am

nimerit într-un sat vechi, Coșereni, nu în câmp de bărgan. Închiriasem în acest sat o căsuță și, în revărsat de ziuă, am pornit pe un drum printre hățișuri, lipsit de copaci, după cum erau și întinderile din jur, străjuit pe margini de ciulini care păreau niște soldați în armură.

După multe ore de mers am ajuns într-un loc țesut de ierburi, în care se înălțaseră câteva case mici, din chirpici, acoperite cu paie ori coceni, fără pomi și garduri.

Tata era învățător în acel sat așa-zis nou, iar mama se ocupa cu gospodăria, cu păscutul vacii și cu strânsul ierburilor de pe câmp, folosite pentru foc.

- Noroc că am luat vaca cu noi - ne-a spus mama, căci la început, când am aterizat în plin câmp, ne-am hrănit mai mult cu lapte.

Casa aceasta din chirpici am terminat-o cu două săptămâni înainte de Crăciun, căci până atunci am locuit în bordei și, culmea, chiar în noaptea de Crăciun ne-a căzut peretele dinspre răsărit. Eram din nou în bătaia crivățului și a zăpezii așa cum fusesem cu o lună mai înainte. Am rugat doi vecini să ne ajute să ridicăm zidul. S-a muncit în prima zi de Crăciun pe brânci, până seara, luptând cu frigul, cu zăpada și vântul care ne sorbea lacrimile de pe obraji.

Rău ne-a mers de cum am coborât în gară la Urziceni, de unde urma să ne trimită aici. Ne-au furat tot ce am avut mai bun: covoare, macate, haine și un sac cu făină de grâu, singura noastră sursă de hrană, fiindcă, ajunși noaptea cu un tren de marfă, nu se găseau la ora aceea nici mijloace de transport și nici cine să ne conducă acolo unde eram surghiuniți.

Unde mai pui că taică-tău a început să mă certe, așa cum făcea de fiecare dată când lucrurile nu mergeau așa cum ar fi vrut.

- N-ai fost cu băgare de seamă, trebuia să le așezi ia mijloc! și multe alte vorbe pe care atunci nu numai că nu le băgam în seamă, dar în situația aceea critică nu-și mai aveau rostul. Și ca să mă răcoresc, i-am spus:

- Tu unde ai fost?

Parcă văd și acum noaptea aceea, a continuat mama, când ni s-a adus la cunoștință că trebuie să părăsim zona ca „fiind chiaburi și dușmani ai poporului”.

Eu trebăluisem toată ziua prin curte și abia ce mă întinsesem pe pat, cu gândul să nu adorm totuși până nu vine taică-tău, care era dus la nedeie în satul vecin.

Cred că am ațipit, fiindcă din somn m-au trezit niște lovituri puternice în ușa. Nu înțelegeam ce putea fi, căci Mihai își luase cheia la el, deci putea foarte bine să intre în liniște, fără să facă atâta zarvă.

Am coborât din pat ca să descui ușa, gândind că probabil venise amețit și nu mai era în stare să descuie.

- Ce bați atâta, ori crezi că sunt moartă? am strigat deschizând-o. În prag erau doi soldați cu armele pe umăr. M-am tras înspăimântată înapoi, nu știam ce să cred.

- Până dimineață veți strânge tot ce credeți de cuviință, fiindcă sunteți obligați să părăsiți zona, dar nu mai mult decât intră într-un car.

Nici n-am fost în stare să întreb din ce cauză și încotro trebuie să plecăm și amețită m-am lăsat încet pe un scaun din sală.

Nu după mult timp a venit și taică-tău, care a pornit să discute și totodată să ceară lămuriri soldaților.

Când a venit în casă a spus:

- Iată ce ne-a făcut regimul! Deportare ca-n Rusia.

Între timp părinții se mai obișnuiseră cu situația aceasta fără ieșire, dar, când și când, amintirile îi năpădeau și dorul după starea de acasă îi făcea să sufere tot mai mult.

- Bine că cel puțin pe voi v-au trimis într-un sat cu oameni, ne-a spus tata, ce v-ați fi făcut cu copiii în câmp de bărăgan?

Nu știu dacă pe atunci mai sperau în întoarcerea acasă, dar uneori, în discuțiile cu noi, o auzeam pe mama spunând:

- Numai o zi să mă văd acasă și aș mulțumi cerului.

Bunica a terminat de povestit acest episod din viața părinților ei.

Faptul acesta ne-a mișcat profund și, pătrunși de cele auzite, niciunul dintre noi n-a mai rugat-o atunci să ne mai spună o poveste.

MIHAI ANDREI PĂTRAȘCU, 16 ANI, BUCUREȘTI: CEAI LA LUMÂNARE

Ce știi eu despre anii comunismului? Prea puțin. La vârsta mea de atunci, 4 ani, nu înțelegeam prea bine ce se întâmplă în jurul meu. Acum, citind articolul din ziar, am făcut o călătorie în timpul trecut și cu ajutorul mamei, încerc să aștern următoarele rânduri.

Am analizat și am gândit la împrejurările de viață amară care au marcat anii copilăriei mele, cât și tinerețea mamei. Chiar dacă rândurile mele nu vor impresiona, am prilejul să-mi eliberez mintea de imagini triste. Imagini ce se derulează ca un film, cu puține clipe de bucurie și cu multe, multe zile triste. Îmi amintesc că într-una din zile tata a plecat cu serviciul în alt oraș. Fiind cadru militar a fost detașat pentru doi ani în economie; la Rovinari. Acasă venea foarte rar. Mama, neavând alt ajutor, a fost nevoită să-și întrerupă serviciul pentru a avea grijă de noi (trei copii). Blocul în care locuiam nu era încă terminat. Așa că nu aveam gaze, nu aveam apă caldă, iar cea rece abia picura. Nici aragaz nu aveam și mama gătea pe o plită electrică, care se oprea când mâncarea era fiartă pe jumătate. Restricție la curent. Asta ținea câteva ore. Atunci mama ne scotea afară, dar nu la joacă, ci mergeam și stăm la cozi să apucăm și noi o bucățică de brânză sau o bucățică de salam cu soia. Și dacă nu apucam, ne întorceam acasă supărați, noi că nu ne-am jucat, iar mama supărată că nu a cumpărat nimic. Cu lacrimi în ochi încerca să ne explice care este situația, dar noi nu înțelegeam, ne uitam la ea mirați cerând mâncare. Ea cu lacrimile șiroindu-i pe obraji, lua un ou fiert, îl împărțea în trei și cu câte-o felie de pâine unsă cu unt ne potolea foamea. Meditând asupra acelor evenimente care la prima vedere se consumă fulgerător dar în fapt lasă urme adânci, îmi revin în minte multe, dar pentru a le înțelege mai bine trebuie să apelez la mama să mă ajute. Ea mă sfătuiește să încetez, că nu vrea să-și mai amintească de acea perioadă.

Nu pot uita. Se apropia Paștele și mama împreună cu noi, ca de altfel majoritatea oamenilor, alergam pe la toate magazinele, poate reușim să cumpărăm câte ceva pentru a sărbători. Am stat zile întregi să păzim magazinele. Când aduceau marfă la magazinele respective era groaznic, lumea disperată se îmbulzea de nu se mai știa de rând. Ziua de Paști a sosit și noi nu aveam nimic: nici ouă, nici friptură, nici prăjituri sau cozonac. A fost o zi mai amară decât celelalte. Mama ne-a dus în parc și acolo stând pe o bancă a plâns mult. După câteva ore, întorcându-ne spre casă, pe ici pe colo mirosea a friptură și a cozonac. Alții avuseseră mai mult noroc și reușiseră să cumpere câte ceva. Când am ajuns acasă, vrând să ne facă ceva de mâncare, surpriză: nu era curent. Atunci a luat mai multe lumânări și ținându-le aprinse sub o cană cu apă „ne făcea ceai”. De multe ori mă uit la ea și mă mir cum de a rezistat atâtor greutăți. Singură cu trei copii într-o lume ce devenea insuportabilă. Lupta pentru existență se răsfrângea asupra tuturor. Nemulțumirea răscolitoare îi acaparase pe toți neținând cont de vârstă. Se putea vedea suferința unei vieți mizere fără a mai avea timp de gândire. Oameni eram? Totul petrecându-se într-o forfotă nebună în căutare de hrană sau în căutare de orice lucru de care aveam nevoie. Și te simțeai mulțumit că după 4-5 ore de stat la coadă ai reușit să-ți însușești rația de zahăr, ulei sau pachetul cu unt. Să nu mai vorbim de magazinul cu electrice, unde trebuia să te înscrii pe listă pentru a apuca un frigider sau un aragaz. Și dacă aveai neșansa să nu fii pe fază când vine marfa, adio listă, și trebuia să o iei de la capăt. Atunci ura creștea, nemulțumirea văzându-se pe chipurile tuturor. Mama vorbea cu mine, fiind cel mai mare dintre copii, simțea nevoia să vorbească cu cineva. Vecinii nu-i cunoșteam.

În „89” tata abia se întorsese acasă de o lună, când a început revoluția și a trebuit să plece la unitate. Acum, mama era și mai disperată, îi era frică și pentru noi, și pentru tata, că i s-ar putea întâmpla ceva. Noi nu înțelegeam ce se petrece. Nu mai ieșeam nici afară. Mama spunându-ne că este pericol. Vedeam la

televizorul „Sport” ce se întâmpla. Și s-au întâmplat multe. Magazinele s-au umplut cu de toate. Mama s-a ținut de cuvânt și ne-a cumpărat multe dulciuri și mâncare bună.

Tata s-a întors sănătos, dar după câteva luni ne-a părăsit. Nici urmă de recunoștință pentru mama care s-a amărât singură cu trei copii mici. Ea nu a disperat și, învățată cu greutățile, ne-a încurajat și ne încurajează să învățăm și să fim cuminți. O ducem și acum greu, dar cel puțin nu mai stăm la coadă pentru orice.

Mama și-a luat serviciu și fiecare știm ce avem de făcut. Eu sunt elev în clasa a IX-a A la Liceul Mihai Eminescu, secția Informatică, iar cei doi frați: Iulian este în clasa a VII-a și Daniel în clasa a V-a la Școala generală nr. 130.

SILVIA TEODOR, 18 ANI, BUCUREȘTI: LA „GEMULEȚ”

Astăzi e o zi ca oricare alta. Și azi ca și ieri, poate ca și mâine, am intrat în bucătărie și am mâncat fără a-mi fi cu adevărat foame, ci pentru că așa m-am obișnuit. Nici măcar nu am o ordine în ceea ce mănânc. Mai întâi am văzut gogoși - vai, cât îmi plac, nu sunt deloc sănătoase, nu sunt deloc hrănitoare și totuși, cu gem de jur împrejurul rotundului gol sunt delicioase. Am citit mai demult despre moartea lui Creangă. În seara aceea de Crăciun fusese la brutar și luase aceleași gogoșele cu gem proaspete. Poate chiar prea calde și le mâncase cu poftă, pentru ca apoi, în mod stupid, să-i vină rău și să moară. Mai târziu a venit și Mihaela, numele ăsta parcă este legat de ceea ce s-a întâmplat în mintea mea. Da, îmi aduc aminte de desenele animate cu Mihaela pe trotinetă și, cred, cu Azorel lângă ea, nu îmi plăceau, dar fetița aceea, presupun roșcată, căci niciodată nu am știut ce culoare a părului avea, era prezentă mereu duminica la „Lumea copiilor”. Parcă aud și acum:

O lume minunată în care vei găsi numai copii,

O lume minunată plină de jucării pentru copii!”

De fapt chiar nu știu cum arătau în realitate nici unele din fetele din cor, căci televizorul meu era alb-negru și de aceea și ora de sâmbătă, când vedeam Miaunel și Bălănel, cerea imaginație din partea mea. Eu cred că fără să vreau asta mi-a impus multe din pasiunile din copilărie, coloram la nesfârșit cu carioca imagini cu animale și copii care apăreau din unirea numerelor, modelam fructe, șerpi, oi din plastilină sau făceam ghirlande colorate din hârtie glasată. Aveam nevoie de culoare în lumea aceea învăluită de alb-negru, fără nuanțe de gri. Bucuriile erau negre, tristețile albe - căci în întunericul în care trăiam orice moment de veselie îl receptam ca o fericire universală. Dacă am pierdut ceva este tocmai aprecierea valorilor - orice primeam, cât de nesemnificativ era, ne bucura enorm. Singurele transmisiuni în care eram sigură de culori

erau cele sportive, când comentatorul anunța: „Dinamo în echipament roșu complet atacă de la dreapta la stânga” sau „concurenta din URSS poartă un costum albastru cu paiete argintii în partea superioară”.

Vorbesc numai despre un univers restrâns în acea perioadă. Pentru mine comunismul se reduce la jocuri, uniforme, grădiniță, șoimii patriei.

Pornisem a explica cum mi-a invadat mintea ideea trecutului. Nu-mi aduc aminte exact. Eu cred că, privindu-mă cum savuram gogoșelele, Mihaela mi-a povestit de obiceiurile ei din copilărie - mânca scovergi cu mijlocul gol, pe care mai întâi le înfășura pe mână și apoi mușca cu poftă. Dacă nu-și urma ritualul nu aveau același farmec. Ce ciudat!... de la ceva, fără să-ți dai seama intelectul alunecă spre cu totul altceva, iar noi nu făceam excepție, și astfel pe buzele noastre au trecut pe rând: colacii secuiești numiți de ea „chiurteș”, „Cico”, „Brifcor”, grisinele. Doamne, cât de mult le doream! Toate acestea reprezintă pentru mine perioada epocii prospere.

Închisorile comuniste, muncitorii de la canalul Dunăre-Marea Neagră sau de la Transfăgărășan, informațiile Securității erau titluri de la „Europa Liberă”, care nu-mi tulburau existența, nu căpătau substanță în mintea mea, nu se materializau ci rămâneau la stadiul de idee. În afară de amenințarea bunicii: „Silvia! dacă nu te astâmperi în seara asta, chem pe nenea milițianul de jos”, nimic din acele orori nu m-a atins personal! Orizontul meu, așa restrâns cum era, se afla însă la fel de mult sub influența regimului ca și destinele „chiaburilor” sau „agitatorilor anticomuniști”. Dacă individualitățile formate înaintea instaurării dictaturii au cunoscut sensul cuvântului „a alege”, copiii comunismului nu au avut nici o șansă. Un om care a trăit liber și și-a format singur o gândire, poate oricând să se ascundă în imaginația lui, poate să se apere oricând de exterior, pe când ceilalți nu au această posibilitate și chiar mai rău, nu văd, nu înțeleg de ce ar avea să se protejeze. Oamenii aceia cunoscuseră libertatea, mentalitatea lor de viață fiind conturată într-o

perioadă democratică, pe când eu creșteam determinată de niște parametri diferiți de ai lor - învățam poezii despre „al nostru erou între eroi”, „părinte iubitor”.

Sună ciudat să spun că drama mea venea din cozile la bomboane cubaneze, dar e adevărat. Toți copiii își doresc cel mai mult dulciuri, iar cele mai rafinate bomboane care se găseau, când eram mică, erau cele cubaneze, de portocale și de lămâi, pentru care stăteam ore în șir la coadă la „gemuleț”. Câtă energie consumam pentru „gemuleț”! Era porțița spre Rai și noi stăteam cu simțurile ascuțite ca să prindem raza de lumină binefăcătoare ce se iveau din deschiderea „gemulețului”.

Câte speranțe, îndoieli, câți nervi ne-a smuls mica bucată de metal. În nebuloasa în care trăiam, „gemulețul” era ceva luminos, palpita viața în spatele lui, ne subjugă atenția. Toată lumea știa de „gemuleț”; era locul unde se dădeau bomboane, ouă, nechezol, portocale. Pândeam venirea vreunui camion cu marfă, după care se formau cozile. Nu se știa încă ce se dă, dar nu avea importanță, orice era folositor. În spatele „Alimentarei” exista un corp-anexă care mărginea curtea magazinului, aici se găsea celebrul „gemuleț”, unde ore în șir pensionari cu scăunele sau diferite improvizații de acest tip stăteau la rând pe 2-3 coloane pentru un kilogram de bomboane, „Dero”, zahăr, ulei etc.

Când eram mică m-am mutat la tot felul de grădinițe cu program prelungit pentru a scăpa de obsesia mâncării de cartofi cu tacâmuri, din care nimeream în mod nefericit, câteodată, ghearele.

Perioada comunistă mai este pentru mine dulapul mamei, care lucrând în farmacie primea săpunuri „Lux” aduse din RDG, pe care le puneam cu grijă între haine pentru ca acestea să miroasă frumos. De câte ori mergeam la mama la serviciu și primeam vată, se formau cozi interminabile și saci întregi erau epuizați într-o clipită. Câtă agitație, energii consumate și doar pentru a cumpăra ceva, orice - șireturi, hârtie igienică, vată hidrofilă, elastic, fermoare, chiar și pâine albă.

Mi-aduc aminte și de verile noastre - concedii pe litoral, în care ne delectam la nesfârșit cu stavrid în diferite forme - salată orientală, prăjit cu garnitură de mazăre sau cartofi. Cum mai scârțâiau pe holurile hotelului papucii mei de plastic cu găurele!

Cel mai uimitor este că niciodată nu mă întrebam dacă poate să fie și altfel.

Dacă până acum am dat tot felul de indicii culinare este pentru simplul motiv că restricțiile spirituale nu au influențat românii cum au reușit cele gastronomice. Revoluția noastră a izbucnit în momentul în care cota la mezeluri a devenit 100 gr, deși nu mai aveau dreptul la libertatea cuvântului și a gândirii demult. Nu opresiunea spirituală ne-a determinat să schimbăm ceva, ci cea fizică - lipsa mâncării. Poate dacă raționalizarea alimentelor s-ar fi făcut treptat, 1989 nu ar fi ceea ce este. Sper totuși să mă înșel...

Există anumite cuvinte care se inoculasera atât de bine în mintea mea încât nu mai aveau nevoie de sinonime, erau singulare: nu „se vinde”, „se găsește”, ci simplu „se dă”, ceea ce anula calitatea de cumpărător, dar toate acestea le simt și le receptez acum. Atunci cele 10 minute de desene animate, transmisiunile de patinaj artistic, minischiurile de plastic - erau clipele mele de împlinire. Cizmele de cauciuc - rezultat al goanei din magazinul Obor, păpușile cu păr lung și fals, care rostesc „mama”, creioanele colorate chinezești, cutiile de caramele bulgărești, miracolul bicicletei „Pegas” - erau explozii de fericire în viața mea.

Neavând altceva de făcut am descoperit natura și am prețuit clipele de joacă în fața blocului mai mult decât acum.

În amintiri tind să apară mai mult părți pozitive, dar în mine am totuși frica de întuneric pe care o trăiam cu intensitate sporită în momentele când se lua lumina sau frigul din apartamente. Iar zilele când prindeam presiune la gaze și la apă mă pot îmbăta cu iluzia uitării; dar nu pot ierta.

Toți anii aceia s-au ghidat după „se dă”, „se ia”. Omul a fost redus la a fi supus al statului - și-a pierdut atributele. Am început să depindem unii de alții fără să fie vreo legătură între noi. Eu cred că modelul comunist era: stupul - în centru, matca = statul, apoi trântorii = funcționarii statului și albinele = oamenii care munceau, locuiau împreună. Regret ultimele fraze, căci ele au făcut vizibilă schimbarea din mine - judec ceea ce am trăit și astfel mi-am pierdut inocența. Mai caut acum bomboane cubaneze?

Mai caut cip sau grisine?

Mai pândesc acum „gemulețul”?

IULIAN BLIDERIȘANU, 18 ANI, ROMAN: CALVARUL UNOR ADOLESCENȚI

Sunt elev în clasa a XI-a A, secția matematică-fizică a Liceului „Roman Vodă” din Roman. De la bunica mea, dar mai ales de la tatăl meu, Dan Bliderișanu, profesor, am aflat de unele întâmplări nefericite petrecute între anii 1957-1963, cărora le-au căzut victime elevi meritoși, de vârsta mea, și cărora li s-a intentat un rușinos proces politic. Acesta, prin urmările lui nefaste, a marcat destinul a două generații în familiile lor.

Unul dintre elevi, minori la acea dată, a fost și unchiul meu, George Bliderișanu, fratele tatei. Iată cum s-au petrecut lucrurile cu... 42 de ani în urmă.

Fostul director al Liceului „Roman Vodă” la acea vreme, bănuind de o activitate legionară în trecut, este șantajat și, la sesizarea profesorului Alecu Cojocaru - diriginte, în legătură cu denaturarea de către elevi a textului Imnului de Stat, a anunțat organul de securitate.

Se pare că, datorită aceluia teribilism specific adolescentin, se parodiase „Te *slăbim* Românie”, se spusese bancuri cu și despre ruși, se lăudaseră performanțele tehnice occidentale, cu bruma de informație de la acea vreme.

A început agitația tipică organelor de represiune, cu întregul lor cortegiu de anchete, declarații și amenințări, urmate de excluderea din U.T.M. și exmatricularea din școală. Ulterior într-o dimineață, la orele 4, cinci persoane de la Securitate au dat buzna în casă, au făcut o perchezitiție și l-au luat pe George (viitorul meu unchi). Este transportat în dubă împreună cu alți colegi, toți legați la ochi, la Securitatea din Roman, apoi la Bacău, unde se deplasează pentru a judeca Tribunalul Militar Iași.

Elevii din Roman au fost încadrați în art. 209 punct 2 litera A - uneltire împotriva siguranței statului democrat-popular, fiind acuzați și de difuzarea unor bancuri despre marele popor sovietic eliberator. Lui

George, fratele tatălui meu, i s-a imputat elogiarea tehnicii americane (satelitul american, superior celui sovietic) și, fiind considerat doar tăinuitor, i s-a dat minim de pedeapsă: 6 ani închisoare.

Recursul a fost un moment de speranță pierdută, avocatul nereușind să apere niște copii nevinovați; zarurile fuseseră aruncate, soarta copiilor din Roman pecetluită.

În 3 ani și 4 luni, unchiul meu, George Bliderișanu, a trecut prin închisorile Gherla, Jilava, Balta Brăilei și Periprava-Grind.

În aceeași situație au fost și ceilalți colegi ai săi: Liviu Ciornenschi, Ștefan Savici, Doru Axinte, Andrei Dâscă.

Suferință fizică, umilințe de tot felul, bațjocură. În dimineața procesului li s-a mai luat o ultimă declarație, dictată: „Subsemnatul, recunosc după care s-a spus: „Acum mergem în fața judecătorului. Vei menține aceeași declarație. Altfel, te întorci la noi și... hora continuă și... crede-mă, mi-e milă de tinerețea ta”.

Aflat în sala de ședințe, tatăl meu, atunci copil de 14 ani, alături de părinți, și-a văzut fratele care, la întrebarea: „inculpat, recunoști că ai știut... și ai tăinuit...”, a întors capul spre ai lui, a pus neputincios bărbia în piept murmurând: „Recunosc”.

După pronunțare, băieții fiind escortați, tatăl lui George se strecoară și, din mers, umăr la umăr, îl întreabă:

„Ce-ai făcut, măi băiete? Acum, în instanță era momentul, să spui adevărul”. Un singur răspuns, printr-un gest edificator: înșurubarea pumnului sub maxilar. „M-am gândit că sunt tânăr și voi rezista” - mărturisirea George. Un singur aspect al comportamentului sadic în timpul unei anchete. Cel anchetat și molest, uneori în stare de semi-conștiență era trimis să-și aleagă un baston și să-l înmâneze unui bătauș, bestie care radia bațjocoritor. În ultimul an de detenție, o ciocolată primită într-un pachet și tăiată bucățele

a ajuns prin gaura de la ușă la colegul său Andrei, care făcea temniță grea fără drept de alimente. Andrei Dâscă a fost închis și cu reputatul istoric Alexandru Zub - profesor universitar la Iași. „Trei ani și jumătate ochii mamei mele n-au cunoscut decât lacrimi” - mi-a spus tata, fiind zilnic încurajată de soț! Acesta, aflat în audiență la București, s-a adresat astfel: „Tovarășe procuror-general, am venit la Dv. să mă arestați în schimbul libertății copilului meu; i-am dat o educație greșită; l-am învățat să iubească adevărul și dreptatea, să fie cinstit și demn. Dacă se eschiva ca unii dintre colegii săi, acum era student. Poate sunteți părinte. Vă rog insistent să dispuneți revizuirea dosarului cu elevii de la Roman. Dacă copilul meu se face cu adevărat vinovat, să suporte în continuare consecințele, însă dacă se constată că s-a exagerat, și este nevinovat, convingerea mea, atunci să fie imediat eliberat, deoarece după trei ani de suferință este deja crimă”.

Neașteptat, se primește o adresă, iar la un interval de două săptămâni George a venit acasă și, odată cu el, toți ceilalți colegi. Copiilor, acum tineri de 19-20 de ani, la ieșire li s-a dat o nouă condamnare, ce „justifica” perioada de 3 ani și 4 luni, cât durase detenția.

„Statutul” de deținut politic al fratelui său l-a costat mult și pe tatăl meu, pe atunci elev de liceu: compasiune din partea unora, malițiozități din partea altora, mici apropouri... la școală, dar și solidaritate umană, prietenie, un gând bun, o încurajare din partea OAMENILOR.

„Uneori simțeam că sunt evitat, disprețuit chiar, și, purtând stigmatul vinovatului fără vină, sufeream din cauza conștientizării nevinovăției fratelui și a neputinței de a-l ajuta, de a liniști, calma durerea ce ne lovise”. mi-a mărturisit tata.

La prima sesiune a examenului de maturitate (bac-ul de astăzi, dar la 7 materii - Economia politică și Socialismul științific fiind la mare „cinste”, uneori hotărând soarta examenului), tatăl meu n-a avut nici o șansă: președintele comisiei fusese bine instruit de către reprezentantul partidului și al securității.

„La a doua sesiune Dumnezeu a făcut ca doi din profesorii examinatori care fuseseră și prima dată să se solidarizeze, să influențeze și restul comisiei”.

Cu diploma de maturitate în buzunar, tânărul absolvent gândea că „ieșind” din Roman își va pierde urma, nu va mai avea probleme de dosar în iureșul unui centru universitar.

Nu putea bănuși că în faimosul Târg al leșilor, fostă capitală a Moldovei, cu așa încărcătură de istorie și cultură națională, tocmai la istorie-filozofie, o pasiune veche de-a tatei, va fi din nou lovit sub centură, centura „strânsă” a luptei de clasă de tip bolșevic. (Nici nu îndrăznise să se gândească la limba franceză, limbă occidentală a unui stat capitalist. Trebuia „origine sănătoasă”, ce mai!)

Se prezintă deci la facultatea de istorie-filosofie, unde, în ziua probei scrise, secretara, cu o ezitare în glas, îi pune dosarul în mână, spunându-i: „Vi s-a respins dosarul”. Fără comentarii.

Îndurerat și revoltat, tatăl meu a plecat la rude, în București... să se îndepărteze de Roman, de lași, orașe pe care nu le iubește, le venerază.

Nu a mai scris în acte despre condiția de deținut politic a fratelui și a intrat fiind student la I.S.E.P. George, fratele fără noroc, l-a vizitat însoțit de mama lor care, firește, văzându-i îmbrățișați, a izbucnit în plâns.

Separeul unui mic bar, în București (*Podgoria*). Doi frați se privesc după... o „pauză” de trei ani și jumătate. După suferințe și umilințe se privesc în ochi, cu mâinile pe umerii celuilalt, bărbătește:

- Băiete, spune tata, în fond ce-ai făcut, pentru ce ai pățimit acești ani?
- Nu știu, așa a fost să fie! Dumnezeu știe!

ALEXANDRA NICOLAE, 15 ANI, BUCUREȘTI: TRAGEDIA TINEREI MARTA VASILIU

S-a născut la 19 februarie 1929 în orașul Constanța, domiciliată în București, strada Baba Novac nr. 22, fiica lui Petre și Paraschiva Frunză.

Părinții ei sunt din comuna Rădoaia, la 18 km distanță de orașul Bălți din Basarabia, veniți și stabiliți în Constanța după eliberarea Basarabiei în anul 1941. Tatăl său s-a angajat la Portul Constanța ca navigator.

În anul 1943 - tatăl fiind între timp decedat - de sărbătorile Crăciunului a plecat cu mama sa la rude în comuna Rădoaia-Basarabia, pentru a petrece sărbătorile împreună.

Pe data de 6 ianuarie 1944, mama s-a înapoiat singură la Constanța, Marta rămânând la bunici până la înapoierea ei cu toate bagajele la Rădoaia, unde urma să rămână definitiv. Timpul fiind prea scurt, frontul ajungând la Bălți le-a despărțit pentru totdeauna, frontiera se închisese de către rușii ocupanți.

La data de 9 mai 1945, Marta a fost chemată la primărie, de unde nu i s-a mai dat drumul. Avea doar 16 ani. Nu se simțea vinovată cu nimic. Au început totuși cercetările la primărie, după care a fost transportată la Bălți, unde mai erau mulți arestați, la penitenciar.

Interogatoriile și bătăile nu mai aveau sfârșit. Din toate acuzațiile care i se aduceau, nu era nimic adevărat. Bătută până la sânge, băgată la carceră, o mică cămăruță sub o scară, era ținută acolo la întuneric, pe ciment, unde mișunau șobolanii care o înspăimântau. De frica lor stătea numai în picioare, nu putea să se culce că șobolanii treceau peste ea. Ațipea doar din picioare, rezemată de ușă. Această zile întregi.

Când era dusă la cameră, în urma schingiuirilor, numărul deținuților fiind mare, în cameră nu găsea un loc de dormit, jos pe ciment unde nu erau nici măcar niște paie. Dormeau pe rând și pe apucate. Lângă ușă avea un hârdău pentru necesități. Penitenciarul era plin de păduchi, mari cât boabele de orez.

Deși minoră, împlinise doar 16 ani, a fost trimisă în Siberia, în urma unui proces judecat la Bălți, la data de 25 august 1945, când a fost condamnată la 10 ani închisoare. Fiind minoră, pedeapsa i-a fost preschimbată cu 5 ani de lagăr muncă silnică, plus 5 ani domiciliul forțat.

Auzindu-și pedeapsa, a început să plângă, a scos un strigăt ca de fiară înjunghiată și a leșinat. S-a trezit la închisoarea din Bălți, de unde a fost transportată apoi la închisoarea centrală din Chișinău. În miez de noapte, înconjurați de soldați cu puști și baionete, câini-lupi, deținuții în număr mare au fost transportați la gară. Înghesuți în vagoane de marfă, fără mijloace de apărare împotriva frigului și setei, au luat drumul spre lagărele de exterminare.

Înțepeniți de frig, chinuți de foame și sete, deținuții au fost debarcați, întâmpinați de soldați ruși cu puști mitraliere și câini, în zăpadă și ger. Cei care se repezeau să mănânce zăpadă erau crunt loviți peste mâini de către cei care-i păzeau.

Introduși în lagăre împrejmuite cu sârmă ghimpată și pază puternică, după 21 de zile de carantină au fost scoși la muncă forțată, la dislocări de piatră. Erau într-un lagăr de pe malul lacului Râbinsc și al Volgăi, unde se construia o hidrocentrală. Marta Vasiliu, minora, o fire firavă, plăpândă, a făcut cu greu față intemperiiilor și muncii istovitoare, de exterminare, la care a fost supusă. Foamea, frigul, lipsa de îmbrăcăminte, de medicamente, au chinuit-o înspăimântător. Slăbise îngrozitor, ajunsese un schelet. Femeile își făceau nevoile în fața soldaților, care râdeau de ele. Munca era grea, nespuse de grea pentru femei, și nimeni nu a ținut cont de acest lucru. Multe își doreau moartea, nemaiputând suporta acea viață de lagăr în îndepărtata Siberie.

La expirarea pedepsei, fiind chemată pentru a i se înmâna pașaportul, Martei Vasiliu i s-a ordonat să dea o declarație în care se angaja în scris că nu va spune niciodată și nicăieri despre viața din închisorile și lagărele sovietice.

După unsprezece ani de pribegie. în anul 1955 a revenit în țară, la locul unde se născuse, Constanța. Cât a stat - 11 ani - prin fundurile Siberiei, își uitase și limba, lucru de care s-a lovit la Moscova, când nu se putea înțelege cu ambasadorul român, când s-a dus să-și ceară repatrierea. Cu mare greu a putut să-și obțină pașaportul la ambasada română din Moscova.

În urma suferințelor cumplite din perioada de detenție din Siberia, a venit în țară bolnavă și vlăguită.

La primirea veștii că fiica ei va veni acasă în curând, mama a făcut un stop cardiac și s-a stins din viață. Nu-și văzuse fiica 11 ani, era singurul ei copil. Marta Vasiliu, pentru mama ei a vrut să ajungă acasă, dar i-a găsit mormântul proaspăt. S-a trezit singură, într-o lume care, practic, îi era complet străină.

Povestea ei este cea mai impresionantă dintre întâmplările pe care le știu despre anii comunismului.

IRINA GĂLBEAZĂ-MORARU, 13 ANI, COMUNA ȘELARU, JUD. DÂMBOVIȚA: LUMINA DIN ÎNTUNERIC

Primăvara anului 1953, săptămâna mare la mina de plumb Valea Nistru, în zona Baia Sprie-Cavnic. Minerii erau deținuți politici condamnați la muncă silnică.

Organele securității și cele administrative suspectau vigilente orice fel de pregătire cu privire la sărbătoarea ce urma să vină, adică învierea Domnului, și totuși, cu toate urmărirea și agenții informatori, nu s-a putut preveni nici organizarea și nici desfășurarea propriu-zisă a sărbătorii. Prin voința lui Dumnezeu, învierea fiului său Isus s-a sărbătorit în adâncul pământului, adică în abatajul minei de plumb.

Era Sâmbăta Mare. La ora 15:00 schimbul II se pregătea să intre în șut. Deținuții erau încolonați pe rânduri de câte cinci în curtea împrejmuită cu sârmă ghimpată. După apel, gardianul îi preda la poartă șefului de escortă. Pe drumul scurt până la mină sunt supravegheați de încă 12 soldați securiști.

La intrare sunt preluați de un grup de milițieni și începe coborârea în mină. După câteva sute de metri ajung într-un abataj mare cât naosul unei biserici.

Relaxați, supraveghetorii discută între ei, în timp ce deținuții par a-și desfășura grupările de lucru. Și totuși timpul trece și nimeni nu pleacă la locul de muncă. În câteva minute de neatenție mai mulți deținuți pricepuți au desenat cu lămpile de carbid, pe fundalul abatajului care ținea loc de altar, o cruce mare și pe Isus răstignit. Gardienii au rămas muți de uimire, iar deținuților li se părea că îi văd pe soldații romani ce-l păzeau pe Isus.

Sub privirile încă nedumerite ale gardienilor s-a organizat un cor, și preoții de diferite rituri ce se aflau acolo au început slujba de înviere. În liniștea de mormânt ce se lăsase și în care se auzeau numai glasurile preoților, a sosit locotenentul major Mailat, supranumit „biciul lui Dumnezeu”, care a început să strige. Un

deținut i-a făcut semn cu degetul la buze. S-a lăsat din nou liniștea și slujba s-a desfășurat înainte, după ritualul ei. S-a cântat „Hristos a înviat!”; gloata întemnițată cânta cu glasul, dar mai cu seama cu sufletul „Cu moartea pre moarte călcând și celor din mormântări viață dăruindu-le” și poate că-și vedeau propriile „morminte” deschizându-se și pe ei revenind la viață alături de familiile pe care le lăsaseră acasă.

„Adevărat a înviat!” și slujba s-a încheiat în liniștea în care începuse. Cu inimile ușoare deținuții s-au îndreptat spre locurile de muncă și totul s-a desfășurat ca de obicei.

A doua zi dimineața, adică în ziua de Paști pe la ora 5, preoții și alți presupuși organizatori ai slujbei de înviere au fost legați și duși la carcere. În semn de protest, ceilalți deținuți au refuzat să iasă la lucru. Au blocat ușile cu paturile de fier și au închis ferestrele. Curtea era plină de gardieni înarmați, care au trecut numaidecât la represalii, adică au aruncat fiole cu gaze lacrimogene. Desigur că deținuții au fost siliți să iasă din bordeie.

Au fost încolonați în fața porții, iar în fața lor se aflau soldați cu mitraliere, pistoale automate și grenade, pentru a anihila revolta.

S-a dat ordin deținuților să iasă la poartă și să meargă la lucru. La acest ordin s-au culcat cu toții la pământ și nu a mai mișcat nimeni. Întreaga administrație era prezentă. Deținuții nu cereau nimic altceva decât ca tovarășii lor să fie eliberați din carcere. Într-adevăr, minune, în loc să pornească ploaia de gloanțe, preoții au fost scoși din carcere și eliberați din lanțuri.

Prin toată gloata asuprită a trecut un murmur ca un fior „Hristos a înviat!”, iar răspunsul a fost rostit limpede, cu glasuri puternice și fără nici o teamă: „Adevărat a înviat!”

Cele povestite mai sus constituie un moment din viața domnului Constantin Drumea din Găești; fost deținut politic, condamnat de comuniști în perioada 1951-1961 la 10 ani de temniță grea și muncă silnică.

CONSTANTIN VICĂ, 15 ANI, PLOIEȘTI: AMINTIRI, VISE, REFLECȚII

Comunism vs Comunism - *little story*

Visez alimentări goale cu oameni care stau la coadă. Rafturile sunt pline cu pachete de creveți. Vânzătoarea e grasă. Are diabet. Coada se prelungește dincolo de geamuri și uși, dincolo de oraș și de țară. Undeva se oprește. Acolo e zidul-cortină de fier. Toți privesc Steaua fără nume. De acolo vine lumina. Orbitoarea lumină ca într-un tunel prin care trec lămpașii. Camionul cu marfă sosește. Sunt pui - oase și găhuri. Bătrânii, cu inimile în mâini, se înghesuie și-o omoară pe vânzătoare. Șoferul își aprinde o țigară. Va veni seara și orașul va fi ascuns. Se stinge lumina, se opresc gazele, se răcește apa caldă. Lumea e fericită. Peste cimitire se trece cu tractoarele. Blocurile se înalță în locul crucilor. E întuneric. La tribună apare El care e deștept. Apare și Ea care e proastă. Sala e plină. Vânzătoarea își vinde mațele. Ei își vând viața. Șoferul scoate o pușcă. Stinge țigara, apoi trage. Murim noi, dar mor și El și Ea. Șoferul e șef pe visul meu. Mă trezesc. Șoferul e viu. E lângă mine. Ar vrea să spună ceva. Îl împușc.

Republica România era o țară frumoasă și bogată. La început s-au construit stadioane, uzine, piețe și blocuri. Apoi aparate de visat. Eu sunt un aparat de visat. Dintre ultimele produse la noi. Cu piese cehești, cu carcasă poloneză. Visez ungurește. Sunt vândut în U.R.S.S. Bulgarii care vizitează Moscova mă văd în vitrine. Visez, deci exist sau visez, deci rezist?

Comunism vs Comunism - teorie & practică

N-are rost să spun lucruri cunoscute. Că la noi comunismul începe cu 23 august și se termină cu 17-21-22 decembrie. Sau cu noiembrie. Sau chiar nu s-a terminat. Că suntem la limită, „pe culmile disperării”, vorba bunicului Cioran, că tot ce e n-ar trebui să țină atâta, că tot ce-a fost n-ar fi trebuit să fie. Comunismul nu a fost un fenomen, ci o reacție normală. În Rusia unde spiritul stă între iubire, omorârea fratelui și

plângerea pe mormântul lui, toate făcându-se beat și cu vodca în mână, iar Dostoievski trezind lumea, Gogol astupându-i găurile de lumină, în „maica Rusia” comunismul a fost nebunia totală venită din sărăcie, din speranță, din ură, din biserică. Ca și cum destinul nu ar fi fost destul de dur, comunismul a venit din Vest pentru a distruge (sau a renova...) Estul. Nimic nu e nou sub soare. Marx și Engels au vrut dintr-un exces de idealism să schimbe lumea, să-i ofere „fața umană” (pe care am cunoscut-o și am scanat-o pe retinele noastre obosite). Și Nietzsche a vrut. Întâmplarea (?) a făcut ca lumea să aspire la Mâncare nu la Supraom. Nietzsche a fost folosit de Hitler câțiva ani, Marx și Engels aproape un secol. Urăsc tot ce-a fost, toată parada ieftină în care se transformase lumea. Nu acuz pe nimeni pentru că sistemul îl făceam/făceau toți și nimeni. Lumea era condusă de Teamă, de Groază, de Oboseală. În post-comunism doar Oboseala mai rezistă. De ajuns să reînvie restul.

Cum s-a sinucis Comunismul? Era normal ca un Imperiu care s-a ridicat să și coboare. Lumea nu a murit prin Comunism, lumea a evadat într-o nouă închisoare. Ce rost are să discutăm efectele comunismului asupra societății, să ne pregătim teorii (ireale...) despre timpuri trecute (viitoare)? Nu avem voie să judecăm, ci doar să alegem.

Comunismul de România are ceva aparte, mioritic chiar. De ce are? Pentru că ce-a rămas încă îi mai poartă masca. Nu pot nici să acuz, măcar de-aș vrea. Cine să fugă, cine mai putea, cine mai dorea? Cu o Armată Roșie care se plimba ca-n garnizoana proprie, cu niște oameni care chiar au crezut în comunism, cu bunicii obișnuiți să stea la coadă și cu intelectualii aduși la tăcere – adică la o moarte clinică – comunismul a fost forma de existență normală a societății. Acum s-au produs cele mai mari mutații din psihologia și psihicul românilor, ca societate și ca indivizi. S-au amestecat valoarea și non- valoarea, credința și ateismul, Dumnezeu și Dictatorul, adevărul și minciuna, viața și moartea. Pierzându-se o anumită teorie a elitelor, uitându-se respectul pentru valoarea auto-impusă, negându-se rolul clasificării,

totul a fost răsturnat, a fost măcelărit atent, crestat în rotunjimi. Distrugerea vechii societăți nu s-a făcut haotic, ci după planuri bine stabilite, bine descrise. Ce trebuia omorât mai întâi? În primul rând trebuia oprite uzinele de gândire, apoi termocentralele de lumină, apoi cei ce se opuneau și la sfârșit trebuia ucis doar Omul – simplu și complex, speriat și încrezător în Partid, în Conducător, în Cincinal. Tocmai aici au greșit noii organizatori ai lumii. Nimic nu a fost făcut cum trebuie. Cauza nu a fost implantată în nucleu, doar efectul a explodat cum trebuia. Comunismul a fost superficial prin oamenii pe care i-a creat, însă a atins esențele în societatea contaminată.

Închisoarea ca o altă lume

Ce este o închisoare? O adunătură de hoți și violatori, de nebuni, de paranoici, de sperați, de geniali evadatori. Ce este o închisoare politică? Nimic diferit. Numai că aici toți sunt hoții libertății, cei care o fură și o ascund în închisoarea lor, toți violează legile unei lumi absurde, toți sunt nebuni căci se opun nebuliei, toți sunt sperați, iar toți evadează prin ei, prin spiritul lor. Ce să mai mistificăm? Odată luați și plimbați din închisoare în închisoare, toți cei care puteau să schimbe oamenii, nu lumea, nu au pierit ca spirite, ci ca voci. Chiar și în plin regim absurd de trist, valoarea și curajul au rezistat în timp. Noica, Steinhardt, Paleologu, Streinu, Sergiu Al. George sunt nume care cel puțin în România nu pot fi contestate. Nu suferința lor mă impresionează, ci faptul că au putut fi fericiți prin suferință. Pentru ei închisoarea nu a reprezentat doar ură, gratii, șobolani și boală, închisoarea a fost crucea care te mântuiește. Venind dintr-o lume distrusă sau aruncată în spatele reflectoarelor, ei, intelectualii de fier (precum cortina sub care au fost prinși), au adus parfumul unei lumi normale. Nu trecutul i-a ținut în viață ci ideea că tot ce a fost va putea fi salvat prin ei. Nu știu dacă pot să-i judec, măcar pozitiv, ci doar să-i privesc altfel, ca pe niște oameni mult mai puternici decât restul milioanei care s-au complăcut în mizeria comunismului. Ei nu și-au judecat temnicerii, nu pentru că nu ar fi putut, dar mai ales pentru că nu meritau. Rotițele dintr-un mecanism șubred se prăvălesc una câte una. De-aceia ceasurile se pierd, dar timpul continuă să treacă.

Ceea ce au făcut acești „înțelepți” care s-au desprins din sistemul-ceasornic al lumii nu poate fi încă apreciat. Ce eram fără Noica? Fără utopica sa școală în care elevul își învață maestrul, iar maestrul își simte învățacelul, fără mitul dus la limită al fratelui risipitor... Unde ajungeam fără „Jurnalul fericirii”? Știm că lumea e diavolească, am aflat că fiecare om e un Hristos în fond. Nu știu cine e vinovat pentru ororile comunismului. Noi, pentru că nu ne-am opus, sau teoria hegeliană a istoriei, că nu învățăm nimic din istorie, nici măcar să ne ferim? Poate vinovați sunt cei care au suferit. Pentru că s-au opus și au încrâncenat comunismul. Poate că singurii ucigași sunt tocmai cei uciși. Închisoarea i-a schimbat pe mulți. Aceștia au schimbat închisoarea. Mai ales Marea Închisoare.

„Într-atâta încât mă întreb dacă surprinzător nu e faptul (care-i indigna pe cărturari și farisei) că Hristos mânca și bea cu vameșii și păcătoșii, ci faptul că vameșii și păcătoșii mâncau și beau cu Hristos”(N. Steinhardt).

Libertatea de a trage cu cușca

„Mă rog să nu ne transformăm din deținuții închisorii în paznicii acesteia.” (Adam Michnik)

Vom păzi o închisoare goală. Odiseea comunismului în sud-estul Europei a luat sfârșit. Sau abia acum începe. Ne putem salva prin cuvinte: democrația la noi a făcut Închisoare. Democrația s-a conservat în comunism, poate de aceea acum are gustul acru al neșansei. Închisorile ori le vom ține închise pentru noi, ori le vom face muzee. De istorie naturală. Ce este libertatea? Un teritoriu al echilibrului, al respectului reciproc, un fond pentru mult-titrata democrație. Dar de la teorie la practică este un drum lung, de fapt nici nu este vreun drum, ci doar un salt pe care de cele mai multe ori, să nu spun întotdeauna, omul nu-l poate face. „Putem redeveni animale. Dar dacă vrem să rămânem oameni, există o singură cale, cea a societății deschise.” (Karl R. Popper)

Ce fac cu libertatea mea? mă întreb. Este ceva nou, ceva diferit de miturile mele, un mister, un vis. Trăiesc în libertate, sau nivelul meu de percepție îmi arată o stranie destindere (istorică doar, deci temporară) a societății? Libertatea nu poate fi un scop în sine, nici un efect al propriilor fabulații, trebuie să fie o stare de confort intelectual, psihic, o stare deloc ajustabilă din diferite unghiuri. Cine este cel liber: eu sau nomadul? Nomadul fuge prin lume, eu las lumea să fugă prin mine. Nomadul își visează destinul, cunoaște pământul pe care-l calcă, știe cerul sub care doarme. Eu doar cercetez. „Nu e ușor să scrii despre tine” (A. Michnik). Nici despre dorințele tale, despre obsesiile adevărului pe care vrei să-l îndeplinești, pe care vrei să ți le-ndeplinești. Trăim sub teroarea unui bun-simț generic, care să nu ne lase să evadăm printre ceilalți, să nu trăim emoția unei atingeri de real? Libertatea este puțin altfel pentru mine. Cred că acum trebuie să fim cât mai responsabili emoțional, cred că e vremea „să dăm foc pământului”(Sf. Luca), să ardem stafiile comunismului, să eliberăm sărmanul canar căruia zărilor i s-au deschis. Libertatea este numai responsabilitate? Libertatea este ura din dragoste, este zborul din pasăre. Dacă te simți liber chiar ești. Nu are rost să clădești o nouă lume, ea crește singură din trupul tău și-al altora. Trebuie să fii atent, să stai să veghezi nu lumânarea de la capătul mortului ci mortul, să nu se trezească, să învie și să te îngroape pe tine în locul lui. Când ești liber, ești responsabil de faptele tale, le faci și le accepți. Nu există alții care hotărăsc, fac și gândesc în locul tău. Nu mai sunt urale și osanale Conducătorului iubit. Te iubești pe tine și te lași iubit de ceilalți? Și curajul să ucizi pentru viziunea ta asupra lumii? Libertatea în cușcă este imensă, libertatea în spațiu te îngrădește. Oare ce poate fi dincolo?

Visez, deci rezist?

Societatea în care trăim nu ne oferă totul. Nici nu trebuie. Nu o putem schimba, dar, privind înapoi, vedem că s-a schimbat singură. Sau aproape singură.

Am idealuri. Sunt un idealist.

Niciodată n-am stat seara, înainte de culcare, să mă gândesc la ce voi face mâine, ci doar la ce aș vrea să fac într-un an, într-o viață. Niciodată gândurile mele nu sunt aceleași. Cred că aici m-aș rata chiar dacă „în definitiv nu există ratare”(H-R. Patapievici). În alte părți societatea m-ar depăși. Visez la o lume a elitelor, la un spațiu al culturii, al civilizației excesive. Știu că, în ritmul în care se merge, nu va exista o astfel de societate. Scopul astăzi este să ne uniformizăm. Să fim la fel. Altfel dacă moare unul vom simți un gol de neacoperit. Golul înghite golul.

Visez - este o prostie, visez la o Închisoare în care lumea să stea și să citească Dostoievski, să privească filme regizate de Fellini, să picteze precum Goya, să se roage Dumnezeului, să-l ispitească pe diavol. De ce închisoare? Pentru că ar fi păzită de (cei) străini, de (cei) nechemăți, de (cei) NEÎNTEMNIȚAȚI.

Lumea merge. Dincolo de bine și de rău. Cei de o vârstă cu mine sunt altfel. Ei nu mai văd orologiile stricate, ci doar ceasurile electronice, subacvatice sau nu. Gândind nebunește, ei trăiesc ca indivizi nu ca societate. N-au Dumnezeu, n-au idoli, n-au scopuri, ci doar efecte. Pe role sau în haine trăsnete, cu bocanci sau cu buricul gol ei mă bucură. Nu le sunt diferit prin aceasta, ci doar prin faptul că mi-e teamă de trecut și scârbă de viitor. *Carpe Diem* îmi vor spune ei. Poate că nu părem, dar suntem o nouă societate. A individualităților.

Trăiesc într-un oraș în care uzinele omoară oamenii. Unii mor, alții rezistă. Nimeni nu crede în nimeni. Visez alături de ei. Ce? Nu vom ști niciodată. La început toți munceau pentru noi. Apoi au apărut aparate mari, iar noi ne-am așezat în fața televizoarelor și am început să privim telenovele. Povestea vieților noastre.

Societatea de azi e tristă, e trecută, obosită. Nu există coeziune între vis și realitate. Pot crede că toți sunt profund dezgustați de realitate și caută salvarea în vis. Nu. Societatea profundă este o utopie, un amalgam de teorie și senzații intelectuale și psihice. Societatea ideală este așezată pe hârtii, mai nou pe CD-uri și casete. Lumea nu mai are un sens anume. Lumea nu mai are nici un sens și nici direcții – totul e haotic.

Pot eu schimba ceva? e întrebarea pe care mi-o pun. Schimbarea e o nereușită în spațiul nostru, din comunism a mai rămas ura și visul utopic, din democrație durerea și scârba. Au murit oameni pentru noi, pentru mine. Gloanțe calde – trupuri reci. Pentru ce? „R-ați ai dracu cu melcii voștri cu tot!” era replica unui film contemporan. O societate de melci și broaște. Visez în continuare cu dezgust.

Acum văd că mării înțelepți sunt mari visători. Românii au un singur filosof – pe Noica. El este un idealist fără limite, fără temnițe. El a vrut o nouă societate și, ceva rar în civilizația (?) românească, a structurat o nouă lume. Noica este un filosof salvat. Eu? Visez la oameni care stau și meditează. Oameni, doar oameni.

Două de iaurt și-o șarlotă!

Eram așa de mic atunci, încât nu-mi aduc aminte decât comunismul meu individual, cel pe care-l trăiam doar eu, în cei până-n șapte ani pe care-i aveam. De fapt știu tot din ce a fost și ce a vrut să fie comunismul, însă nu cunosc mai nimic. Nu cred că actul de restituție, de retrăire morală, este deschiderea arhivelor și cercetarea prin deconstrucție și demitizare a fenomenului social, politic și religios care a fost

comunismul. Fiecare dintre cei născuți până la căderea regimului avem ceva din el, îi suntem partizani și îi opunem rezistență, trăim cu sentimentul unei vinovății involuntare și cu o altă penibilă stare, aceea că nu am putut face nimic, care ne dezvinovățește, și mai ales că nu putem nimic, care din nou ne învinovățește. Ar fi ciudat să urlu și eu acum, să mai cer adevărul când el este de fapt tot individual, fiecare dintre cei care au trăit au avut o viață a lor, altfel, chiar dacă se asemănau îngrozitor de mult. Adevărul istoriei? Știm cu toții că istoria nu oferă adevăruri, ci doar fapte. Interpretarea ei? Laboratorul comunismului e prea mare, prea greoi structurat (având multe încăperi închise celor de rând și multe altele deschise, însă prea târziu), prea bine se îmbină toate cele depozitate aici și toți acei/acești laboranți, încât nu știi dacă de fapt chiar aici ar trebui să cauți, sau afară, că, în fond, aici nu este arătat decât ce era frumos și care nu-ți lasă dreptul acuzării, poate doar șansa de a privi o dată și a uita. Știu ceva despre tot acest timp apus (sau sper!). Și nu trebuie să uit și chiar dacă aș vrea sunt sigur că nu pot. E ca o boală, a copilăriei, de care, chiar dacă nu mi-o amintesc, mă feresc, nu pentru că așa mi s-a spus, dar pentru că îi văd pe ceilalți, mult mai bătrâni decât mine, cum arată acum, ei au trăit-o mult mai mult, i-au rezistat, dar, degeaba! organismul lor s-a schimbat mult încât uneori vor să se întoarcă la ea, să o simtă din nou. Aș putea spune că nu ei au făcut comunismul, că doar l-au trăit, și așa cum animalele de casă – *pet* – se leagă afectiv de Stăpân, așa și ei, numai că omul nu se naște animal, ci devine. Despre cum am devenit animale poate altădată și nici despre cum suntem jucării ale istoriei. Și, de fapt, problema nu sunt ei, cei trecuți, ci noi cei de acum. Am fi fost marionetele lor (cei de o vârstă cu mine sau chiar un pic mai mari), și atunci a existat Revoluția (sau lovitura de stat, dacă ai vrea să acuzi pe cineva, și cu ce rost acum?). Acum ne mișcăm după alte ritmuri, „sunt ritmurile noi, potrivite / din cavalcada viorilor strivite” cum spune într-un poem Toma Caragiu, și acum cei mai mulți sunt manevrați, dar pot să plece sau să vină, sunt liberi și chiar dacă nu-și înțeleg libertatea pot să facă ceva cu ea, pot să înjure, să se golanizeze chiar în cel mai grosolan mod. Adică revenim la

Sebastian – *Cum am devenit huligan?* Între animal și huligan, aleg huliganismul care are ceva din primitivismul animalului și voința inconștientă de a te opune, de a rezista prin aceasta.

De fapt ce nu știm despre comunism? Putem teoretiza, putem descoperi, (ne) putem oferi. Că au murit oameni din crime ideologice? - asta s-a întâmplat sub orice regim totalitar, că au fost închisori, că au existat disidenți? Nu știm dacă el de fapt poate fi măcinat și chiar dacă, atunci de ce ne-am mai feri? În urma lui a rămas doar răul, dar el a fost ca o religie pentru mulți, a fost ceva ce trebuia unui popor. Am fost un popor de țărani care a căzut în prăpastia mirajului. Nimeni nu a vrut la început, a fost o mișcare urâtă din partea istoriei. Dar apoi mecanismele adaptării au funcționat perfect și lumea nu mai trăia teroarea, ci doar siguranța că nu poate fi sfârșită, fărâmițată. Majoritatea era ea majoritate? Sau era o reuniune de minorități aflate sub cortul aceluiași arc? De-abia aici va putea răspunde istoria.

Eu mi-aduc aminte doar de nopțile și zilele Revoluției, care mi-au măcinat părinții: ei trăiau teama de ce este, dar mai ales de ce va fi. Trăiau rău, viața era un fel de drum la coadă, însă aveau siguranța unui sistem în care o rotită ruptă era înlocuită rapid cu alta ș.a.m.d. Atunci eu am plâns că l-au împușcat pe Tovarășu'. La grădiniță învățasem, de fapt mi s-a spus și eu am crezut, că El era om bun. Apoi, când m-am întors (de! eram liberi), aceeași tovarășă educatoare ne-a spus că Tovarășu' a fost om rău, omu' bun devenise Iliescu... Cu toate acestea nu cred că a contat că eu am fost marionetă, ci tocmai faptul că de atunci înainte nu am mai fost.

De-abia după anii aceia mi-aduc aminte de toate acele autobuze pline cu muncitori și alimentări goale, mi-aduc aminte de 23 august când tata mi-aducea stegulețe și eu întotdeauna le alegeam pe cele roșii, cu seceră și ciocan, mi-aduc aminte de greața cu care trăiau părinții mei și de fuga lor după mâncare (drumurile tatălui la București, de unde se întorcea cu salam), mi-amintesc de jucăriile mele, de cuburile

strâmbe, de cărțile de colorat, de mașinuța chinezească, mi-amintesc de prietenii mei cu care ne jucam de-a luptătorii (Decebal și Traian...), mi-amintesc de chioșcul de înghețată de unde bunicul meu cerea: Două iaurturi și-o șarlotă! Și ce contează acum: faptul că atunci eram încântat de șarlotă sau libertatea de a scrie toate acestea? Și cred că știu ceva despre comunism, de fapt despre timpul său: știu teama instinctivă față de întoarcerea lui, față de ideea că peste vreo patruzeci de ani un altul ca mine acum ar scrie ceea ce scriu eu acum, m-ar judeca și eu nu aș înțelege că el are dreptate.

POSTFAȚĂ

Una dintre puținele bucurii pe care le-am trăit în acest sfârșit de lume, de secol, de mileniu, a fost descoperirea adolescenților care au scris această carte. Totul a început de la căutarea unei soluții pentru selectarea tinerilor cu adevărat interesați de istoria ultimei jumătăți de secol, ca să participe la Școala de Vară de la Sighet. Am avut ideea organizării unui concurs de răspunsuri la întrebarea „Ce știu eu despre anii comunismului?”, sperând ca rezultatele să ne pună nu numai în fața unui număr de copii talentați și pasionați, ci și a căilor prin care istoria nescrisă încă trece frontierele dintre generații.

Rezultatele testului au depășit cu mult, și în mai multe privințe, așteptările noastre. Anunțul concursului, publicat în ziarele de la București, a fost preluat de ziarul „Flux” din Chișinău și răspândit până în ultimele sate de pe Nistru, încât răspunsurile au acoperit aria aproape completă a provinciilor vechii României căzute pradă comunismului și s-au constituit într-o comparație sui generis între gradele de intensitate a terorii în diferitele state locuite de români.

În același timp, numărul mare al răspunsurilor și distribuția lor uniformă pe întreg teritoriul țării au transformat rezultatele inițiativei noastre într-un adevărat sondaj de opinie, a cărui analiză poate oferi concluzii tulburătoare pe multiple planuri, de la cel istoric și sociologic la cel psihologic și literar.

Elevii cărora le-am adresat didactic întrebarea n-au trăit aproape deloc în anii comunismului, comunismul nu este pentru ei decât o aură negativă reverberată de memoria amputată a bunicilor sau de orizonturile fantastice și nesigure ale primei copilării. Ei încearcă să înțeleagă ce-i întrebăm, încearcă să ne facă să înțelegem ceea ce au înțeles și ne fac părtași, într-un mod aproape miraculos, mirării lor existențiale în fața absurdității răului și a bănuielii că n-a fost încă înfrânt.

O primă concluzie de ordin general este că ceea ce știu acești elevi despre comunism nu știu din școală, ci din familie, de la vecini, de la prieteni, din ziare, din cărți găsite întâmplător. După zece ani de libertate a informației, atât în România, cât și în Republica Moldova, școala se află încă în afara lanțului informațional care îl face pe copil să înțeleagă istoria pe care trebuie să o continue. În ceea ce privește familia, se observă cum, într-o lume în care viața adulților, bărbați și femei, este împărțită exhaustiv între mersul la serviciu și statul la cozi, legătura dintre copii și părinți este mult mai slabă decât cea dintre nepoți și bunici, copiii înregistrând și interpretând nu amintirile părinților care nu aveau timp să se ocupe de ei, ci pe cele ale bunicilor în grija cărora se aflau. De altfel, generația bunicilor (a bunelor, cum spun basarabeni), care a trăit șocul trecerii de la libertate la teroare, este mult mai interesantă decât cea a părinților, adaptați ferm la noua societate și obsedați doar de grijile supraviețuirii, de la procurarea hranei la întreținerea dublului limbaj. Unii copii nici n-au aflat adevărata poveste a familiei lor decât după '89, în timp ce alții au fost marcați de paralelismul celor două adevăruri de sens contrar, cel din interiorul și cel din afara casei. Teama de societate, împinsă până la teama de propriii copii, și perpetua dedublare căreia i-a dat naștere s-au transformat astfel într-o barieră psihologică pe care, fără să o înțeleagă, copiii au simțit-o și au respins-o prin retragerea afectivă spre bunici. “

Pe de altă parte, chiar și din amintirile de gradul doi ale acestor adolescenți apare evident că teroarea de pe teritoriul fostei Uniuni Sovietice - Basarabia, Bucovina de Nord - este mai neagră decât cea din Republica Populară Română, în primul caz fiind vorba de deportarea în Siberia și exterminarea unor familii și sate întregi, în cel de-al doilea „doar” de arestări, bătăi, procese politice, persecuții religioase, „dislocări” în Bărăgan, colectivizare forțată, frig, foame, frică, întuneric, cozi. Tema cozilor este, de altfel, omniprezentă și tratată polifonic, având rădăcini vii încă în amintirile directe ale copiilor care - de la umor la revoltă și de la tristețe la sarcasm - vorbesc despre statul la cozi ca despre o experiență existențială a copilăriei lor

(Civilizația cozii este titlul unui răspuns savuros care definește această experiență). O altă amintire personală și obsedantă, revenind în mai multe texte, este felul în care preșcolarii erau învățați să-i iubească pe adevărații lor părinți: „mama” Elena și „tatăl” Nicolae Ceaușescu. Persistența generală a acestei amintiri, în egală măsură monstruoasă și ridicolă, vorbește despre o adevărată traumă pe care copiii au suferit-o la vârsta grădiniței și ale cărei semne nu s-au șters încă din subconștientul lor.

Și totuși, dincolo de dramele și traumatismele pe care le relatează, această carte este, poate, cea mai optimistă și strălucitoare pe care am citit-o în ultimii ani. Și asta nu numai datorită ingenuității, farmecului și autenticității aproape miraculoase a autorilor, datorită reacției lor normale în fața trecutului, pe care refuză să-l accepte altfel decât ca pe o malformație a istoriei. „Dar este într-adevăr comunismul doar istorie?” se întreabă un adolescent, cu o intuiție a prezentului superioară multor politicieni. Intransigenta înțelepciune a acestor copii, care nu confundă nici iertarea cu uitarea, nici compasiunea față de victime cu ura față de călăi, sunt impresionante prin capacitatea de a prelucra nuanțat trecutul și de a-și asuma responsabil viitorul. „Ura naște ură”, avertizează o fetiță citându-și bunica, în timp ce o alta adaugă „Salvarea este în noi!”.

Tulburător și tonic în felul lor de a gândi este atât refuzul de a uita ceea ce înaintașii lor au trăit, cât și refuzul de a semăna acestora: „Deși am trăit în comunism numai șapte ani, cei zece ani care au urmat revoluției din 1989 m-au ajutat să înțeleg că abia după trecerea în neființă a oamenilor care au trăit în comunism poate dispărea de tot comunismul”. O concluzie care, cu puțin curaj, poate fi considerată optimistă.

ANA BLANDIANA